

การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE CULTURE OF PEACE

*A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education
Department of Art, Music, and Dance Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2018
Copyright of Chulalongkorn University*

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
โดย	น.ส.สุภรัตน์ เบญญาภาจ
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สุภรัตน์ เบญญาภาจ : การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม. (DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE CULTURE OF PEACE) อ.ที่
 ปริญญาโท : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี และ 2) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมกลุ่มเป้าหมาย คือ วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ที่อาศัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 30 คน ระยะเวลา 8 ชั่วโมง หรือ 1 วัน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญสันติวัฒนธรรม และผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม 3) แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม 4) แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม 5) แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมความงามของความหลากหลาย สีสันสร้างสุข และสร้างเมืองในฝัน 2) ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่น อายุ 12-14 ปี โดยวิเคราะห์ผลจากการสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้ทางสันติวัฒนธรรม พบว่า พฤติกรรมสันติวัฒนธรรมที่พบมากที่สุด คือ ด้านการยอมรับความแตกต่าง คิดเป็นร้อยละ 98.71 รองลงมา คือ ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 97.43 ด้านการเข้าใจตนเอง คิดเป็นร้อยละ 96.15 ด้านทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 74.78 และด้านการรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 61.53 ตามลำดับ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อลักษณะการสื่อสารและการเป็นที่ปรึกษาของวิทยากรมากที่สุดเท่ากับ $\mu = 4.92$ รองลงมา คือ อยากรให้มีจัดกิจกรรมขึ้นอีกในอนาคต เท่ากับ $\mu = 4.84$ และความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ต่าง ๆ เท่ากับ $\mu = 4.72$ โดยผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในภาพรวมเท่ากับ $\mu = 4.52$ ระดับดีมาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเกิดความประทับใจ เนื่องจากกิจกรรมช่วยให้ตนได้รู้จักเพื่อนใหม่ ได้ร่วมแบ่งปันความรู้สึกซึ่งกันและกัน รวมทั้งรู้สึกผ่อนคลาย เมื่อได้ทำกิจกรรมวาดรูประบายสีร่วมกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ศิลปศึกษา
 ปีการศึกษา 2561

ลายมือชื่อนิติ .....
 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6083365427 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORD: *cultural peace, adolescence aged 12-14 years, A set of art activities*

Suparat Benyakat : DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE CULTURE OF PEACE . Advisor:

Assist.professor Dr. SOAMSHINE BOONYANANTA

The objectives of this research were: first, to develop a set of art activities to promote cultural peace for adolescence aged 12-14 years old. Second, to study the effects of organizing art activities to promote peace culture. The targets of this research were 30 adolescence aged 12-14 years old in three southern border provinces of Thailand. The duration of the experiment was one day or eight hours. The research tools and methodologies were: first, interview experts on cultural peace and school directors in three southern border provinces of Thailand. Second, record form for focused group. Third, participation and observation. Forth, observe cultural behavior indicating cultural peace behavior. Fifth, provide satisfaction assessment form after finishing activities. The data were analyzed by frequency, average, percentage and content analysis.

The findings of this research indicated that first, set of art activities to promote cultural peace consisting of three activities. Firstly, “*Beauty of Diversity*” art activity. Secondly, “*Watercolor Creates Happiness*” art activity. “*Build up Our Dream City*” art activity. Second, the effects of organizing art activities to promote peace culture for adolescence by analyzing the results from observation tools indicating cultural peace behavior found that the most is 98.71% of adolescence had accepted differences, 97.43% of adolescence had collaborated skills and Conflict resolution and violence refusal skills, 98.71% of adolescence had self-understanding, 74.78 % of adolescence had communication or comment skills and 61.53 % of adolescence had analytical thinking skills. Third, The results of the satisfaction assessment found that communication and being a consultant of the trainers had the highest average score of 4.92, encouraging more this activity in the future had average score of 4.84, availability of facilities, convenience / equipment had average score of 4.72. Thai Youth had overall satisfaction had average score of 4.52 (Very good level). Thai youth had expressed their opinions on activities that after participating in art activities to promote peace cultural, Them had impressions due to activities helping them to make new friends, Shared the feelings of each other, Feeling relaxed When doing drawing and coloring activities together with friends.

Field of Study: *Art Education*

Student's Signature .....

Academic Year: *2018*

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โสภณาย บุญญานันต์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้จัดประกายความคิด ให้คำปรึกษา สนับสนุนและคอยให้กำลังใจเสมอมา อีกทั้งยังกรุณาตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พลประเสริฐ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธาน สอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังได้ให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมาและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิสูตร โพธิ์เงิน ที่ กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งได้ให้คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตรีณสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์ และอาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย อีกทั้งได้ให้คำปรึกษาที่ดี ในการปรับแก้เครื่องมือ

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และประชุมกลุ่ม ซึ่งทำ ให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปสร้างเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ให้ความสนใจร่วมสมัคร และตั้งใจทำกิจกรรม ตลอดทั้งวัน และขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ เอื้อเฟื้อสถานที่ในการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครอบครัวเบญญาภาจ ญาติพี่น้องทุกคน และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขา ศิลปศึกษาที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา รวมไปถึงคณาจารย์ภาควิชา ศิลปศึกษาทุกท่าน

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุภรัตน์ เบญญาภาจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรม.....	7
2.1 สุนทรียสนทนา.....	15
2.3 การวัดและประเมินผล.....	17
2.4 วิทยุร่นตอนต้น.....	20
2.5 เยาวชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	22
2.6 ทฤษฎีจริยธรรม.....	24
2.7 ศิลปะ.....	26
2.8 วิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย.....	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	132
บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	147

ประวัติผู้เขียน..... 204

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	การวิเคราะห์นิยามสันติวัฒนธรรม.....	10
ตารางที่ 2	การวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกถึงสันติวัฒนธรรม.....	12
ตารางที่ 3	การเปรียบเทียบระหว่างการสื่อสารทั่วไปและสุนทรียสนทนา.....	16
ตารางที่ 4	ตารางแสดงคำถามสันติวัฒนธรรมตามวงจรการสะท้อนคิดของ Gibbs (1998).....	19
ตารางที่ 5	ตารางวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดในสามจังหวัดภาคใต้.....	23
ตารางที่ 6	ตารางพัฒนาการจริยธรรม.....	25
ตารางที่ 7	ตารางวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม.....	31
ตารางที่ 8	ตารางองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้/การสอน.....	37
ตารางที่ 9	ตารางแสดงโครงสร้างแบบประเมินสันติวัฒนธรรม.....	50
ตารางที่ 10	ตารางแสดงรายละเอียดของพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม.....	52
ตารางที่ 11	ตารางคำถามตามวงจรการสะท้อนคิดของ Gibbs (1998).....	53
ตารางที่ 12	ตารางสรุปผลการวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมจำนวน 9 กิจกรรม.....	57
ตารางที่ 13	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้จัดประชุมกลุ่ม.....	59
ตารางที่ 14	ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม.....	60
ตารางที่ 15	ผลการประชุมกลุ่ม (Focus Group).....	65
ตารางที่ 16	ตารางผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี.....	70
ตารางที่ 17	ผลการเข้าร่วมและสังเกตกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก.....	76
ตารางที่ 18	ตารางผลการเข้าร่วมและสังเกตกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก.....	86
ตารางที่ 19	ตารางผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม.....	98
ตารางที่ 20	ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม.....	106

ตารางที่ 21	ตารางคะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมรายคน.....	107
ตารางที่ 22	ตารางวิเคราะห์ผลการสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมโดยรวม	108
ตารางที่ 23	ตารางผลการสะท้อนการแนะนำตัว	109
ตารางที่ 24	ตารางสะท้อนคิดจากการทำกิจกรรมความงามของความหลากหลาย	111
ตารางที่ 25	ตารางสะท้อนคิดกิจกรรมสีน้ำสร้างสุข.....	116
ตารางที่ 26	ตารางสะท้อนคิดกิจกรรมสร้างเมืองในฝัน	119
ตารางที่ 27	ตารางผลการสะท้อนคิดหลังจากทำกิจกรรมทั้งหมด	124
ตารางที่ 28	ตารางข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม	125
ตารางที่ 29	ตารางข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม	126
ตารางที่ 30	ตารางผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น	127
ตารางที่ 31	ตารางสรุปผลการใช้หลักคำถาม 6 ตามวงจรการสะท้อนความคิดของ Gibb (1988).....	127
ตารางที่ 32	แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรมและข้อคำถามประชุมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	165
ตารางที่ 32	ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม.....	166
ตารางที่ 34	ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	167
ตารางที่ 35	ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องแบบวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม.....	168
ตารางที่ 36	ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสังเกตพฤติกรรม.....	169

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบสันติวัฒนธรรม..... 8

แผนภาพที่ 2 การวิเคราะห์ส่วนประกอบสันติวัฒนธรรม..... 11

แผนภาพที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม..... 43

แผนภาพที่ 4 แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมทั้ง 6 ด้าน..... 56

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต และภาษา ซึ่งมีอยู่ทั่วทุกภูมิภาค มีกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มภาษาต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 62 กลุ่ม กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศไทย ซึ่งปัญหาความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ในอนาคต(สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ, 2544) และปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา ที่อยู่กระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก (อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ, 2549)และสำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นเหตุการณ์เรื่องใกล้ที่ต้องเร่งให้ความสำคัญ อันเนื่องมาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างวัฒนธรรมที่เห็นเด่นชัด ทำให้เกิดความขัดแย้งที่นำมาซึ่งความรุนแรงระหว่างคนไทยด้วยกัน ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่และการบริหารพัฒนาประเทศ

จากปัญหาความขัดแย้ง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย ทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงการเตรียมมนุษย์ให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น จึงหามาตรการต่างๆ ให้มนุษย์มีคุณภาพและมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงการปลูกฝังให้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งกระบวนการในเตรียมพร้อมที่ดี คือ เครื่องมือที่เรียกว่า การศึกษา เพราะเป็นสิ่งพื้นฐานที่ทุกคนจะได้รับ หากได้รับการศึกษาที่ดีเชื่อว่า มนุษย์มีคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ตระหนักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนำไปสู่สังคมจะเกิดความสันติสุขและมนุษย์ มีวิธีการจัดการปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และปราศจากความรุนแรง เมื่อใดที่มนุษย์ไม่ได้รับการศึกษา และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดี เมื่อนั้นสังคมอาจนำไปสู่ความหายนะ ความรุนแรงและความสูญเสียได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

องค์การสหประชาชาติ (United Nation: UN) เป็นองค์กรที่เชื่อมระหว่างประเทศแต่ละประเทศด้วยกัน เพื่อรักษาหรือดำรงไว้ซึ่งสันติสุขในสังคม ได้นิยามแนวคิดเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรมที่ว่าเป็นชุดของทัศนคติ คุณค่า รูปแบบและพฤติกรรมการดำเนินชีวิตส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เข้าใจซึ่งกันและกัน เคารพต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ด้วยกัน และปฏิเสธการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง แก้ปัญหาด้วยสันติวิธีและยึดมั่นในความดีความชั่วหลักการแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม ความเป็นหนึ่งเดียว ความอดกลั้น และเข้าใจระหว่างชนชาติ กลุ่มชนและปัจเจกบุคคล (United Nation, 2009) สอดคล้องกับเป้าหมายของ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (อังกฤษ: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ที่กำหนดให้กระบวนการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 4 ด้านในผู้เรียน ได้แก่ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อที่จะปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) ซึ่งในส่วนของการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันนั้นมีการจัดวางระบบการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักที่จะ

เข้าใจผู้อื่นสามารถจัดการความขัดแย้งและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการรักสันติภาพขึ้นภายในจิตใจของตน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแนะนำแนวทางการเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จำเป็นต้องปฏิรูปและปรับหลักสูตรจากเดิมที่เน้นเนื้อหาสาระและประเมินผลโดยดูจากผลสอบมากเกินไป มาเน้นการพัฒนาคุณภาพหรือสันติภาพภายในของมนุษย์ (Intrapersonal Peace หรือ Inner Peace) ในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังความมีเมตตา รักสันติ รวมถึงมีทักษะชีวิต กระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะการเจรจาสื่อสาร ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน หรือมีสันติภาพภายนอก (Interpersonal Peace) โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีการฝึกประสบการณ์และเน้นความเป็นองค์รวมของค่านิยม คุณธรรม หลักแห่งสันติสุขและความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อ ฯลฯ หลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดสันติศึกษา พหุวัฒนธรรมศึกษา เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับทุกคนในสังคมและเตรียมความพร้อมประชาชนให้สามารถรับสถานการณ์โลกที่มีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นบนคติพจน์ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ดังกล่าว แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ “การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ” ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ โดยส่งเสริมให้กลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มคนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ที่มี คุณภาพ มาตรฐาน เหมาะสม สอดคล้องกับอัตลักษณ์และความต้องการของชุมชนและพื้นที่ ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549)

กระทรวงศึกษาธิการ อธิบายว่าการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษามีเป้าหมายเพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เข้าใจประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ส่งผลต่อการเห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การส่งเสริมมนุษย์ให้มีประสบการณ์ทางศิลปะทำให้จิตใจสงบและเจริญงอกงาม หากมนุษย์มีค่านิยมที่ดี รู้คุณค่าของงานศิลปะ และมีความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมแล้ว ย่อมมีส่วนช่วยให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จ (สงวน รอดบุญ, 2524) อีกทั้งความสำคัญของหลักสูตรศิลปะในสันติศึกษา ว่าศิลปะสามารถเป็นสื่อกลางในการไกล่เกลี่ยเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกันและสามารถสร้างสันติสุขได้ ไม่ว่าจะชนชาติใดย่อมสามารถเข้าถึงได้ (Barkhordari, Hasanali, Mohammad, & and Mohammad, 2016) เมื่อช่วงปี ค.ศ. 1960 เป็นช่วงที่นำศิลปศึกษามาบูรณาการกับการเรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสังคม (White, 2003) ศิลปะศึกษาจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงแค่การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ หรือการสร้างผลงานศิลปะ แต่ศิลปะศึกษาสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายในการทำความเข้าใจที่ลึกซึ้ง อันจะส่งผลต่อมุมมองและจิตสำนึกของผู้เรียน และนำประเด็นเหล่านั้นมาเป็นแรงบันดาลใจใน

การสร้างงานศิลปะเพื่อสื่อสารต่อสังคม (Stuhr, 2003) ดังนั้นศิลปะศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอิสระในการแสดงออก มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ และกิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจน การนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในสังคมไทยโดยเฉพาะเยาวชนหรือวัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุ 12-14 ปี และอาศัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความขัดแย้งและความรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาธรรมชาติวัยนี้เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงด้านมิติต่าง ๆ อย่างมาก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม อีกทั้งยังต้องประสบกับความเสี่ยงและความไม่สงบในพื้นที่ เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เยาวชนกำลังประสบ คือ เยาวชนมีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของแต่ละคน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การชิงดี ชิงเด่นและความเห็นแก่ตัวของคนในสังคม การขาดความอบอุ่นในครอบครัว และไม่ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น (เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ, 2558) ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขทันท่วงทีอาจจะเสี่ยงทำให้เกิดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงและความเชื่อที่ผิดนำไปสู่ความแตกแยกทางสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีการให้เยาวชนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสวยงามของความแตกต่างที่มีอยู่ (อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ, 2549) รวมถึงปลูกฝังจิตใจให้มีสันติภาพและตระหนักถึงผลเสียของการแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง

ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ซึ่งการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะในครั้งนี้จะคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ รวมถึงพัฒนาการทางศิลปะของวัยรุ่น โดยชุดกิจกรรมประกอบไปด้วยสื่อหลาย ๆ สื่อ คู่มือครู เนื้อหา แบบประเมินหรือแบบทดสอบ และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงการเรียนรู้อย่างชัดเจน และเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้จัดค่อยให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก (Good, 1973) และจะมีรูปแบบกิจกรรมทั้งการทำงานศิลปะแบบเดี่ยว และแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้รู้จักตนเอง มีจิตใจที่สงบ มั่นคงทางอารมณ์และลดอคติต่อผู้อื่น สร้างความเข้าใจที่ดี มีทักษะการทำงานร่วมกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

คำถามวิจัย

ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรมีลักษณะเช่นใด และประกอบด้วยอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมบ่งชี้ถึงสันติวัฒนธรรมของวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นตอนต้น ที่มีอายุระหว่าง 12-14 ปี ที่อาศัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เช่น ความคิด ความเชื่อ ศาสนา เพศ เป็นต้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สันติวัฒนธรรม หมายถึง ทศนคติ คุณค่า รูปแบบของพฤติกรรมการดำเนินชีวิตในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งทศนคติ คุณค่า รูปแบบของพฤติกรรมในที่นี้ได้แก่ การเข้าใจตนเอง ยอมรับความแตกต่าง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น และทักษะการทำงานร่วมกัน

ชุดกิจกรรมศิลปะ หมายถึง ชุดการเรียนรู้ศิลปะซึ่งประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ สื่อ แบบวัด และประเมินผล สำหรับจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมทั้งสันติภายในและสันติภายนอก สันติภายใน คือ การทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเข้าใจตนเอง และรู้จักยอมรับความหลากหลาย ส่วนสันติภายนอก คือ การใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน การซึ่งศิลปะในวิจัยนี้หมายถึงงานทัศนศิลป์

วัยรุ่น หมายถึง วัยรุ่นตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 12-14 ปี

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ชุดกิจกรรมศิลปะแบบใหม่ที่ช่วยส่งเสริมสันติวัฒนธรรม มีความคิดเชิงบวกต่อตนเองและผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
2. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะที่สามารถช่วยส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
3. ได้ทราบผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อสันติวัฒนธรรม
4. วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเกิดสันติวัฒนธรรมมากขึ้น

กรอบทฤษฎีการวิจัย

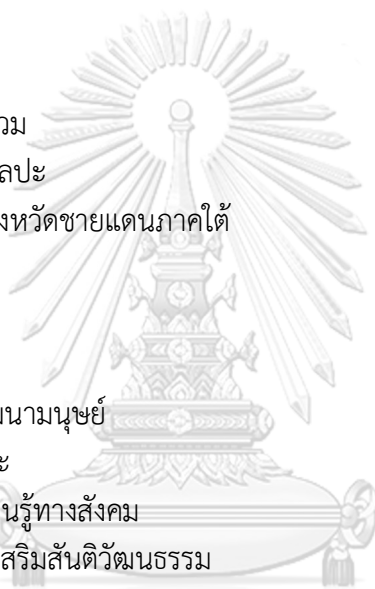

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้มีการ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรม
  - 1.1 ความหมายและความสำคัญ
  - 1.2 องค์ประกอบของสันติวัฒนธรรม
  - 1.3 แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
2. สุนทรียสนทนา
3. การวัดผลประเมินผล
4. วิทยุรันทอนตัน
  - 4.1 พัฒนาการองค์กรวม
  - 4.2 พัฒนาการทางศิลปะ
5. เยาวชนจังหวัดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
6. ทฤษฎีจริยธรรม
7. กิจกรรมศิลปะ
  - 7.1 ศิลปศึกษา
  - 7.2 ศิลปะกับการพัฒนามนุษย์
  - 7.3 ชุดกิจกรรมศิลปะ
  - 7.4 ศิลปะกับการเรียนรู้ทางสังคม
  - 7.5 ศิลปะกับการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
8. วิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 วิจัยในประเทศ
  - 8.2 วิจัยต่างประเทศ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรม

คำว่า สันติวัฒนธรรม มาจากคำว่า “สันติ” กับ “วัฒนธรรม” รวมกัน ก่อนอื่นควรทำความเข้าใจความหมายของสองคำนี้ คำว่า “สันติ” หมายถึง ความสงบ เช่น อยู่ร่วมกันโดยสันติ และยังมีคำที่มีความหมายใกล้เคียง ได้แก่ สันติภาพ สันติวิธี และอหิงสา ซึ่งโยฮัน กัลป์ตุง ได้ให้ความหมายของสันติภาพ คือ การปราศจากสภาวะความรุนแรงทุกชนิด ทั้งความรุนแรงทางตรง เช่น โศกนาฏกรรม และเชิงวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงความขัดแย้ง โดยไม่ใช้ความรุนแรงและสร้างสรรค์ (โยฮัน กัลป์ตุง, 2550) และคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย ไทเลอร์ ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม คือ ผลรวมของระบบ ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากสังคม (ยศ สันตสมบัติ, 2556) และมีนักวิชาการไทยได้ให้ความหมายวัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยอาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของพฤติกรรม ความคิด วิธีการและระบบการทำงาน (อมรา พงศาพิชญ์, 2537)

ดังนั้น สันติวัฒนธรรมหมายถึง วัฒนธรรมการดำรงชีวิตร่วมกันด้วยความเข้าใจกัน และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม สังคมมีความเท่าเทียม ยุติธรรม และมีความเป็นประชาธิปไตย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข และจะต้องเป็นสังคมที่ปราศจากความรุนแรง

1. ความหมายและความสำคัญ

องค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวถึงสันติวัฒนธรรม คือ ชุดของทัศนคติ คุณค่า รูปแบบและพฤติกรรมการดำเนินชีวิตส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เข้าใจซึ่งกันและกัน เคารพต่อสิ่งแวดล้อม และมนุษย์ด้วยกัน และปฏิเสธการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง แก้ปัญหาด้วยสันติวิธีและยึดมั่นในความดีความซื่อหลักการแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม ความเป็นหนึ่งเดียว ความอดกลั้น และเข้าใจระหว่างชนชาติ กลุ่มชนและปัจเจกบุคคล (United Nation, 2009)

UNESCO กล่าวว่า ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมที่สะท้อนการอยู่ร่วมกันและสร้างแรงบันดาลใจปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการแบ่งปันตามหลักการของความยุติธรรม มีความเท่าเทียมกันตามหลักประชาธิปไตย มีความอดทนและความสามัคคี ปฏิเสธความรุนแรง ใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการเจรจาต่อรอง (UNESCO, 2012)

David Adams กล่าวว่า วัฒนธรรมแห่งสันติภาพเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันความรุนแรงและความขัดแย้งที่รุนแรงและใช้การศึกษาเป็นวิธีการป้องกันวัฒนธรรมสงครามและการใช้ความรุนแรงเพื่อให้เกิดสันติภาพ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน มีการเคารพสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย การมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย มีความอดทนและการลดอาวุธ (David Adams, 2005)

Elise Boulding กล่าวว่า ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อและรูปแบบสันติภาพที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน และสังคมแก้ปัญหาโดยหลีกเลี่ยงความรุนแรง (Elise Boulding, 1998)

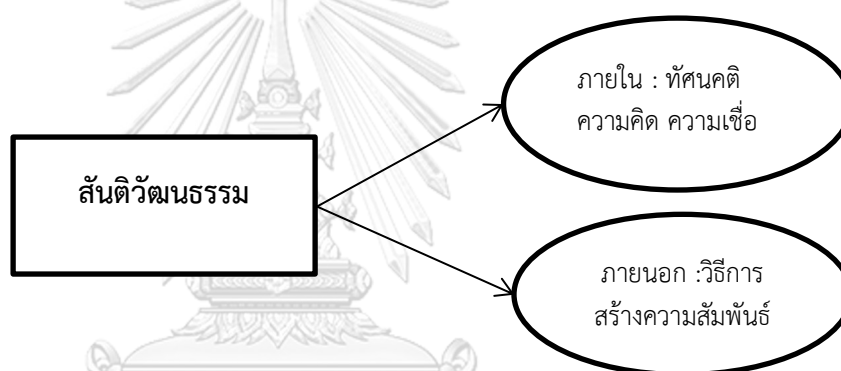
เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ กล่าวว่าสภาวะที่มีความสมดุลกลมกลืนกันของอัตลักษณ์ ทัศนคติ คุณค่า ความเชื่อ และแบบแผนการปฏิบัติในการใช้ชีวิต และความต้อการพื้นที่อิสระเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลในสังคมนั้นๆ นำไปสู่การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ดำรงชีวิตร่วมกันด้วยความเมตตากรุณา

บนหลักการพื้นฐานการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยปราศจากความรุนแรง (เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์, 2555)

ดังนั้นสันติวัฒนธรรมเป็นการสมดุลของสภาวะทางความคิดของมนุษย์ในสังคม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผู้คนจะต้องมีความคิดเชิงบวกทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เห็นอกเห็นใจและยอมรับความแตกต่าง รวมถึงสังคมมีความยุติธรรม ไม่มีความเลื่อมล้ำ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระภายใต้หลักประชาธิปไตย อีกทั้งสังคมไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาและส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น สันติวิธี การเจรจาต่อรอง

2. องค์ประกอบ

สันติวัฒนธรรมมีองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอก ภายใน ได้แก่ ทักษะคิดความคิดความเชื่อ และภายนอก ได้แก่ แบบแผนการใช้พฤติกรรมไปปฏิสัมพันธ์กัน

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบสันติวัฒนธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสร้างสันติวัฒนธรรมจำเป็นจะต้องเข้าใจจิตวิทยาพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งระดับภายในและภายนอก กล่าวคือ การทำความเข้าใจความขัดแย้งภายในตัวบุคคลและความเชื่อในแนวต่าง ๆ ของมนุษย์ที่อาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น (ธีระพร อุวรรณโณ, 2556)

การศึกษาจิตวิทยาพฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อกระบวนการสันติภาพ ได้รู้สาเหตุของปัญหาเพื่อหาแนวทางการป้องกัน จิตวิทยาสามารถทำนายพฤติกรรมมนุษย์ เช่น การศึกษาเด็กที่ขบถที่มีเนื้อหาความรุนแรง ก้าวร้าว นักจิตวิทยาอาจจะทำนายได้ว่าเมื่อเด็กคนนั้นโตขึ้นมีโอกาสแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาได้ การศึกษาพฤติกรรมนั้นหากเป็นความจริง สามารถควบคุมพฤติกรรมนั้นได้ เช่น การควบคุมให้รายการปรับระดับความก้าวร้าวลง หรือปรับให้มีเนื้อหาที่สร้างสรรค์เหมาะสมกับวัย เป็นต้น ดังนั้นความรู้จิตวิทยาจึงมีความสำคัญในกระบวนการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเพื่อสำรวจพฤติกรรมพื้นฐานของมนุษย์ทั้งภายใน (จิตใจ) และภายนอก (ความสัมพันธ์ทางสังคม)

ธีระพร อูรรณโณ (2556) ได้เน้นความสำคัญจิตวิทยากับการสร้างเสริมสันติวัฒนธรรม และสำรวจสาเหตุของความขัดแย้ง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งระดับภายในและภายนอกของมนุษย์ ดังนี้

(1) ระดับภายใน คือ ความขัดแย้งภายในตัวบุคคล หมายถึง บุคคลประสบความลำบากใจในการตัดสินใจทำบางสิ่งบางอย่างหรือมีโอกาสให้เลือกตัดสินใจ หากเกิดความขัดแย้งภายในอาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้าง หากพิจารณาปัจจัยพื้นฐานของสันติสุข คือ ความสงบภายในจิตใจ ดังนั้น การสร้างเสริมสันติสุขที่สำคัญจะต้องมีความมั่นคงภายในบุคคลก่อน ความมั่นคงอาจจะฝึกได้ด้วยการนั่งสมาธิ ปรับทัศนคติด้านบวกและปลูกฝังแนวคิดที่ดีเพราะหากภายในดีย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีด้วย สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

(2) ระดับภายนอก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มคน ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทางจิตวิทยาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระดับภายนอกนั้น หากมนุษย์มีความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ สันติภาพย่อมเกิดขึ้นยาก ปัจจัยพื้นฐานของความขัดแย้งกับสันติภาพ คือ ความเชื่อของมนุษย์ เป็นการเชื่อมโยงโดยอัตนัยของบุคคลระหว่างจิตใจกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผ่านมา ความเชื่อสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังนั้นจิตวิทยาอเมริกาที่เชื่อว่าสันติภาพสามารถเกิดขึ้นได้ จนเกิดแนวคิด หรือความเชื่อที่มนุษย์ควรปฏิบัติ แนวความคิดนี้เรียกว่าประกาศของนักจิตวิทยา (the psychologists' Manifesto, Allport and Others, 1945 อ้างถึงในธีระพร อูรรณโณ, 2556) มี 10 ข้อ ได้แก่

- 1) สงครามเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ด้วยวิธีการอย่างสร้างสรรค์
- 2) การวางแผนสันติภาพควรมั่นคงและที่ถาวร
- 3) ความเกลียดชังระหว่างเชื้อชาติสามารถควบคุมหรือลดได้
- 4) ห้ามแสดงพฤติกรรมถึงอำนาจเพื่อข่มขู่ผู้ที่ด้อยกว่า
- 5) ฝ่ายศัตรูเมื่อปลดปล่อยควรมีความอิสระกำหนดอนาคตของเขาได้
- 6) ทำความเข้าใจให้กระจ่างกับประชาชนฝ่ายแพ้สงคราม
- 7) หากปฏิบัติได้ถูกต้อง ความโกรธแค้นมลายหายไปนำไปสู่การพึ่งตนเองและช่วยเหลือกันและกัน
- 8) ปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับประชาชนทั่วไป เป็นสิ่งที่สามารถใช้เป็นกรอบกำหนดสันติภาพได้
- 9) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์ มีความสัมพันธ์ที่มั่นคงและเหนียวแน่น
- 10) การร่วมมือร่วมใจเป็นปึกแผ่น และพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกันในสังคม

การศึกษาจิตวิทยาพฤติกรรมมนุษย์จึงมีความจำเป็นและสำคัญมากต่อการส่งเสริมสันติสุข เนื่องจากจิตวิทยาเป็นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ เป็นศาสตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์จึงมีประโยชน์สามารถวางแผนหรือหาแนวทางการแก้ปัญหาและป้องกัน รู้เท่าทันพฤติกรรมของมนุษย์ การส่งเสริมสันติสุขจึงจำเป็นจะต้องเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งภายในและภายนอก การส่งเสริมความสงบภายในมนุษย์ เช่น การปรับทัศนคติทางบวก การเข้าใจตนเอง รับรู้ความจริง หากบุคคลใดมีความสงบภายในแล้วย่อมส่งผลต่อความสงบภายนอกเช่นกัน เมื่อบุคคลมีความสงบทั้งภายในและภายนอกสังคมจะมีแต่ความสันติสุข

เมื่อศึกษานิยามสันติวัฒนธรรมจากนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน สามารถวิเคราะห์คุณลักษณะสันติวัฒนธรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์นิยามสันติวัฒนธรรม

	การอยู่ร่วมกัน	เข้าใจกัน	เคารพตนเอง	เคารพต่อผู้อื่น	เคารพต่อสิ่งแวดล้อม	ปฏิเสธการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง	แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี	ยึดมั่นในความดีความซื่อ	มีความยุติธรรม	ความเป็นหนึ่งเดียว	ความอดกลั้น	เข้าใจระหว่างชนชาติกลุ่มชนและปัจเจก
องค์การสหประชาชาติ (1998)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
UNESCO (2013)	✓					✓	✓		✓	✓	✓	
David Adams (2005)				✓		✓					✓	
Elise Boulding (1998)	✓					✓						
เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (2555)	✓			✓		✓						

จากตารางดังกล่าวพบว่า ผู้ให้นิยามเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา การอยู่ร่วมกัน การเคารพผู้อื่น และความอดทน ตามลำดับ ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงให้ความสำคัญคุณลักษณะดังกล่าวและมีการปรับขอบเขตของพฤติกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากงานวิจัยและบทความวิชาการเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน และงานวิจัยมีการกำหนดแนวทางและพฤติกรรมชัดเจน ทำให้สังเกตและประเมินง่ายขึ้น

3. แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญแบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1) หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จำเป็นต้องปฏิรูปและปรับหลักสูตรจากเดิมที่เน้นเนื้อหาสาระและประเมินผลโดยดูจากผลสอบมากเกินไป มาเน้นการพัฒนาคุณภาพหรือสันติภาพภายในของมนุษย์ (Intrapersonal Peace หรือ Inner Peace) ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังความมีเมตตา รักสันติ รวมถึงมีทักษะชีวิต กระบวนการคิดวิเคราะห์ ทักษะการเจรจาสื่อสาร ความยุติธรรม สิทธิมนุษยชน หรือมีสันติภาพภายนอก (Interpersonal Peace) โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอนให้มีคุณธรรม หลักแห่งสันติสุขและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อ ฯลฯ หลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องและส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เช่น แนวคิดสันติศึกษา พหุวัฒนธรรมศึกษา เป็นต้น

2) การผลิตและการพัฒนาครู คณาจารย์ โดยสถาบันฝึกหัดครูต้องจัดให้มีหลักสูตรและการฝึกฝนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม ให้ครอบคลุมประเด็นทั้ง 4 เสาหลักของการศึกษา ฯลฯ ตลอดจนมีระบบติดตามการประพฤตินเป็นแบบอย่างของครูอย่างเป็นระบบ

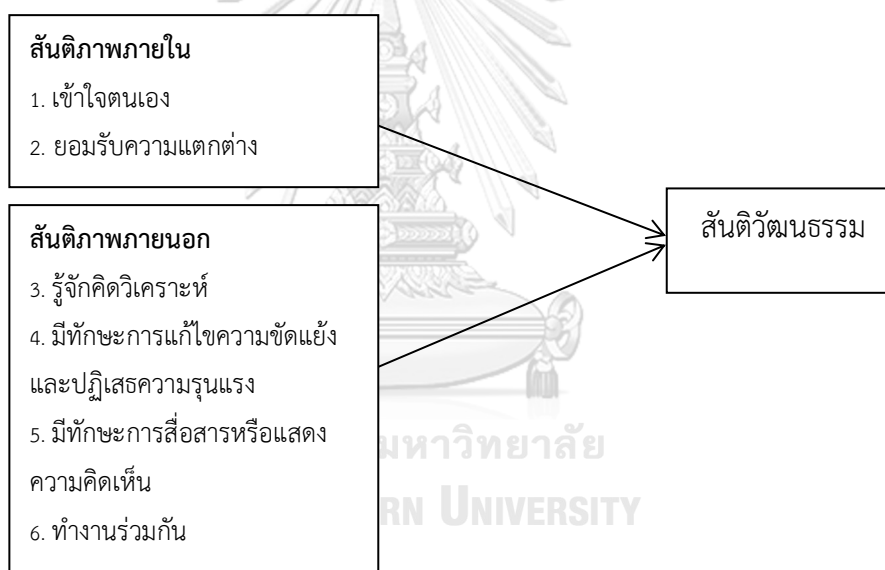
3) บทบาทของสถานศึกษา โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องทบทวนและกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ที่มีภาระบูรณาการ โครงการ หรือโปรแกรมการจัดกิจกรรมเฉพาะและสอดแทรกอยู่ในการ

เรียนการสอนทุกรูปแบบ รวมถึงการส่งเสริมให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังและเป็นแบบอย่างที่ดีของการสร้างสันติวัฒนธรรม และเสนอแนะให้มีเกณฑ์การประเมินสมรรถนะคณาจารย์ด้านการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดพลังปัญญาเพื่อนำไปสู่สันติภาพด้วย

4) บทบาทของกระทรวงศึกษาธิการ ต้องให้ความสำคัญกับการปฏิรูปหลักสูตร การกำหนดยุทธศาสตร์หรือนโยบายที่ช่วยเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา

ดังนั้นการพัฒนาและปรับหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนจะเน้นการพัฒนาคุณภาพหรือสันติภาพภายในของมนุษย์ เช่น การพัฒนานักเรียน ครู คณาจารย์ ให้มีคุณภาพและบทบาทของสถานศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม เพื่อให้สถานศึกษาเป็นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรักความผูกพัน ความมีเมตตากรุณา ความเอื้ออาทรต่อกัน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องที่กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมและจากการศึกษาสภาพบริบทของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมที่จำเป็นจะต้องได้รับการส่งเสริม มีดังนี้

แผนภาพที่ 2 การวิเคราะห์ส่วนประกอบสันติวัฒนธรรม

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสันติวัฒนธรรมมีหลายมิติ เช่น สันติภายใน ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่นด้วยการยอมรับความแตกต่าง และสันติภายนอก ได้แก่ การรู้จักคิดวิเคราะห์ การมีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง มีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนได้ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวผู้วิจัยเชื่อว่าหากได้รับการกระตุ้นส่งเสริมผ่านกิจกรรมศิลปะที่ดีและเหมาะสมจะทำให้ให้นักเรียนได้รู้จักทั้งตนเองและผู้อื่นสามารถอยู่รวมกันอย่างสันติสุขได้

พฤติกรรมที่แสดงสันติวัฒนธรรมจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกถึงสันติวัฒนธรรม

สันติวัฒนธรรม	นิยามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	พฤติกรรมบ่งชี้ทั่วไป	พฤติกรรมบ่งชี้ในขณะทำงานศิลปะ
การเข้าใจตนเอง	การเข้าใจความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมของตน ทำให้มองเห็นความสามารถและข้อบกพร่องหรือข้อดีของตัวเอง รวมทั้งรู้สิทธิหน้าที่ของตนและความรับผิดชอบ	- รู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไร ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เก่งอะไร ไม่เก่งอะไร - ใช้คำพูด ความคิด และแสดงพฤติกรรมเชิงบวก - มองผู้อื่นเชิงบวก - มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น - มีความเชื่อมั่นในตนเอง - มีสมาธิ จดจ่อในการทำงาน	- รู้ว่าตนเองวาดอะไร - สามารถบอกความรู้สึกตนเองในงานศิลปะได้ - ผลงานศิลปะสื่อตรงตามความรู้สึก ความคิดของตน - ทำงานศิลปะอย่างจดจ่อและมีสมาธิ - สามารถเข้าใจและใช้อุปกรณ์ศิลปะเป็น - ลายเส้นมีความมั่นใจ ลื่นไหล ไม่เกร็ง ไม่เปี้ยว
การยอมรับความแตกต่าง	การยอมรับ และไม่ต่อต้านต่อสิ่งที่มี ความแตกต่างจากตนไม่ว่าจะเป็น ความแตกต่างด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ศาสนา ชาติพันธุ์ เพศ ภาษา เป็นต้น	- ให้เกียรติและเคารพผู้อื่น - ไม่มีอคติ ไม่มองคนอื่นในแง่ร้าย - ไม่วิพากษ์วิจารณ์ ล้อเลียน รูปลักษณ์ของคนอื่นที่ไม่เหมือนเรา - ไม่ให้คุณค่ากับภาพลักษณ์ภายนอกมากกว่าความสำคัญ of จิตใจ - รับฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง - ยอมรับในประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่าง หลากหลาย - ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น - ชื่นชมผู้อื่นอย่างเต็มใจ	- รับฟังเพื่อนแสดงความคิดเห็น ในขณะทำงานศิลปะ ไม่แสดงอาการไม่พอใจหรือตัดบท - ชื่นชมผลงานเพื่อนอย่างบริสุทธิ์ใจ - เมื่อทำงานเป็นกลุ่ม ให้ความร่วมมือ มีสามัคคีกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว - เมื่อทำงานเป็นกลุ่มสามารถตัดสินใจบนจุดร่วมของสมาชิกทุกคน - ไม่ดูถูก เยาะเย้ยผลงานเพื่อน - ไม่ตัดสินผลงานของเพื่อนว่าสวย หรือไม่สวย ดี หรือไม่ดี
รู้จักคิดวิเคราะห์	การนึกคิด ระลึก ตรึกตรอง ดู สังเกต ใคร่ครวญ อย่างละเอียดรอบครอบ	- สามารถคิดเชื่อมโยงจากประสบการณ์เดิมและใหม่ได้ - สามารถอธิบาย กระบวนการวิธีการอย่างเป็นขั้นตอน	- สามารถเล่าและบรรยายสิ่งที่ปรากฏในงานศิลปะ - บอกวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

สันติ วัฒนธรรม	นิยามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	พฤติกรรมบ่งชี้ทั่วไป	พฤติกรรมบ่งชี้ในขณะทำงาน ศิลปะ
	ในเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล โดย หาส่วนดี ส่วน บกพร่อง หรือ จุดเด่นจุดด้อยของ เรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีที่ที่ เหมาะสมอย่าง ยุติธรรม	- สามารถคิดอย่างมีเหตุและผล - สามารถคิดแบบย้อนกลับ - สามารถคิดแยกแยะ - สามารถคิดแบบองค์รวมหรือ สรุพอค์ความรู้ได้ - สามารถคิดแล้วสร้างสรรค์สิ่งใหม่	- บอกประเภทงานแล้วเชื่อมโยง กับข้อมูลคล้ายกัน เช่น ศิลปิน ที่ทำงานประเภทนั้น ๆ หรือ วัสดุที่ใช้ - สามารถเชื่อมโยงงานศิลปะกับ ชีวิตประจำวันได้ เช่น งาน จิตรกรรมประดับฝาผนัง - สามารถต่อยอดพัฒนาผลงาน ของเพื่อนและตนเองได้ - อธิบายขั้นตอนการทำงาน ศิลปะ - อธิบายความรู้สึกที่มีต่อผลงาน ศิลปะ
มีทักษะ การแก้ไข ความ ขัดแย้ง และ ปฏิเสธ ความ รุนแรง	ความสามารถใน การจัดการกับ ปัญหาหรือความ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ อย่างมีระบบ อาจจะใช้การเจรจา อย่างสันติวิธีหรือใช้ วิธีการ ประชาธิปไตย เพื่อ หลีกเลี่ยงการแก้ไข ปัญหาด้วยความ รุนแรง เช่น การใช้ คำพูดที่รุนแรง หรือ ทะเลาะทำร้าย ร่างกายกัน	- สามารถจัดการอารมณ์ความรู้สึก ของตนเองเมื่อประสบปัญหา - แก้ปัญหาคด้วยเหตุและผล - มีความสามารถตรวจสอบเหตุของ ปัญหา - รู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น การเจรจาต่อรอง การ ประนีประนอม - ปราศจากการแก้ปัญหาด้วย อารมณ์ ความรู้สึก และความ รุนแรง เช่น การใช้คำพูดที่รุนแรง การทำร้ายร่างกาย - ไม่ใส่ร้ายกัน นินทากัน - ยอมรับและเปิดใจ ให้อภัยกันและ กัน - มองโลกในแง่บวก เมื่อประสบ ปัญหา	- เมื่อต้องทำงานเป็นกลุ่ม สามารถเจรจาตกลงได้ - ใช้หลักประชาธิปไตยแก้ปัญหา การทำงาน เช่น การโหวตเพื่อ สรุปแนวความคิดที่ต้องตัดสินใจ - ไม่นำอุปกรณ์หรือวัสดุอื่น ๆ ทำ ร้ายอละกลั่นแกล้งกันในขณะ ทำงานศิลปะ - เมื่อประสบปัญหาในการทำงาน ศิลปะ ไม่ควรใช้อารมณ์ คำพูดที่ รุนแรง หยาบคาย - ไม่ต่อต้านหรือทิ้งการทำงาน ระหว่างการทำงาน - เรียกขอความช่วยเหลือจาก เพื่อนหรือครูในยามประสบ ปัญหา
มีทักษะ การ สื่อสาร หรือแสดง	กระบวนการ ถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์	- รู้จักและสามารถจัดการกับ อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง - ไม่เผยแพร่ข้อมูลแก่คนอื่นได้ เห็น	- ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ได้ - รับฟังเพื่อนอย่างตั้งใจและแสดง สีหน้าที่ดี

สันติ วัฒนธรรม	นิยามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	พฤติกรรมบ่งชี้ทั่วไป	พฤติกรรมบ่งชี้ในขณะทำงาน ศิลปะ
ความ คิดเห็น	ความรู้สึกรู้สึก คิดเห็น ความ ต้องการจากผู้ส่ง สารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด	- พูดให้ตรงประเด็น ชัดเจน และ เจาะจง - พูดคลุมเครือ วกไปวกมา - แสดงสีหน้าที่สดใส สนใจระหว่าง สื่อสารกัน - รู้จักรับฟังมากกว่าพูด - รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน อย่างตั้งใจ - ใช้คำพูดเชิงบวก ไม่ทำร้ายฝ่าย ตรงข้าม - แสดงความคิดเห็นอย่างยุติธรรม ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง - ใช้ความคิดพิจารณาหาเหตุผล เพื่อประกอบการแสดง ความคิดเห็น	- อธิบายวิธีการทำงานของตนเอง อย่างชัดเจน - บอกแรงบันดาลใจการทำงาน ศิลปะ - บอกความรู้สึกในขณะที่ทำ สร้างสรรค์ผลงาน - มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กันภายในกลุ่ม - ระหว่างการทำกิจกรรมแสดงสี หน้าที่ดี - เมื่อทำงานศิลปะแบบกลุ่ม นักเรียนมีพฤติกรรมสื่อสาร ในเชิงบวก เช่น คำพูดที่ดี ไม่ใช่ คำหยาบคาย
	กระบวนการ ถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึกรู้สึก คิดเห็น ความ ต้องการจากผู้ส่ง สารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด	- มีเป้าหมายเดียวกัน - รู้จักสมาชิก มีความสนิทสนม และเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี - รู้จักแบ่งหน้าที่และความ รับผิดชอบภายในกลุ่ม - รู้จักบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม มีทักษะในการพูดแสดง ความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม - มีความยุติธรรม เช่น การแบ่ง ภาระหน้าที่ - มีการสรุปการทำงาน - ช่วยเหลือกัน แบ่งปัน กันภายใน กลุ่ม - ยอมรับกฎกติกาที่ตกลงภายใน กลุ่ม - เกิดการถกเถียงเพื่อหาข้อสรุปที่ดี	- การทำกิจกรรมสมาชิกมี เป้าหมายเหมือนกัน - รู้คุณสมบัติวัสดุอุปกรณ์งาน ศิลปะ - มีการวางแผนการทำงานศิลปะ - สมาชิกทุกคนยอมรับผลงาน อย่างเต็มใจ - ไม่โทษสมาชิกในกลุ่ม หาก ผลงานไม่ได้ตั้งใจ - ระหว่างการทำกิจกรรมนักเรียน ช่วยเหลือกันและกัน เช่น ช่วย หยิบอุปกรณ์เมื่อเพื่อนอีกคนขอ ความช่วยเหลือ
ทักษะการ ทำงาน	การร่วมกันทำงาน ของสมาชิกที่	- มีเป้าหมายเดียวกัน - รู้จักสมาชิก มีความสนิทสนม	- การทำกิจกรรมสมาชิกมี เป้าหมายเหมือนกัน

สันติวัฒนธรรม	นิยามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง	พฤติกรรมบ่งชี้ทั่วไป	พฤติกรรมบ่งชี้ในขณะทำงานศิลปะ
ร่วมกัน	มากกว่า 1 คน โดยต้องมีเป้าหมายเดียวกัน ทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน สมาชิกจะต้องให้ความร่วมมืออย่างดี เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ	และเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี - รู้จักแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบภายในกลุ่ม - รู้จักบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม - มีทักษะในการพูดแสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม - มีความยุติธรรม เช่น การแบ่งภาระหน้าที่ - มีการสรุปการทำงาน - ช่วยเหลือกัน แบ่งปัน กันภายในกลุ่ม - ยอมรับกฎกติกาที่ตกลงภายในกลุ่ม เกิดการถกเถียงเพื่อหาข้อสรุปที่ดี	- รู้คุณสมบัติวัสดุอุปกรณ์งานศิลปะ - มีการวางแผนการทำงานศิลปะ - สมาชิกทุกคนยอมรับผลงานอย่างเต็มที่ - ไม่โทษสมาชิกในกลุ่ม หากผลงานไม่ได้ตั้งใจ - ระหว่างการทำกิจกรรมนักเรียนช่วยเหลือกันและกัน เช่น ช่วยหยิบอุปกรณ์เมื่อเพื่อนอีกคนขอความช่วยเหลือ

จากตารางดังกล่าวผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ในการทำงานศิลปะที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีสันติวัฒนธรรมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าใจตนเอง 2) การยอมรับความแตกต่าง 3) การรู้จักคิดวิเคราะห์ 4) มีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง 5) ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น 6) ทักษะการทำงานร่วมกัน โดยผู้วิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมและแบบสะท้อนคิดของวัยรุ่นหรือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

2.1 สุนทรียสนทนา

สุนทรียสนทนาเป็นการสื่อสารแนวใหม่ที่ให้ความสำคัญต่อการรับฟังอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้หากนำกระบวนการสุนทรียสนทนามาใช้ร่วมการทำกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเอง ผู้อื่นและบริบทสิ่งแวดล้อม

- สุนทรียสนทนา

คำว่า สุนทรียสนทนา หรือ Dialogue เป็นคำศัพท์ภาษากรีก ซึ่งคำว่า Dia หมายถึง ผ่าน ทะลุ ส่วนคำว่า Logos หมายถึง ความหมายของคำ สรุปโดยรวมว่า การสนทนาแบบไม่เป็นทางการในพื้นที่ปลอดภัย ให้ออกมาได้ปล่อยความคิด เปิดรับ ไม่ปิดกั้น สามารถไม่ตัดสินความคิดอีกคนได้ ข้อสรุปต้องเกิดจากการคิดตามความเข้าใจของตน

Bohm อธิบายว่า กระบวนการคิดร่วมกันอย่างเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดกันโดยใช้การสนทนาพูดคุยกันภายใต้บรรยากาศที่คุ้นเคยและเป็นกันเอง (David Bohm, 2004)

สำนักงานรัฐมนตรี อธิบายว่า เป็นการสนทนาร่วมกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ซึ่งการสนทนาที่เน้นให้ฟังอย่างลึกซึ้ง ไม่มีผิดไม่มีถูก ไม่มีการโต้แย้ง ไม่ด่วนสรุปหรือตัดสินเพื่อหาข้อยุติ (สำนักงานรัฐมนตรี, 2557)

แนวทางจัดกิจกรรมสุนทรียสนทนา

สุนทรียสนทนามีกิจกรรมหลัก 3 ส่วน ซึ่งก่อนเริ่มกิจกรรมควรชี้แจงทำความเข้าใจ กิจกรรมสุนทรียสนทนา บอกวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับ กิจกรรมสุนทรียสนทนามีขั้นตอนดังนี้ (มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร, 2552)

1. การฟังอย่างละเอียด (Deep Listening) เป็นกิจกรรมแรกที่สำคัญก่อนจะดำเนินการกิจกรรมต่อไป เป็นการฟังอย่างตั้งใจ อาจจะเป็นการพูด ความรู้สึก อารมณ์ สีหน้า ท่าทาง ซึ่งจะไม่มีการกำหนดกรอบความคิดมาตัดสิน

2. การไตร่ตรองความคิด (Reflection) เป็นขั้นถัดจากการฟังอย่างละเอียด ขั้นนี้ต้องใช้เวลาไตร่ตรองความคิดก่อนสื่อสาร โดยนำข้อมูลจากการฟังมาพิจารณาไตร่ตรองทำให้รับทราบถึงความคิดใหม่ของตนที่เกิดขึ้นในขณะที่รับฟัง ทำให้เกิดความคิดใหม่

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระหว่างการสื่อสารทั่วไปและสุนทรียสนทนา

การสื่อสารทั่วไป
ฟัง...คิด...พูด...ฟัง...คิด...พูด...ฟัง...คิด...พูด...
สุนทรียสนทนา
ฟัง...ไตร่ตรอง.....ฟัง...ไตร่ตรอง.....ฟัง...ไตร่ตรอง.....พูด

(ชไมพร ดิสถาวร, 2554)

เมื่อพิจารณาและเปรียบเทียบระหว่างการสื่อสารแบบทั่วไปกับสุนทรียสนทนา จะมีความแตกต่างกันเรื่องของเวลาให้คิด สุนทรียสนทนาตระหนักถึงความสำคัญของเวลาการไตร่ตรองข้อมูลที่รับมา ตระหนักถึงความจริง พิจารณาให้รอบคอบ เห็นใจความรู้สึกของฝ่ายตรงข้าม เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดกัน ถ้าคนมีสุนทรียสนทนาสามารถป้องกันความขัดแย้ง การทะเลาะกันในอนาคต

3. การนำเสนอความคิด (Advocacy) เป็นขั้นตอนสุดท้าย การนำเสนอความคิดที่ปราศจากการเตรียมตัวหรือกำหนดหัวข้อหรือเนื้อหาไว้ล่วงหน้า ให้ผู้พูดแสดงความคิดเห็นความรู้สึกอย่างอิสระ การสนทนาจะไม่ต่อเนื่อง แต่ช่วยแตกประเด็นที่หลากหลายและได้ความคิดใหม่ ๆ การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวลงไป แต่ใช้คำพูดที่เป็นกัลยามิตร คำพูดเชิงบวก ชื่นชมและให้กำลังใจ ผู้ฟังไม่สามารถตัดสินความคิดของผู้นำเสนอได้

ดังนั้นสุนทรียสนทนาคือการสนทนาแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้สมาชิกผ่อนคลายและมีความรู้สึกปลอดภัย เชื่อใจกัน ซึ่งสุนทรียสนทนาให้ความสำคัญต่อกระบวนการฟัง การไตร่ตรองเป็นอย่างมาก ทำให้กระบวนการดังกล่าวไม่มีการตัดสินว่าใครพูดถูกหรือพูดผิด ไม่มีการขัดแย้งโต้เถียง ในขณะที่แลกเปลี่ยนกัน ใช้คำพูดด้านบวก ชื่นชมและให้กำลังใจ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการสันติวิธี เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยการสื่อสารและการเจรจา

2.3 การวัดและประเมินผล

จากการศึกษา แนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) ของแครทวอล บลูม และมาเซีย (instructional model based on affective domain by Krathwohl, Bloom and Masia) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก/เจตคติ/ค่านิยม/คุณธรรมหรือจริยธรรม ที่พึงประสงค์อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ กล่าวคือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัยนอกจากนั้น ผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้การปลูกฝังค่านิยมอื่นๆ (ทศนา แชมมณี, 2557)

- ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

แครทวอล บลูม และมาเซีย (Bloom, 1956 อ้างถึงใน ทศนา แชมมณี, 2557) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (cognitive domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น แครทวอล (Krathwohl) บลูม (Bloom) และมาเซีย (Masia) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น ประกอบด้วย

1. ขั้นการรับรู้ (receiving or attending) ซึ่งก็หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน
2. ขั้นการตอบสนอง (responding) ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
3. ขั้นการเห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น
4. ขั้นการจัดระบบ (organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน
5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

- กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมใดๆ ให้แก่ผู้เรียน สามารถดำเนินการตามลำดับขั้นของวัตถุประสงค์ทางด้านเจตคติของบลูมและคณะได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม (receiving/attending)

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ในค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การรู้ตัว (awareness)
- 2) การเต็มใจรับรู้ (willingness)
- 3) การควบคุมการรับรู้ (control)

ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม (responding)

ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ลองทำตามค่านิยมนั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้

- 1) การยินยอมตอบสนอง (acquiescence in responding)
- 2) การเต็มใจตอบสนอง (willingness to respond)
- 3) ความพึงพอใจในการตอบสนอง (satisfaction in response)

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม (valuing)

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การยอมรับในคุณค่านั้น (acceptance of a value)
- 2) การชื่นชอบในคุณค่านั้น (preference for a value)
- 3) ความผูกพันในคุณค่านั้น (commitment)

ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม (organization)

เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้นและมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่าง ๆ ของตน ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญดังนี้

- 1) การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (conceptualization of value)
- 2) การจัดระบบคุณค่านั้น (organization of a value system)

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย (characterization by value)

ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอโดยติดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

- 1) การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (generalization set)
- 2) การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย (characterization)

การดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้นได้ ต้องอาศัยเวลา โดยเฉพาะในขั้นที่ 4 และ 5 ต้องการเวลาในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละคน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการวัดการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่ส่งผลต่อสันติวัฒนธรรมของนักเรียน โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามโดยใช้มาตรวัดแบบลิเกิต การสะท้อนคิดของ Gibbs (1998) และแบบสังเกตพฤติกรรม

การสะท้อนคิด หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรองทวนสอบ (Reflective Thinking) เป็นการพิจารณาสิ่งต่างๆอย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้เราได้ทบทวนและสะท้อนการกระทำของตน (Reflective Practice) โดยสามารถแสดงออกได้ทั้งการพูดและการเขียน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ แสวงหาคำตอบโดยใช้เหตุผล แก้ไขปัญหา นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Gibbs (1988) ได้เสนอวงจรการสะท้อนคิดซึ่งประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบรรยาย (Description) เป็นการบรรยายว่า อะไรเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิด เป็นการบรรยายที่เกิดจากความรู้สึกที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์นั้น ๆ

2. ความรู้สึก (feelings) เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันโดยการสะท้อนการคิดจากการสังเกตความรู้สึก และการรับรู้ เรามีปฏิกริยาอย่างไร หรือรู้สึกอย่างไรกับอุบัติการณ์ สถานการณ์หรือประเด็นแนวคิดนั้น เช่น การขาดความมั่นใจ ความกลัว ความสับสนในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. การประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินวิเคราะห์ประสบการณ์ร่วมกันว่า เป็นไปในทางดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับอุบัติการณ์ สถานการณ์ หรือประเด็นแนวคิดนั้น แล้วนำสิ่งที่ให้คุณค่ามาใช้ในการตัดสินใจ

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์โดยภาพรวม โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการมองว่า สถานการณ์นี้เป็นอย่างไร

5. การสรุป (General conclusions) เป็นการสรุปความคิดรวบยอดจากการวิเคราะห์โดยใช้เหตุและผล หรือสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยในการสรุป

6. การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (Personal action plans) การวางแผนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาตนเอง ถ้าหากสถานการณ์นี้เกิดขึ้นอีก เราจะทำอะไรที่แตกต่างไปจากเดิมบ้าง มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างไร

จากวงจรการสะท้อนคิดของ Gibbs ผู้วิจัยใช้เป็นการถามการสะท้อนความคิดหลังทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง เพื่อดูพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังทำกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบข้อคำถาม ดังในตารางต่อไปนี้ (Gibbs, 1998)

ตารางที่ 4 ตารางแสดงคำถามสันติวัฒนธรรมตามวงจรการสะท้อนคิดของ Gibbs (1998)

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
1. การบรรยาย (Description)	
นักเรียนเลือกภาพสัตว์ที่เหมือนตนเองมากที่สุด (ขั้นการแนะนำตัว ในกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”)	
นักเรียนเขียนบรรยายประวัติตนเองสั้น (ขั้นการสร้างสรรคศิลปะ ในกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”)	
นักเรียนเขียนบรรยายโครงร่างการสร้างเมืองในฝัน	
2. ความรู้สึก (Feelings)	
หลังจากได้ระบายสีน้ำ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร	
3. การประเมิน (Evaluation)	
สิ่งประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้	

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
4. การวิเคราะห์ (Analysis)	
● เหตุผลที่เลือกสัตว์ดังกล่าว (ขั้นการแนะนำตัว ในกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”)	
● ให้นักเรียนระบุความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อน	
● วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร (คำถามดังกล่าวจะปรากฏในใบงานกิจกรรมที่ 3 “สร้างมือในฝัน”)	
5. การสรุป (Conclusion)	
● สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”	
● สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 3 “สร้างมือในฝัน”	
● นักเรียนความรู้สึกอย่างไรหลังจากทำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว	
6. การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (Action Plan)	
● นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในการสร้างสันติวัฒนธรรมหรือสันติภาพอย่างไร	

2.4 วัยรุ่นตอนต้น

4.1 พัฒนาการองค์รวม

เป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และปัญญา ความหมายคำว่า วัยรุ่น ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Adolescence มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Adolescere วัยรุ่นคือ วัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็ก เป็นวัยที่เป็นสะพานเชื่อมไปหาผู้ใหญ่ ไม่มีเส้นขีดขั้นแน่นอนว่าเริ่มเมื่อใด และสิ้นสุดเมื่อใด โดยถือเอาตอนที่เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือน และเด็กชายมีการผลิตเซลล์อสุจิเป็นครั้งแรก (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2518)

- พัฒนาการทางกายของวัยรุ่น

พัฒนาการทางกายเป็นไปในแง่ของความงอกงาม เจริญเติบโตถึงขีดสมบูรณ์ เพื่อทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ความเจริญเติบโตมีทั้งส่วนภายนอกที่มองเห็นได้ง่าย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก รูปหน้า สัดส่วนของร่างกาย ลักษณะเส้นผม ฯลฯ และความเจริญส่วนภายใน เช่น การทำงานของต่อมบางชนิด โครงกระดูกแข็งแรงมากขึ้น การผลิตเซลล์สืบพันธุ์ในเด็กชาย การมีประจำเดือนของเด็กหญิง ฯลฯ ความเจริญเติบโตทางกายมีช่วงหนึ่งซึ่งเป็นระยะพัก เมื่อผ่านพ้นช่วงนี้ไปแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายรวดเร็ว ความสูงของเด็กตอนต้นปีและปลายปีมีความแตกต่างอย่างมาก การสะสมไขมันไขมันในร่างกายมากกว่าวัยเด็ก โดยเฉพาะผู้หญิง ระบบการย่อยอาหารและการใช้ประโยชน์จากอาหารทำงานเร็วและมากกว่าวัยเด็ก เพราะร่างกายกำลังเจริญเติบโต กล้ามเนื้อของเด็กชายเจริญมากขึ้น

อวัยวะเพศเริ่มทำงาน เสียงของเด็กชายแตกและห้าวขึ้น เด็กรู้สึกอึดอัดแค้นแค้น รู้สึกอ่อนไหวง่าย เกี่ยวกับสัดส่วนอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย การทำงานของกล้ามเนื้อเกี่ยวกับประสาทสัมผัสต่างๆ ของเด็ก ยังไม่รูปร่างรอย จึงจำเป็นต้องส่งเสริมกิจกรรมสร้างเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการ เช่น เล่นกีฬา วาดภาพ เป็นต้น

- พัฒนาการเซาว์ปัญญาของวัยรุ่น

พัฒนาการเซาว์ปัญญาของวัยรุ่นหรือเด็กอายุ 11-15 ปี ขึ้นใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลเชิงนามธรรม (formal operational period) ขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิด ความคิดแบบเด็ก ๆ จะสิ้นสุดลง จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถคิดแก้ปัญหาที่เป็นนามธรรมด้วยวิธีการหลากหลาย รู้จักคิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ สามารถตั้งสมมติฐาน ทดลอง ใช้เหตุผล และทำงานที่ต้องใช้สติปัญญาอย่างสลับซับซ้อนได้ เพียงเท่านี้ กล่าวได้ว่าเด็กวัยนี้เป็นวัยที่คิดเหนือไปกว่าสิ่งปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่าง และมีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่มีความจริงหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม นักจิตวิทยาเชื่อว่า การพัฒนาความเข้าใจจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2541)

- พัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่น

ความเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตทางร่างกายทั้งภายในและภายนอก กระทั่งกระทบกระเทือนแบบแผนอารมณ์ของเด็กวัยแรกเริ่มและวัยรุ่น เด็กมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย สับสน อ่อนไหว มีความเข้มของอารมณ์สูง ไม่มั่นคง ระดับความเข้มข้นของอารมณ์แต่ละอย่างๆ ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพดั้งเดิมของเด็ก เด็กแต่ละคนเริ่มแสดงกระบวนบุคลิกอารมณ์ประจำตัวออกมาให้ผู้อื่นทราบได้อย่างเด่นชัดแล้วในขณะนี้ เช่น อารมณ์ร้อน อารมณ์ขี้กังวล อารมณ์อ่อนไหวง่าย มีความรู้สึกด้อยเด่นในแง่อะไร ฝ่ายตัวเด็กสามารถรับรู้และเข้าใจได้ อารมณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กวัยนี้มีทุกประเภท อาทิ รัก ชอบ โกรธ เกลียด อิจฉา ริษยา โอ้อวด แข่งดี ถือดี หลงใหล วุ่นวายใจ สับสน เห็นอกเห็นใจ หงุดหงิด ฯลฯ

- พัฒนาการด้านสังคมของวัยรุ่น

พัฒนาการด้านสังคมของวัยรุ่นจะความมีเอกลักษณ์ประจำตัวหรือความสับสนในบทบาทของตนเอง (identity vs. identity diffusion) เป็นวัยที่พัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง มีจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง สังคมของเด็กคือกลุ่มเพื่อน จะยึดแบบจากกลุ่มเพื่อนและบุคคลที่ตรงกับอุดมคติ อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งด้านสัมพันธ์ภาพกับผู้ใหญ่ และเกิดความสับสนทางจิตใจ หากไม่สามารถแก้ไขความสับสนนี้ได้ เด็กจะเป็นคนที่มีบุคลิกภาพสับสน ไม่มั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน วัยรุ่นมีความต้องการในการที่จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและสังคมรอบ ๆ ตัว มีการรวมกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกัน และพฤติกรรมแสดงออกของวัยรุ่น วัยรุ่นมักมีความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ไม่มีความสำคัญเท่ากับความเห็นของกลุ่ม และมีความต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับกลุ่มเพื่อนของตนด้วย

4.2 พัฒนาการทางศิลปะ

สำหรับพัฒนาการทางศิลปะของวัยรุ่นตอนต้นระหว่าง 12-14 ปี ตามทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์และบริตเตน เป็นวัยเลียนแบบธรรมชาติ (pseudo-naturalistic stage): วัยการใช้เหตุผล ซึ่งแบ่งได้ ดังนี้ (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2545)

- ลักษณะการวาด

1. เริ่มตระหนักถึงความสามารถทางศิลปะในระยะสั้นของตน
  2. อาจมีการวาดลวดลายเป็นชิ้น ๆ (แผนการสร้างงานที่มีการจัดองค์ประกอบสัมพันธ์กัน เช่น รูปการ์ตูนสุนัข)
  3. เด็กบางคนส่อว่าสนใจรายละเอียด เช่น รอยยับรอยย่นลงในภาพวาดของตน
  4. ถ่ายทอดสื่อสารถึงความหมายของวัตถุและเหตุการณ์ด้วยสัญลักษณ์ที่มีใช้ภาษา
- การใช้เนื้อที่ในการวาด

1. ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่ส่วนที่สำคัญเท่านั้นจึงจะวาดให้มีรายละเอียด
2. สำหรับเด็กที่ถนัดเชิงทัศน์ จะตระหนักถึงมิติความลึกตื้นในภาพ เด็กถนัดด้านนี้จะวาดรูปแสดงทัศนียภาพวิทยาในลักษณะคล้ายกับตนเป็นผู้สังเกตการณ์
3. สำหรับเด็กถนัดเชิงผัสสะ เด็กจะถ่ายทอดมิติในภาพวาดในลักษณะว่าตนมีส่วนร่วมในการกระทำ

3.1 เด็กถนัดเชิงทัศน์ คือ เด็กกลุ่มที่สร้างผลงานศิลปะในลักษณะว่าตนเป็นผู้สังเกตการณ์เหตุการณ์ในภาพที่วาด และผลงานจะถูกนำเสนอในลักษณะของการรับรู้ด้วยตาเป็นสื่อ เช่น

- ถ่ายทอดจากมุมมองระยะไกล
- ถ่ายทอดความประทับใจของสิ่งที่เห็น เช่น แสงเงารายละเอียด

3.2 เด็กถนัดเชิงผัสสะ คือ เด็กมีดวงตาปกติ แต่ตอบสนองลักษณะราวกับตาบอด คือถ่ายทอดความรู้สึกเชิงสัมผัส การรับรู้ของร่างกายกล้ามเนื้อ และการเคลื่อนไหว ในขณะที่เด็กกลุ่มถนัดเชิงทัศน์ดูราวกับว่าจะหมดหนทางในการถ่ายทอดเหตุการณ์ในความมืดที่ตามองไม่เห็น เด็กเชิงผัสสะจะตรงข้ามกัน เด็กกลุ่มนี้จะถ่ายทอดเหตุการณ์ในภาพราวกับว่าตนมีส่วนร่วมในการกระทำที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ

- การแสดงออกคนด้านรูปคน

1. เริ่มวาดถูกสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง
2. เริ่มตระหนักถึงเรื่องความถูกต้องของข้อต่อข้อพับต่าง ๆ ของร่างกาย
3. แสดงความรู้สึกในใบหน้าแตกต่างกันตามแต่อารมณ์หรือความรู้สึก
4. ขอบวาดรูปการ์ตูน
5. รูปคนเป็นคนสำหรับเด็กวัยนี้แม้ไม่ครบตัว
6. เน้นคุณสมบัติที่สื่อแสดงเพศเกินความเป็นจริง

2.5 เยาวชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพบปัญหาหลายอย่างในกลุ่มตัวอย่าง ไม่ว่าจะเป็นบริบทพื้นที่ที่อาศัยที่กำลังประสบกับเหตุการณ์ไม่สงบ อีกทั้งธรรมชาติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นตอนต้นเป็นวัยรุ่นอยู่ตรงกลางระหว่างวัยเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้อารมณ์หวั่นไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ปราศจากวุฒิภาวะอาจจะเสี่ยงเกิดปัญหาได้ในอนาคต ผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อมูลที่เป็นตารางวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตารางวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดภาคใต้

วิจัย	ผลวิจัย
การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเยาวชน เสริมสร้างสันติวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี (เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ, 2558)	- ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของแต่ละคน - ความแตกต่างทางวัฒนธรรม - การชิงดี ชิงเด่นและความเห็นแก่ตัวของคนในสังคม - การขาดความอบอุ่นในครอบครัว - ไม่ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น - ความยากจน
ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษา ตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส (อารอพิต มาเยาะกาเซ๊ะ, 2560)	- กลุ่มเยาวชนมุสลิมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบ - มีวุฒิภาวะน้อย จึงทำให้หลงเชื่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้ง่าย
สันติวิธี มุมมองความหมายของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (คันสนีย์ จันทร์อานุกาพ และคณะ, 2550)	เยาวชนบางส่วนยังเชื่อว่า การปราศจากความรุนแรงในสังคมนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้
การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส) (ลดาวัลย์ แก้วสินวล, ม.ป.ป.)	การไม่สื่อสารกันมาจากความแตกต่างด้านภาษาทัศนคติและความเชื่อที่แตกต่างกัน
การประยุกต์ใช้บรรทัดฐานบรรทัดฐานด้วยความปลอดภัยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน (พระครูสุทธิธรรมานุศาสน์ สวัสดิ์ อโณทัย และพิน ดอกบัว, 2560)	ปัญหาการแบ่งแยกดินแดนนั้นเกิดขึ้นด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น - วิถีชีวิตของประชากรที่ต่างกันอย่างเรื่อง เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม - การแต่งกายของชาวมุสลิมซึ่งจะแต่งกายอย่างชาวชวา-มลายูทำให้รู้สึกแปลกแยกต่างกับคนไทยส่วนใหญ่
ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (วิทยาลัยอิสลามยะลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยอิสลามและสำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2549)	- ความต้องการการมีส่วนร่วม - ความต้องการการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม - ความต้องการความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันและ - ความต้องการให้ยอมรับความเป็นอัตลักษณ์พิเศษของคนในพื้นที่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมแก่นักเรียนอายุ 12-14 ปี ที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากวัยนี้มีความไม่มั่นคงทางอารมณ์ จิตใจ สติปัญญาเท่าที่ควร รวมทั้ง

นักเรียนกลุ่มนี้อาศัยในพื้นที่ที่กำลังประสบกับความขัดแย้งและความรุนแรง ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขและให้ความรู้ที่ถูกต้อง ผ่านการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อสร้างความสงบภายในใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ดีทั้งตนเองและผู้อื่น เคารพกันและกัน รู้จักยอมรับความแตกต่างในสังคมและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2.6 ทฤษฎีจริยธรรม

ตามพจนานุกรมกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555 คำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม และได้มีนักปรัชญาและนักวิชาการให้คำนิยามว่า เป็นการตัดสินคุณค่าของพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ ว่าทำถูกต้องตามบรรทัดฐานหรือข้อตกลงของสังคมหรือไม่ ซึ่งทุก ๆ การกระทำนั้นมีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมในสังคม มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้หลายท่าน ดังนี้

คำว่า “จริยธรรม” (Morality) (Piaget, 1932: Kohlberg, 1976 อ้างใน (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2555)) เป็นระบบของการทำความดี ละเว้นความชั่ว มีทั้งปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุทั้งทางด้านจิตใจและสถานการณ์ของจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรม รวมทั้งมีปัจจัยส่งออก (Output) ซึ่งเป็นผลของการมีจริยธรรมหรือมีพฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งผลนี้อาจอยู่ในรูปแบบทั้งจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุคคล ผู้กระทำ และผลต่อบุคคลอื่น ต่อกลุ่ม ต่อสิ่งแวดล้อมและต่อโลก

ประภาศรี สีหอำไพ ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า เป็นหลักคำสอนในการอบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในแนวทางคุณธรรม ศีลธรรม สอนให้รู้จักความเจริญอกงามในการดำเนินชีวิตให้มีความสุขภายใต้แบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีจิตใจที่ตั้งงาม มุ่งแต่กระทำความดี ละเว้นความชั่ว เคารพกฎของสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รวมทั้งการสร้างคุณประโยชน์แก่คนอื่น สร้างความสัมพันธ์อันดี รู้จักใช้สิทธิและรู้หน้าที่ของตนในสังคมได้เป็นอย่างดี (ประภาศรี สีหอำไพ, 2540)

ดวงเดือน พันธุนาวิน ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ การใช้เหตุผล และพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2524)

- ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุนาวิน (2524)

ลักษณะทางจริยธรรมประกอบด้วย ความรู้และความรู้สึกเชิงจริยธรรม พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในเด็กภายในปีแรกที่เข้าเรียน ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นส่วนมากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ โคลเบอร์กเห็นว่าการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ แสดงถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลนั้น

โคลเบอร์กได้ทำการวิเคราะห์ลักษณะคำตอบของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10 ถึง 16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง

ระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ในสังคม ซึ่งโคลเบอร์กได้แบ่งขั้นพัฒนาการจริยธรรม ออกเป็น 6 ขั้น 3 ระดับดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางพัฒนาการจริยธรรม

ระดับจริยธรรม	ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (อายุ 2-10 ปี)	ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2-7 ปี)
	ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)
2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (อายุ 10-16 ปี)	ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่มีผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)
	ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)
3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (อายุ 16 ปี ขึ้นไป)	ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปี ขึ้นไป)
	ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)

- ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น

ขั้นแรกสุด คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน

ขั้นที่สอง คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำมาฉันต้องทำไป เขาให้ฉันฉันก็ต้องให้เขา เป็นต้น

- ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน

ขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

- ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน

ขั้นที่ 5 คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 คือ เป็นขั้นสูงสุด แสดงทั้งการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายที่เป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในวิจัยในครั้งนี้เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-14 ปี ซึ่งพบว่าตรงกับระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional morality) (อายุ 10-16 ปี) ซึ่งระดับนี้แบ่งเป็นสองขั้นย่อย ขั้นย่อยที่ 3 ยึดหลักการทำตามที่มีผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) สิ่งที่ดีคือสิ่งที่ทำให้คนอื่น

พอใจหรือยอมรับ บุคคลจะตัดสินใจโดยดูที่เจตนา และเห็นว่าการเป็นคนดีเป็นสิ่งสำคัญ และชั้นย่อยที่ 4 ยึดหลักการทำตามหน้าที่ (13-16 ปี) เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของศาสนา เหตุผลของการทำตามกฎเกณฑ์คือ เชื่อว่ากฎและกฎหมายจะรักษาระเบียบของสังคมที่ควรคงไว้ได้ การทำหน้าที่ของตนและการเคารพกฎหมายและระเบียบเป็นสิ่งที่มีค่า ฉะนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสามารถที่จะส่งเสริมจริยธรรมผ่านการทำงานศิลปะ เนื่องจากเด็กวัยนี้สามารถเข้าใจเหตุผลและกฎกติกาสังคม รู้จักกฎระเบียบของสังคม รูปแบบของกิจกรรมควรให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ ให้ออกาสได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้สังคมไปพร้อมๆ กัน เรียนรู้ที่จะเปิดใจยอมรับกันและกัน เพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

2.7 ศิลปะ

7.1 ศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความอิสระในการแสดงออก มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ และกิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจน การนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำหรับหลักสูตรศิลปะในระดับมัธยมต้น มีเป้าหมาย คือ ให้นักเรียนรู้และเข้าใจเรื่องทัศนธาตุและหลักการออกแบบและเทคนิคที่หลากหลายในการสร้างงานทัศนศิลป์ ๒ มิติ และ ๓ มิติ เพื่อสื่อความหมายและเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีคุณภาพ วิเคราะห์รูปแบบเนื้อหาและประเมินคุณค่างานทัศนศิลป์ของตนเองและผู้อื่น สอนให้รู้จักการออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์ กราฟิกในการนำเสนอข้อมูลและมีความรู้ ทักษะที่จำเป็นด้านอาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์ อีกทั้งสอนให้รู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการของงานทัศนศิลป์ของชาติและท้องถิ่นแต่ละยุคสมัย เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและสามารถเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ที่มาจากยุคสมัยและวัฒนธรรมต่าง ๆ

7.2 ศิลปะกับการพัฒนามนุษย์

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวคิดทางด้านศิลปศึกษาก้าวมาสู่ศักยภาพของการเป็นมนุษย์ทางด้านศิลปะ การสร้างโลกให้มีสันติภาพขึ้นอยู่กับการพัฒนาขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ผ่านเสรีภาพของการแสดงออก โดยกิจกรรมศิลปะถูกมองไปในเชิงกิจกรรมบำบัด การแสดงออก คือ ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์อย่างอิสระที่ปราศจากการบังคับจากผู้ใหญ่ ซึ่งนักศิลปศึกษามีความเชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย และกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะช่วยให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดี และเชื่อว่าการพัฒนาคนควรให้ออกาสในการแสดงออกอย่างอิสระและสร้างสรรค์

หลักสูตรศิลปศึกษาไทย ฉบับปี พ.ศ. 2521 และ 2524 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลิกภาพ การสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับประถมศึกษา และการพัฒนาบุคลิกภาพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อคุณค่าของศิลปศึกษาในเชิงผลสะท้อนที่เป็น

นามธรรมมากกว่าตัวผลงาน ซึ่งต่อมาหลักสูตร พ.ศ.2503 ได้เน้นคุณค่าในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมไว้ 3 ด้าน คือ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2548)

(1) คุณค่าทางจิตใจ ได้แก่ รสนิยมที่พึงมีต่อศิลปะ การชื่นชมต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่าความงาม

(2) คุณค่าทางกายภาพ ได้แก่ การแสดงออกด้วยการริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงออกตามความถนัดและความสามารถเฉพาะบุคคล รวมทั้งการได้มีความสุขสนาน เพลิดเพลิน

(3) คุณค่าทางสังคม ได้แก่ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากเด็กได้รับประสบการณ์ทางศิลปะที่ดีและบรรลุเป้าหมายข้างต้น ทำให้เด็กเกิดความเจริญงอกงามทางจิตใจ มีรสนิยมที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีวินัยในสังคม และเป็นบุคคลที่มีความสันติสุข จะทำให้สังคมมีเด็กที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคตต่อไป

ศิลปศึกษาจึงเป็นวิชาสำคัญวิชาหนึ่ง สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครบทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงานสะท้อนการเข้าใจตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งกิจกรรมศิลปะสามารถที่จะจัดให้มีการเรียนแบบกลุ่มทำให้ผู้เรียนเกิดความเห็นอกเห็นใจกันและความร่วมมือสามัคคีกัน ดังนั้นการศึกษาไม่ควรเพิกเฉยต่อวิชาศิลปศึกษา ควรให้ความสำคัญเหมือนกับรายวิชาอื่น

7.3 ชุดกิจกรรมศิลปะ

Good (1973) ชุดกิจกรรมคือชุดหรือโปรแกรมทางการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้โดยเฉพาะมีสื่อหลายสื่อ คู่มือครู เนื้อหา แบบประเมินหรือแบบทดสอบ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงการเรียนรู้อย่างชัดเจน ชุดกิจกรรมสำหรับผู้เรียนแต่ละคน ได้ศึกษาด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำในขณะทำกิจกรรม

ชุดการเรียนหมายถึง ชุดของโปรแกรมสื่อประสมที่มีการนำวิธีการจัดระบบมาใช้ในการนำเสนอเนื้อหา และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ตามความสามารถอัตราในการเรียน และรูปแบบการเรียนรู้ (learning style) ของผู้เรียนแต่ละคน (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2536)

ชุดการสอน หมายถึง สื่อการเรียนหลายอย่างประกอบกันจัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด (package) เรียกว่า สื่อประสม เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากจะใช้สำหรับให้ผู้เรียนเรียนเป็นรายบุคคลแล้ว ยังใช้ประโยชน์ประกอบการสอนแบบอื่น เช่น ประกอบกับการบรรยาย ใช้สำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย การใช้ชุดการสอนสำหรับกลุ่มย่อยจะจัดในรูปของศูนย์การเรียนในห้องเรียนจะจัดออกเป็นศูนย์หลายศูนย์ แต่ละศูนย์อาจมีชุดการสอนย่อยประจำศูนย์นั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนหมุนเวียนกันเรียนเป็นกลุ่ม ๆ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541)

ชุดการสอนหมายถึงระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา เพื่อให้เกิดการเสาะแสวงหาอันนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สื่อเหล่านี้

อาจจะเรียกได้ว่า สื่อประสม ที่เรานำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2521)

ชุดการสอนหรือบางครั้งเรียกว่าชุดการเรียน เป็นสื่อประเภทหนึ่งซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่จะสอนเท่านั้น โดยใช้สื่อแบบประสมโดยอาศัยระบบบูรณาการสื่อหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในหน่วยการเรียนรู้นั้น ๆ ลักษณะการใช้สื่อซึ่งผู้เรียนเรียนรู้จากการประกอบกิจกรรมและได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2547)

ชุดการสอน คือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบและจัดอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและวัสดุอุปกรณ์ โดยกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวได้รับการรวบรวมไว้เป็นระเบียบในกล่องเพื่อเตรียมไว้ให้กับผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมด (วัฒนาพร ระวังบุทกข์, 2542)

ชุดการเรียนการสอน เป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ ซึ่งในชุดการเรียนการสอนนั้นประกอบด้วย สื่อ อุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2553)

เมื่อพิจารณาระหว่างความหมายชุดการสอน การเรียนรู้ และชุดกิจกรรมจากคำนิยามของนักวิชาการแล้ว ต่างมีกระบวนการและจุดประสงค์ที่คล้ายกัน ผู้วิจัยขอใช้เรียกระบวนการเหล่านั้นเป็นชุดกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับหัวข้อวิจัยในครั้งนี้

ชุดกิจกรรม คือ ชุดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยสื่อหลายชนิด เช่น แผนการจัดกิจกรรม สื่อคู่มือครู แบบประเมินสันติวัฒนธรรม และแบบวัดความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดพฤติกรรม ชุดกิจกรรมชุดนี้ออกแบบการเรียนรู้ให้ครูหรือวิทยากรเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมและเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิด ไม่เน้นสอนหรือชี้แจงมากนัก เพื่อส่งเสริมให้เกิดพื้นที่ปลอดภัย เปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพและแสดงออกให้มากที่สุด มีการจัดกลุ่มย่อยเพื่อให้เกิดความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และจะมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและ

- องค์ประกอบสำคัญของชุดการเรียนรู้หรือชุดกิจกรรม

คาร์ดาเรลลี (Cardarelli 1973 : 150 อ้างใน สุคนธ์ สินธพานนท์, 2551) ได้กำหนดองค์ประกอบของชุดการเรียน ต้องประกอบด้วย หัวข้อ หัวข้อย่อย จุดมุ่งหมายหรือเหตุผล จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมและการประเมินตนเอง การทดสอบย่อย และการทดสอบขั้นสุดท้าย ส่วน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2523) ได้จำแนกส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้ไว้ 4 ส่วน คือ คู่มือครูสำหรับผู้ใช้ชุดการเรียนรู้เนื้อหาสาระและสื่อ คำสั่งหรือการมอบหมายงาน การประเมินผล

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มหรือการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีผู้จัดกิจกรรมหรือครูเป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำ ชุดกิจกรรมศิลปะชุดนี้จะประกอบด้วย แผนการสอน แบบวัดผลและประเมินผล สื่อและเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะเพื่อพัฒนาจิตใจ อารมณ์ และปัญญา โดยเฉพาะทักษะทางสังคม ทักษะการทำงานร่วมกันสร้างความร่วมมือ และความสามัคคีกัน

7.4 ศิลปะกับการเรียนรู้ทางสังคม

ช่วงปี ค.ศ. 1960 เป็นช่วงที่นำศิลปศึกษามายบูรณาการกับการเรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสังคม (White, 2003) ศิลปศึกษาจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงแค่การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ หรือการสร้างผลงานศิลปะ แต่ศิลปศึกษาสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายในการทำความเข้าใจที่ลึกซึ้ง อันจะส่งผลต่อมุมมองและจิตสำนึก ของผู้เรียน และนำประเด็นเหล่านั้นมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะเพื่อสื่อสารต่อสังคม (Stuhr, 2003)

ดังนั้นศิลปะเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม เป็นสื่อที่เชื่อมระหว่างบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกัน แครพซึ่งกันและกัน อีกทั้งศิลปะยังเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระและสร้างสรรค์ ซึ่งในการจัดกิจกรรมในครั้งผู้วิจัยใช้ลักษณะการจัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญทั้งการทำงานศิลปะแบบเดี่ยวและกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเองก่อนที่จะเข้าใจสังคมภายนอก ขั้นตอนเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดSHoM: Studio Habit of Mind เป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของทฤษฎี constructivist ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีจะต้องให้ผู้เรียนเป็นคนสร้างเอง หมายความว่านักเรียนต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งแนวคิดนี้มีความเชื่อว่าสังคมสามารถเป็นตัวกระตุ้นความคิดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เช่นกัน

- SHoM: Studio Habit of Mind

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนว SHoM จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างศาสตร์ต่างๆได้ และช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของตน การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง SHoM ไม่จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน (Hetland, 2013)

8 Studio Habits of Mind

1. Develop Craft: เรียนรู้วิธีการใช้และดูแลรักษา เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และพื้นที่สำหรับการปฏิบัติงานศิลปะ

2. Engage & Persist: เรียนรู้วิธีการจัดการปัญหา มีความอดทนในการทำงานสร้างสรรค์งานศิลปะ

3. Envision: เรียนรู้วิธีการสร้างความคิด สร้างภาพในใจ และสามารถจินตนาการถึงลำดับขั้นตอนในการสร้างสรรค์สิ่งที่คิดให้เป็นรูปธรรมได้

4. Express: เรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถถ่ายทอดความคิด อารมณ์ หรือ ความหมายที่ตนเองต้องการสื่อออกมาได้

5. Observe: เรียนรู้ที่จะสังเกตบริบทต่างๆอย่างลึกซึ้งซึ่งมากกว่าแค่มองผ่านๆ

6. Reflect: เรียนรู้การสะท้อนคิด วิพากษ์ วิจาร์ณผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะกับคนอื่น ทั้ง ในด้านกระบวนการสร้างสรรค์งาน และการตัดสินคุณค่าของงานศิลปะนั้นๆ

7. Stretch & Explore: กล้าที่จะท้าทายความสามารถตนเองด้วยการลองทำสิ่งแปลกใหม่ที่ ออกนอกเหนือจากแผนที่วางไว้ และชื่นชมกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น

8. Understand (Arts) Community: ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นใน ฐานะของศิลปินด้วยกัน (ทั้งในห้องเรียน ในบริบททางศิลปะอื่นๆ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มองเห็น ความสัมพันธ์ของศาสตร์ต่างๆที่มีร่วมกับทัศนศิลป์

7.5 ศิลปะกับการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การสร้างสันติวัฒนธรรมผ่านศิลปศึกษานั้นสามารถ ทำได้ในหลายรูปแบบตามแต่วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึง จะนำเสนอตัวอย่างแนวทางการสอน ศิลปะศึกษาที่มีแนวโน้มที่จะบูรณาการใช้กับการเรียนรู้เพื่อสันติวัฒนธรรม อันได้แก่ Developing Inner Peace and Joy through Art Education (Susmita Lakhyani, 2012), Promoting Cross-Cultural Understandings Through Art:A Suggested Curriculum for Peace Corps Volunteers (Rebecca, 2011), The children's peace project: Service-learning and art education (Pamela, 2005), Creating Peace Through Art: Using Art to Teach Conflict Resolution and Violence Prevention (Renée Martinez., 2005), The International Child Art Foundation (ICAF) (Ashfaq Ishaq, 2015)

ซึ่งงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจัดระเบียบข้อมูลใส่ในตารางตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของสันติวัฒนธรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ตารางวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	ชื่อวิจัย	ประเภททัศนศิลป์	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม	ขั้นตอน	ผลของกิจกรรม	ที่มา
ภายใน							
การเข้าใจตนเอง	Developing Inner Peace and Joy through Art Education (Susmita Lakhvani, 2012)	- จิตรกรรม	การพัฒนาความสัมพันธ์และความสุขภายในด้วยศิลปศึกษา	8 ปี	1. การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับศิลปะ 2. การสร้างสรรค์งานศิลปะและการสะท้อนความคิด 3. การวิเคราะห์และสะท้อนความคิด	ได้พัฒนาการรับรู้ความรู้สึภายใน คือ มีความสงบมีความสุข เกิดความคิดใหม่ รู้จักตนเอง	http://thescrip.com/pdf/103844/jsp.2012.177.181
การยอมรับความแตกต่าง	Promoting Cross-Cultural Understandings Through Art: A Suggested Curriculum for Peace Corps Volunteers (Rebecca L. Shiye, 2011)	- จิตรกรรม	การสำรวจตนเองและการทำความเข้าใจร่วมกัน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับต่างวัฒนธรรม	10 ขึ้นไป	1. การสะท้อนตนเอง 2. การสำรวจความหลากหลายภายในกลุ่ม 3. การเผชิญความหลากหลายและการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรม	- ได้เข้าใจตนเอง - การเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม - สามารถเผชิญกับขมและอยู่ร่วมกันต่างวัฒนธรรม	https://search.proquest.com/docview/868709325/fulltextPDF/8A6B4CAB4C0E4FB5PQ/3?acco untid=15637
การคิดวิเคราะห์	The children's peace project: Service-learning and art education	- ภาพวาดจิตกรรมของศิลปินที่มีแนวคิด	- รู้จักสันติภาพและการอยู่ร่วมกัน - มีการสังเกตวิเคราะห์และการ	อายุ 5-13 ปี	1. การพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสันติภาพศิลปะในรูปแบบสัญลักษณ์ 2. สร้างบทเรียนเกี่ยวกับ การสร้างสันติภาพให้	- รู้จักรูปแบบของสันติภาพ - ได้วิเคราะห์หาแนวทางการสร้าง	https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ855011.pdf

แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	ชื่อวิจัย	ประเภททัศนศิลป์	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม	ขั้นตอน	ผลของกิจกรรม	ที่มา
	(Pamela G. Taylor, 2005)	เกี่ยวกับสันติภาพ	วิพากษ์		โลกของเรา เช่น การค้นคว้า การตีความ และการสะท้อนความคิด 3. แสดงภาพของศิลปะเกี่ยวกับสันติภาพ 4. ครูถาม “ สันติภาพ คืออะไร” และ “สันติภาพอยู่ตรงไหน” 5. ครูและนักเรียนร่วมหาแนวทางการสร้างสันติภาพ ทั้งในโรงเรียนและนอกห้องเรียน	สันติภาพ	
ภายนอก	Creating Peace Through Art: Using Art to Teach Conflict Resolution and Violence Prevention (Renée M. Martinez, 2005)	- ภาพปะติด	การใช้งานศิลปะสอนเรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งและการป้องกันความรุนแรงต่อเยาวชนวัยรุ่น	อายุ 11-14 ปี	1. การสำรวจความขัดแย้ง (ก่อน / หลัง) ลงไปงาน 2. รับชมวิดีโออาร์ต เกี่ยวกับความขัดแย้ง ความรุนแรง และสันติภาพ 3. กิจกรรมแนะนำส่วนตัว สร้างบรรยายกาศเป็นกันเอง ด้วยคำถาม “ทำไมถึงมาเข้าร่วมกิจกรรมนี้” 4. แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 5. สังเกตงานศิลปะของศิลปิน ทำเพื่ออะไร ส่งเสริมสันติภาพหรือความรุนแรง แล้วบันทึกสะท้อนลงในสมุด 6. การสื่อสารที่ดี: การสร้างและสิ่งแวดล้อมในการแบ่งปัน เคารพ เป็นการสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกัน	นักเรียนรู้จักการแก้ไขความขัดแย้งที่ปราศจากความรุนแรงและเคารพผู้อื่น	https://www.researchgate.net/profile/Renee_Martinez

แนวทางการส่งเสริมสินค้าวัฒนธรรม	ชื่อวิจัย	ประเภททัศนศิลป์	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม	ขั้นตอน	ผลของกิจกรรม	ที่มา
					7. การระดมสมอง – สร้างคำและภาพ: 8. วงกลมอารมณ์ที่รู้สึกขณะทำกิจกรรมบนในงาน การวาดหรือเขียนอารมณ์ความรู้สึกลงในกระดาษ จากนั้นอธิบายสิ่งที่ทำไปแก่เพื่อน 9. การวิเคราะห์ศิลปะ – พลังแห่งศิลปะเพื่อส่งเสริมทัศนภาพ โดยใช้ภาพGuernica ของ Picasso เป็นตัวอย่างที่ยอดเยี่ยมแสดงพลังของศิลปะเพื่อส่งเสริมทัศนภาพ โดยให้นักเรียนตอบคำถามจากใบงานพร้อมดูภาพประกอบ 10. ร่วมกันอภิเษียง อธิบายเรื่องความขัดแย้งในภาพ Guernica 11. เอกสารแจกเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งที่ต่างกันทำให้อารมณ์ที่แสดงออก 12. จับกลุ่มเพื่อการออกแบบภาพ / สัญลักษณ์สำหรับแต่ละทัศนภาพความขัดแย้งและความรุนแรง 13. แนะนำขั้นตอนการเจรจาต่อรองโดยให้นักเรียนเขียนข้อความลงในใบงานที่มีชื่อว่า I-statements 14. สังเกตวิธีการจัดการความขัดแย้งของตนเอง แล้วเขียนลงในใบงาน 15. การวิเคราะห์ศิลปะ – ศิลปะกับข้อความ		

แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	ชื่อวิจัย	ประเภททัศนศิลป์	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม	ขั้นตอน	ผลของกิจกรรม	ที่มา	
มีทักษะการสื่อสารและเจรจา	The Importance of Art-Based Curriculum in Peace Education (Mahin Barkhordari และคณะ, 2016)	- ศิลปะทุกแขนง	เพื่อส่งเสริมสันติภาพผ่านศิลปะแขนงต่าง	-	พร้อมเอกสารประกอบ 16. การสื่อสารที่ดี ร่วมกันนำเสนอ I-statements และเป็นผู้ฟังที่ดี 17. อธิบายกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 18. การสื่อสารผ่านงานศิลปะ ทำงานศิลปะการส่งเสริมสันติภาพและความรุนแรง 19. อธิบายโทษของความรุนแรงและความขัดแย้ง 20. ให้ผู้เข้าร่วมพิจารณาพลังแห่งการสร้างแรงบันดาลใจในศิลปะเพื่อสันติภาพและความรุนแรง	1. กระตุ้นความอยากรู้ด้วยยกตัวอย่างสถานที่ประวัติศาสตร์เชื่อมโยงประวัติความเป็นมาและความสำคัญ 2. การสนทนาและการเล่าเรื่อง สอดแทรกสันติภาพผ่านการเล่าเรื่อง 3. กระบวนการสร้างตัวละครเป็นกลุ่ม โดยให้นักเรียนออกแบบตัวละครตัวหุ่นเชิด แล้วมาสร้างเป็นละคร ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้เด็กเกิดความรื่นเริงเรียนและนอกห้องเรียน ผลที่ได้คือนักเรียนได้รู้จักวางแผน แบ่งงาน ทำให้เกิดความร่วมมือ และความเคารพซึ่งกันและกัน	ได้รู้ถึงความสำคัญ ประโยชน์การสอน ศิลปะแขนงต่าง ๆ	Mahin Barkhordari, Hasanali Bakhtyar Nasrabadi, Mohammad Hossein Heidari and Mohammad Reza Neyestani. The Importance of

แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	ชื่อวิจัย	ประเภททัศนศิลป์	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม	ขั้นตอน	ผลของกิจกรรม	ที่มา
การร่วมมือ	The International Child Art Foundation (ICAF) (Ashfaq Ishaq, 2015)	- จิตรกรรมฝาผนัง	เพื่อให้เด็กเรียนเห็นอกเห็นใจกัน	14-15 ปี	4. การเปิดเพลงให้เด็กฟังหรือการวาดภาพ การประดิษฐ์ตัวอักษรและเครื่องปั้นดินเผา การสอนศิลปะที่เป็นสหสาขาวิชาชีพเพื่อส่งเสริมสันติภาพ	นักเรียนเห็นอกเห็นใจเพื่อน มีความคิดที่ดีต่อกัน	Art Based Curriculum in Peace Education, Review of European Studies. 8, 4 (2016): 220-231. http://www.icaaf.org
	Making Mosaic and Ceramic Murals: A Collaborative Challenge (Lynda Faulks, 2002)	- ศิลปะโมเสคและเซรามิค	เพื่อส่งเสริมการทำงานศิลปะร่วมกัน	มัธยมศึกษา	1. นักเรียนทำความเข้าใจ สร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ 2. มอบหมายโครงการทาสีฝาผนัง ร่วมกัน การสร้างสรรค์ → การสื่อสาร → การรู้ซึ่ง → ความร่วมมือ	นักเรียนสามารถทำงานร่วมกัน	https://eric.ed.gov/?id=ED466967
	The Collaborative Process of Art Making	-	เพื่อทำงานร่วมกัน	-	1. ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม บริบท: เปรียบเทียบและแบ่งประเภทความร่วมมือหรือผลงานศิลปะจากประวัติศาสตร์	-	-

แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	ชื่อวิจัย	ประเภททัศนศิลป์	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม	ขั้นตอน	ผลของกิจกรรม	ที่มา	
					ศิลปะและศิลปะร่วมสมัย 2. การรับรู้ศิลปะ: สำรวจจุดของการทำงานร่วมกันโดยศิลปินที่สังเกตความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างในกระบวนการผลิตภัณฑ์ และวิธีการที่ศิลปินได้พูดถึงประเด็นการออกแบบที่เป็นทางการ 3. การแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์: เข้าร่วมการอภิปรายและการตัดสินใจเกี่ยวกับเนื้อหาวัสดุและเทคนิคจากนั้นวางแผนและสร้างงานศิลปะร่วมกัน 4. การประเมินคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์: อภิปรายเรื่องความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะคำถามเช่น "ศิลปะคืออะไร?" และ "ศิลปินควรมีมากขึ้นหรือไม่" ทำงานในที่ทำงาน			

จากการมองเห็นได้ว่า กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมีวิธีการกระบวนการที่แตกต่างกันด้านวัตถุประสงค์ด้านพฤติกรรม หากต้องการให้ศิลปะสร้างสันติภายในกิจกรรมจะเป็นในลักษณะการทำงานเดียว และหากต้องการพัฒนาทักษะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหรือสันติภายในกิจกรรมจะเป็นในลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมทั้งสองแบบมีทั้งการทำงานเดี่ยวและทำงานกลุ่มเพื่อส่งเสริมทั้งสองด้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยเป็นคนออกแบบ

หลังจากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมีหลากหลายรูปแบบทั้งจัดกิจกรรมเดี่ยว คู่และกลุ่ม ศิลปะหลากหลายเทคนิค ใช้สื่อที่อิสระไม่จำกัด รวมทั้งใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยนั้น ๆ กระบวนการจัดกิจกรรมกรรมเน้นสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างอิสระและการนำเสนอความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดแก่นักเรียน ให้รู้จักตนเอง เคารพตนเอง ผู้อื่น สิ่งแวดล้อมรอบข้าง มีทักษะการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์เป็น ปฏิเสธความรุนแรงในการแก้ปัญหา และมีทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าหากนักเรียนมีทักษะเหล่านี้หรือได้รับการพัฒนา นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นคนใฝ่เรียนรู้ ชอบพัฒนาตนเอง และสามารถทำงานร่วมกันได้

ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ควรเป็นการจัดกิจกรรมทั้งแบบเดี่ยว คู่และแบบกลุ่ม ควรเน้นการลงมือทำด้วยตนเอง และการพูดคุยกัน โดยใช้สื่อที่เรียกว่า ศิลปะ เนื่องจากศาสตร์สากลทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนชนชาติใด พูดภาษาอะไร นับถือศาสนาไหน สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะจะใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายเช่น งานจิตรกรรมสีน้ำ ปะติด สีอะคริลิก เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายระหว่างการทำกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากลอง เกิดความท้าทายให้ตรงกับความต้องการตามพัฒนาต่าง ๆ ของวัยรุ่น ซึ่งกระบวนการและองค์ประกอบของจัดกิจกรรมศิลปะผู้วิจัยได้นำโมเดล LTTA Model (สริตา เจือศรีกุล, 2559) เนื่องกระบวนการและองค์ประกอบของจัดกิจกรรมศิลปะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกันอีกทั้งโมเดลดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการพัฒนาเรียบร้อยแล้ว ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้/การสอน

ผู้วิจัย	องค์ประกอบ	กิจกรรมศิลปะ	ประเภท	ผลที่คาดหวัง
รูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน (สริตา เจือศรีกุล, 2559)	1. ชื่อกิจกรรม	1. การสร้างงานศิลปะเกี่ยวกับตนเอง	จิตรกรรม	- การยอมรับ - ความชื่นชม/ภาคภูมิใจ
	2. สิ่งที่คาดหวัง			
	3. เนื้อหา	2. การสร้างงานศิลปะเกี่ยวกับผู้อื่นและการเรียนรู้ศิลปะต่างชาติ	จิตรกรรมสีไม้ บนกระดาษ	- การเคารพ
	4. หลักการ			
5. กิจกรรมศิลปะ				
6. แนวคิด	3. การถ่ายทอดอารมณ์ผ่านงานศิลปะ	จิตรกรรมสีไม้ บนกระดาษ	- ความเข้าใจ เข้าใจ	
7. กระบวนการเรียนรู้				
7.1 ชั้นรับรู้				
7.2 ชั้นเชื่อมโยง	4. การเรียนรู้ศิลปะต่างชาติ	ออกแบบบนสื่อ	- การยอมรับ - ความชื่นชมและ	
7.3 ชั้นสร้างสรรค์				

ผู้วิจัย	องค์ประกอบ	กิจกรรมศิลปะ	ประเภท	ผลที่คาดหวัง
	7.4 ชั้นนำเสนอ 7.5 ชั้น แลกเปลี่ยน 7.6 ชั้นสะท้อน คิด			ภาคภูมิใจ
	8. สื่อการเรียนรู้และ วัสดุอุปกรณ์	5. การเรียนรู้ศิลปะ ต่างชาติและการสร้าง งานศิลปะร่วมกัน	ออกแบบทาสี (เดี่ยว) ร่วมกัน ปะติด (กลุ่ม)	- การยอมรับ - ความชื่นชม และ ภาคภูมิใจ
		6. การสร้างงานศิลปะ ร่วมกันและการสร้างงาน ศิลปะเพื่อชุมชน	ภาพจิตรกรรม ฝาผนัง	- ความชื่นชม และความ ภาคภูมิใจ

จากการวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะที่พบในงานวิจัยข้างต้น พบว่า องค์ประกอบของกิจกรรม คือ ชื่อกิจกรรม สิ่งที่คาดหวัง เนื้อหา หลักการ กิจกรรมศิลปะ แนวคิด กระบวนการเรียนรู้ (ขั้นรับรู้ ขั้นเชื่อมโยง ขั้นสร้างสรรค์ ชั้นนำเสนอ ชั้นแลกเปลี่ยน และชั้นสะท้อนคิด) โดยมีจุดประสงค์คือ การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ ขั้นรับรู้ ขั้นเชื่อมโยง ขั้นสร้างสรรค์ ชั้นนำเสนอ ชั้นแลกเปลี่ยน และชั้นสะท้อนคิด) บูรณาการระหว่างกับทฤษฎีสุนทรียสนทนา รวมทั้งองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

2.8 วิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 วิจัยในประเทศ

ศศิรัศม์ วีระไวทยะ (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ (1) วิเคราะห์แนวคิดและกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในประเทศไทยและต่างประเทศ (2) ศึกษาสภาพปัญหา ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ และนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานสำหรับประเทศไทย และผู้วิจัยใช้การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และการศึกษาภาคสนามในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือก 4 แห่ง ด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก หลังจากนั้นได้นำข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์เพื่อยกร่างยุทธศาสตร์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในการสนทนากลุ่ม 2 ครั้งก่อนนำเสนอเป็นยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ผลวิจัยพบว่า (1) แนวคิดและกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน พบว่า 1) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการ

เสริมสร้างสันติภาพภายในและสันติภาพระหว่างบุคคล 2) เครือข่ายความร่วมมือมี 2 รูปแบบ คือ เครือข่ายแนวราบ เป็นเครือข่ายที่ดำเนินการเองโดยมีผู้บริหารและนักเรียนเป็นแกนนำ และเครือข่ายแบบผสม ซึ่งเป็นเครือข่ายที่สถานศึกษารับมอบนโยบายและแนวทางการร่วมมือตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดร่วมกับการดำเนินการเอง 3) องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย เครือข่ายภายนอกและเครือข่ายภายในสถานศึกษา 4) วิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนและการแบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากร และกิจกรรม (2) สภาพปัญหาภายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานในประเทศไทย ประกอบด้วยปัญหาด้านแกนนำเครือข่าย ด้านสมาชิกเครือข่าย และด้านกระบวนการ สภาพปัญหาภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนปัจจัยเงื่อนไขภายในที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ แกนนำเครือข่าย ความรู้ความเข้าใจและบทบาทการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ความสัมพันธ์ภายในเครือข่าย ช่องทางการสื่อสาร และผู้ประสานงานเครือข่าย ปัจจัยเงื่อนไขภายนอก ได้แก่ นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ชัดเจน และการสนับสนุนจากชุมชน (3) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานสำหรับประเทศไทย ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์การปรับกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม 2) ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ 3) ยุทธศาสตร์การค้นพบและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายอย่างเต็มศักยภาพ 4) ยุทธศาสตร์การจัดการเครือข่าย 5) ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 6) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาพัฒนานักเรียนเพื่อให้นักเรียน 7) ยุทธศาสตร์การเชื่อมประสานเครือข่ายภาครัฐและหน่วยงานต่างประเทศ 8) ยุทธศาสตร์การจัดตั้งศูนย์ประสานงานกลางเครือข่ายความร่วมมือ 9) ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมพลังแกนนำ และ 10) ยุทธศาสตร์การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์

ณัฐกาญจน์ อนันทรารวัน (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนในห้องเรียนรวมระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ (1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนในห้องเรียนรวมระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น (2) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนในห้องเรียนรวมระดับประถมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนในห้องเรียนรวมระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 28 คน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 5 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบวัดความรู้ทางศิลปะ แบบประเมินผลงานศิลปะ แบบประเมินประพฤติกรรมตนเองด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบสังเกตพฤติกรรมด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือ และแบบแสดงความคิดเห็นต่อการเรียนศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated ANOVA) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือในห้องเรียนรวม (ACIModel) มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5) การเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ 6) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม 7) บทบาทครู 8) บทบาทนักเรียน 2. ผลของการทดลอง

ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือในห้องเรียนรวม (ACI Model) มีคะแนนสูงขึ้นหลังทำกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรिता เจือศรีกุล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ (1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันระหว่าง นักเรียนไทยและนักเรียนข้ามชาติ และ (2) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นต่อพัฒนาการทางจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 3 และ 4 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบวัดจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบสะท้อนคิด และสังคัมมิติวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ การทดสอบค่า t และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. ได้หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน หรือ LTTA Model ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 ข้อ ได้แก่ 1) การแสดงตัวตนผ่านศิลปะ 2) การเปรียบเทียบความเหมือนและต่างระหว่างบุคคล 3) การจินตนาการความรู้สึกของผู้อื่น 4) การเรียนรู้เรื่องราวของบุคคลและวัฒนธรรม และ 5) การร่วมมือโดยมีเป้าหมายร่วมกัน โดยศิลปะมีบทบาท 3 ด้าน คือ 1) สื่อการเรียนรู้ 2) กระบวนการเรียนรู้ และ 3) แรงจูงใจในการเรียนรู้ 2. คะแนนแบบวัดจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2554) ได้ศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลวิจัยพบว่า 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อหลักสูตรสันติศึกษา จิตแห่งความเคารพ และการทำงานเป็นทีม สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, .01, .01 และ .01 ตามลำดับ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อหลักสูตรสันติศึกษา จิตแห่งความเคารพ และการทำงานเป็นทีม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจมีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนสันติศึกษาในระดับมาก

สุภาภรณ์ ปั่นกล้า (2557) ได้ศึกษา ผลการใช้กิจกรรมศิลปะเชิงพหุปัญญาตามแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ที่ส่งเสริมความสุขและทักษะทางศิลปะในเด็กปฐมวัย ผลวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ความสุขของเด็กปฐมวัยจากการร่วมกิจกรรมก่อนและหลังด้วยกิจกรรมเชิงพหุปัญญาตามแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทักษะศิลปะของเด็ก หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงพหุปัญญาตามแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์เพื่อส่งเสริมความสุขและทักษะศิลปะของเด็กปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7.82 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.40 และความพึงพอใจต่อกิจกรรมเชิงพหุปัญญาตามแนวคิดของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์เพื่อส่งเสริมความสุขและมีทักษะศิลปะของเด็กปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.31 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.53 และ เด็กๆ มีพฤติกรรมสนใจต่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

นลินทิพย์ คร้ามอยู่ (2559) ได้วิจัยเรื่อง นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึก เรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย 2) ศึกษาผลการเกิดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพของเยาวชนไทยก่อนและหลัง การใช้นวัตกรรมการสอนศิลปะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เยาวชนที่มีอายุ 16-17 ปี จำนวน 30 คน จากสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ดจำนวน 15 คน และสถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ระยะเวลาในการทดลอง 13 คาบเรียน (คาบเรียนละ 50 นาที) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย 2) แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล 3) แบบวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ (ก่อนเรียน - หลังเรียน) และ 4) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ดูแลเยาวชน และ เยาวชนผู้เรียน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพ ที่มีองค์ประกอบจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1.การศึกษา ค้นคว้าและลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง 2.การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.การคิดวิเคราะห์เชื่อมโยง 4. การใช้เหตุผลเพื่อแก้ปัญหา 5.การแสดงความคิดเห็น 6.การรับฟังความคิดเห็น 7.การตระหนักในความเท่าเทียมและเคารพในสิทธิของกันและกัน ผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมไปพัฒนาเป็นแผนการสอนศิลปะจำนวน 10 แผน 2) เยาวชนที่ได้ผ่านนวัตกรรมการสอนศิลปะนี้มีผลการวัดจิตสำนึกเรื่องสันติภาพหลังเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.92) สูงกว่าก่อนเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.47) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริพร ไกรสมศาสตร์ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติการเคารพความแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านความเคารพความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อด้านความเคารพความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติที่มีต่อด้านความเคารพความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน แผนการจัดการเรียนรู้นอกเวลา เรียน 10 แผน และเครื่องมือ 3 ฉบับ แบบทดสอบความรู้ในมิติการเคารพความแตกต่าง แบบวัดทัศนคติในมิติการเคารพ ความแตกต่าง และแบบสอบถามการปฏิบัติตนในมิติการเคารพความแตกต่าง วิเคราะห์ข้อมูลทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านการเคารพความแตกต่างของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติที่มีต่อด้านความเคารพความแตกต่างของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับด้านการเคารพความแตกต่างของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.2 วิจัยต่างประเทศ

Kupermintz H. and Salomon G. (2004) ได้วิจัยเรื่อง กรณีศึกษาบทเรียนเรื่องสันติศึกษาในบริบทของความขัดแย้งที่ไม่อาจคาดเดาได้ โดยการศึกษาในภูมิภาคที่มีความขัดแย้งที่ไม่สามารถคาดเดาได้ การศึกษาเรื่องสันติภาพในบริบทนี้ ศึกษาเรื่องเล่าที่รวบรวมจากความทรงจำทาง

ประวัติศาสตร์ที่ฝังรากลึกและความเชื่อทางสังคม ข้อค้นพบจากการศึกษาจากนักเรียนและครูชาวปาเลสไตน์และอิสราเอล พบว่า ควรต้องได้รับการส่งเสริมหลักสูตรสันติศึกษาเพื่อช่วยลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นผ่านกิจกรรมด้านการศึกษา การศึกษาเหล่านี้มีทิศทางที่มีแนวโน้มหลายอย่างเพื่อเพิ่มศักยภาพของโปรแกรมการศึกษาที่ได้รับการออกแบบอย่างสงบสุข เช่น การมีส่วนร่วมในการเจรจาที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ประจำชาติและสะท้อนมุมมองหรือสาเหตุของความขัดแย้ง

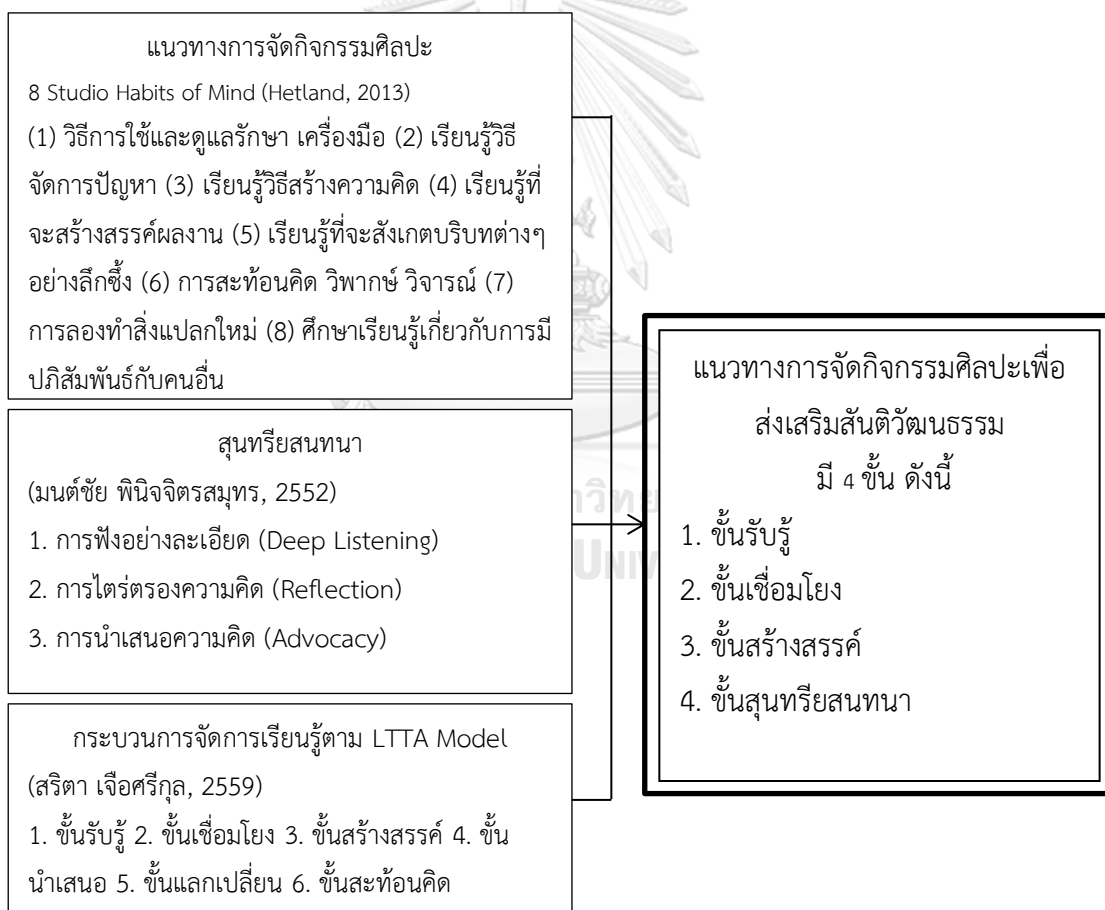
Mahin Barkhordari และคณะ (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสำคัญของหลักสูตรศิลปะในสันติศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสำคัญของศิลปศึกษาในด้านสันติศึกษา โดยพบว่าศิลปศึกษาสามารถช่วยเด็ก ๆ ให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสันติภาพได้ ซึ่งในปัจจุบันปี 2016 การศึกษาศิลปศึกษาสามารถส่งเสริมทักษะด้านจริยธรรม ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ และความเท่าเทียมในสังคม ดังนั้นวิจัยเรื่องนี้จึงต้องการนำเสนอความสำคัญของศิลปศึกษาที่ส่งเสริมสันติภาพ โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรศิลปศึกษาและสันติศึกษา พบว่าศิลปศึกษามีกระบวนการที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมสันติภาพ ไม่ว่าจะเป็นทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง ภาพยนตร์และดนตรี ซึ่งเป็นวิธีการที่แตกต่างกัน แต่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณธรรม จริยธรรมและสันติภาพได้ ดังนั้นเนื้อหาของหลักสูตรศิลปศึกษาสามารถช่วยให้เข้าใจถึงความจริงเกี่ยวกับสันติภาพ สังคมควรตระหนักความสำคัญและไม่ควรที่ละเลยหลักสูตรศิลปศึกษา เพราะศิลปศึกษาสามารถเป็นสื่อกลางในการไกล่เกลี่ยเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกันและสามารถสร้างสันติสุขได้

Susmita Lakhyani (2012) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมให้เกิดสันติภายในด้วยหลักสูตรศิลปศึกษาเพื่อ ที่มาและความสำคัญของวิจัยนี้ คือ คนทั่วไปมีความเข้าใจผิดในหลักสูตรศิลปศึกษาว่า วิชาศิลปะเป็นวิชาไม่สำคัญ ทำให้เกิดคำถามพื้นฐานที่สำคัญ คือ กระบวนการของการเรียนการสอนศิลปะ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนศิลปะสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนและพัฒนาสันติภายในหรือไม่ การเก็บข้อมูลวิจัย คือ ทดลองจัดเวิร์กช็อปด้านศิลปะแก่นักศึกษาวิชาชีพครูทั่วไปจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เคยเรียนศิลปะ ในขณะที่บางคนที่ไม่มีประสบการณ์ด้านศิลปะในโรงเรียน ทำให้พวกเขาไม่กล้าที่จะวาดและมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับศิลปะ ลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ รวมถึงการนำเสนอภาพนิ่ง การอภิปราย และการตีความ การทำสมาธิ การฟังเพลง การวาดภาพ และการเขียนสะท้อนประสบการณ์ในการเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาศิลปศึกษาสามารถส่งเสริมการรับรู้ต่อความสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ความคิดริเริ่ม ความคิดแปลกใหม่ จินตนาการ และการสำนึกในตัวเอง นอกจากนี้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่าการศึกษาด้านศิลปะเป็นเรื่องที่ผ่อนคลาย ความพึงพอใจ มีความสุข ความสงบภายใน ความชื่นบาน ความภาคภูมิใจในตนเอง แรงบันดาลใจและสร้างความมั่นใจ อิศรภาพ และรวมถึงตระหนักถึงศักยภาพภายใน จึงสรุปได้ว่า ศิลปะสามารถส่งเสริมสันติภาพและความสุขและทำให้มนุษย์มีความเจริญงอกงาม

Rebecca (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความเข้าใจข้ามวัฒนธรรมผ่านศิลปะ: การพัฒนาหลักสูตรเพื่ออาสาสมัครสันติภาพ ซึ่งได้ศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะที่เสริมสร้างวัฒนธรรมที่ดีต่อทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หรือศิลปะที่มุ่งเน้นให้เกิดผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างอาสาสมัครสันติภาพและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทาง

วัฒนธรรมโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อสามารถส่งเสริมความเข้าใจกันระหว่างคนต่างวัฒนธรรม รวมถึงการตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสันติภาพ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและปราศจากอันตราย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวมาข้างต้น พบว่าการสร้างสันติวัฒนธรรมที่จะเกิดแก่นักเรียนจะต้องให้นักเรียนมีพฤติกรรม ได้แก่ 1) การเข้าใจตนเอง 2) การยอมรับความแตกต่าง 3) การรู้จักคิดวิเคราะห์ 4) มีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง 5) ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น 6) ทักษะการทำงานร่วมกัน พฤติกรรมเหล่านี้มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบันเพื่อป้องกันความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงและสงครามในอนาคต ซึ่งกิจกรรมศิลปะเป็นเองมุ่งให้มนุษย์มีจิตใจที่ดี สามารถช่วยผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสามารถเป็นสื่อกลางในการไกล่เกลี่ยเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกัน และสามารถสร้างสันติสุขได้ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม มีแนวทางการจัดกิจกรรมดังแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

จากการศึกษาองค์ประกอบกระบวนการจัดการกิจกรรมจากบทความและงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) ชุดกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ แบบวัดและประเมินผล (2) ประเภทของกิจกรรม

ได้แก่ กิจกรรมเดี่ยว (สันติภายใน) และกิจกรรมกลุ่ม (สันติภายนอก) (3) แนวทางวัตถุประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเอง รู้จักยอมรับความแตกต่าง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง มีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น และสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้ (4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมศิลปะ มี 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นรับรู้ ขั้นเชื่อมโยง ขั้นสร้างสรรค์ และขั้นสุนทรียสนทนา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยมีลำดับการวิจัย
ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. เก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูล
7. ตรวจสอบข้อมูล
8. สรุป การอภิปราย และนำเสนอข้อเสนอแนะ

ในลำดับในการวิจัยดังกล่าว จะมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 1.1. ข้อมูลเรื่องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสันติวัฒนธรรม
- 1.2. ข้อมูลเรื่องสุนทรียสนทนา
- 1.3. ข้อมูลทฤษฎีจริยธรรม
- 1.4. ข้อมูลเรื่องทฤษฎีทางศิลปศึกษา และศิลปะกับการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
- 1.5. ข้อมูลเรื่องพัฒนาการองค์รวมและพัฒนาการทางศิลปะของวัยรุ่นตอนต้น
- 1.6. ข้อมูลเรื่องการพัฒนาผลประเมิณผล
- 1.7. ข้อมูลเยาวชนจังหวัดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 1.8. วิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในส่วนนี้ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญสันติวัฒนธรรม 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี 3) ครูศิลปะและอาจารย์ศิลปศึกษา และ 4) กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง มีเกณฑ์การเลือก ดังนี้

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม จำนวน 2 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม หรือทำวิทยานิพนธ์ หรือตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน

1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- มีประสบการณ์บริหารโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างน้อย

10 ปี

1.3 ครูศิลปะที่มีประสบการณ์การสอนวัยรุ่น อายุ 12-14 ปี และอาจารย์ศิลปศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 4 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- มีประสบการณ์การสอนศิลปะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างน้อย

10 ปี

ตอนที่ 2 การทดลองชุดกิจกรรมศิลปะ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในส่วนนี้ คือ วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี จำนวน 30 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่ให้ความร่วมมือเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน

3. กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์เชิงลึก เป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูศิลปะ อาจารย์ประจำสาขาศิลปศึกษา และแบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ สถานที่ทำงาน และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม มีทั้งหมด 3 ด้าน คือ (1) ลักษณะ/รูปแบบกิจกรรม (2) การประเมินผล และ(3) บรรยากาศ/ สถานที่ รวม 12 คำถาม

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1.2 แบบบันทึกการประชุมกลุ่ม ซึ่งใช้คำถามลักษณะเดียวกันกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม เพื่อเก็บข้อมูลจากครูศิลปะ และอาจารย์ศิลปศึกษา

1.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานที่ทำงาน และประสบการณ์บริหาร

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริม สันติวัฒนธรรม มีทั้งหมด 7 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1.4 แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม ชื่อวิทยากร ประเภทงาน ศิลปะ ระยะเวลาการจัดกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการจัดกิจกรรม จุดประสงค์ของกิจกรรม สื่อ และอุปกรณ์ที่ใช้ ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ชั้นที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำ กิจกรรม การประเมินผล และบรรยากาศสถานที่จัดกิจกรรม

1.5 แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) การเข้าใจตนเอง 2) การ ยอมรับความแตกต่าง 3) การรู้จักคิดวิเคราะห์ 4) มีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความ รุนแรง 5) ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น 6) ทักษะการทำงานร่วมกัน

ตอนที่ 2 เครื่องมือสำหรับประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

2.1 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน 1) สิ่งที่ได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรม และ 2) ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็น

4. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 จัดทำและพัฒนาเครื่องมือแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม ศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

4.4 นำเครื่องมือวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นอาจารย์ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน และอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 1 ท่านจากนั้นทำการ วิเคราะห์หาค่า IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ คำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ได้ จากการตรวจสอบ

ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของเครื่องมือวิจัย ได้ผลดังนี้

4.4.1 ผลการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้าน สันติวัฒนธรรม และแบบประชุมกลุ่ม พบว่า แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม และแบบประชุมกลุ่มที่ประกอบลักษณะ/รูปแบบกิจกรรมศิลปะ การประเมินผล และบรรยากาศและสถานที่ มี ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

4.4.2 ผลการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ โรงเรียนที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะ พบว่า แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ประกอบการ สํารวจกิจกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม กิจกรรมสำหรับนักเรียนอายุ 12-14 ปี กิจกรรมศิลปะที่ ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมโรงเรียน ทศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม วิธีการประเมินกิจกรรม รวมทั้งข้อเสนอแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริม สันติวัฒนธรรม มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

4.4.3 ผลการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาของแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม ศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม พบว่า แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม ที่ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วิทยากร ประเภทงานศิลปะ ระยะเวลาการจัดกิจกรรมศิลปะ กลุ่มเป้าหมาย รูปแบบการจัดกิจกรรม จุดประสงค์ของกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ ขั้นตอนการจัด ขั้นตอนที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ประโยชน์ที่ได้รับ และอุปสรรคในการจัดกิจกรรมศิลปะ มีค่าดัชนี ความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

4.4.4 ผลการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติ วัฒนธรรม พบว่า แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง การ ยอมรับความแตกต่าง การรู้จักวิเคราะห์ การมีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง การมีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น และการมีทักษะทำงานร่วมกัน มีค่าดัชนีความ สอดคล้องเท่ากับ 1.00

4.4.5 ผลการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความพึงพอใจของผู้ เข้าร่วม พบว่า แบบวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมที่ประกอบด้วย สิ่งที่ได้รับหลังจากการเข้าร่วม กิจกรรม และความพึงพอใจในด้านต่างๆ ความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม วิทยากร ระยะเวลาการ จัดกิจกรรม สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศและพื้นที่ในการแสดงออก รวมถึงความ ต้องการที่จะให้มีการจัดกิจกรรมต่อไปในอนาคต มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

4.5 ปรับแก้เครื่องมือตามความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4.6 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูศิลปะ อาจารย์ประจำสาขาศิลปศึกษา และเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อ ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม จำนวน 10 คน

4.7 นำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลและนำมาสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม

4.8 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบชุดกิจกรรม

4.9 นำชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม จำนวน 26 คน

4.10 ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5. เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน และเข้าสังเกตการณ์กิจกรรมศิลปะเชิงลึก จำนวน 6 กิจกรรม เพื่อหาข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพของชุดกิจกรรมศิลปะ

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบกิจกรรม จำนวนผู้เข้าร่วม 30 คน จากการสังเกตพฤติกรรม การสะท้อนคิดระหว่างทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา และเก็บจากการที่นักเรียนได้ทำใบงานที่ได้รับมอบหมาย
- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบวัดความพึงพอใจหลังทำกิจกรรม

6. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอตารางประกอบความเรียง

1.3 ข้อมูลจากข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอตารางประกอบความเรียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตกิจกรรมเชิงลึก: บรรยากาศ วิธีการสอน แผนการสอน บุคลิกภาพ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นแบบบันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับสันติวัฒนธรรม โดยประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ สันติภายในและสันติภายนอก แบบสังเกตพฤติกรรมประกอบด้วยตารางแสดงรายละเอียดของพฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งสังเคราะห์จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสันติวัฒนธรรม พฤติกรรมบ่งชี้ 17 พฤติกรรม ตารางบันทึกความถี่ของพฤติกรรม โดยมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

2.1.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรม และตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ

2.1.2 นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสันติวัฒนธรรมมาสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ และสร้างตารางแสดงรายละเอียดของพฤติกรรมบ่งชี้ แล้วจึงสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลความถี่ ดังนี้

ตารางที่ 9 ตารางแสดงโครงสร้างแบบประเมินสันติวัฒนธรรม

นิยาม	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้	
1. การเข้าใจตนเอง หมายถึง การเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมของตนทำให้มองเห็นความสามารถ และข้อบกพร่องหรือข้อด้อยของตนได้ รวมทั้ง รู้สิทธิหน้าที่ของตนและความรับผิดชอบ	1.1. รู้จักตนเอง	1.1.1 เล่าความรู้สึกตนในขณะที่ทำงานได้ 1.1.2 รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ	
	1.2 มองโลกในแง่ดี	1.2.1 ใช้คำพูดเชิงบวก	
		1.2.2 มีสีหน้ายิ้มแย้ม ผ่อนคลาย	
	1.3 มีสมาธิ	1.3.1 มีสมาธิขณะทำงาน	
	2. การยอมรับความแตกต่าง หมายถึง การยอมรับ และไม่ต่อต้านต่อสิ่งที่มีความแตกต่างจากตนไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ศาสนา ชาติพันธุ์ เพศ ภาษา เป็นต้น	2.1 ให้เกียรติและเคารพคนอื่น	2.1.1 ปฏิบัติต่อเพื่อนและวิทยากรอย่างสุภาพ
		2.2 ยอมรับวัฒนธรรมที่หลากหลาย	2.2.1 ยินดีร่วมงานกับเพื่อนทุกคนโดยไม่แสดงอาการรังเกียจและไม่พอใจ
2.3 ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น		2.2.3 ไม่ดูถูกหรือเหยียดผลงานของเพื่อน	
3. รู้จักคิดวิเคราะห์ หมายถึง การนึกคิด ระลึก ตรึกตรอง ดูสังเกต ใคร่ครวญ อย่างละเอียดรอบครอบในเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือจุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีที่ที่เหมาะสมอย่างยุติธรรม	3.1 คิดอย่างมีเหตุผล	3.1.1 อธิบายเหตุผลที่ทำงานชิ้นนั้นๆ	
		3.1.2 อธิบายรายละเอียดและหาข้อดีข้อด้อยของภาพได้	
4. มีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ อาจจะใช้การเจรจาอย่างสันติวิธีหรือใช้วิธีการประชาธิปไตย เพื่อหลีกเลี่ยงการแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรง เช่น การใช้คำพูดที่รุนแรง หรือทะเลาะทำร้ายร่างกายกัน	4.1 ควบคุมอารมณ์ความรู้สึก	4.1.1 ไม่แสดงสีหน้าเมื่อประสบปัญหาหรือความขัดแย้ง	
	4.2 ใช้หลักประชาธิปไตย	4.2.1 เมื่อประสบปัญหา ผู้เข้าร่วมใช้การโหวตหรือหลักประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา	
	4.3 ปฏิเสธการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง	4.3.1 ไม่ใช้คำพูดที่รุนแรง หยาบคายทำร้ายเพื่อนหรือใช้กำลังเมื่อเพื่อนมีความคิดที่ต่างจากตน	
5. ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูล	5.1 พูดตรงประเด็นชัดเจน	5.1.1 ผู้เข้าร่วมอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน	

นิยาม	ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการจากผู้ส่งสารโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเป็นการพูด การเขียน สัญลักษณ์อื่นใด	5.2 ผู้ฟังที่ดี	5.2.1 รับฟังความคิดเห็นอย่างเต็มใจ
	5.3 รู้จักไตร่ตรอง	5.3.1 ผู้เข้าร่วมไตร่ตรองคำถามและความคิดของตนก่อนจะนำเสนอ
6. ทักษะการทำงานร่วมกัน หมายถึง การร่วมกันทำงานของสมาชิกที่มากกว่า 1 คน โดยต้องมีเป้าหมายเดียวกัน ทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน สมาชิกจะต้องให้ความร่วมมืออย่างดีเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ	6.1 ให้ความร่วมมือ	6.1.1 ให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างดี

เกณฑ์การแปลความหมายของพฤติกรรมบ่งชี้พฤติกรรมสันติวัฒนธรรมที่สังเกตได้มีดังนี้

15-17	หมายถึง	เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด
12-14	หมายถึง	เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับมาก
9-11	หมายถึง	เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับปานกลาง
6-8	หมายถึง	เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับน้อย
น้อยกว่า 5	หมายถึง	เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับน้อยที่สุด

2.1.3 วิเคราะห์ผลการประเมินจากผู้ประเมิน 3 คน มาเฉลี่ยรวมกัน แล้วแปลความหมายระดับสันติวัฒนธรรม

ตารางที่ 10 ตารางแสดงรายละเอียดของพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม

แบบสังเกตพฤติกรรม

วันที่...../...../..... กิจกรรม..... ผู้สังเกต.....

วิธีการ เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมตามที่ระบุรายละเอียดไว้ ให้ทำเครื่องหมายค่าความถี่ 1 ขีดต่อพฤติกรรมที่ปรากฏ 1 ครั้ง

หากมีพฤติกรรมที่นำสนใจแต่ไม่ตรงกับพฤติกรรมที่ระบุให้เขียนไว้ที่ช่องหมายเหตุ

No.	การเข้าใจตนเอง	การยอมรับความแตกต่าง	รู้จักคิดวิเคราะห์	ทักษะการแก้ปัญหาเชิงรุก และปฏิบัติตามแรงจูงใจ	ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น	ทักษะการทำงานร่วมกัน	หมายเหตุ
	- ฟังผู้อื่นพูดโดยไม่ขัดจังหวะ - ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ยอมรับฟังความคิดเห็นของตนเอง - ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ยอมรับฟังความคิดเห็นของตนเอง	- ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ยอมรับฟังความคิดเห็นของตนเอง - ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - ยอมรับฟังความคิดเห็นของตนเอง	- สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้ - สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้ - สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้ - สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้	- สามารถแก้ปัญหาเชิงรุกได้ - สามารถแก้ปัญหาเชิงรุกได้ - สามารถแก้ปัญหาเชิงรุกได้ - สามารถแก้ปัญหาเชิงรุกได้	- สามารถสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นได้ - สามารถสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นได้ - สามารถสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นได้ - สามารถสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นได้	- สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ - สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ - สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ - สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	

*หมายเหตุ การแปลผล คัดคะแนน 1 คะแนนต่อพฤติกรรม 1 ครั้ง

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสะท้อนคิด วิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผ่านการบันทึกผลจากผู้สังเกต 3 คน โดยนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยใช้คำถามดังนี้

ตารางที่ 11 ตารางคำถามตามวงจรการสะท้อนคิดของ Gibbs (1998)

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
1. การบรรยาย (Description) - นักเรียนได้ทำอะไรบ้างในกิจกรรมครั้งนี้	
2. ความรู้สึก (Feelings) - นักเรียนรู้สึกอย่างไรขณะทำกิจกรรม	
3. การประเมิน (Evaluation) - นักเรียนคิดว่าขั้นตอนใดที่ประทับใจมากที่สุด	
4. การวิเคราะห์ (Analysis) - เพราะเหตุใดที่นักเรียนประทับใจกิจกรรมหรือเหตุการณ์นั้น ๆ	
5. การสรุป (Conclusion) - สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้	
6. การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (Action Plan) - นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในการสร้างสันติวัฒนธรรมหรือสันติภาพอย่างไร	

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดความพึงพอใจ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติต่างๆ ด้วยการใช้โปรแกรม SPSS ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยร้อยละ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.3.2 ข้อมูลประเมินความคิดเห็นและวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม วิเคราะห์ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 อันดับ ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ท ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	5
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเท่ากับ	4
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเท่ากับ	3
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเท่ากับ	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	1

จากนั้นจึงทำการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วไปเปรียบเทียบเกณฑ์เพื่อ
แปลความหมายคะแนน ดังนี้

4.50-5.00	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับ มากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับ มาก
2.50-3.49	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับ ปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับ น้อย
0.00-1.49	หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับ น้อยที่สุด

จากนั้นนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

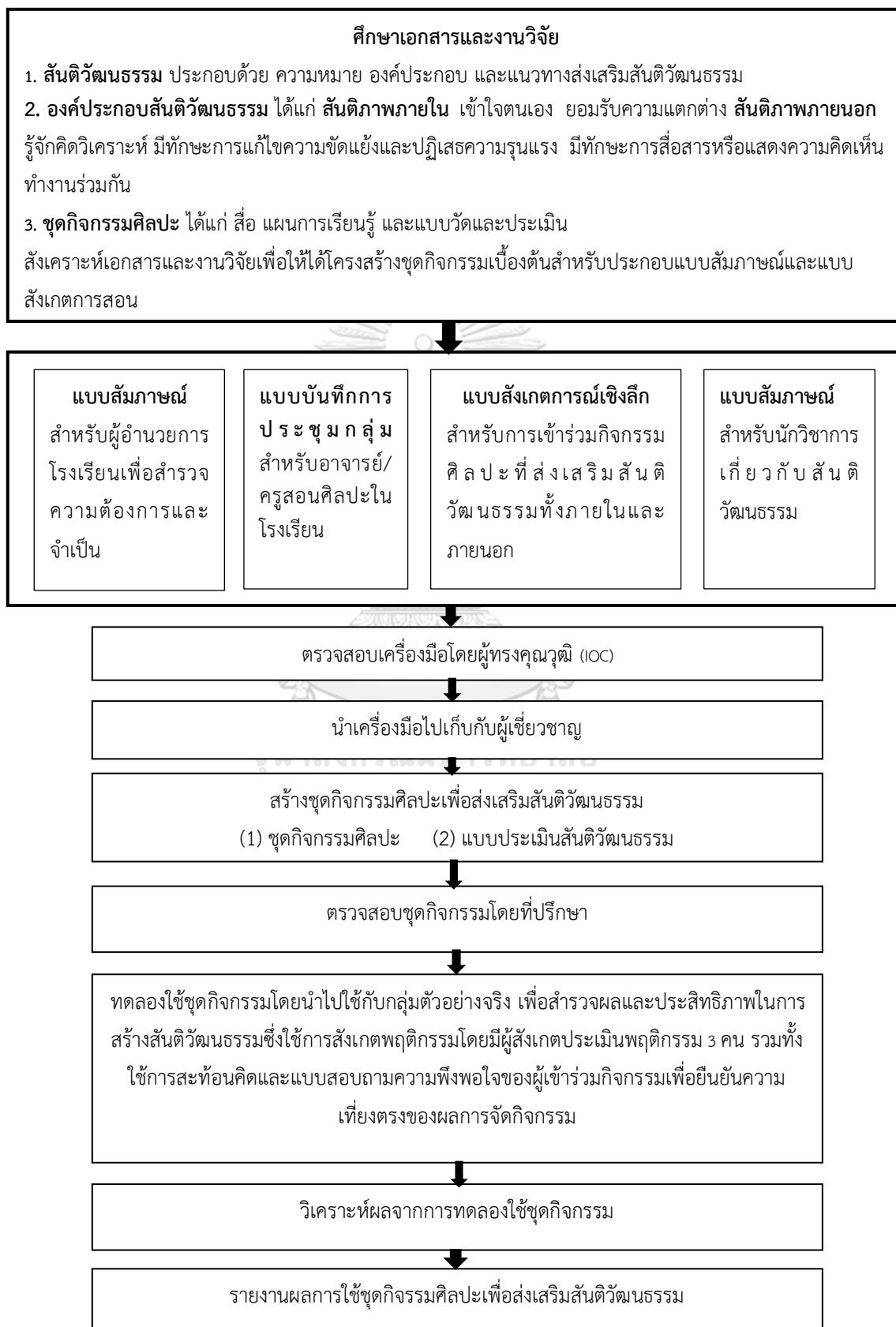
2.3.2 ข้อมูลความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยร้อยละ
เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

7. สรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์ อภิปรายและเสนอแนะผลการวิจัย จากการพัฒนาชุด
กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู
สอนศิลปะ อาจารย์ประจำสาขาศิลปศึกษา และจากการเข้าร่วมสังเกตกิจกรรมเชิงลึก และผลการ
ทดสอบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี

แผนภูมิกระบวนการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
2. ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำเสนอ

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งได้ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 การใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งยังมีเหตุการณ์ความขัดแย้งและความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่ทำให้เกิดความสูญเสียมหาศาล ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย การส่งเสริมให้เกิดสันติภายในตัวผู้เรียน ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่นด้วยการยอมรับความแตกต่าง และสันติภายนอก ได้แก่ การรู้จักคิดวิเคราะห์ การมีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง มีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนได้ ทั้งนี้แนวทางดังกล่าวได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิดสันติวัฒนธรรม ทฤษฎีจริยธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถแสดงเป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 4 แนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมทั้ง 6 ด้าน

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมทั้ง 6 ด้าน คือ (1) การเข้าใจตนเอง (2) การยอมรับความหลากหลาย (3) การรู้จักคิดวิเคราะห์ (4) การมีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง (5) การมีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น และ (6) การมีทักษะทำงานร่วมกัน มาเป็นตัวตั้งต้นในการค้นคว้างานวิจัยและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม แล้วนำผลการสังเคราะห์ไปตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญต่อไป สามารถสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตารางได้ดังนี้

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบของสันติวัฒนธรรม
1. วัตถุประสงค์	- การพัฒนาความสันติและความสุขภายในด้วยศิลปะ - การสำรวจตนเองและการความพร้อมรับมือเผชิญหน้ากับต่างวัฒนธรรม - รู้จักสันติภาพและการอยู่ร่วมกัน - ฝึกการสังเกต วิเคราะห์และการวิพากษ์ - การใช้งานศิลปะสอนเรื่องการแก้ปัญห ความขัดแย้งและการป้องกันความรุนแรงต่อเยาวชนวัยรุ่น - เพื่อส่งเสริมสันติภาพผ่านประวัติศาสตร์ ศิลปะ ประติมากรรมตัวอักษรและเครื่องปั้นดินเผา และการแสดงละครหุ่น - เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นอกเห็นใจกัน - เพื่อส่งเสริมการทำงานศิลปะร่วมกัน	-การเข้าใจตนเอง -การยอมรับความหลากหลาย -การรู้จักคิดวิเคราะห์ -การมีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง -การมีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น -การมีทักษะทำงานร่วมกัน
2. ประเภทศิลปะ	- จิตรกรรม - ศิลปะประติมากรรม - ประติมากรรม - เพลง - ศิลปะการแสดง	-กิจกรรมศิลปะทุกแขนง
3. รูปแบบกิจกรรม	- กิจกรรมเดี่ยว - กิจกรรมกลุ่มเล็ก - กิจกรรมกลุ่มใหญ่	-ทุกรูปแบบ
4. กระบวนการ	- ชั้นแนะนำตัว - ชั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ศิลปะ - ชั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานศิลปะ - ชั้นสร้างสรรค์งานศิลปะ - ชั้นสะท้อนคิด	-ชั้นรับรู้ -ชั้นเชื่อมโยง -ชั้นสร้างสรรค์ -ชั้นสุนทรียสนทนา

ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์	องค์ประกอบของ สันติวัฒนธรรม
	- ชั้นสะท้อนตัวตน - ชั้นสำรวจความหลากหลายภายในกลุ่ม/ สำรวจความขัดแย้ง - ชั้นตั้งคำถาม - ชั้นรับชมสื่อเคลื่อนไหวหรือรับชมวิดีโอ อาร์ต - ชั้นระดมสมอง - ชั้นนำเสนอ - ชั้นสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	
5. กลุ่มเป้าหมาย	เด็กอายุตั้งแต่ 8-15 ปี	-วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี
6. ผลของกิจกรรม	- ได้พัฒนาการรับรู้ ความรู้สึกภายใน คือ มี ความสงบความสุข เกิดความคิดใหม่ รู้จัก ตนเองมากขึ้น - ได้เข้าใจในความหลากหลายทาง วัฒนธรรม - สามารถเผชิญชื่นชมและอยู่ร่วมกันต่าง วัฒนธรรม - รู้จักรูปแบบของสันติภาพ - ได้วิเคราะห์หาแนวทางการสร้างสันติภาพ - รู้จักการแก้ไขความขัดแย้งที่ปราศจาก ความรุนแรงและเคารพผู้อื่น - รู้จักการวางแผนในการทำงานเป็นกลุ่ม	- ได้เข้าใจตนเองและคนอื่น - สามารถอยู่ร่วมในสังคม อย่างสันติสุข

จากตารางดังกล่าว ผู้วิจัยได้แนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์กิจกรรม ได้แก่ การส่งเสริมให้วัยรุ่นเข้าใจตนเอง รู้จักยอมรับความหลากหลาย รู้จักคิดวิเคราะห์ มีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง มีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น และทักษะทำงานร่วมกัน
2. ประเภทศิลปะ พบว่า กิจกรรมทุกแขนงที่สามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
3. รูปแบบกิจกรรม พบว่า มีทั้งกิจกรรมเดี่ยว กลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่
4. กระบวนการ ผู้วิจัยได้บูรณาการกับทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียสนทนาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้กระบวนการ คือ ชั้นรับรู้ ชั้นเชื่อมโยง ชั้นสร้างสรรค์ และชั้นสุนทรียสนทนา
5. กลุ่มเป้าหมาย คือ วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี

6. ผลของกิจกรรม พบว่า กิจกรรมศิลปะส่งเสริมการเข้าใจตนเองและคนอื่น เพื่อให้อยู่ร่วมในสังคมอย่างสันติสุข

เมื่อได้ข้อมูลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ไปศึกษาสัมภาษณ์ การจัดประชุมกลุ่ม และเข้าร่วมสังเกตกิจกรรมเชิงลึก ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญสันติวัฒนธรรม 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 4 คน การจัดประชุมกลุ่มระหว่างครูสอนศิลปะ 3 คน กับอาจารย์ประจำสาขาศิลปศึกษา 1 คน และเข้าร่วมสังเกตกิจกรรมเชิงลึก 6 กิจกรรม มีผลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไป ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้จัดประชุมกลุ่ม

ตารางที่ 13 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้จัดประชุมกลุ่ม

ข้อ	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่(คน)	ร้อยละ	
1	เพศ	ชาย	8	80
		หญิง	2	20
2	อายุ	ต่ำกว่า 30	-	-
		31-40	2	20
		41-50	2	20
		51-60	6	40
		60 ขึ้นไป	-	-
3	วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี	3	30
		ปริญญาโท	5	50
		ปริญญาเอก	2	20
4	ตำแหน่ง	ครูสอนศิลปะ	3	30
		อาจารย์มหาวิทยาลัย	3	30
		ผู้บริหารโรงเรียน	4	40
5	ประสบการณ์ทำงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	2	20
		6-10 ปี	1	10
		11-20 ปี	6	60
		21-30 ปี	1	10
		มากกว่า 30 ปี	-	-

จากตารางที่ 13 พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เป็นเพศชาย 8 คน และเพศหญิง 2 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 4 คน อาจารย์มหาวิทยาลัย 3 คน และครูสอนศิลปะ 3 คน โดยผู้ที่ให้ข้อมูลดังกล่าวส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 11-20 ปี

2.2 ข้อคิดเห็นผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม

2.2.1 ข้อคิดเห็นผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม จำนวน 2 คน) คือ ตารางที่ 14 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม

ประเด็น	ข้อมูลสัมภาษณ์	
กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“ได้ เพราะกิจกรรมศิลปะสามารถสร้างสื่อการเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมได้ง่าย และสร้างกิจกรรมได้หลากหลาย”
	คนที่ 2	“ได้ เพราะศิลปะสามารถส่งเสริมส่วนภายในได้ กล่าวคือ ศิลปะเป็นการสื่อสารระหว่างตัวบุคคลไปสู่สิ่งรอบข้าง ส่วนสันติวัฒนธรรมเป็นการเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น ศิลปะเองสามารถทำให้เข้าใจตนเองเหมือนกัน การสร้างศิลปะมีกระบวนการกลั่นผ่านความคิดจากสิ่งที่มีนฟูงๆ ในหัวจะออกมาเป็นรูปธรรมที่ทำให้ตนเองและคนอื่นเข้าใจได้ ส่วนภายนอก สิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือผลงานศิลปะที่เราสร้างขึ้น เมื่อคนอื่นเห็นชิ้นงานนั้น ทำให้คนอื่นเข้าใจเรามากขึ้น ฉะนั้นศิลปะเป็นการสื่อสารระหว่างศิลปินและผู้ชม ศิลปินเข้าใจตนเองมากขึ้นผ่านการทำงานศิลปะ ผู้ชมที่มาดูงานทำให้เข้าใจศิลปินมากขึ้น”
	สรุปผล	กิจกรรมศิลปะสามารถเป็นสื่อการเรียนรู้ให้เข้าใจวัฒนธรรมได้ โดยเป็นการสื่อแสดงออกถึงความคิดภายในของผู้สร้างออกมาเป็นชิ้นงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เข้าใจตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นสื่อคนอื่นที่รับชมผลงานสามารถเข้าใจผู้สร้างสรรค์มากขึ้น
ประเภทของกิจกรรมศิลปะที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริม	คนที่ 1	“ทัศนศิลป์ทุกชนิด และเพลง”

ประเด็น	ข้อมูลสัมภาษณ์	
สันติวัฒนธรรม	คนที่ 2	“ทัศนศิลป์ทุกแขนงแต่ควรเน้นในกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริม ดังนี้ 1. การเข้าใจตนเองก่อน ซึ่งมันไม่เกี่ยวกับเทคนิค แต่เกี่ยวกับหัวข้อที่เรากำหนด เช่น (1) ถ้าเราจะวาดรูปตัวฉันเองจริงๆ เด็กอาจจะนึกไม่ออก ครูจะต้องขยายความอธิบายเพิ่มเติม เช่น เราชอบอะไร ไม่ชอบอะไร หรือ (2) บางครั้งให้ใช้การเปรียบเทียบ วาดภาพตัวเราเองผ่านสัญลักษณ์อะไรบางอย่าง หรือกลุ่มวัยรุ่น ครูอาจจะให้ออกแบบกราฟฟิตีของตัวเอง กลุ่มเด็กเล็ก ให้เปรียบเทียบตนเองกับสัตว์ประเภทหนึ่ง อยากรเป็นตัวอะไร เพราะอะไร เพื่ออะไร (3) เราสามารถรู้จักตนเองผ่านมุมมองของคนอื่นได้ด้วย เช่น ให้อวดตนเองในมุมมองที่ตนเองคิด และวาดตนเองในมุมมองคนอื่นคิด ซึ่งตรงนี้ทำให้คนอื่นเรียนรู้ว่า ตัวเราคิดอย่างไรกับตัวเอง และคนอื่น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ทำให้เขาต้องคิด เป็นการคิดที่ลึกลับ ใครควรความรู้สึกอย่างแท้จริง 2. ศิลปะที่ทำให้รู้จักคนอื่น ทำอย่างไรให้เราคิดในมุมมองของคนอื่นได้ เช่น วาดรูปคนอื่นใหม่ ทำให้เด็กสองคนประจันหน้ากัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้น ได้คุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือเรียนรู้เรื่องราวของคนอื่น ให้ฟังเรื่องของคนอื่น แล้วให้วาดรูปออกมา เช่น ให้เล่าเรื่องเศร้าที่สุดแล้วให้เพื่อนวาดรูปออกมา ทำให้รู้ว่าทุกคนมีเรื่องเศร้า ไม่ใช่มีเขาเศร้าอยู่คนเดียว บางทีเรื่องเศร้าของคนอื่นอาจจะเศร้ากว่าเรื่องของตนเองอีก ซึ่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เช่นนี้ทำให้รู้จักคนอื่น และเห็นใจมากยิ่งขึ้น เมื่อเรารู้จักคนอื่นแล้วทำให้เรารู้สึกว่าเราเป็นพวกเดียวกัน ไม่ได้เป็นฝั่งตรงข้าม อย่างน้อยได้รู้ว่าเพื่อนคือใคร คิดอย่างไร 3. เมื่อศิลปะส่งเสริมทั้งการเข้าใจตนเองและเข้าใจคนอื่นแล้ว ศิลปะควรจะต้องส่งเสริมการเป็นสังคมเดียวกัน และเมื่อเกิดเป็นสังคมที่ดีแล้วทำอย่างไรให้คงอยู่ต่อไป เช่น การออกแบบกิจกรรมศิลปะให้ทำด้วยกัน งานชิ้นใหญ่”
ความแตกต่างระหว่างการใช้กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	สรุปผล	ศิลปะทัศนศิลป์ทุกแขนงสามารถมาใช้ในการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมศิลปวัฒนธรรมโดยกำหนดหัวข้อ เนื้อหาที่สัมพันธ์กับกับแนวคิด
ความแตกต่างระหว่างการใช้กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“กิจกรรมเดี่ยวเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการทำความเข้าใจ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านข่าว ให้นักเรียนวิเคราะห์ข่าวด้วยตนเอง สะท้อนคิด และเขียนความรู้สึกที่มีต่อข่าวนั้น”
ความแตกต่างระหว่างการใช้กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 2	“กิจกรรมกลุ่ม เป็นหัวใจของการสร้างวัฒนธรรม เป้าหมายร่วมกัน เช่น กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ ทำให้เด็กรู้จักแบ่งหน้าที่ แก้ปัญหาด้วยกัน นำไปสู่ความสามัคคีภายในกลุ่ม”
ความแตกต่างระหว่างการใช้กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	สรุปผล	กิจกรรมเดี่ยวเหมาะจะนำมาใช้เป็นการเรียนรู้เข้าใจตนเองและกิจกรรมกลุ่มเหมาะในการนำมาใช้ในการเรียนรู้การเข้าใจคนอื่น
ลักษณะกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่เหมาะสม	คนที่ 1	“กิจกรรมที่น่าท้าทาย มีความน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ มีบรรยากาศหรือพื้นที่ปลอดภัย ควรมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้รู้จักกันและกันภายในกลุ่ม”

ประเด็น	ข้อมูลสัมภาษณ์	
วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี	คนที่ 2	“ผู้เชี่ยวชาญไม่ค่อยได้ทำงานกับวัยรุ่นเท่าไร แต่คิดว่า ถ้าจะสอนวัฒนธรรมกับวัยรุ่น ต้องสอดคล้องกับความสนใจของวัยรุ่น วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับความสนใจหรือวัยของกลุ่มเป้าหมาย เช่น กราฟิคดีเป็นสิ่งที่ยิยมในปัจจุบัน เราอาจจะนำมาปรับใช้ก็ได้ สิ่งสำคัญคือการส่งเสริมเข้าใจวัฒนธรรมตนเองและคนอื่นก็เพียงพอ หรือเราไม่ต้องนำวัฒนธรรมไทยแท้ดั้งเดิมมาใช้ก็ได้ เพราะวัฒนธรรมมันกว้าง นำเอาสิ่งที่เป็นสมัยใหม่ร่วมสมัยมาประยุกต์ได้”
	สรุปผล	กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมกับวัยรุ่นควรมีลักษณะที่ทำให้ทาย ทันสมัยและมีความร่วมสมัย หรือที่ยิยมในปัจจุบัน เช่น ศิลปะกราฟิคดี
ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี	คนที่ 1	“ครึ่งวัน/สองวัน”
	คนที่ 2	“2 ชั่วโมง ถ้าไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียนอาจจะยืดหยุ่นได้ หรืออาจจะต้องดูในเชิงกิจกรรมแบบสั้นหรือแบบยาว”
	สรุปผล	ระยะเวลาการจัดกิจกรรมควรใช้เวลาเฉลี่ยแต่ละกิจกรรม คือ 2-3 ชั่วโมง หรือยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของกิจกรรม
ความคิดเห็นที่มีต่อการนำ กิจกรรมสุนทรียสนทนามาใช้เพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“กิจกรรมสุนทรียสนทนาเป็นการเน้นการฟังเพื่อนๆ รับฟังอย่างเต็มที่ ทำให้สมาชิกเข้าใจมากขึ้น”
	คนที่ 2	“กิจกรรมสุนทรียสนทนาสอนให้เรารู้จักฟังคนอื่น สุนทรียสนทนาชื่อเป็นสนทนา แต่สำหรับครูมองว่าเป็นการฟังมากกว่า เหมือนเขาบอกว่า ฟังด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ครูเชื่อว่าสันติจะเกิดขึ้นได้จากการฟังมากกว่าการพูด คนเราถ้าไม่ฟังกันไม่เกิดความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน สุนทรียสนทนาคือกระบวนการเปิดเผยตัวตน ดังนั้นกิจกรรมแรกควรให้นักเรียนผ่อนคลาย สร้างพื้นที่ปลอดภัย จะต้องทำให้นักเรียนมั่นใจไม่ว่าเขาพูดอะไรออกมาจะไม่มีใครหัวเราะเขาจะไม่มีใครล้อเลียน จะไม่มีใครเอาเรื่องในวันนี้ไปแฉต่อวิทยากรควรสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เข้าร่วม วิทยากรเป็นคนสำคัญสำหรับผู้เข้าร่วม ผู้เข้าร่วมจะต้องเชื่อใจสามารถแชร์ความรู้สึกกลับหรือบอกได้”
	สรุปผล	กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเพราะเป็นกิจกรรมที่เน้นการฟังอย่างเต็มที่ ทำให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจกันมากขึ้น วิทยากรเป็นบุคคลสำคัญ ต้องสร้างความเชื่อมั่น และสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ได้
ความคิดเห็นที่มีต่อการนำกิจกรรมสุนทรียสนทนาบูรณาการกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ	คนที่ 1	“เหมาะสม เพราะกิจกรรมศิลปะเป็นสิ่งที่เอื้อให้นักเรียนพูด/สื่อสารกันได้ง่ายขึ้น”
	คนที่ 2	“ได้ กระบวนการสุนทรียสนทนาควรจัดเป็นลำดับสุดท้ายของการดำเนินกิจกรรม เป็นช่วงสะท้อนความคิด เป็นขั้นแบ่งปันความรู้สึก ประสบการณ์หลังจากการทำกิจกรรม เช่น รู้สึกอย่างไร เกิดอะไรขึ้นบ้าง ใครคิดอย่างไรบ้าง”

ประเด็น	ข้อมูลสัมภาษณ์	
วัฒนธรรม	สรุปผล	กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถบูรณาการกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากศิลปะเป็นสื่อที่เอื้อให้นักเรียนพูดได้ง่ายขึ้น ควรจัดลำดับกิจกรรมสุนทรียสนทนาเป็นกระบวนการสุดท้ายของกิจกรรมทั้งหมด
ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี	คนที่ 1	“ข้อควรระวังหลัก ๆ มี 3 ประเด็น คือ 1) การทะเลาะกัน วิทยากรควรมีการรับมือและเตรียมพร้อมการแก้ปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์ 2) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ควรระวังคำพูด หรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม และ 3) มือถือ ควรขอความร่วมมือนักเรียนให้เก็บมือถือก่อนเข้าร่วมกิจกรรม”
	คนที่ 2	“ข้อควรระวัง คือ 1) การทะเลาะกันในกลุ่ม 2) วิทยากรต้องเตรียมตัวเตรียมพร้อมรับมือเมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกลุ่ม 3) หากเกิดความขัดแย้ง ทะเลาะกัน วิทยากรควรหาวิธีที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ เพื่อคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เช่น ใช้คำถามว่าเกิดอะไรขึ้น ทุกคนคิดอะไรกับเรื่องนี้ มาช่วยกันคิดว่าเราจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร วิทยากรควรวางตัวเป็นกลาง ควรทำให้เป็นเรื่องธรรมดาที่สุด”
	สรุปผล	ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี คือ การทะเลาะหรือขัดแย้งกันในขณะทำกิจกรรม วิทยากรควรเตรียมพร้อมรับมือแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้
ประเมินผลกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	1. สังเกตพฤติกรรม 2. ผลงานศิลปะ 3. แบบวัดความพึงพอใจ
	คนที่ 2	1. แบบสอบถาม 2. แบบทดสอบเชิงสถานการณ์สมมติ/2.1 แบบเลือกตอบ/2.2 แบบเขียนตอบ 3. แบบสังเกตพฤติกรรม 4. แบบวัดสังคมมิติ
	สรุปผล	แบบประเมินในการวัดผลความสำเร็จของกิจกรรม คือ แบบสังเกตพฤติกรรม/แบบทดสอบเชิงสถานการณ์สมมติ/แบบสอบถาม/แบบวัดความพึงพอใจ/แบบวัดสังคมมิติ เป็นต้น
บรรยากาศและสถานที่เอื้อในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“ควรเป็นห้องปิด เพื่อสร้างบรรยากาศ และสร้างสมาธิในการทำกิจกรรม และสถานที่ปลอดภัย พื้นที่เพียงพอกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม”
	คนที่ 2	“ควรจัดบรรยากาศให้หนึ่งเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะป็นงานเดี่ยวก็ตาม พยายามให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน -ห้องปิด หรือสถานที่นอกห้องก็ได้แต่สามารถควบคุมนักเรียนได้ -ห้องเรียนที่หลากหลาย ห้องปิดหรือนอกสถานที่ก็ได้ ควรเลือกสถานที่ที่เหมาะสมกับสิ่งที่เราจะสอน เช่น ถ้าเราจะสอนเรื่องสังคมพานักเรียนลงชุมชน หรืออยากสอนรู้จักตนเองเรียนในห้องปิด ถ้าอยู่ข้างนอกอาจจะทำให้เสียสมาธิได้”
	สรุปผล	บรรยากาศและสถานที่เอื้อในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ควรเป็นห้องปิด ที่มีบรรยากาศส่งเสริมให้เกิดสมาธิ วัยรุ่นได้สำรวจความรู้สึกภายใน เพื่อทำความเข้าใจกับตนเอง หรือจัดบรรยากาศให้หนึ่งเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นหรือห้องเรียนที่หลากหลายตามบริบทของเนื้อหาที่อยากจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่คาดหวัง

ประเด็น	ข้อมูลสัมภาษณ์	
ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“ผู้เข้าร่วมควรมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ทำให้เพื่อนๆสามารถรับรู้ความแตกต่างที่มีอยู่ในสังคม นำสู่การเข้าใจกัน และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข”
	คนที่ 2	“กิจกรรมแรกเป็นกิจกรรมทำความรู้จักวิทยากรและเพื่อนก่อน (กิจกรรมละลายพฤติกรรม) วิทยากรเป็นคนสำคัญจะต้องมีความเชื่อ ทศนคติที่ดี ต้องเป็นกลางและมีสันติวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมจะต้องปลอดภัย ในการแสดงความคิดเห็น ปลอดภัยในการแสดงตัวตน”
	สรุปผล	ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความคิดเห็นผู้เข้าร่วมควรมีหลากหลายวัฒนธรรม 2) กิจกรรมแรกควรเป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้รู้จักสมาชิกพร้อมกับวิทยากรจะต้องสร้างความไว้วางใจ 3) สิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่จะต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองคนมีความเชื่อว่าศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะศิลปะทุกแขนง คือ สื่อการเรียนรู้หรือเครื่องมือหนึ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ตนเองและผู้อื่น การออกแบบกิจกรรมควรให้ความสำคัญเนื้อหา ควรกำหนดเนื้อหาที่ชัดเจน รูปแบบกิจกรรมสามารถออกแบบตามความเหมาะสมโดยเรียงจากกิจกรรมเดี่ยว คู่ กลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ตามลำดับ กิจกรรมเดี่ยวเป็นการเรียนรู้ตนเอง ส่วนกิจกรรมกลุ่มเป็นการเรียนรู้ผู้อื่น ลักษณะกิจกรรมสำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรออกแบบกิจกรรมที่น่าท้าทายและทันสมัย ร่วมสมัย หรือเป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่น ศิลปะกราฟิตี้ ระยะเวลาจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม 2-3 ชั่วโมง หรือสามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของกิจกรรม สำหรับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อกิจกรรมสุนทรียสนทนาที่จะมาบูรณาการจัดกิจกรรมศิลปะ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสามารถจัดร่วมกันได้ เพราะกิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม กิจกรรมดังกล่าวเน้นการฟังอย่างเต็มใจ ทำให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจมากขึ้น โดยเห็นว่า วิทยากรเป็นบุคคลสำคัญ ต้องสร้างความเชื่อมั่นและสร้างพื้นที่ปลอดภัยเกิดขึ้นให้ได้ เพื่อที่จะให้นักเรียนกล้าแสดงออกทางความคิดอย่างเต็มที่ กิจกรรมสุนทรียสนทนาควรเป็นกระบวนการสุดท้ายของกิจกรรม ข้อควรระวังคือ ความขัดแย้งที่นำไปสู่การทะเลาะหรือการใช้ความรุนแรง วิทยากรควรเตรียมความพร้อมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต บรรยากาศการจัดกิจกรรมควรเป็นห้องที่สามารถควบคุมดูแลได้สะดวก อาจจะเป็นห้องปิด ที่มีอุณหภูมิเย็นสบายเอื้อให้เกิดสมาธิในการทำสมาธิในตนเอง หรือสามารถใช้ห้องหลากหลาย และที่สำคัญควรสอดคล้องกับกิจกรรมที่ออกแบบ การวัดและประเมินผลควรใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบเชิงสถานการณ์สมมติ แบบสอบถาม แบบวัดความพึงพอใจ และแบบวัดสังคมมิติ

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ผู้เข้าร่วมควรมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม กิจกรรม ผู้เข้าร่วมควรมีหลากหลายวัฒนธรรม กิจกรรมแรกควรเป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้รู้จักสมาชิกพร้อมกับวิทยากรจะต้องสร้างความไว้วางใจ สิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่จะต้องเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน

2.2.2 ข้อคิดเห็นผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่ม จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

ตารางที่ 15 ผลการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“ได้ กิจกรรมศิลปะทุกแขนงสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้”
	คนที่ 2	“ได้ แต่กิจกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมยังมีน้อย”
	คนที่ 3	“ได้ กรณีศาลจีนไม่ค่อยมีคนศาสนาอื่นมาเที่ยวหรือเข้าชมศาลจีน แต่เมื่อมีลานกิจกรรม สตรีท อาร์ต ศิลปะกราฟิตี้ ทำให้คนที่มีความเชื่อที่แตกต่างเข้ามาถ่ายรูปร่วมกับผลงานศิลปะ กล้าที่จะเข้าไปชมศาล ยอมรับความแตกต่างกันง่ายขึ้น เกิดความรู้สึกที่ดี”
	คนที่ 4	“ได้ เช่น เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะที่มีความแตกต่างวัฒนธรรม เช่น ให้เด็กวาดรูปเรือไทยมุสลิม สถาปัตยกรรมแบบจีน นักเรียนสามารถอธิบายที่มาที่ไปได้ นักเรียนรู้จักการแต่งกายวัฒนธรรมผ่านศิลปะปะติด”
	สรุปผล	กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ศิลปะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รู้จักและเรียนรู้ผ่านงานศิลปะ
ประเภทของกิจกรรมศิลปะที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“ได้ ทัศนศิลป์ทุกแขนง”
	คนที่ 2	
	คนที่ 3	
	คนที่ 4	
	สรุปผล	ทัศนศิลป์ทุกแขนงสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
ความแตกต่างระหว่างการจัดกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“จากที่ได้สังเกตนักเรียนที่สอนในห้องนักเรียนบางคนชอบทำเดี่ยว นักเรียนบางคนชอบทำกลุ่ม กิจกรรมเดี่ยวมีความแตกต่างกัน คือ ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกัน ส่วนกิจกรรมกลุ่ม เด็กสามารถเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เกิดการแลกเปลี่ยนกัน”
	คนที่ 2	“นักเรียนบางคนชอบทำงานกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นคนไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ไม่ช่วยเหลือเพื่อน”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 3	“ศิลปะเดี่ยว นักเรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ศิลปะกลุ่มทำให้นักเรียนรู้จักการปรับตัว ให้อภัย แก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน หากสมาชิกที่มีคนที่เก่งๆ เกิดความขัดแย้งทางความคิดและการทำงาน”
	คนที่ 4	“กิจกรรมกลุ่มทำให้เด็กได้คุยกันและแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น”
	สรุปผล	กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มมีความแตกต่างกัน คือ รูปแบบการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม กิจกรรมเดี่ยวไม่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อนด้วยกัน หากกิจกรรมกลุ่มสามารถเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
ลักษณะกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี	คนที่ 1	“คิดว่าจิตรกรรมเป็นศิลปะที่นักเรียนชอบมากที่สุด รองลงมาเป็นศิลปะการปั้น ศิลปะปะติด ทั้งนี้การเลือกทัศนศิลป์แต่ละประเภทขึ้นอยู่กับเวลาที่ต้องการใช้แต่ละกิจกรรม”
	คนที่ 2	“คุณครูควรเตรียมพร้อมอุปกรณ์ สิ่งที่นักเรียนชอบมากที่สุด คือ จิตรกรรม ภาพพิมพ์ ง่ายๆที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์มากมาย เช่น ภาพพิมพ์โฟม เมื่อเด็กได้กิ้งๆถูกกิ้งๆเกิดความรู้อิสระ หรือทัศนศิลป์ที่หลากหลาย”
	คนที่ 3	“กิจกรรมทัศนศิลป์ที่หลากหลาย เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อจนเกินไป”
	คนที่ 4	“ลักษณะกิจกรรมควรดูระยะเวลากับประเภทของทัศนศิลป์แต่ละประเภท ซึ่งทัศนศิลป์บางประเภทอาจจะต้องใช้เวลา ส่วนประเภทงานศิลปะที่สามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เช่น การปะติด ฉีกกระดาษ ภาพพิมพ์ธรรมชาติ หรือกิจกรรมทัศนศิลป์ที่หลากหลาย ที่สามารถสร้างความตื่นเต้นท้าทายกับวัยรุ่น เพราะวัยนี้เป็นวัยที่ชอบลองผิดลองถูก”
	สรุปผล	ลักษณะกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อจนเกินไป เรียงจากความเป็นไปได้ คือ จิตรกรรม ประติมากรรม ปะติด ภาพพิมพ์
ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี	คนที่ 1	“ระยะเวลาที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับของกิจกรรมที่ออกแบบ และสิ่งที่มีผู้วิจัยจะประเมินพฤติกรรม กิจกรรมแต่ละประเภทไม่เกิน 1-2 ชม. หรือ 1 วัน 3 กิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 2 กิจกรรม เช่น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม”
	คนที่ 2	“เห็นด้วยกับ ระยะเวลา 1 วัน 3 กิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 2 กิจกรรม เช่น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 3	“ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี โดยกิจกรรมแต่ละประเภทไม่เกิน 1 ชม. และเห็นด้วยกับระยะเวลา 1 วัน 3 กิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 2 กิจกรรม เช่น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม แต่รูปแบบกิจกรรมไม่ควรซ้ำกัน เช่น ช่วงเช้าอาจจะวาดรูป ช่วงบ่ายอาจจะปั้น”
	คนที่ 4	“ถ้าระยะเวลา 3-5 ชม. เด็กอาจจะเบื่อได้ และเห็นด้วยกับ ระยะเวลา 1 วัน 3 กิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 2 กิจกรรม เช่น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม”
	สรุปผล	ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรจัดเป็น 1 วัน 3 กิจกรรม แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงเช้า 2 กิจกรรม เช่น กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม โดยกิจกรรมแต่ละประเภทไม่เกิน 1-2 ชม.
ความคิดเห็นที่มีต่อการนำกิจกรรมสุนทรียสนทนามาใช้เพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะเป็นการพูดคุยและรับฟังกันและกัน ทำให้เข้าใจกันมากขึ้น กรณีการจัดกิจกรรมกับเด็กนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดควรจะต้องสร้างอารมณ์ หรือพื้นที่ปลอดภัยให้เด็กได้พูดมากที่สุด เนื่องจากเด็กไม่กล้าแสดงออก วิทยากรต้องรู้จักชม และพยายามเสริมแรงทางบวกมากที่สุด”
	คนที่ 2	“กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม”
	คนที่ 3	“กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม แต่ต้องมีวิทยากรกระตุ้นเด็กให้ได้พูดมากที่สุด และสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เขารู้สึกสบายใจ และพยายามลดการกลั่นแกล้ง หยอกล้อในพื้นที่มากที่สุด เพื่อป้องกันให้เด็กรู้สึกไม่ดี”
	คนที่ 4	“กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม”
	สรุปผล	สุนทรียสนทนาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของกันและกัน แต่ระมัดระวังพฤติกรรม หยอกล้อ ล้อเลียน ควรสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้น วิทยากรควรใช้คำพูดทางบวก เสริมแรงให้มาก เพื่อกระตุ้นให้เขาได้พูด หรือเพิ่มความมั่นใจแก่นักเรียน
ความคิดเห็นที่มีต่อการนำกิจกรรมสุนทรียสนทนาบูรณา	คนที่ 1	“สุนทรียสนทนาสามารถบูรณาการกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้ เพราะวิทยากรควรควบคุมเวลาทำงานศิลปะอย่าให้กินเวลาสุนทรียสนทนา เนื่องจากสุนทรียสนทนาเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลานาน

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
การกับกิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม	คนที่ 2	“สุนทรียสนทนาสามารถบูรณาการกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรมได้”
	คนที่ 3	“ได้ เพราะสุนทรียสนทนาเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกผ่านงาน ศิลปะ”
	คนที่ 4	“ได้ เพราะเป็นการนำเสนอชิ้นงานศิลปะให้เพื่อนได้รับรู้ เกิดการแลกเปลี่ยน กัน เข้าใจกันมากขึ้น”
	สรุปผล	สุนทรียสนทนาสามารถบูรณาการกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรมเนื่องจากสุนทรียสนทนาเป็นการนำเสนอชิ้นงานศิลปะให้เพื่อน ได้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้สร้างงาน ซึ่งเกิดการแลกเปลี่ยนกัน ทำให้ เข้าใจกันมากขึ้น
ข้อควรระวังในการจัด กิจกรรมศิลปะเพื่อ ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี	คนที่ 1	-
	คนที่ 2	“เรื่องอุปกรณ์อันตราย เช่น ของมีดคม ครอบดูแลและควบคุมอย่างใกล้ชิด”
	คนที่ 3	“สื่อด้านลบ เช่น สื่อลามก สัญลักษณ์บางสัญลักษณ์ กิจกรรมกับเวลาควร เหมาะสมกัน และเครื่องมือบางอย่างที่อันตรายควรระมัดระวัง คำนึงช่วงอายุ ของเด็กด้วย”
	คนที่ 4	“เมื่ออยู่ในที่สาธารณะ ไม่มีความมั่นใจในการพูด กลัวเพื่อนหัวเราะเมื่อพูดไม่ ชัด ทำให้ไม่กล้าที่จะพูด แต่ถ้าอยู่กับครูสองคนนักเรียนจะกล้าพูดมากขึ้น”
	สรุปผล	ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ได้แก่ เรื่องอุปกรณ์ศิลปะที่อาจจะส่งผลอันตราย สื่อด้านลบ การ สร้างบรรยากาศที่ดีและปลอดภัย
ประเมินผลกิจกรรม ศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม	คนที่ 1	“แบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดสันติวัฒนธรรม และแบบวัดทัศนคติ”
	คนที่ 2	“แบบวัดความพึงพอใจ”
	คนที่ 3	“การประเมินผลกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ควรใช้ให้เขียน สะท้อนคตินักเรียนบางคนเขียนไม่ค่อยได้ โดยเฉพาะความเรียง หรือแบบ ประเมินก่อน/หลังทำกิจกรรม”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 4	“เด็กส่วนใหญ่ถนัดเขียนแบบข้อสั้น ๆ”
	สรุปผล	ประเมินผลกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ได้แก่ แบบสังเกต พฤติกรรม แบบวัดสันติวัฒนธรรม แบบวัดทัศนคติ การเขียนสะท้อนคิดสั้น ๆ แบบประเมินก่อน/หลังทำกิจกรรม
บรรยากาศและสถานที่เอื้อในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมข้อมูล	คนที่ 1	“กิจกรรมกลุ่ม ควรเป็นสถานที่ที่เราสามารถสังเกตพฤติกรรมได้ง่าย ไม่ควรให้อิสระจนเกินไป เพราะควบคุมยาก”
	คนที่ 2	-
	คนที่ 3	“บรรยากาศและสถานที่เอื้อในการจัดกิจกรรมควรขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรมที่ออกแบบ อาจจะทำให้สถานที่เดียวกันก็ได้ อาจจะทำหลายที่เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ พยายามสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้สึกอิสระ ไม่กดดัน กิจกรรมเดี่ยวควรเป็นห้องที่ควบคุมได้ สถานที่สงบ ไม่วุ่นวาย หากเป็นลานกว้าง ควรกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันการหนีหาย สถานที่ที่แดดไม่ร้อน ลมพัดเย็นสบาย”
	คนที่ 4	-
	สรุปผล	บรรยากาศและสถานที่เอื้อในการจัดกิจกรรมควรขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรม เป็นบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเองอิสระ ไม่กดดัน ควบคุมง่าย โดยกิจกรรมเดี่ยว ควรเป็นห้องที่ควบคุมได้ สถานที่สงบ ไม่วุ่นวาย และกิจกรรมกลุ่ม ควรสถานที่สะดวกสบายแดดไม่ร้อน ลมพัดเย็นสบาย ควบคุมง่าย
ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“ความคิดเห็นเรื่องกลุ่มตัวอย่างควรแบ่งกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสม กลุ่มตัวอย่าง 30 คน คิดว่าจำนวนผู้เข้าร่วมมากเกินไป หากจะจัดพร้อมกัน อาจจะทำควบคุมยาก หรือควรแบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นละ 15 คน”
	คนที่ 2	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คนที่ 1
	คนที่ 3	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คนที่ 1
	คนที่ 4	เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คนที่ 1

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์
	สรุปผล ความคิดเห็นเพิ่มเติมกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ควรแบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นละ 15 คน

จากตาราง พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกคนมีความเชื่อว่า ศิลปะทัศนศิลป์ทุกแขนงสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเพราะว่าศิลปะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมวัฒนธรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้รู้จักและเรียนรู้ผ่านงานศิลปะ ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มเห็นว่ารูปแบบกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่มมีความแตกต่างในลักษณะผลที่เกิดขึ้น คือ กิจกรรมเดี่ยวไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ถ้ากิจกรรมกลุ่มสามารถเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมได้ ลักษณะกิจกรรมควรหลากหลายเพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อจนเกินไป เรียงจากความเป็นไปได้ คือ จิตรกรรม ประติมากรรม ปะติต ภาพพิมพ์ เป็นต้น ระยะเวลาที่ใช้ 1 วัน 3 กิจกรรม กิจกรรมแต่ละประเภทไม่เกิน 1-2 ชม. กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ควรแบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นละ 15 คน โดยเรียงลำดับกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม

ผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถจัดร่วมกับกิจกรรมศิลปะ เพราะกิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของกันและกัน แต่ระมัดระวังพฤติกรรมหยอกล้อ ล้อเลียน ควรสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เกิดขึ้น วิทยากรควรใช้คำพูดทางบวก เสริมแรงให้มากเพื่อกระตุ้นให้เขาได้พูดหรือเพิ่มความมั่นใจแก่นักเรียน ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรม คือ เรื่องอุปกรณ์ศิลปะและสื่อด้านลบบรรยากาศในการทำกิจกรรมขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรม ควรเป็นบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามันเองอิสระ ไม่กดดัน ควบคุมง่าย กิจกรรมเดี่ยว ควรเป็นห้องที่ควบคุมได้ สถานที่สงบ ไม่วุ่นวาย กิจกรรมกลุ่ม ควรสถานที่สะดวกสบายแดดไม่ร้อน ลมพัดเย็นสบาย ควบคุมง่าย สำหรับการประเมินกิจกรรมควรใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดสันติวัฒนธรรม แบบวัดทัศนคติ การเขียนสะท้อนคิดสั้น ๆ แบบประเมินก่อน/หลังทำกิจกรรม เป็นต้น

2.2.3 ข้อคิดเห็นผู้ให้สัมภาษณ์ (ผู้อำนวยการโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี จำนวน 4

คน) ได้แก่

ตารางที่ 16 ตารางผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์
ประสบการณ์ การจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน	คนที่ 1 “โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะกิจกรรมที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นในชุมชน เช่น ประเพณีการกวนอาซูรอ ระหว่างนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนที่มีความ หลากหลายทางศาสนา การพัฒนาชุมชนพานักเรียนทำความสะอาดชุมชนใกล้เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีกับคนในพื้นที่ กีฬาสกีภายใน เป็นต้น”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 2	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ 2) ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ 3) กีฬาสีภายใน/ภายนอก 4) To be number one 5) กิจกรรมวัฒนธรรม วันแมลิต วันอาซูรอ วันลอยกระทง กิจกรรมละศีลอด 6) วิ่งมาราธอน เชิญชวนนักเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ครู และบุคคลภายนอกมาร่วมวิ่งด้วยกัน”
	คนที่ 3	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เช่น 1) กิจกรรมที่เชื่อมโยงนาฏศิลป์ ดนตรี ทันศิลป์ ลักษณะ คือ ให้ความรู้ขั้นพื้นฐานของแต่ละสาขา ออกแบบเชื่อมโยง กิจกรรมการแสดงต่อสาธารณชน กิจกรรมการแข่งขัน ออกแบบทำรำแบบจีน มุสลิม พุทธ แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม 2) กีฬา สร้างความสามัคคี การแข่งขัน การให้อภัย 3) กิจกรรมเพิ่มรู้ ประเภทโครงการที่ให้นักเรียน คิดค้น กรณีศึกษา เป็นลักษณะกิจกรรมกลุ่ม ภายในกลุ่มมีนักเรียนความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) ละครคุณธรรม ประวัติศาสตร์/5. วันสงกรานต์/6. กิจกรรมศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว/7. วันปีใหม่/8. วันลอยกระทง”
	คนที่ 4	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ได้แก่ 1) อาซูรอ 2) แมลิต 3) วันคริสตมาส การจัดแสดงเล่นละคร ทำอาหารและเรียนรู้วัฒนธรรมตะวันตก 4) วันสุนทรภู่ 5) กีฬาสี 6) กิจกรรมปีใหม่ 7) ลูกเสือเด็กชอบทำกิจกรรม”
	สรุปผล	ทุกโรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ในลักษณะ ดังนี้ ● กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา เช่น วันอาซูรอ แมลิต วันคริสตมาส วันปีใหม่ วันลอยกระทง วันสงกรานต์ ● กิจกรรมบังคับสถานศึกษา เช่น กีฬาสี ลูกเสือ วันสุนทรภู่ ● กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น วิ่งมาราธอน พัฒนาชุมชน
ประสบการณ์การจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี	คนที่ 1	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมให้กับวัยรุ่นตอนต้น คือ 1) กิจกรรมส่งเสริมการดูแลตนเอง ให้ห่างไกลจากยาเสพติด ลักษณะของกิจกรรม คือ ตั้งคำถามหาสาเหตุต้นตอที่นำไปสู่การติดสิ่งเสพติด โดยเฉพาะบุหรี่ เมื่อหาสาเหตุพบเป็นกิจกรรมเปิดใจกันระหว่างนักเรียนและครูผู้ดูแล แจ้งผู้ปกครองให้ทราบ และร่วมหาวิธีการแก้ไขและป้องกัน 2) กิจกรรมตลาดนัดในโรงเรียน เป็นการส่งเสริมสร้างอาชีพให้นักเรียน เป็นวิธีการค้นหาตัวตนและความถนัด รวมทั้งให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 3) ลูกเสือ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักช่วยดูแลตนเอง และช่วยเหลือเพื่อนภายในกลุ่ม”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 2	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมให้กับวัยรุ่นตอนต้น คือ 1) กิจกรรมป้องกันยาเสพติด การจัดค่ายให้ความรู้ ด้านภัยยาเสพติด 2) Life for Art ให้นักเรียนที่สนใจทางด้านศิลปะ มาร่วมทำกิจกรรมเข้าค่าย เชิญโรงเรียนใกล้เคียงในเขตพื้นที่ให้มาร่วมกิจกรรม เน้นพัฒนาทักษะด้านศิลปะ เชิญวิทยากรจากภายนอกให้ความรู้ทางด้านศิลปะ”
	คนที่ 3	กิจกรรมเดียวกัน ตามข้อที่ 1
	คนที่ 4	“กิจกรรมในรูปแบบของกีฬาที่แยกรุ่นหรือช่วงชั้นและลูกเสือ”
	สรุปผล	กิจกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมให้กับวัยรุ่นตอนต้น จะมีลักษณะเป็นดังนี้ 1) กิจกรรมส่งเสริมการดูแลตนเอง ให้ห่างไกลจากยาเสพติด 2) กิจกรรมตลาดนัดในโรงเรียน เป็นการส่งเสริมสร้างอาชีพให้นักเรียน เป็นวิธีการค้นหาตัวตนและความถนัด 3) ลูกเสือ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือเพื่อนภายในกลุ่ม 4) กิจกรรมกีฬาและลูกเสือ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะที่สามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะศิลปะเป็นกิจกรรมที่สร้างออกมาจากใจ หากฝึกซ้ำๆ สามารถฝึกจิตใจให้อ่อนโยนและดีขึ้น”
	คนที่ 2	“ในมุมมองของตนเองคิดว่า ถ้าบุคคลสามารถที่จะยึดกฎระเบียบ ไม่ว่าจะ เป็นกฎหมาย หรือว่าประเพณีวัฒนธรรม หรือศาสนาที่ตนเองปฏิบัติ อยู่ในกรอบและปฏิบัติตามบัญญัติของแต่ละศาสนา ความวุ่นวายจะไม่เกิดขึ้น การแก่งแย่งชิงดีก็才不会เกิด กิจกรรมศิลปะเองสามารถทำให้อ่อนโยน มีจิตใจที่อ่อนโยน มีอารมณ์ที่สุนทรีย์ทำให้ความรุนแรงของอารมณ์จะเบาบางลงมา เฉกเช่นคำพูดที่ว่า “คนใดไม่มีดนตรีในหัวใจก็จะมีนิสัยอย่างกับคนพาล จิตใจหยาบกระด้าง”
	คนที่ 3	“กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะการทำงานศิลปะนั้น ทำให้เกิดการผ่อนคลาย การควบคุมอารมณ์ ความคิดเชิงบวก สู่การสร้างสรรค์ผลงาน ให้คนอื่นได้รับรู้ความคิด ความรู้สึกผ่านผลงานศิลปะ นั้น ๆ ศิลปะสามารถสะท้อนสังคม สะท้อนความเป็นอยู่ สะท้อนด้านเศรษฐกิจ สะท้อนการเมือง”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 4	“กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ทำให้นักเรียนมีอารมณ์ที่เยือกเย็นเป็นธรรมชาติขึ้น เช่น ศิลปะด้านวรรณกรรม จิตรกรรม ฯลฯ หรือคนเราในเวลาบางครั้งมันมีความสุขที่เกิดจากการทำงานศิลปะ ฝึกให้เด็กได้สร้างกระบวนการคิด จินตนาการ เช่น การให้โจทย์ เด็กก็จะคิดตามที่ตนเองสร้างสรรค์”
	สรุปผล	ศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะศิลปะสามารถทำให้มนุษย์มีจิตใจอ่อนโยน อารมณ์สุนทรีย์ ลดความหยาบกระด้างของจิตใจ ความคิดเชิงบวก รู้จักตนเองและคนอื่น รู้จักคิด วิเคราะห์ และจินตนาการ
ประสบการณ์จัดการกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน	คนที่ 1	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่มีลักษณะกิจกรรมประกวดวาดภาพ โดยเชิญชวนโรงเรียนใกล้เคียงมาร่วมกิจกรรมด้วยกัน เช่น บรรเลงเพลงพร้อมๆกับวาดจิตรกรรม สร้างสุนทรีย์และความเพลิดเพลิน กิจกรรมแฟนซีบนผนังโรงเรียน”
	คนที่ 2	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม คือ กิจกรรม Life for art เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก เริ่มต้นจากอารมณ์ด้านศิลปะ ได้นำเอาศิลปะในพื้นที่บ้าน พื้นเมือง ประเพณีในวัฒนธรรมของตนเองมาสื่อสารและนำเสนอเป็นผลงานศิลปะ โดยใช้เทคนิคจิตรกรรม”
	คนที่ 3	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในลักษณะของนิทรรศการ การแสดง ของแต่ละระดับชั้น เชิญนักเรียนโรงเรียนใกล้เคียงเข้าร่วมกิจกรรม โดยชั้นแรกให้ความรู้พื้นฐาน 1 วันเต็ม เชิญวิทยากรแล้วให้วาดภาพประกวด”
	คนที่ 4	“โรงเรียนได้จัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม คือ กิจกรรมทาสีผนังโรงเรียน หรือบางครั้งจัดกิจกรรมประกวดวาดภาพ”
	สรุปผล	ทุกโรงเรียนได้จัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในรูปของการแข่งขันประกวด และการจัดโครงการทาสีโรงเรียน
ประสบการณ์การจัดโครงการหรือกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ในโรงเรียน	คนที่ 1	“ในโรงเรียนได้เปิดรายวิชาเสรี คือ ให้นักเรียนเรียนรู้ และรู้จักตนเองผ่านวิชาที่ตนเองเลือก”
	คนที่ 2	“ในโรงเรียนได้จัดกิจกรรมลักษณะเป็นการประกวดจิตรกรรม”
	คนที่ 3	“ในโรงเรียนได้จัดกิจกรรมลักษณะเป็นการประกวดจิตรกรรมโดยจัดรวมทั้งมัธยมต้นและปลาย และกลุ่มแยกตามระดับชั้น”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 4	“ในโรงเรียนได้จัดกิจกรรมลักษณะเป็นการประกวดจิตรกรรม”
	สรุปผล	ทุกโรงเรียนได้จัดกิจกรรมศิลปะลักษณะเป็นการประกวด
การประเมินผลกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ	คนที่ 1	“ประเมินสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียน/แบบประเมิน/ผลงานนักเรียน”
	คนที่ 2	“ประเมินจากความพึงพอใจ/รายงาน”
	คนที่ 3	“ประเมินจากความพึงพอใจนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และแบบสังเกต”
	คนที่ 4	“แบบสอบถาม”
	สรุปผล	การประเมินผลกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมใช้วิธีการสังเกตผลงานประเมินความพึงพอใจ และแบบสอบถาม
	สิ่งที่คำนึงในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1
คนที่ 2		“สิ่งที่ควรคำนึงในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมคือ พยายามให้นักเรียนถ่ายทอดสื่อถึงการอยู่อย่างสันติอย่างไร หรือวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างไร พยายามให้องค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานราชการต่าง ๆ มาสนับสนุน จะทำให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น”
คนที่ 3		“สิ่งที่ควรคำนึงในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมคือ อยากจะให้เอาสิ่งที่แสดงออกถึงการลดความขัดแย้ง ให้พยายามทำกิจกรรมมองคร่อมอยู่อย่างสันติ อะไรที่ในอดีตที่ทำกันได้ เคยอยู่กันได้ นำมาสร้างงานศิลปะเพื่อสะท้อนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในอดีต เช่น วัฒนธรรมที่ดีในอดีตมาสะท้อน และสะท้อนความเชื่อหรือชุดความคิดใหม่ที่น่าไปสู่ความขัดแย้ง มาสร้างงานศิลปะทั้งสองมิติ ทั้งด้านดีและด้านไม่ดี เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ส่วนการสร้างสันติภายในควรใช้ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมโยงให้เปลี่ยนแปลงความคิด หลีกเลียงการเอาประเพณีเป็นเงื่อนไขของศาสนา พยายามให้นักเรียนรู้จักอาหารพื้นบ้าน อนุรักษ์วัฒนธรรม ให้นักเรียนวาดภาพอาหาร วิถีชีวิตในชุมชน”

คำถาม	ข้อมูลสัมภาษณ์	
	คนที่ 4	“สิ่งที่ควรคำนึงในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม คือ พยายามสร้างชุดกิจกรรมเน้นให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน”
	สรุปผล	สิ่งที่คำนึงในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม คือ 1) รูปแบบกิจกรรมกลุ่ม 2) สะท้อนเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกัน 3) เนื้อหาของกิจกรรมควรเน้นวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน เช่น อาหารพื้นบ้าน 4) ชุดกิจกรรมควรส่งเสริมให้มีจิตใจอ่อนโยน
ข้อมูลความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	คนที่ 1	“กิจกรรมเน้นศิลปะลงไปสู่ชุมชนอย่างจริงจังให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับชุมชนมากขึ้น”
	คนที่ 2	“ถ้ามีชุดกิจกรรม หลักสูตรระยะสั้นที่จะจัดกิจกรรมให้นักเรียน อยากให้อยู่ในตารางลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยเฉพาะนักเรียนที่สนใจวิชาศิลปะ สร้างเป็นแกนนำเผยแพร่ความรู้แก่นักเรียนคนอื่น ๆ”
	คนที่ 3	“อยากให้สถานศึกษาเห็นความสำคัญการใช้ชุดกิจกรรมนี้ โดยเฉพาะในสถานศึกษา ควรบรรจุรายวิชาเพิ่มเติม ชมรม ชุมนุม อยากให้ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญพัฒนาเครื่องมือ ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานศึกษา”
	คนที่ 4	“ในฐานะผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณ เพื่อส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ให้รางวัล สร้างแรงจูงใจ”
	สรุปผล	ความคิดเห็นเพิ่มเติม มีดังนี้ 1) กิจกรรมศิลปะสู่ชุมชน 2) ชุดกิจกรรมควรพัฒนาหลักสูตร ให้อยู่ในรายวิชาชุมนุม เพิ่มรู้ ในสถานศึกษา 3) ผู้อำนวยการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมชุดกิจกรรมสันติวัฒนธรรมให้เต็มที่

จากตารางที่ 16 การสำรวจลักษณะกิจกรรมทั่วไปและกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่ปรากฏในโรงเรียน พบว่า โรงเรียน กิจกรรมทั่วไปที่โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ (1) กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา เช่น วันอาชูรอ เมาลิด วันคริสตมาส วันปีใหม่ วันลอยกระทง วันสงกรานต์ (2) กิจกรรมบังคับสถานศึกษา เช่น กีฬาสี ลูกเสือ วันสุนทรภู่ (3) กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น วิ่งมาราธอน พัฒนาชุมชน เป็นต้น

กิจกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมให้กับวัยรุ่นตอนต้น จะมีลักษณะเป็น ดังนี้ 1) กิจกรรมส่งเสริมการดูแลตนเอง ให้ห่างไกลจากยาเสพติด 2) กิจกรรมตลาดนัดในโรงเรียน เป็นการส่งเสริมสร้างอาชีพให้นักเรียน เป็นวิธีการค้นหาตัวตนและความถนัด 3) ลูกเสือ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักช่วยดูแลตนเองและช่วยเหลือเพื่อนภายในกลุ่ม 4) กิจกรรมกีฬาสีและลูกเสือ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะกับสันติวัฒนธรรม พบว่า ศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เพราะศิลปะสามารถทำให้มนุษย์มีจิตใจอ่อนโยน อารมณ์สุนทรีย์ ละความหยาบกระด้างของจิตใจ ความคิดเชิงบวก รู้จักตนเองและคนอื่น รู้จักคิด วิเคราะห์ และจินตนาการ โดยทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในลักษณะเป็นการประกวด โดยใช้วิธีการสังเกตผลงาน ประเมินความพึงพอใจ และแบบสอบถาม

สิ่งที่คำนึงในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม คือ 1) รูปแบบกิจกรรมกลุ่ม 2) สะท้อนเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกัน 3) เนื้อหาของกิจกรรมควรเน้นวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน เช่น อาหารพื้นบ้าน 4) ชุดกิจกรรมควรส่งเสริมให้มีจิตใจอ่อนโยน

ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ลักษณะกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อายุ 12-14 ปี พบว่า ควรเป็นกิจกรรมที่ควรสอดแทรกและสะท้อนเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกัน ไม่ว่าจะ เป็นวิถีชีวิตในอดีตที่ทุกศาสนาเคยอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และกิจกรรมศิลปะควรเป็นไปในลักษณะที่ให้เยาวชนได้เห็นความสำคัญวัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านของตนเองผ่านการสร้างผลงานศิลปะ เช่น อาหารพื้นบ้าน การละเล่น เป็นต้น ซึ่งรูปแบบกิจกรรมนั้นควรเป็นกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เด็กเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และเกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกันและกัน นอกจากนี้กิจกรรมกลุ่มที่ส่งเสริมการทำงานระหว่างเยาวชนด้วยกันเองแล้วลักษณะกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมควรเป็นกิจกรรมศิลปะสู่ชุมชน เพื่อให้เยาวชนได้รู้จักชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

2.2.4 ผลการเข้าร่วมและสังเกตกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก

ตารางที่ 17 ผลการเข้าร่วมและสังเกตกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก

คำถาม	รายละเอียด
กิจกรรมที่ 1	ตะลุยกเปียโนนาเล่
1.1 ชื่อวิทยากร	ดร.ปทุมมา บำเพ็ญทาน และทีมงานประจำจุดแจกใบงานและให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานศิลปะ
1.2 ประเภทงานศิลปะ	- ใบงาน - ผลงานศิลปะเปียโนนาเล่ อาทิเช่น ภาพถ่าย สื่อผสม จิตรกรรมและประติมากรรม
1.3 ระยะเวลา	ไม่กำหนด
1.4 กลุ่มเป้าหมาย	เด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี
1.5 รูปแบบกิจกรรม	กิจกรรมเดี่ยว

คำถาม	รายละเอียด
1.6 จุดประสงค์	ให้นักเรียนตามหาผลงานศิลปะของศิลปินของชาติต่าง ๆ ที่ปรากฏในใบงาน
1.7 สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	- ใบงานจำนวน 1 แผ่น ขนาดเอสี่ - ดินสอสี - ดินสอไม้ - ยางลบ
1.8 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	1. ทักทายชี้แจง อธิบายกิจกรรมให้นักเรียนฟัง 2. ทักทายแจกอุปกรณ์ให้นักเรียน 3. ให้นักเรียนทำใบงานให้สมบูรณ์ 4. ในระหว่างทำกิจกรรม มีทีมงานคอยให้คำแนะนำและคำปรึกษาประจำจุดต่าง ๆ 5. เมื่อเสร็จเรียบร้อยสามารถส่งใบงานจากจุดรับใบงาน พร้อมปัมใบสะสมแต้ม
1.9 ขั้นส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	ขั้นที่นักเรียนได้รับชมผลงานที่จัดแสดง ซึ่งเป็นผลงานต่างวัฒนธรรม นักเรียนสามารถซึมซับและรับรู้ความแตกต่างที่มีอยู่ในสังคมโลก
1.10 ประโยชน์ที่ได้รับ	- นักเรียนเข้าใจ และรับรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม
1.11 อุปสรรคการจัดกิจกรรม	- ผู้ให้คำแนะนำจะต้องประจำจุดต่าง ๆ จะต้องใช้ทีมงานจำนวนมาก - กรณีเด็กเล็ก ควรมีผู้ปกครองดูแลและให้คำแนะนำ ช่วยเหลือขณะทำกิจกรรม
1.12 การประเมิน	ผลงานสมบูรณ์
1.13 บรรยากาศสถานที่จัดกิจกรรม	- พิพิธภัณฑสถานศิลปะ ผลงานจัดแสดง ชั้น 5 - เปิดแอร์ ไฟสีขาว เดินสำรวจและชมผลงาน - มีห้องน้ำ
กิจกรรมที่ 2	ศิลปะสร้างสรรค์: การทำหน้ากากแห่งตัวตน “ Art for the Well-Being: Mask Making”
2.1 ชื่อวิทยากร	ปรัชญพร วรรณท์
2.2 ประเภทงานศิลปะ	- ภาพถ่าย - งานประดิษฐ์หน้ากาก
2.3 ระยะเวลา	2 ชั่วโมง
2.4 กลุ่มเป้าหมาย	นิสิต และบุคลากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน
2.5 รูปแบบกิจกรรม (เดี่ยว/กลุ่ม)	เดี่ยว/คู่/กลุ่ม
2.6 จุดประสงค์	- เข้าใจตนเอง - เข้าใจคนอื่น

คำถาม	รายละเอียด
2.7 สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	- ภาพถ่าย/โปสเตอร์ จำนวนหลายแผ่น - โต้ะ - หน้ากากเปเปอร์มาเช่ - อุปกรณ์ตกแต่ง เช่น ไหมพรม กาว แผ่นรอง ขนนก กระดุม กากเพชร เทียน แก้วน้ำ พู่กัน จานสี สีอะคริลิก กรรไกร คัตเตอร์ สีชอล์ก สีเทียน ฯลฯ
2.8 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	1. กรอกแบบสอบถามก่อนเข้าร่วมกิจกรรม 2. วิทยากรให้ทุกคนนั่งบนแผ่นหมอนรองเป็นวงกลม ตรงกลางมีภาพถ่ายหลายใบ มีแจกัน ตุ๊กตา และหินอัญมณี ในห้องมีกลิ่นหอม และเปิดเพลงคลอเบาๆ เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและสงบ 3. วิทยากรทักทายผู้เข้าร่วมทุกท่านด้วยสวัสดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นมิตร 4. จากนั้นวิทยากรให้ผู้เข้าร่วมทุกท่านเดินหยิบภาพ 3 ใบ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยวิทยากรให้โจทย์ว่า “เราจะเล่าประวัติตัวเราผ่านภาพ 3 ภาพ” 5. วิทยากรให้เวลา ประมาณ 30 นาที เพื่อให้ผู้เข้าร่วมหาภาพที่ตรงกับตนเองมากที่สุด แลให้เวลาได้สื่อสารและอยู่กับตนเองโดยไม่เร่งรีบกับเวลามากนัก ก่อนเริ่มกิจกรรมแนะนำตัววิทยากรได้ชี้แจงข้อตกลงและรายละเอียดของกิจกรรม ว่า พื้นที่ที่จัดกิจกรรมเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทุกคนสามารถพูดอะไรก็ได้ที่ตนเองรู้สึกปลอดภัย สามารถระบายความรู้สึกอะไรก็ได้ที่ตนเองรู้สึกสบายใจและปลอดภัย หากมีอะไรไม่สบายใจสามารถแจ้งวิทยากรหรือทีมงานทราบได้ทุกเมื่อ 6. เมื่อผู้เข้าร่วมได้ภาพครบแล้ว วิทยากรเริ่มกิจกรรมแนะนำตัวผ่านภาพ 3 ใบที่เลือกมา โดยเริ่มจากวิทยากรเป็นคนแนะนำก่อน จากนั้นขออาสาสมัครตามความสมัครใจ จนครบทุกคน วิทยากรยังคงมีสวัสดี ยิ้มแย้มรับฟังอย่างตั้งใจ ทำให้ทุกคนรู้สึกปลอดภัย ผู้เข้าร่วมทุกคนนั่งฟังอย่างตั้งใจและเคารพความคิดเห็นทุกคน 7. หลังจากกิจกรรมแนะนำตัวเสร็จเรียบร้อยแล้วเริ่มเข้าสู่กิจกรรมการเขียนบันทึกความรู้สึกตนเองผ่านโจทย์ 3 ข้อ 3 แผ่น ดังนี้ 7.1 ฉันเคย 7.2 ฉันเป็นอะไรในปัจจุบัน 7.3 ฉันเป็นอะไรในอนาคต ให้เวลาทำโจทย์ละ 5 นาที วิทยากรได้เน้นย้ำให้ทุกคนเขียนด้วยความลื่นไหลตามความคิดและความรู้สึกของตนเองขณะนั้น 8. เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมเขียนเส้นประโยคที่โดนใจ 1 ประโยค ทั้ง 3 แผ่น แล้วเชื่อมกัน จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมจับคู่คุยกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกัน ให้เวลา 5 นาที 9. พัก 15 นาที

คำถาม	รายละเอียด
	10. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมหยิบหน้ากาก 2 ชิ้น และให้สังเกตความรู้สึกของตนเอง ในขณะที่ประดิษฐ์ชิ้นงาน ใช้เวลาประมาณ 40 นาที 11. จากนั้นทุกคนนำชิ้นงานทั้งสองชิ้นเรียงเป็นวงกลมแล้วนั่งคุย แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ที่ประสบขณะทำงาน ใช้เวลา 30 นาที 12. ผู้เข้าร่วมทุกคนทำแบบประเมินความพึงพอใจให้กิจกรรมในวันนี้
2.9 ชั้นส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	- ชั้นที่ให้เลือกภาพ 3 ภาพ ชั้นเขียนความเรียง 3 แผ่น และชั้นประดิษฐ์หน้ากาก 2 ชิ้น เป็นชั้นที่ส่งเสริมการเข้าใจตนเอง โดยจากการสังเกต สร้างสมาธิ ทบทวนตนเองระหว่างทำงาน - ชั้นพูดคุยและแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ เป็นชั้นส่งเสริมการเข้าใจคนอื่น ยอมรับความคิดที่หลากหลาย
2.10 ประโยชน์ที่ได้รับ	- เข้าใจตนเองผ่านการสังเกตในการทำงาน - เข้าใจคนอื่น สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน - รู้สึกผ่อนคลาย ใจสงบ และมีความสุข
2.11 อุปสรรคการจัดกิจกรรม	- ชั้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกเป็นชั้นที่ควบคุมเวลายาก เนื่องจากเป็นชั้นที่ใช้เวลา ไม่ควรเร่งบังคับให้พูดส่งผลให้กินเวลาในกิจกรรม ชั้นการประดิษฐ์หน้ากาก
2.12 การประเมิน	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ
2.13 บรรยากาศ/สถานที่จัดกิจกรรม	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟส้อมสลัว จุดเทียนหอม หมอนรองนั่ง โต๊ะญี่ปุ่น แจกันดอกไม้หินอเมทิส -ห้องน้ำ
กิจกรรมที่ 3	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay
3.1 ชื่อวิทยากร	ปรัชญพร วรรณท์
3.2 ประเภทงานศิลปะ	- ภาพถ่าย - ประติมากรรม
3.3 ระยะเวลา	2 ชั่วโมง
3.4 กลุ่มเป้าหมาย	นิสิต และบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน
3.5 รูปแบบกิจกรรม (เดี่ยว/กลุ่ม)	เดี่ยว/กลุ่ม
3.6 จุดประสงค์	สร้างความสมดุลให้กับชีวิตผ่านกระบวนการสร้างสรรค์เชิงผสมผสานเพื่อเยียวยาจิตใจและตระหนักรู้ในตนเอง
3.7 สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	- ภาพถ่าย/โปสเตอร์

คำถาม	รายละเอียด
	- รูปปั้นสัตว์ต่าง ๆ - ดินเหนียว - แก้วไวใส่น้ำ - จานกระดาษ - ผ้าขาวชุบน้ำ - ผ้ากันเปื้อน - กระดาษหนังสือพิมพ์ - กระดาษสี - ดินสอ
3.8 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	1. ตอบแบบสอบถามก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ก่อนวันจัดกิจกรรม 2. ลงทะเบียนเข้าร่วมงาน 3. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วม เลือกภาพที่สะท้อนตัวเรามากที่สุด 1 ภาพ และสัตว์ที่ชอบมากที่สุด 1 ชนิด วิทยากรให้เวลาเลือก โดยไม่กดดันพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ผู้เข้าร่วมทุกคนรู้สึกสบายใจ 4. เมื่อทุกคนเลือกเรียบร้อยแล้ว วิทยากรและผู้เข้าร่วมทุกคนนั่งล้อมเป็นวงกลม วิทยากรชี้แจงว่า “ใครรู้สึกว่าการกดดัน หรือรู้สึกไม่ปลอดภัยให้มาแจ้งทีมงาน วิทยากรได้ หรือ ไม่ต้องพูดในสิ่งที่ตนเองไม่สบายใจ พูดเท่าที่สบายใจ” 5. เริ่มขั้นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์กันและกัน โดยเริ่มต้นจากวิทยากรเป็นคนพูดก่อน เมื่อวิทยากรพูดเสร็จ วิทยากรสร้างบทบาทสมมุติว่าสัตว์ที่ตนเองเลือกสนใจที่จะฟังสัตว์อะไรต่อจากตนเอง วิทยากรให้เวลา ไม่เร่งรีบบังคับ ปล่อยให้พูดตามความสบายใจของแต่ละคน 6. เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมดังกล่าว วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเก็บภาพและสัตว์ไว้ที่เดิม จากนั้นวิทยากรเริ่มกิจกรรมต่อไป คือ “จงเลือกสัตว์ที่ตนเองชอบ และอยากเป็นสัตว์ชนิดนั้น หรือ บอกข้อดี ลักษณะเด่นของสัตว์นั้น ๆ ที่ตนเองเลือก” มาอย่างละ 1 ตัว จากนั้นนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในวงสนทนา 7. พักรับประทานอาหารว่าง 15 นาที 8. เริ่มกิจกรรมการปั้นดินเหนียว วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหลับตาแล้วนำดินเหนียวขนาด บับ ขยี้ หรือจะทำอะไรก็ได้ ระหว่างทำกิจกรรมนั้นวิทยากรให้ทุกคนสังเกตความรู้สึกของตนเอง และวิทยากรโยนโจทย์กระตุ้นความคิดให้ผู้เข้าร่วมทุกคนคิดตาม อาทิเช่น “เมื่อสัมผัสดินแล้วรู้สึกอย่างไร” “นวดแล้วเกิดอะไรขึ้นบ้าง” “ลองจิ้มลองบีบมันดูสิ หรือโยนมันด้วยแรงอันทรงพลัง ดูลิเกิดอะไรขึ้นบ้าง” “ส่งเสียงออกมาได้” ฯลฯ (ขั้นตอนนี้ใช้เวลา 15 นาที)

คำถาม	รายละเอียด
	9. วิทยากรให้ทุกคนเปิดตา แล้วให้ปั้นดินเหนียว จากโจทย์ “พื้นที่ปลอดภัยของตนเอง” ” สิ่งที่น่าจะมีจริงที่เราเคยเห็นหรือไม่มีจริงก็ได้ ภายในเวลา 30 นาที มีอุปกรณ์ตกแต่ง เช่น ดินสอ กระดาษ ดอกไม้ ฯลฯ 10. วิทยากรนำกระดาษสีขาวแผ่นใหญ่มาต่อกันให้ใหญ่ขึ้น เพื่อจำลองเมื่อแห่งปลอดภัยของทุกคน แล้วให้ผู้เข้าร่วมทุกคนนำดินที่ปั้นมาวางบนกระดาษตรงส่วนไหนก็ได้ ตามที่ตนเองพอใจ สามารถตกแต่งพื้นที่รอบๆ กระดาษนั้นได้อย่างอิสระ 11. ทุกคนร่วมกันแลกเปลี่ยนพื้นที่ปลอดภัยของตนเองให้ทุกคนฟัง 12. วิทยากรขออาสาสมัครสะท้อนผลการจัดกิจกรรมในวันนี้ 13. ผู้เข้าร่วมทุกคนทำแบบประเมินความพึงพอใจให้กิจกรรมในวันนี้
3.9 ชั้นส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	- ชั้นการเลือกภาพและเลือกสัตว์ อย่างละ 1 ชนิด / ชั้นให้เลือกสัตว์ที่เราชอบในข้อดีของสัตว์นั้น ๆ ทั้งสองชั้นนี้เป็นชั้นที่ทำให้เราเข้าใจตนเองมากที่สุด เพราะตนเองจะต้องคิดและทบทวนความรู้สึกข้างในกับสิ่งที่เลือกกว่ามันเชื่อมโยงกับความรู้สึกอย่างไร จนท้ายที่สุด เราสามารถตอบคำถามและหาคำตอบได้ - ชั้นการปั้นดินเหนียว เป็นการชั้นที่วิทยากรกระตุ้นความรู้สึกข้างในของผู้เข้าร่วมด้วยคำถามต่าง ๆ และให้ปั้นพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง ซึ่งชั้นนี้ทำให้รู้สึกว่าการต้องการข้างในเราของจริง ๆ คืออะไร หรือพื้นที่ที่เรารู้สึกปลอดภัยนั้นเป็นอะไร - ชั้นแลกเปลี่ยนความรู้สึกและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ทราบความคิด ความรู้สึกของเพื่อนๆ ที่แตกต่างกัน สามารถรับรู้ เข้าใจ เคารพกันและกันมากขึ้น
3.10 ประโยชน์ที่ได้รับ	- เข้าใจตนเองมากขึ้น - เข้าใจคนอื่น สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน - รู้สึกผ่อนคลาย ใจสงบ และมีความสุข
3.11 อุปสรรคการจัดกิจกรรม	- ชั้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกเป็นชั้นที่ควบคุมเวลายาก เนื่องจากเป็นชั้นที่ใช้เวลา ไม่ควรเร่งบังคับให้พูดส่งผลให้กินเวลาในกิจกรรมชั้นการปั้น - เสื้อผ้าต้องพร้อม ผู้จัดควรเตรียมผ้ากันเปื้อนหรือแจ้งให้ผู้เข้าร่วมเตรียมชุดพร้อมเลอะ
3.12 การประเมิน	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ

คำถาม	รายละเอียด
3.13 บรรยากาศ สถานที่จัดกิจกรรม	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟส้อมสลัว จุดเทียนหอม หมอนรองนั่ง โต๊ะญี่ปุ่น แจกันดอกไม้ หินอเมทิส -ห้องน้ำ
กิจกรรมที่ 4	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ “การย้อมผ้าแบบ Shibori”
4.1 ชื่อวิทยากร	พิมพ์นิต คอนดี
4.2 ประเภทงาน ศิลปะ	การย้อมผ้าแบบ Shibori
4.3 ระยะเวลา	2 ชั่วโมง
4.4 กลุ่มเป้าหมาย	นิสิต และบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 20 คน
4.5 รูปแบบกิจกรรม (เดี่ยว/กลุ่ม)	กิจกรรมเดี่ยว คือ สร้างผลงานศิลปะการย้อมผ้าแบบ Shibori กิจกรรมกลุ่ม คือ การสะท้อนคิดความรู้สึกของตนเองให้เพื่อนฟัง
4.6 จุดประสงค์	สำรวจความรู้สึกของตนเองผ่านการย้อมผ้า แบบ Shibori
4.7 สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	-หนังสือ -ผ้าขาว -สีสังเคราะห์สำหรับย้อมผ้า -ตะเกียบ -ลูกแก้ว -ภาชนะใส่สีย้อมผ้าละลายน้ำ และน้ำเกลือ
4.8 ขั้นตอนการจัด กิจกรรม	1. วิทยากรกล่าวทักทาย และผู้เข้าร่วมแนะนำตนเองให้ผู้เข้าร่วมคนอื่นได้รู้จัก 2. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติการย้อมผ้า แบบ Shibori 3. วิทยากรให้สังเกตความรู้สึกตนเองก่อน ระหว่าง และหลังย้อมผ้า แบบ Shibori 4. ขั้นตอนการทำย้อมผ้า แบบ Shibori 4.1 นำผ้าขาว หนังสือ ตะเกียบ และลูกแก้ว มาออกแบบมัด พับผ้าที่ตนเองชอบ 4.2 นำผ้าที่ออกแบบและมัดเรียบร้อยแล้วมาจุ่มน้ำเปล่า 4.3 จากนั้นนำมาจุ่มผ้าที่มัดแล้วลงไปใต้น้ำย้อมประมาณ 20-30 นาที จุ่มผ้าให้มิดเลย ยิ่งจุ่มไว้นานสีก็ยิ่งเข้ม 4.4 นำผ้าออกมาจากน้ำย้อม จากนั้นนำไปล้างน้ำเกลือ 4.5 บิดให้แห้ง แล้วนำไปตากแห้ง 5. วิทยากรให้ผู้ร่วมกิจกรรมสะท้อนคิด พูดความรู้สึกตนเองให้เพื่อนๆ ฟัง
4.9 ชั้นส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม	-ขั้นตอนการมัดย้อมผ้า Shibori ได้สังเกตความรู้สึกตนเองก่อนย้อมและหลังย้อมผ้า -ขั้นสะท้อนคิด เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมต้องสำรวจและทำความเข้าใจกับ

คำถาม	รายละเอียด
	ตนเอง และได้รับฟังความคิดของเพื่อน
4.10 ประโยชน์ที่ได้รับ	-เข้าใจตนเอง -เข้าใจคนอื่น -รู้สึกผ่อนคลาย ใจสงบ และมีความสุข
4.11 อุปสรรคการจัดกิจกรรม	-ผู้เข้าร่วมควรสวมเสื้อผ้าพร้อมเลอะ -สถานที่ควรกว้างเพียงพอ ตากผ้าที่ย้อมได้
4.12 การประเมิน	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ
4.13 บรรยากาศสถานที่จัดกิจกรรม	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีขาว เก้าอี้ โต๊ะ -ห้องน้ำ -ห้องมดย้อม ลานกว้างไว้ตากผ้า
กิจกรรมที่ 5	ศิลปะสร้างสุข: วาดภาพสีน้ำ
5.1 ชื่อวิทยากร	ครูชั้น Watercolor by Hazano sun ครูสอนพื้นฐานการใช้สีน้ำ และพิมพ์ นิต คอนติ นักจิตวิทยาการปรึกษาจากศูนย์สุขภาพทางจิตแนะนำการใช้สีน้ำสำรวจจิตใจ
5.2 ประเภทงานศิลปะ	จิตรกรรมสีน้ำ
5.3 ระยะเวลา	2 ชั่วโมง
5.4 กลุ่มเป้าหมาย	นิสิต และบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 20 คน
5.5 รูปแบบกิจกรรม (เดี่ยว/กลุ่ม)	กิจกรรมเดี่ยว คือ วาดภาพสีน้ำ กิจกรรมกลุ่ม คือ การสะท้อนคิดความรู้สึกของตนเองให้เพื่อนฟัง
5.6 จุดประสงค์	สังเกตใจและเรียนรู้ตนเองผ่านการสร้างสรรค์ภาพวาดน้ำ
5.7 สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	สีน้ำ/กระดาษร้อยปอนด์/ฟู่กัน/จานสี/แก้วน้ำ/ทิชชู/กาวกั้นสี/ดินสอ/ยางลบ
5.8 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	1.วิทยากรสีน้ำ และผู้เข้าร่วมแนะนำตัว ทำความรู้จักกันและกัน 2.วิทยากรสีน้ำอธิบายลักษณะและธรรมชาติของสีน้ำ ให้ผู้เข้าร่วมฟัง 3.วิทยากรทดลองสาธิตเทคนิคต่างๆของสีน้ำ เช่น เปียกบนเปียก เปียกบนแห้ง เปียกโปรยเกลือ เป็นต้น 4.ทีมงานแจกอุปกรณ์ให้ผู้เข้าร่วมทดลองเทคนิคต่างๆของสีน้ำ 5.เมื่อเข้าใจเทคนิคทางสีน้ำ วิทยากรสาธิตวาดรูปฟักทองในวันฮาโลวีน 6.ผู้เข้าร่วมลงมือทำ โดยมีวิทยากรให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด 7.วิทยากรนักจิตวิทยาการปรึกษาให้ผู้เข้าร่วมทุกคนได้ทบทวนความรู้สึกตนเองก่อน ระหว่าง และหลังการทำงาน ซึ่งเป็นการสำรวจความรู้สึกตนเอง

คำถาม	รายละเอียด
	อย่างไร้ครวญ จากนั้นร่วมการแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่ได้วาดสีน้ำให้แกเพื่อนๆได้ฟัง
5.9 ชั้นส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	ชั้นที่ต้องแลกเปลี่ยนความรู้สึกและสะท้อนคิด เป็นชั้นสำรวจความรู้สึกข้างในของตนเองทำให้เข้าใจตนเอง รวมทั้งเข้าใจคนอื่นมากขึ้นด้วย
5.10 ประโยชน์ที่ได้รับ	-ได้เรียนรู้ทักษะสีน้ำ -ได้สำรวจความรู้สึกตนเอง ทำให้เข้าใจความรู้สึกตนเองมากขึ้น -ได้รับฟังความคิด ความรู้สึกของเพื่อนๆ
5.11 อุปสรรคการจัดกิจกรรม	-ไม่ควรให้กระดาษมีน้ำมากจนเกินไป อาจจะทำให้กระดาษชำรุด -วิทยากรควรสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้าร่วม เนื่องจากบางคนเชื่อว่าตนเองไม่เก่งศิลปะอาจจะทำงานระบายสีไม่ได้
5.12 การประเมิน	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ
5.13 บรรยากาศสถานที่จัดกิจกรรม	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีขาว เก้าอี้ โต๊ะ -ห้องน้ำ
กิจกรรมที่ 6	ศิลปะเพื่อการพัฒนาด้านใน
6.1 ชื่อวิทยากร	ครูมอส อนุพันธ์ พฤกษ์พันธ์ขจี
6.2 ประเภทงานศิลปะ	จิตรกรรมสีน้ำ
6.3 ระยะเวลา	8 ชั่วโมง/1วัน
6.4 กลุ่มเป้าหมาย	นิสิต และบุคลากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน
6.5 รูปแบบกิจกรรม (เดี่ยว/กลุ่ม)	กิจกรรมเดี่ยว คือ วาดภาพสีน้ำ กิจกรรมกลุ่ม คือ การสะท้อนคิดความรู้สึกของตนเองให้เพื่อนฟัง
6.6 จุดประสงค์	พัฒนาความงอกงามภายในผ่านการผสมผสานกระบวนการทำงานศิลปะสีน้ำ
6.7 สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	-สีน้ำ 6 สี -ฟู่กัน เบอร์ 20 -จานสี -กระดาษA3 -ทิชชู -แก้วน้ำ 2 ใบ
6.8 ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	1. วิทยากรแนะนำตัวทำความรู้จักแก่ผู้เข้าร่วมทุกคน และผู้เข้าร่วมทุกคนแนะนำชื่อ สาขา และอาชีพของตนเองให้วิทยากรและผู้เข้าร่วมอื่นๆได้รู้จัก วิทยากรถามว่าใครถนัดสีน้ำ อธิบายแนวคิดศิลปะบำบัด และอธิบายการมอง

คำถาม	รายละเอียด
	มนุษย์ และอธิบายว่าส่วนประกอบสำคัญของมนุษย์ คือ Hand +Heart +Head และอธิบายประเภทศิลปะมีหลายประเภท เช่น ศาสนสถาน ศิลปะ ระบายสี อธิบายศิลปะในชีวิตประจำวัน ไดอารี การอิมเพลง บทกลอน สถาปัตยกรรม ฉะนั้นศิลปะจะอยู่ในชีวิตประจำวัน 2. วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์การทำกิจกรรมในวันนี้ “วันนี้เป็นกิจกรรมศิลปะ ช่างใน ให้สังเกตวันนี้เราทำกิจกรรมมาจากไหน เช่น head heart hand ทุกวันนี้คนเราทำอะไรมาจาก 3 สิ่ง ถ้าคนเราใช้ชีวิตคำนึง 3 สิ่ง ชีวิตจะมีความสุข” 3. วิทยากรแนะนำอุปกรณ์น้ำ ได้แก่ กระดาษเปียก สีน้ำเงิน แดง เหลือง จานสี พู่กัน ทิชชู ฟองน้ำ แก้วน้ำ แผ่นอะคริลิค วิธีการ 3.1 เอาฟองน้ำ ลูบน้ำบนกระดาษ ให้ชุ่มทั้ง 2 ด้านของกระดาษ 3.2 ให้กระดาษชุ่มน้ำตลอด รูปที่ 1 non-figure exercise (รูปนามธรรม) 3.3 ให้เวลาทำครึ่งชั่วโมง 3.4 ให้ผู้เข้าร่วมแสดงความรู้สึกที่วาดรูป non-figure exercise โดยให้คิด Keyword 1 คำ อธิบายความรู้สึก กระบวนการทำของผู้เข้าร่วมในขณะที่ทำ 3.5 กิจกรรมที่หนึ่ง ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิด อ.สรุป Keyword (objective) คือ. ซึมไหล เปลี่ยน ทดลอง ผสาน ไม่คิด อารมณ์ กลมกลืน กิ่ง เบา เบา วิทยากรสรุปและอธิบาย Keyword ที่ทุกคนสะท้อนว่าภาพ non-figure exercise ให้อะไรกับทุกคน กิจกรรมที่ 2 figure exercise วิทยากรเน้นย้ำให้สังเกตความรู้สึกของตนเอง กิจกรรมที่ 3 วาดรูปใช้รูปที่ 2 เป็นตัวตั้ง แล้ววิทยากรให้โจทย์ว่า “อยากเปลี่ยนแปลงอะไรในรูปที่2” กิจกรรมที่ 4 จุดมุ่งหมายของภาพ 2-3 อะไรคือคำตอบ 4. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมจัดเรียงผลงานทุกชิ้นรวมกัน แล้วสะท้อนความรู้สึก ทั้งหมดว่าเกิดอะไรขึ้นและรู้สึกอย่างไรบ้างทีละคน 5. ผู้เข้าร่วมทุกคนรวมถึงวิทยากรนั่งล้อมวง และร่วมสะท้อนความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ 6. ถ่ายรูปและทำแบบประเมินความพึงพอใจ
6.9 ชั้นส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม	-ชั้นระบายสีน้ำ ได้สำรวจความรู้สึกตนเองภาพสีน้ำ ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น รู้ว่าตอนนี้คิดอะไร จิตใจอยู่ในระดับสุขหรือทุกข์ -ชั้นสะท้อนความรู้สึกตนเองออกมาให้ผู้เข้าร่วมคนอื่นได้รับฟัง ทำให้ได้เข้าใจตนเองมากขึ้น และความสำนึกตัวเกิดขึ้น

คำถาม	รายละเอียด
	-ขึ้นแลกเปลี่ยนสะท้อนคิด ได้รับฟังความรู้สึกของผู้เข้าร่วมคนอื่น ทำให้เข้าใจมากขึ้น
6.10 ประโยชน์ที่ได้รับ	-ได้ทราบถึงความรู้สึกของตนเอง ในขณะนั้น และมีสติ สมาธิมากขึ้น -รู้สึกผ่อนคลายและอิสระมากขึ้น -เข้าใจความหลากหลายทางความคิดและความรู้สึกของผู้เข้าร่วมคนอื่น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น และไม่ด่วนตัดสินคนอื่นทันที
6.11 อุปสรรคการจัดกิจกรรม	-จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 30 คน ทำให้การสะท้อนคิดใช้เวลามากและไม่สามารถควบคุมเวลาได้
6.12 การประเมิน	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ
6.13 บรรยากาศสถานที่จัดกิจกรรม	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีขาว เก้าอี้ โต๊ะ -ห้องน้ำ

จากตารางดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จากการเข้าสังเกตและเข้าร่วมกิจกรรมที่ยังไม่ได้แบ่งหมวดหมู่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงจัดให้ข้อมูลอยู่ในประเด็นเดียวกันเพื่อต้องการเปรียบเทียบความแตกต่างให้ชัดเจน ดังนี้

ตารางที่ 18 ตารางผลการเข้าร่วมและสังเกตกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
1. วิทยากร	กิจกรรมศิลปะเป็นนาค	-หลายคน -เป็นผู้แนะนำขณะทำกิจกรรม -แจกอุปกรณ์	-วิทยากร 1-2 คน -ทีมงาน 2-3 คน 3 เป็นผู้เตรียมเรื่อง อุปกรณ์
	ศิลปะสร้างสรรค์: การทำหน้ากากแห่งตัวตน	-วิทยากร 1คน และทีมงาน 2-3 เป็นผู้เตรียมเรื่องอุปกรณ์ -วิทยากรเป็นผู้นำกิจกรรม กระตุ้นผู้เข้าร่วมด้วยคำถาม -เป็นผู้ให้คำแนะนำและคำปรึกษา -มีสีหน้าท่าทางยิ้มแย้ม	-วิทยากรเป็นผู้นำกิจกรรม กระตุ้นผู้เข้าร่วมด้วยคำถาม -เป็นผู้ให้คำแนะนำ

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-วิทยากร 1 คน และทีมงาน 2-3 เป็นผู้เตรียมเรื่องอุปกรณ์ -วิทยากรเป็นผู้นำกิจกรรม กระตุ้นผู้เข้าร่วมด้วยคำถาม -เป็นผู้ให้คำแนะนำและคำปรึกษา -มีสีหน้าท่าทางยิ้มแย้ม	- และคำปรึกษา -มีสีหน้าท่าทางเข้ม - เคร่งขรึม -มีสีหน้าท่าทางยิ้มแย้ม
	กิจกรรมศิลปะสร้างสุข “การย้อมผ้าแบบ Shibori”	-วิทยากร 1คน และทีมงาน 2-3 เป็นผู้เตรียมเรื่องอุปกรณ์ -วิทยากรเป็นผู้นำกิจกรรม กระตุ้นผู้เข้าร่วมด้วยคำถาม -เป็นผู้ให้คำแนะนำและคำปรึกษา -มีสีหน้าท่าทางยิ้มแย้ม	
	ศิลปะสร้างสุข: วาดภาพสีน้ำ	-ศิลปินสีน้ำ 1 คน นักจิตวิทยา 1 คน และทีมงาน 2-3 เป็นผู้เตรียมเรื่องอุปกรณ์ -ศิลปินให้ความรู้เทคนิคทางสีน้ำ -นักจิตวิทยาคอยกระตุ้นความรู้สึกด้วยคำถาม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้สำรวจตนเอง -วิทยากรและนักจิตวิทยามีสีหน้ายิ้มแย้มและเป็นมิตร	
	ศิลปะเพื่อการพัฒนาด้านใน	-วิทยากร 1คน และทีมงาน 2-3 เป็นผู้เตรียมเรื่องอุปกรณ์ -วิทยากรเป็นผู้นำกิจกรรม กระตุ้นผู้เข้าร่วมด้วยคำถาม -เป็นผู้ให้คำแนะนำและคำปรึกษา -มีสีหน้าท่าทางเข้มเคร่งขรึม	
2. ประเภทงานศิลปะ/ระยะเวลา	กิจกรรมระยะสั้น	- จิตรกรรมระบายสี/ระยะเวลาไม่กำหนด	ประเภทศิลปะ
	ศิลปะสร้างสุข: การทำหน้ากากแห่งตัวตน	- งานประดิษฐ์ - ภาพถ่าย - ระยะเวลา 2 ชั่วโมง	-จิตรกรรมสีน้ำ -ภาพถ่าย -จิตรกรรมระบายสี -ไม้
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-ประติมากรรม -ภาพถ่าย - ระยะเวลา 2 ชั่วโมง	-ประติมากรรม -งานประดิษฐ์ -ย้อมผ้าแบบ Shibori

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ “การ ย้อมผ้าแบบ Shibori”	- ย้อมผ้าแบบ Shibori/ระยะเวลา 2 ชั่วโมง	ระยะเวลาการจัด กิจกรรม - 2 ชั่วโมง - 7 ชั่วโมง/1วัน - ไม่กำหนด
	ศิลปะสร้าง สุข: วาด ภาพสีน้ำ	- จิตกรรมสีน้ำ/ระยะเวลา 2 ชั่วโมง	
	ศิลปะ เพื่อการ พัฒนา ด้านใน	- จิตกรรมสีน้ำ/ระยะเวลา 7 ชั่วโมง หรือ 1 วัน	
3.กลุ่มเป้าหมาย/รูปแบบกิจกรรมศิลปะ	กิจกรรม ตะลุยก เปียโน เดี่ยว	- เด็กประถมและมัธยม/กิจกรรมเดี่ยว/กิจกรรม เดี่ยว	กลุ่มเป้าหมาย - เด็กประถมและ มัธยม 18 ปี ขึ้นไป
	ศิลปะสร้างสรรค์: การทำ หน้ากากแห่ง ตัวตน	- 18 ปี ขึ้นไป/กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และ กิจกรรมกลุ่ม	
	กิจกรรม Art for the Well- being: Clay	- 18 ปี ขึ้นไป/กิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม	รูปแบบกิจกรรม ศิลปะ - กิจกรรมเดี่ยว - กิจกรรมคู่ - กิจกรรมกลุ่ม
	กิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ “การ ย้อมผ้าแบบ Shibori”	- 18 ปี ขึ้นไป/กิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม	
	ศิลปะสร้าง สุข: วาด ภาพสีน้ำ	- 18 ปี ขึ้นไป/กิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม	
	ศิลปะ เพื่อการ พัฒนา ด้านใน	- 18 ปี ขึ้นไป/กิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม	
4. จุดประสงค์	กิจกรรม ตะลุยก เปียโน เดี่ยว	เข้าใจต่างวัฒนธรรมผ่านผลงานศิลปะ	เข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น
	ศิลปะสร้างสรรค์: การทำ หน้ากากแห่ง ตัวตน	สำรวจความรู้สึกตนเองและรับฟังความรู้สึกของ คนอื่น	
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	สำรวจความรู้สึกตนเองและรับฟังความรู้สึกของ คนอื่น	

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	กิจกรรมศิลป์ สร้างสุข “การ ย้อมผ้าแบบ Shibori”	สำรวจความรู้สึกรู้สึกตนเองและรับฟังความรู้สึกของ คนอื่น	
	ศิลป์สร้าง สุข: วาด ภาพสีน้ำ	สำรวจความรู้สึกรู้สึกตนเองและรับฟังความรู้สึกของ คนอื่น	
	ศิลปะเพื่อ การ พัฒนา ด้านใน	สำรวจความรู้สึกรู้สึกตนเองและรับฟังความรู้สึกของ คนอื่น	
5.สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	กิจกรรม ตะลุยก เขียนนาเล่	ใบงานจำนวน 1 แผ่น ขนาดเอสี่/ดินสอสี/ ดินสอ ไม้/ยางลบ	สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้ ขึ้นอยู่กับรูปแบบ หรือเทคนิคทาง ทัศนศิลป์ที่ต้องการ จัด
	ศิลป์สร้างสุข: การทำหน้ากาก แห่งตัวตน	- ภาพถ่าย/โปสการ์ด จำนวนหลายแผ่น - โตะ/หน้ากากเปเปอร์มาเช่ - อุปกรณ์ตกแต่ง เช่น ไหมพรม กาว แผ่นรอง ขนนก กระดุม กากเพชร เทียน แก้วน้ำ พู่กัน จานสี สีอะคริลิก กรรไกร คัตเตอร์ สีชอล์ก สี เทียน ฯลฯ	
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	- ภาพถ่าย/โปสการ์ด/รูปปั้นสัตว์ต่าง ๆ/ดิน เหนียว - แก้วไว้น้ำ/จานกระดาษ/ผ้าขาวชุบน้ำ/ผ้ากัน เปื้อน/กระดาษหนังสือพิมพ์/กระดาษสี/ดินสอ	
	กิจกรรมศิลป์ สร้างสุข “การ ย้อมผ้าแบบ Shibori”	- หนึ่งยาง/ผ้าขาว/สีสังเคราะห์สำหรับย้อมผ้า - ตะเกียบ/ลูกแก้ว/ภาชนะใสสีย้อมผ้าละลายน้ำ และน้ำเกลือ	
	ศิลป์สร้าง สุข: วาด ภาพสีน้ำ	- สีน้ำ/กระดาษร้อยปอนด์/พู่กัน/จานสี/แก้วน้ำ - ทิชชู/กาวกันสี/ดินสอ/ยางลบ	
	ศิลปะเพื่อ การพัฒนา ด้านใน	- สีน้ำ 6 สี/พู่กัน เบอร์ 20/จานสี/กระดาษA3 - ทิชชู/แก้วน้ำ 2 ใบ	
6. ขั้นตอน การจัด	กิจกรรมตะลุยก เขียนนาเล่	- ชั้นรับรู้: แนะนำกิจกรรม แจกอุปกรณ์ - ชั้นเชื่อมโยง: ตามหาคำตอบ - ชั้นสร้างสรรค์: เมื่อเจอคำตอบวาดลงในใบงาน	- ชั้นรับรู้: แนะนำ กิจกรรม แนะนำ ตัว และอธิบาย

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	ศิลปะสร้างสรรค์: การทำหน้ากากแห่งตัวตน	-ขั้นรับรู้: แนะนำกิจกรรม และแนะนำตัว -ขั้นเชื่อมโยง: เลือกรูปถ่ายที่เชื่อมโยงกับประวัติตนเอง -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำภาพถ่ายมาแลกเปลี่ยนในกลุ่ม -ขั้นสร้างสรรค์: เขียนบันทึกความรู้สึก -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำแบบบันทึกมาแลกเปลี่ยนกับเพื่อน 2 คน -ขั้นสร้างสรรค์: ประดิษฐ์หน้ากาก 2 ชั้น -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำหน้ากาก 2 ชั้นมาบรรยายความรู้สึกภายในกลุ่มใหญ่ -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: ได้รับอะไรหลังจากการทำกิจกรรม	ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับศิลปะ -ขั้นเชื่อมโยง: เชื่อมโยงความรู้สึกกับงานศิลปะ -ขั้นนำเสนอ: แสดงผลงานศิลปะและความรู้สึก -ขั้นแลกเปลี่ยน: พูดคุยเป็นคู่และกลุ่ม -ขั้นสะท้อนคิด: รู้สึกอย่างไรและคิดอย่างไรจากการ
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-ขั้นเชื่อมโยง: เลือกรูปถ่ายและสัตว์ 1 ชนิดสะท้อนและเชื่อมโยงกับประวัติตนเอง -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำภาพถ่ายและสัตว์ที่เลือกมาแลกเปลี่ยนในกลุ่ม -ขั้นเชื่อมโยง: เลือกรูปถ่ายและสัตว์ 1 ชนิดสะท้อนและเชื่อมโยงกับประวัติตนเอง -ขั้นเชื่อมโยง: เลือกสัตว์ 1 ชนิดที่อยากเป็น บอกข้อดีของสัตว์นั้นๆ ที่เลือก -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำสัตว์ที่เลือกมาแลกเปลี่ยนในกลุ่ม -ขั้นรับรู้: แนะนำกิจกรรม และแนะนำตัว -ขั้นสร้างสรรค์: ปั้นดินเหนียวในหัวข้อ พื้นที่ปลอดภัยของตนเอง	ทำงานศิลปะชิ้นนี้ และกิจกรรมในครั้งนี้

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-ขั้นรับรู้: แนะนำกิจกรรม และแนะนำตัว -ขั้นสร้างสรรค์: ปั้นดินเหนียวในหัวข้อ พื้นที่ปลอดภัยของตนเอง -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำประติมากรรมดินเหนียวมาวางบนกระดาษแผ่นใหญ่ 1 แผ่น -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: ได้รับความรู้หลังจากการทำกิจกรรม	
	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ “การย้อมผ้าแบบ Shibori”	-ขั้นรับรู้: แนะนำกิจกรรม แนะนำตัว อธิบายความเป็นมา เทคนิคมัดย้อมแบบ Shibori -ขั้นเชื่อมโยง: ความรู้สึกเชื่อมโยงกับผ้ามัดย้อม ออกแบบลายต่าง ๆ -ขั้นสร้างสรรค์: ลงมือมัดย้อม -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำชิ้นงานแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่ได้มัดย้อมภายในกลุ่ม -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: ได้รับความรู้หลังจากการทำกิจกรรม	
	ศิลปะสร้างสรรค์: วาดภาพสีน้ำ	-ขั้นรับรู้: แนะนำกิจกรรม แนะนำตัว อธิบายความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสีน้ำ -ขั้นเชื่อมโยง: ความรู้สึกเชื่อมโยงกับสีน้ำ -ขั้นสร้างสรรค์: วาดรูปฟักทองฮาโลวีน ด้วยเทคนิคสีน้ำ -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: นำชิ้นงานแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่ได้วาดรูประบายสีน้ำ -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ขั้นสะท้อนคิด: ได้รับความรู้หลังจากการทำกิจกรรม	
	ศิลปะเพื่อการพัฒนาคนใน	-ขั้นรับรู้: แนะนำกิจกรรม แนะนำตัว อธิบายความรู้ทั่วไปของศิลปะ เน้นศิลปะสีน้ำ แนวคิดศิลปะสีน้ำ ตามแนวคิดมนุษยปรัชญา -ขั้นเชื่อมโยง: ความรู้สึกเชื่อมโยงกับสีน้ำ -ขั้นสร้างสรรค์: ระบายสีน้ำ 3 ชั้น ภายใต้หัวข้อที่แตกต่างกัน	

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
		-ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ชั้นสะท้อนคิด: นำชิ้นงานแลกเปลี่ยนความรู้สึกที่ได้วาดรูประบายสีน้ำ -ขั้นนำเสนอ/แลกเปลี่ยน/ชั้นสะท้อนคิด: ให้อะไรหลังจากการทำกิจกรรม	
7. ชั้นส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	กิจกรรมตะลุยกีฬานาเล	-ขั้นที่ได้รับชมผลงานศิลปะที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม	-ขั้นระบายสีน้ำ -ขั้นปั้นดินเหนียว -ขั้นทำมัดย้อม
	ศิลปะสร้างสรรค์: การทำหน้ากากแห่งตัวตน	- ขั้นที่ให้เลือกภาพ 3 ภาพ ชั้นเขียนความเรียง 3 แผ่น และชั้นประดิษฐ์หน้ากาก 2 ชั้น เป็นชั้นที่ส่งเสริมการเข้าใจตนเอง โดยจากการสังเกตสร้างสมาธิ ทบทวนตนเองระหว่างทำงาน - ชั้นพูดคุยและแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ เป็นชั้นส่งเสริมการเข้าใจคนอื่น ยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลาย	-ขั้นสะท้อนคิดและความรู้สึกของตนเอง -ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นกลุ่ม -ขั้นการแนะนำตัว
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-ขั้นการเลือกภาพและเลือกสัตว์ อย่างละ 1 ชนิด / ขั้นให้เลือกสัตว์ที่เราชอบในข้อดีของสัตว์นั้น ๆ -ขั้นการปั้นดินให้ร่างพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง -ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้สึกและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วม	-ขั้นการถ่ายภาพที่สะท้อนตัว -ขั้นเลือกรูปปั้นสัตว์ที่มีลักษณะเหมือนเราและ
	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ “การย้อมผ้าแบบ Shibori”	-ขั้นการมัดย้อมผ้า Shibori ได้สังเกตความรู้สึกตนเองก่อนย้อมและหลังย้อมผ้า -ขั้นสะท้อนคิด เป็นชั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมต้องสำรวจและทำความเข้าใจกับตนเอง และได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน	-ขั้นเลือกเป็นเหมือนสัตว์นั้นๆ
	ศิลปะสร้างสรรค์: วาดภาพสีน้ำ	-ขั้นสะท้อนความรู้สึกตนเอง -ขั้นแลกเปลี่ยนสะท้อนคิด ได้รับฟังความรู้สึกของผู้เข้าร่วมคนอื่น	

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	ศิลปะเพื่อการพัฒนาในด้าน ใน	-ขั้นระบายน้ำ ได้สำรวจความรู้สึกตนเองภาพสี น้ำ -ขั้นสะท้อนความรู้สึกตนเอง -ขั้นแลกเปลี่ยนสะท้อนคิด ได้รับฟังความรู้สึก ของผู้เข้าร่วมคนอื่น	
8. ประโยชน์ที่ได้รับ	กิจกรรมตะลุยมะเข็ญินาถ	-เข้าใจ และรับรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม	-เข้าใจตนเอง -เข้าใจคนอื่น
	ศิลปะสร้างสุข: การ ทำหมากแห้ง ตัวตน	-เข้าใจตนเอง -เข้าใจคนอื่น -รู้สึกผ่อนคลาย -ใจสงบ และมีความสุข	
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-เข้าใจตนเอง -เข้าใจคนอื่น -รู้สึกผ่อนคลาย -ใจสงบ และมีความสุข	
	กิจกรรมศิลปะสร้าง สุข “การย้อมผ้า แบบ Shibori”	-เข้าใจตนเอง -เข้าใจคนอื่น -รู้สึกผ่อนคลาย -ใจสงบ และมีความสุข	
	ศิลปะสร้างสุข: วาดภาพสีน้ำ	-ได้เรียนรู้ทักษะสีน้ำ -เข้าใจตนเอง -เข้าใจคนอื่น	
	ศิลปะเพื่อการพัฒนาในด้านใน	-เข้าใจตนเอง -เข้าใจคนอื่น -รู้สึกผ่อนคลาย -ใจสงบ และมีความสุข	
9. อุปสรรคการจัดกิจกรรม	กิจกรรมตะลุยมะเข็ญินาถ	-ผู้ให้คำแนะนำจะต้องประจำจุดต่าง ๆ จะต้องใช้ ทีมงานจำนวนมาก -กรณีเด็กเล็ก ควรมีผู้ปกครองดูแลและให้ คำแนะนำ ช่วยเหลือขณะทำกิจกรรม	-จำนวนทีมงาน ควรให้เหมาะสม กับรูปแบบกิจกรรม -สร้างพื้นที่

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	ศิลปะสร้างสรรค์: การทำหน้ากากแห่งตัวตน	-ขั้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกเป็นขั้นที่ควบคุมเวลายากเนื่องจากเป็นขั้นที่ใช้เวลา ไม่ควรเร่งบังคับให้พูดส่งผลให้กินเวลาในกิจกรรมขั้นการประดิษฐ์หน้ากาก -วิทยากรควรพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออก	- ปลอดภัยในการแสดงออก -ความพร้อมของอุปกรณ์และเสื้อผ้าของผู้เข้าร่วม -ให้คำแนะนำ
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-ขั้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกเป็นขั้นที่ควบคุมเวลายากเนื่องจากเป็นขั้นที่ใช้เวลา ไม่ควรเร่งบังคับให้พูดส่งผลให้กินเวลาในกิจกรรมขั้นการปั้น - เสื้อผ้าต้องพร้อม ผู้จัดควรเตรียมผ้ากันเปื้อนหรือแจ้งให้ผู้เข้าร่วมเตรียมชุดพร้อมเลอะ -วิทยากรควรพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออก	- ผู้เข้าร่วมอย่างใกล้ชิดในขณะวาดสีน้ำ -การวางแผนเวลาการจัดกิจกรรมโดยเฉพาะขั้นแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกใช้เวลา
	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ “การย้อมผ้าแบบ Shibori”	-ผู้เข้าร่วมควรสวมเสื้อผ้าพร้อมเลอะ -สถานที่ควรกว้างเพียงพอ ตากผ้าที่ย้อมได้ -วิทยากรควรพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออก	- พอสมควร -สถานที่การจัดกิจกรรมให้
	ศิลปะสร้างสรรค์: วาดภาพสีน้ำ	-ไม่ควรให้กระดาษมีน้ำมากจนเกินไป อาจจะทำให้กระดาษชำรุดได้ -วิทยากรควรสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เข้าร่วมเนื่องจากบางคนเชื่อว่าตนเองไม่เก่งศิลปะอาจจะทำงานระบายสีไม่ได้ -วิทยากรควรพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออก	เหมาะสมกับรูปแบบของงานศิลปะ จำนวนผู้เข้าร่วม
	ศิลปะเพื่อการพัฒนาคนใน	- จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 30 คน ทำให้การแลกเปลี่ยน การสะท้อนคิดใช้เวลามากและไม่สามารถควบคุมเวลาได้ -วิทยากรควรพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออก	
10. การประเมิน	กิจกรรม ตระกูลเป็นนาเล่	ใบงานเสร็จสมบูรณ์	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	ศิลปะสร้างสรรค์: การ ทำหน้ากากแห่ง ตัวตน	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ	-การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ -ใบงานเสร็จสมบูรณ์
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ	
	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ “การย้อมผ้า แบบ Shibori”	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ	
	ศิลปะสร้างสรรค์: วาด ภาพสีน้ำ	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ	
	ศิลปะเพื่อการ พัฒนาด้านใน	-แบบวัดก่อนเข้าร่วมกิจกรรม -การสะท้อนคิด -แบบวัดหลังเข้าร่วมกิจกรรม -แบบประเมินความพึงพอใจ	
11. บรรยายภาคสถานที่จัดกิจกรรม	กิจกรรม ตะลุยเขื่อน นาเด	-พิพิธภัณฑ์หอศิลป์ ผลงานจัดแสดง ชั้น 5 -เปิดแอร์ ไฟสีขาว เดินสำรวจและชมผลงาน -มีห้องน้ำ	-ห้องที่สอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมสามารถควบคุมได้ ป ร า ศ จ า ก สิ่งรบกวนข้างนอก
	ศิลปะสร้างสรรค์: การ ทำหน้ากากแห่ง ตัวตน	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีสลัว จุดเทียนหอม หมอนรองนั่ง โต๊ะญี่ปุ่น แจกันดอกไม้ หินอเมทิส -ห้องน้ำ	
	กิจกรรม Art for the Well-being: Clay	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีสลัว จุดเทียนหอม หมอนรองนั่ง โต๊ะญี่ปุ่น แจกันดอกไม้ หินอเมทิส -ห้องน้ำ	
	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ “การย้อมผ้า แบบ Shibori”	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีขาว แก้วอี้ โต๊ะ -ห้องน้ำ -ห้องมดล้อม ลานกว้างไว้ตากผ้า	

หัวข้อ	กิจกรรม	รายละเอียด	สรุป
	ศิลปะสร้างสูง: วาดภาพสีน้ำ	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีขาว เก้าอี้ โต๊ะ -ห้องน้ำ	
	ศิลปะเพื่อ การพัฒนา ด้านใน	-ห้องสี่เหลี่ยมปิด -เปิดแอร์ ไฟสีขาว เก้าอี้ โต๊ะ -ห้องน้ำ	

จากตารางพบว่า หลักการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อศิลปะช่วยสำรวจความรู้สึกภายในตนเอง พยายามให้ผู้เข้าร่วมสะท้อนความรู้สึกและแสดงออกในลักษณะที่เป็นผลงานศิลปะและคำพูด เป็นสื่อกลางระหว่างกัน เข้าใจมุมมองความคิดของคนอื่น สื่อศิลปะที่ใช้เป็นศิลปะสาขาทัศนศิลป์ ที่มีความหลากหลายทางเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ เช่น สีน้ำ การปั้น ประติมากรรม ภาพถ่าย เป็นต้น กิจกรรมดังกล่าวมีการกำหนดหัวข้อหรือเนื้อหาชัดเจน ขั้นตอนหลักที่สำคัญ คือ ชั้นสร้างสรรค์ศิลปะและชั้นสุนทรียสนทนา จำนวนผู้เข้าร่วมประมาณ 15-20 คน

กระบวนการ โดยเริ่มต้นให้ผู้เข้าร่วมทำแบบสำรวจความรู้สึกก่อนทำกิจกรรม จากนั้นวิทยากรแนะนำตัวเองและให้ผู้เข้าร่วมทุกคนแนะนำตัว อาจจะใช้วิธีการแนะนำโดยใช้สื่อศิลปะอย่างภาพถ่ายแนะนำตัว กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรม เพื่อสร้างความสนิทสนมและสร้างบรรยากาศเป็นกันเองมากที่สุด จากนั้นวิทยากรได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม และทำข้อตกลงว่าหากผู้เข้าร่วมคนใดไม่สะดวกและไม่สบายใจในการแสดงออกสามารถแจ้งให้วิทยากร จากนั้นวิทยากรเริ่มทำกิจกรรมเดี่ยว คู่และกลุ่ม ตามลำดับ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแต่ละรูปแบบนั้น เริ่มต้นจากการสำรวจความรู้สึกตนเองก่อน และค่อยทำความเข้าใจเพื่อนการแลกเปลี่ยนมุมมองและประสบการณ์ภายในกลุ่ม

สถานที่และบรรยากาศในการจัดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นห้องปิด ซึ่งรูปแบบการจัดห้องมี 2 แบบ (1) ออกแบบให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งทำกิจกรรมบนเก้าอี้และบนโต๊ะ โดยจัดวางโต๊ะและเก้าอี้ในรูปแบบตัวยูหรือเป็นวงกลม (2) ออกแบบให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งพื้นและนั่งบนหมอนรองนั่ง เมื่อทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา นั่งล้อมเป็นวงกลมและเมื่อถึงเวลาสร้างผลงานศิลปะให้หนึ่งอิสระ ซึ่งทั้งสองห้องดังกล่าวมีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เครื่องปรับอากาศ โต๊ะ เก้าอี้ หมอนรองนั่ง หลอดไฟสีส้มและขาว โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ เป็นต้น บรรยากาศภายในห้องสงบ ไร้เสียงรบกวนจากภายนอก พื้นที่และบรรยากาศปลอดภัย มีความอิสระ ผ่อนคลาย มีสมาธิในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะและการทำการจัดกระบวนการสุนทรียสนทนาในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งลักษณะสถานที่ดังกล่าววิทยากรสามารถควบคุมดูแล และสังเกตหรือประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะดวก

บทบาทและหน้าที่วิทยากร ลักษณะหรือบุคลิกนิสัยของวิทยากร มีสีหน้าที่ทางยิ้มแย้ม เป็นมิตรกับทุกคน และเป็นผู้นำกิจกรรม ให้คำแนะนำและคำปรึกษา รวมทั้งคอยกระตุ้นผู้เข้าร่วมด้วยคำถามเพื่อดึงความรู้สึกข้างในออกมาให้ผู้เข้าร่วมได้กล้าแสดงออก จำนวนวิทยากรที่ใช้ 1-2 คน วิทยากรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปะ ศิลปะบำบัดหรือนักจิตวิทยา และมีทีมงาน 2-3 คน เป็นผู้เตรียมเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

การวัดและประเมินผลกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม มีการวัดและประเมิน ก่อน ระหว่าง และหลังการทำกิจกรรม โดยใช้แบบสำรวจความรู้สีก่อนทำกิจกรรม ใช้การสังเกต และบันทึกจากการสะท้อนคิดของผู้เข้าร่วม และแบบวัดพึงพอใจหลังการทำกิจกรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสำหรับวัยรุ่น 12-14 ปี ได้ดังนี้

กิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีอายุ 12-14 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้รู้จักตนเอง มีจิตใจที่สงบ มั่นคงทางอารมณ์ ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ลดอคติต่อผู้อื่น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น และทักษะการทำงานร่วมกัน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ชุดกิจกรรมศิลปะดังกล่าว ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ แบบวัดและประเมินผล อธิบายบทบาทและหน้าที่ของวิทยากร สถานที่และบรรยากาศจัดกิจกรรม สำหรับสื่อศิลปะชุดกิจกรรมนี้จะใช้ศิลปะประเภททัศนศิลป์หลายแขนง ภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ศิลปะที่เรียกว่า 8 Studio Habits of Mind (Hetland Winner, et a, 2013) เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง SHoM ไม่จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนมีความอิสระและค้นหาตนเองได้ง่ายขึ้น และกระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ศิลปะตาม LTTA Model (สรिता เจือศรีกุล, 2559) ได้แก่ (1) ชั้นรับรู้ เป็นขั้นชี้แจงจุดประสงค์การทำกิจกรรม (2) ชั้นเชื่อมโยง เป็นขั้นที่วิทยากรโยนคำถามหรือหัวข้อให้เยาวชนได้เชื่อมโยงกับสิ่งที่ทำ (3) ชั้นสร้างสรรค์ เป็นขั้นลงมือสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ (4) ชี้นำเสนอ เป็นขั้นนำผลงานศิลปะนำเสนอต่อหน้าทุกคน (5) ชั้นแลกเปลี่ยน เป็นชั้นแลกเปลี่ยน โดยการอธิบายสิ่งที่ทำผ่านผลงานศิลปะ และ (6) ชั้นสะท้อนคิด เป็นขั้นที่ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่ได้ทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งชี้นำเสนอ ชั้นแลกเปลี่ยนและชั้นสะท้อนคิดเรียกอีกอย่างว่ากระบวนการสุนทรียสนทนา มี 3 ชั้นหลักๆ ชั้นแรกการฟังให้ละเอียด (Deep Listening) ชั้นที่สองการไตร่ตรองความคิด (Reflection) และชั้นสุดท้าย การนำเสนอความคิด (Advocacy) (มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร, 2552) บทบาทหน้าที่วิทยากรเป็นผู้ให้ออกแบบและควบคุมการดำเนินกิจกรรมภายใต้บรรยากาศที่อิสระและปลอดภัย เป็นผู้ให้คำปรึกษาและผู้ช่วยเหลือในขณะดำเนินกิจกรรม จำนวนผู้เข้าร่วมประมาณ 15-20 คน การวัดและประเมินผล จากการสังเกตพฤติกรรมของเยาวชนระหว่างทำกิจกรรมศิลปะและทำกิจกรรมสุนทรียสนทนา และใช้แบบวัดความพึงพอใจหลังการทำกิจกรรม ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 19 ตารางผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการสังเคราะห์ แนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม			
ผลการวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 8 กิจกรรม	ผลการวิเคราะห์จากสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน การจัดประชุมกลุ่มผลการวิเคราะห์ และการเข้าร่วมสังเกตกิจกรรมเชิงลึก	ผลการสังเคราะห์แนวทางจากทฤษฎี แนวคิดสันติวัฒนธรรม ทฤษฎีจริยธรรม ศิลปะกับการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม และสุนทรียสนทนา	แนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
1) ลักษณะของกิจกรรม - กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่มเล็ก และกิจกรรมใหญ่ 2) ประเภทของกิจกรรม - ประเภทศิลปะ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ประติษฐ์ ภาพถ่าย ดนตรี 3) วัตถุประสงค์ - เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมสันติภายใน และสันติภายนอก รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข 4) กลุ่มเป้าหมาย - เด็กอายุตั้งแต่ 8-15 ปี, อายุ 18 ขึ้นไป 5) ระยะเวลา - กิจกรรมละ 2-3 ชั่วโมง 6) บรรยากาศและสถานที่ในการจัดกิจกรรม - ห้องปิด ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก และห้องเย็นสบาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก ห้องโล่งกว้าง นั่งพื้น และส่วนที่สอง ห้องมีเก้าอี้และโต๊ะ 7) บทบาทและหน้าที่วิทยากร - วิทยากรเป็นผู้นำกิจกรรม ผู้อำนวยการ สดวก เป็นที่ปรึกษาที่ดี มีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส สามารถสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนได้ - มีความรู้และเข้าใจพัฒนาการทางด้าน	1) แนวคิด การส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยการสร้างชุดของทัศนคติ คุณค่า รูปแบบและพฤติกรรม การดำเนินชีวิตส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข 2) องค์ประกอบ สันติวัฒนธรรมธรรม แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ สันติภายใน ได้แก่ การเข้าใจตนเองและการยอมรับความแตกต่าง และสันติภายนอก ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง และปฏิเสธความรุนแรง ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น และทักษะการทำงานร่วมกัน 3) กระบวนการเรียนรู้ บูรณาการระหว่างทฤษฎี 8 Studio Habits of Mind (Hetland Winner, et a, 2007) กระบวนการจัดการ	แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่น อายุ 12-14 ปี ที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1. เข้าใจตนเอง 2. ยอมรับความแตกต่าง 3. รู้จักคิดวิเคราะห์ 4. มีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง 5. มีทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น 6. มีทักษะทำงานร่วมกัน	

ร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา สังคม และ พัฒนาการทางศิลปะ รวมทั้งกระบวนการ สนทนา 8) การประเมินกิจกรรม - แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม - แบบวัดความพึงพอใจ - แบบสะท้อนคิด - ใบงาน 9) ข้อควรระวัง - วิทยากรควรพร้อมรับมือการทะเลาะหรือ ความขัดแย้งกันในห้องเรียน - ดูแลความปลอดภัยในการใช้อุปกรณ์ศิลปะ	เรียนรู้ศิลปะตาม LTТА Model (สริตา เจือศรีกุล, 2559) และหลักการสนทนา คือ (1) ชั้นรับรู้ (2) ชั้นเชื่อมโยง (3) ชั้นสร้างสรรค์ (4) ชั้นนำเสนอ (5) ชั้นแลกเปลี่ยน และ (6) ชั้นสะท้อนคิด ทั้งนี้ไม่ จำเป็นต้องเรียงลำดับชั้น	

เมื่อได้แนวทางในการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมแล้ว จึงได้นำแนวทางนั้นมาพัฒนาให้เกิดแผนการจัดกิจกรรมแล้วจึงนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แผนการจัดกิจกรรม 3 แผน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1

“ความงามของความหลากหลาย”

จุดประสงค์กิจกรรม	สำรวจความเหมือนและความต่างระหว่างเธอกับฉัน
แนวคิด	การยอมรับความหลากหลาย หมายถึง การยอมรับและไม่ต่อต้านต่อสิ่งที่มีความแตกต่างจากตนไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ศาสนา ชาติพันธุ์ เพศ ภาษา เป็นต้น ซึ่งส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายด้วยการเรียนรู้เรื่องราวของผู้อื่น และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ผ่านการทำกิจกรรมคู่ สลับกันวาดภาพใบหน้าเพื่อนบนแผ่นใส และเขียนความเหมือนและความต่างบนใบงานที่เตรียมไว้ เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าใจความหลากหลายนำไปสู่การเคารพทางวัฒนธรรมกันและกัน
พฤติกรรมบ่งบอกถึงสันติวัฒนธรรม	ยอมรับความหลากหลาย เพื่อเข้าใจกันและกัน
รูปแบบกิจกรรม	กิจกรรมเดี่ยวและคู่
กิจกรรมศิลปะ	- ภาพถ่ายสัตว์ต่างๆ - วาดใบหน้าบนแผ่นใส - แบบบันทึกระบุความเหมือนและความต่างของฉันทันกับเธอ
สถานที่	ห้องปิด ส่วนที่เป็นนั่งพื้น

การประเมินผล	แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม แบบบันทึก
สื่อ/อุปกรณ์	1. แผ่นใส 1 แผ่น 2. ปากกาเมจิก 3. สีอะคริลิก 4. ชุดพู่กัน 1 ชุด 5. ของตกแต่ง ได้แก่ กากเพชร ไหมพรม ดอกไม้ ฯลฯ 6. แบบบันทึกความเหมือนและความต่างระหว่างฉันกับเธอ

กระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมละลายพฤติกรรม/แนะนำตัว (30 นาที)

1. ชั้นรับรู้

- นักเรียนลงชื่อลงทะเบียน
- วิทยากรและทีมงานเตรียมสถานที่และบรรยากาศในห้องด้วยการเปิดเพลงคลอเบาๆ เพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลายเป็นกันเอง ซึ่งในห้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นห้องที่มีโต๊ะและเก้าอี้ไว้สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะ ส่วนที่สองเป็นห้องที่นั่งพื้นไว้สำหรับกิจกรรมสุนทรียสนทนา
- วิทยากรชี้แจงวัตถุประสงค์กิจกรรม และข้อตกลงให้นักเรียนได้ทราบ ว่า กรณีที่มีใครไม่สะดวกในการนำเสนอหรือแสดงออก ให้มาแจ้งทีมงานและวิทยากรทราบ หรือสามารถแสดงออกเท่าที่ตนเองรู้สึกสบายใจและรู้สึกปลอดภัย

2. ชั้นเชื่อมโยง

- วิทยากรและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมในห้องส่วนที่ 2 ที่จัดเตรียมไว้
- วิทยากรและนักเรียนร่วมกันแนะนำตัวเองผ่านรูปภาพ โดยให้เลือกภาพถ่ายสัตว์ต่างๆ คนละภาพ ภายใต้วลีบทักที่ว่า “เลือกสัตว์ที่คิดว่าสะท้อนตัวตนหรือมีบุคลิกคล้ายเรามากที่สุด”

3. ชั้นสุนทรียสนทนา

- วิทยากรและนักเรียนหยิบภาพสัตว์แล้วนำเสนอภาพให้เพื่อนๆ แล้ววางไว้ข้างหน้าตนเอง
- วิทยากรและนักเรียนบรรยายภาพสัตว์ที่ตนเอง ทำไม่ถึงเลือกภาพนี้ และบุคลิกสัตว์ดังกล่าวบ่งบอกถึงตัวเองในเรื่องอะไร เพราะเหตุใด เลือกมาให้เพื่อนๆ โดยเริ่มต้นจากวิทยากรเป็นคนแรก
- วิทยากรขออาสาสมัครได้สะท้อนคิดว่าทำกิจกรรมนี้แล้วได้เห็นและรู้สึกอะไรบ้าง

กระบวนการเรียนรู้วาดใบหน้าเพื่อน (40 นาที)

1. ขั้นรับรู้

- วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์ของกิจกรรมงามของความแตกต่าง เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของความแตกต่างและความหลากหลายที่มีอยู่รอบๆตัวเรา ทุกคนย่อมไม่เหมือนกันทั้งความคิด ความเชื่อ ประเพณี ฯลฯ
- วิทยากรอธิบายลักษณะของกิจกรรมว่ามี กระบวนการอย่างไร โดยเริ่มต้นให้นักเรียนจับคู่สองคน โดยใช้วิธีจับคู่สัตว์ที่มีบุคลิก ประเภท หรือลักษณะตรงข้ามกับสัตว์ที่ตนเองเลือก และวิทยากรเริ่มแจกอุปกรณ์ ได้แก่ แผ่นใสคู่ละ 2 แผ่น ปากกาเมจิก ของตลกแต่ง และใบงาน

2. ขั้นเชื่อมโยง

- วิทยากรให้โจทย์ว่า “ให้วาดใบหน้าเพื่อนและสังเกตความเหมือนและความต่าง แล้วบันทึกผลลงบนใบงาน”
- นักเรียนเชื่อมโยงความเหมือนและความต่างตนเองกับเพื่อน

3. ขั้นสร้างสรรค์

- นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีวิธีการดังนี้ นำแผ่นใสวางตรงใบหน้าเพื่อนโดยมีระยะห่าง 3 นิ้ว จากนั้นใช้ปากกาเมจิกวาดโครงหน้าเพื่อนที่อยู่ตรงหน้าพร้อมตกแต่งตามใจชอบ

4. ขั้นสุนทรียสนทนา

- นักเรียนนำผลงานภาพวาดใบหน้าให้คู่ตนเองได้รับชม
- นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากที่ได้บันทึกลงใบงานกับคู่ตนเอง
- นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้หลังจากการทำกิจกรรมความงามของความหลากหลาย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

กิจกรรมที่ 2

“สีน้ำสร้างสุข”

จุดประสงค์กิจกรรม	สำรวจความรู้สึกตนเองผ่านการทำงานสีน้ำ
แนวคิด	กระบวนการเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเอง นำไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อเข้าใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจคนอื่นและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการสำรวจความรู้สึกข้างในตนเอง เพื่อการทำความเข้าใจตนเอง โดยเริ่มแรกให้นักเรียนแนะนำตัวผ่านศิลปะภาพถ่ายสัตว์ต่างๆ เลือกสัตว์ที่สะท้อนตัวตนมากที่สุด จากนั้นสร้างสรรค์ศิลปะสีน้ำ สำรวจว่าตนเองรู้สึกอย่างไร พินิจวิเคราะห์และใคร่ครวญตนเอง จากนั้นร่วมแลกเปลี่ยนความรู้สึกและงานศิลปะผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนา โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกและแลกเปลี่ยนความรู้สึกกันอย่างเต็มที่

พฤติกรรมบ่งบอกถึง สันติวัฒนธรรม	การเข้าใจตนเอง
รูปแบบกิจกรรม	กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่ม
กิจกรรมศิลปะ	สีน้ำ
สถานที่	ห้องปิด แบ่งห้องออกเป็น 2 ส่วน 1. พื้นที่ที่มีโต๊ะและเก้าอี้ สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะสีน้ำ 2. พื้นที่ไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ (นั่งพื้น) สำหรับกิจกรรมสุนทรียสนทนา
การประเมินผล	แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม และแบบบันทึกการสะท้อนคิดสุนทรียสนทนา โดยผู้สังเกต
สื่อ/อุปกรณ์	1. สีน้ำ 6 สี 2. แผ่นอะคริลิค ขนาด A 3 1 แผ่น 3. จานสี 1 ถาด 4. พู่กันเบอร์ 20 1 ด้าม 5. ฟองน้ำ 1 ชิ้น 6. ทิชชู 2 แผ่น 7. แก้วน้ำ 2 ใบ 8. กระดาษ 300 แกรม ขนาด A 3 1 แผ่น

กระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมสีน้ำสร้างสุข (1 ชั่วโมง)

1. ชั้นรับรู้

- วิทยากรย้ายที่นั่งจากเดิมนั่งบนพื้นเป็นนั่งบนเก้าอี้ และทีมงานจัดเตรียมแจกอุปกรณ์สีน้ำ
- วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์กิจกรรมสีน้ำสร้างสุข
- วิทยากรแนะนำวัสดุอุปกรณ์สีน้ำ พร้อมบอกวิธีการใช้งานของอุปกรณ์แต่ละชนิด คือ แก้วน้ำ 2 ใบที่มีน้ำไว้ละลายสีเข้มนอ่อนและล้างพู่กัน ฟองน้ำสำหรับทำกระดาษเปียก พู่กันไว้สำหรับระบาย สีน้ำมีคุณสมบัติใสบางเบาและใช้น้ำเป็นตัวทำละลาย แผ่นอะคริลิคไว้สำหรับรองกระดาษเปียก กระดาษ 300 แกรมไว้ระบายสี (กระดาษควรมีความหนาเพื่อป้องกันไม่ให้ซ้หรือเปื่อยง่าย) และกระดาษทิชชูไว้สำหรับซับสี เช็ดพู่กันและทำความสะอาด
- วิทยากรสาธิตการระบายสีน้ำ
  1. วิทยากรเตรียมและจัดเรียงอุปกรณ์หน้าห้องเรียน และบอกเทคนิคที่ใช้ คือ การระบายสีแบบเปียกบนเปียก
  2. วิทยากรนำกระดาษแล้วพลิกหาฝั่งเนื้อละเอียด จากนั้นหยิบฟองน้ำชุบน้ำแล้วลูบทั่วแผ่นกระดาษ จากนั้นพลิกกระดาษฝั่งเนื้อหยาบ ลูบทั่วกระดาษ ข้อควรระวังควรลูบเบาๆ ไม่ลงน้ำหนักเยอะจนเกินไปเพราะอาจทำกระดาษเสียหาย ขำรุดขาดได้ และระวัง

ไม่ให้เกิดฟองอากาศกับกระดาษ ถ้ามีฟองอากาศค่อยๆ ดึงแผ่นกระดาษนั้นแล้วเอาฟองน้ำลูบอีกครั้ง

3. เมื่อกระดาษเปียกแล้ว วิทยากรสังเกตและชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า กระดาษที่ลูบน้ำไม่ควรแห้งและแฉะจนเกินไป สังเกตได้จากเงาสะท้อนบนกระดาษ หากมีเงาสะท้อนมาก หมายถึงกระดาษแฉะหรือน้ำเยอะควรใช้ทิชชูหรือฟองน้ำซับออก

4. นำฟูกันจุ่มสีที่ตนเองชอบระบายบนกระดาษ ไม่ผสมสีบนจานสี ให้ใช้สีที่เตรียมให้และใช้น้ำละลายสีเพื่อปรับความเข้มข้นได้เท่านั้น

5. เมื่อต้องการเปลี่ยนสี ให้นำฟูกันจุ่มน้ำในแก้วแล้วเช็ดแห้งด้วยกระดาษทิชชู

- เมื่อวิทยากรสาธิตการระบายสีน้ำสามภาพเสร็จเรียบร้อย วิทยากรให้คำสั่งแก่นักเรียนว่าให้วาดรูป 2 ภาพ ในหัวข้อดังต่อไปนี้

ภาพแรก วาดตามอิสระ

ภาพที่สอง อยากเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสิ่งใดบ้างในรูปที่หนึ่ง

2. ชั้นเชื่อมโยง

- นักเรียนเชื่อมโยงความรู้สึกตนเองกับโจทย์ 2 ข้อ แล้วระบายสีน้ำอย่างอิสระ

3. ชั้นสร้างสรรค์

- นักเรียนเริ่มลงมือระบายสีน้ำ ให้เวลาแผ่นละ 20 นาที รวม 1 ชั่วโมง
- เมื่อทำสำเร็จทั้งสามแผ่น นักเรียนทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

4. ชั้นสุนทรียสนทนา

- วิทยากรและนักเรียนย้ายที่จากนั่งเก้าอี้เปลี่ยนเป็นนั่งพื้นเป็นวงกลมแล้วนำผลงานมาวางข้างหน้าตนเอง
- นักเรียนยกผลงานนำเสนอทั้ง 2 แผ่น
- นักเรียนอธิบายและบรรยายความรู้สึกตนเองหลังจากระบายสีน้ำในครั้งนี้ โดยวิทยากรกระตุ้นด้วยคำถาม ดังนี้ “ให้บรรยายแต่ละภาพ เกิดความรู้สึกอะไรขึ้นบ้าง ค้นพบความรู้สึกอะไรบ้าง ทำแล้วรู้สึกอย่างไร”
- วิทยากรขออาสาสมัคร 2-4 คน ร่วมกันสะท้อนคิดที่ได้ทำกิจกรรมนี้

กิจกรรมที่ 3

“สร้างเมืองในฝันเรา”

จุดประสงค์กิจกรรม	รู้จักสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมกัน และสร้างความสามัคคี
แนวคิด	การส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยเฉพาะสันติภายนอก ทักษะที่จำเป็น คือ ทักษะคิดวิเคราะห์ การสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น แก้ปัญหาความ

	ขัดแย้งปราศจากความรุนแรง และทักษะทำงานร่วมกัน ทักษะดังกล่าวล้วนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักวางแผนแบ่งหน้าที่การทำงาน ผ่านการสื่อสารเจรจาตกลงโดยปราศจากใช้ความรุนแรง ใช้เหตุผลในการตัดสินใจหรือสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อให้ทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น
พฤติกรรมบ่งบอกถึง สันติวัฒนธรรม	ทักษะคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น ทักษะแก้ปัญหาความขัดแย้งปราศจากความรุนแรง ทักษะทำงานร่วมกัน
รูปแบบกิจกรรม	กิจกรรมกลุ่ม 3-4 คน
กิจกรรมศิลปะ	ศิลปะประดิษฐ์
สถานที่	ห้องปิด แบ่งห้องออกเป็น 2 ส่วน 1. พื้นที่ที่มีโต๊ะและเก้าอี้ สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะ 2. พื้นที่ไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ (นั่งพื้น) สำหรับกิจกรรมสุนทรียสนทนา
การประเมินผล	แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม แบบบันทึก และแบบสะท้อนคิด
สื่อ/อุปกรณ์	1. กระดาษสี 2. กาว 3. สก๊อตเทป 4. กรรไกร 5. กระดาษสี 6. ดินสอ 7. ดินน้ำมันมหาวิทยาลัย 8. อุปกรณ์ตกแต่ง 9. ยางลบ 10. ชุดสีอะคริลิก

กระบวนการเรียนรู้

1. ขั้นรับรู้

- วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์กิจกรรมสร้างเมืองในฝัน และอธิบายลักษณะกิจกรรม
- วิทยากรให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน
- วิทยากรให้โจทย์ว่า ให้แต่ละกลุ่มร่วมสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ ภายใต้หัวข้อ “สร้างเมืองในฝันของเรา” โดยให้แต่ละกลุ่มบอก

อยากให้เมืองในฝันเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด?

วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้มีความหมายว่าอย่างไร สื่อถึงอะไร?

- วิทยากรแจกวัสดุอุปกรณ์กลุ่มละ 1 ชุด ได้แก่ กระดาษลัง กาว กรรไกร อุปกรณ์ตกแต่ง ดินสอ ยางลบ ดินน้ำมัน ชุดสีอะคริลิก พร้อมแจกแบบบันทึกกลุ่มละ 1 ชุด

2. ชั้นเชื่อมโยง

- นักเรียนเชื่อมโยงความต้องการและความรู้สึกของแต่ละคนผ่านการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ รวมทั้งออกแบบและตกลงหน้าที่ของแต่ละคนในการสร้างสรรค์ผลงาน

3. ชั้นสร้างสรรค์

- แต่ละกลุ่มเริ่มลงมือทำศิลปะประดิษฐ์ หัวข้อเรื่อง สร้างเมืองในฝันของเรา พร้อมเขียนชื่อสมาชิกและหน้าที่ในการทำงานของแต่ละคน และอธิบายแนวคิดลงในแบบบันทึกที่แจกไว้ข้างต้น

4. สนทริยสนทนา

- วิทยากรย้ายนักเรียนไปนั่งเป็นวงกลมในส่วนของพื้นที่สำหรับกิจกรรมสนทริยสนทนา โดยปูกระดาษสีขาวแผ่นใหญ่(จำลองแผ่นที่โลก) ไว้ตรงกลางวงนักเรียน
- นักเรียนแต่ละกลุ่มนำชิ้นงานศิลปะประดิษฐ์มาวางบนแผนที่โลกขนาดใหญ่ แล้วให้เลือกวางตำแหน่งในก็ได้อย่างอิสระ พร้อมอธิบายว่าผลงานตนเองได้แนวคิดและแรงบันดาลใจจากอะไร แล้ววัสดุที่นำมาใช้ตกแต่งสื่อถึงอะไรและเหตุผลที่เลือกตำแหน่งนั้นๆ ด้วย แล้วเขียนบันทึก
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ได้รับฟัง
- วิทยากรกล่าวชื่นชมแต่ละกลุ่มที่สร้างสรรค์ผลงานออกมาเต็มที่ และพูดถึงความสำคัญในการเคารพการแสดงออกทุกคน ทุกกลุ่ม ไม่มีขึ้นไหนสวยมากหรือสวยน้อย ไม่มีขึ้นไหนถูกหรือผิด ไม่มีการตัดสินผลงานทางทักษะศิลปะ วิทยากรเน้นย้ำว่าผลงานทุกชิ้นล้วนมีคุณค่าในตัวของมันเอง เพราะผลงานได้สร้างสรรค์จากความคิดและความรู้สึกข้างในของทุกคน ทุกคนต่างเคารพความคิดซึ่งกันและกัน
- วิทยากรให้แต่ละกลุ่มชื่นชมและแสดงความรู้สึกที่มีต่อผลงานของกลุ่มอื่น ซึ่งเลือกหนึ่งกลุ่มต่อหนึ่งชิ้นงาน
- วิทยากรและนักเรียนร่วมกันสะท้อนความรู้สึกจากการจัดกิจกรรม “สร้างเมืองในฝันของเรา”
ว่า นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร หรือได้อะไรหลังจากทำกิจกรรมนี้
- วิทยากรแจกแบบบันทึกการสะท้อนคิดให้นักเรียนได้บันทึกผลหลังจากทำกิจกรรมทั้งสิ้น
- วิทยากรแจกแบบวัดความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

จากนั้นนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำแล้วจึงนำไปใช้จัดกิจกรรมกับวัยรุ่น อายุ 12-14 ปี ที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรับสมัครผ่านทางเฟซบุ๊ก (Facebook) รับจำนวน 30 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน/วัน ซึ่งแผนการจัดกิจกรรม จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 เรื่อง ความงามของความหลากหลาย แผนที่ 2 เรื่อง สีส่นน้ำสร้างสุข และแผนที่ 3 เรื่อง สร้างเมืองในฝันของเรา

ตอนที่ 2 การใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ผลการทดสอบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่น อายุ 12-14 ปี

ตารางที่ 20 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ข้อ	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่(คน)	ร้อยละ	
1	เพศ			
	ชาย	8	31	
2	อายุ	หญิง	18	69
		12 ปี	7	27
		13 ปี	10	38
		14 ปี	9	35
3	ศาสนา	พุทธ	11	42
		อิสลาม	14	54
		คริสต์	1	4

จากตาราง ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า เพศ หญิง มีจำนวนมากที่สุด 18 คน (ร้อยละ 69) ชาย มีจำนวน 8 คน (ร้อยละ 31) อายุ 13 ปี จำนวนมากที่สุด 10 คน (ร้อยละ 38) อายุ 14 ปี จำนวน 9 คน (ร้อยละ 35) อายุ 12 ปี จำนวน 7 คน (ร้อยละ 27) ศาสนา อิสลามมีจำนวนมากที่สุด 14 คน (ร้อยละ 54) พุทธ จำนวน 11 คน (ร้อยละ 42) คริสต์ 1 คน (ร้อยละ 4) รองตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม

การใช้แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรม ผู้วิจัยได้อธิบายกับผู้ประเมิน 2 ท่าน เกี่ยวกับการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงวิธีการสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม ซึ่งผู้ประเมินในครั้งนี้เป็นครูสอนศิลปะ เมื่อได้ผลคะแนนจากผู้ประเมิน 2 คน นำมารวมคะแนนกับวิทยากรแล้วหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมาย ดังนี้

เกณฑ์การแปลความหมายของพฤติกรรมบ่งชี้พฤติกรรมสันติวัฒนธรรมที่สังเกตได้ มีดังนี้

15-17	หมายถึง	เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด
12-14	หมายถึง	เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับมาก

9-11 หมายถึง เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับปานกลาง
 6-8 หมายถึง เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับน้อย
 น้อยกว่า 5 หมายถึง เกิดพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 21 ตารางคะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมรายคน

คนที่	การเข้าใจตนเอง					การยอมรับความแตกต่าง			รู้จักคิดวิเคราะห์		ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง			ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น			ทักษะการทำงานร่วมกัน	รวม (17)	ระดับ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
1	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	15	ดีมาก
2	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	15	ดีมาก
3	1	1	0.66	1	1	0.66	1	1	0.66	0.33	0.66	1	1	0.33	1	0.66	1	14	ดี
4	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	1	1	1	1	0.66	1	1	1	16	ดีมาก
5	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
6	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.33	1	1	1	0.66	1	0.66	1	15	ดีมาก
7	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
8	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
9	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
10	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
11	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
12	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
13	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.33	0.33	0.66	1	1	0.66	0.33	0.66	0.66	13	ดี
14	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.66	0.66	0.66	1	1	0.66	0.66	0.66	1	15	ดีมาก
15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	1	1	1	17	ดีมาก
16	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.33	0.33	1	1	1	0	1	0.66	1	14	ดี
17	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.33	0.33	1	1	1	0	1	0.66	1	14	ดี
18	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	16	ดีมาก
19	1	1	0.66	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	1	1	1	16	ดีมาก

คนที่	การเข้าใจตนเอง					การยอมรับความแตกต่าง			รู้จักคิดวิเคราะห์		ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง			ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น			ทักษะการทำงานร่วมกัน	รวม (17)	ระดับ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16			
20	1	1	1	1	1	1	1	1	0.66	0.66	0.66	1	1	0.66	1	0.66	1	15	ดีมาก
21	1	1	0.66	1	1	3	1	1	0.33	0.33	1	1	1	0.33	1	0.66	1	16	ดีมาก
22	1	1	0.66	1	1	0.66	1	1	0.33	0.33	1	1	1	0.66	1	0.66	1	14	ดี
23	1	1	0.66	1	1	0.66	1	1	0.33	0.33	0.66	1	1	0.66	0.66	0.66	0.66	13	ดี
24	1	1	0.33	1	1	1	1	1	0.33	0.33	0.66	1	1	0	1	0.66	1	13	ดี
25	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	1	1	16	ดีมาก
26	1	1	0.66	1	1	1	1	1	0.66	0.66	1	1	1	0.66	1	0.66	1	15	ดีมาก

จากตาราง พบว่า มีวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมในระดับดีมาก จำนวน 17 คน และมีวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมในระดับดี 7 คน โดยคนที่มีคะแนนเต็ม 17 คะแนน จำนวน 1 คน รองลงมา 16 คะแนน จำนวน 12 คน นักเรียนที่ได้ 15 คะแนน จำนวน 6 คน ลงมา 14 คะแนน 4 คน ได้ 13 คะแนน จำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 22 ตารางวิเคราะห์ผลการสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมโดยรวม

สันติวัฒนธรรม	พฤติกรรมบ่งชี้	ความถี่/78	ร้อยละ
การเข้าใจตนเอง	เล่าความรู้สึกตนในขณะที่ทำงานได้	78	96.15
	รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ	78	
	ใช้คำพูดเชิงบวก	63	
	มีสีหน้ายิ้มแย้ม ผ่อนคลาย	78	
	มีสมาธิขณะทำงาน	78	
การยอมรับความแตกต่าง	ปฏิบัติต่อเพื่อนและวิทยากรอย่างสุภาพ	75	98.71
	ยินดีร่วมงานกับเพื่อนทุกคนโดยไม่แสดงอาการรังเกียจและไม่พอใจ	78	
	ไม่ดูถูกหรือเยาะเย้ยผลงานของเพื่อน	78	
การรู้จักคิดวิเคราะห์	อธิบายเหตุผลที่ทำงานชิ้นนั้นๆ	47	61.53

สันติวัฒนธรรม	พฤติกรรมบ่งชี้	ความถี่/78	ร้อยละ
	อธิบายรายละเอียดและหาข้อดีข้อด้อยของภาพได้	49	
ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง	ไม่แสดงสีหน้าเมื่อประสบปัญหาหรือความขัดแย้ง	72	97.43
	ใช้การโหวตหรือหลักประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา	78	
	ไม่ใช่คำพูดที่รุนแรง หยาบคาย ทำร้ายเพื่อนหรือใช้กำลังเมื่อเพื่อนมีความคิดที่ต่างจากตน	78	
ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น	อธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน	44	74.78
	รับฟังความคิดเห็นอย่างเต็มใจ	75	
	ไตร่ตรองคำถามและความคิดของตนก่อนจะนำเสนอ	56	
ทักษะการทำงานร่วมกัน	ให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างดี	76	97.43
คะแนนเฉลี่ยรวม		69.47	89.06

จากตารางพบว่า คะแนนเฉลี่ยสันติวัฒนธรรม 89.06 ซึ่งด้านที่พบพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมมากที่สุด คือ ด้านการยอมรับความแตกต่าง มีคะแนนเฉลี่ยรวม 98.71 รองลงมา ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง มีคะแนนเฉลี่ยรวม 97.43 ด้านการเข้าใจตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยรวม 96.15 ด้านทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นและมีคะแนนเฉลี่ยรวม 74.78 และด้านการรู้จักคิดวิเคราะห์ มีคะแนนเฉลี่ยรวม 61.53 ตามลำดับ

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

กิจกรรมที่ 1 ความงามของความหลากหลาย

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว ผ่านภาพถ่ายสัตว์

ตารางที่ 23 ตารางผลการสะท้อนการแนะนำตัว

ลำดับ	คำสำคัญ/ประโยคที่ปรากฏ
คนที่ 1	นก เพราะ นกมีความอิสระ
คนที่ 2	นกอินทรี เพราะ นกมีความอิสระไปไหนก็ได้ โดยคล้ายกับบุคลิกตัวเองตรงที่ ชอบทำอะไรตามใจ อิสระ ไม่ชอบการบังคับ
คนที่ 3	หมีแพนด้า เพราะทำอะไรช้า ขี้อ่อน

คนที่ 4	หมีขั้วโลก เพราะ มีอยู่ตัวเดียว คิดว่าตัวมันใหญ่ แต่ไม่รู้ว่าหัวใจมันใหญ่หรือเปล่า
คนที่ 5	กระต่าย เพราะ เก่งบางเรื่อง แต่บางเรื่องก็ไม่เก่ง เช่น เก่งคณิตและบางวิชาที่ไม่ได้เก่ง
คนที่ 6	สุนัข เพราะตัวเองชอบคุณอื่น
คนที่ 7	สุนัข เพราะชีวิตมันมีแต่เล่น ชอบกินและชอบนอน
คนที่ 8	สลีต เพราะทำอะไรช้า ๆ
คนที่ 9	ลิง เพราะมันอยู่ไม่นิ่ง
คนที่ 10	แมว มันน่ารักและขี้อ้อน
คนที่ 11	จระเข้ มันอ้วนและดุ เหมือนตนเองที่มีลักษณะตัวอ้วนและชอบคุเพื่อน
คนที่ 12	แพนกวิน เพราะมันน่ารัก อยู่เป็นฝูง แต่ตัวเองไม่ชอบอยู่เป็นกลุ่ม เพราะคิดว่าตนเองมีโลกส่วนตัวสูง
คนที่ 13	นกแก้ว มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีสีและลายที่แตกต่างกัน เหมือนตัวเองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
คนที่ 14	เป็ด เพราะชอบกิน MK
คนที่ 15	แพนด้า เพราะแพนด้ามีบุคลิกที่ชอบเอาแต่กินและนอน เหมือนตนเองเลยคะ
คนที่ 16	ผีเสื้อ เพราะชอบดอกไม้เหมือนกันหนูคะ
คนที่ 17	ชอบปลานีโม น่ารักดีคะ
คนที่ 18	ชอบแมว เพราะมันขี้อ้อนและซุกซน คล้ายกับตนเอง
คนที่ 19	หมีขั้วโลก มันเป็นสัตว์อบอุ่นรักลูก แม้ภายนอกไม่น่าคบหา แต่มันก็เป็นสัตว์ที่อบอุ่น
คนที่ 20	แมวน้ำ มันน่ารักไม่ชอบยืน ชอบกระดืบ เหมือนตัวเองเลย ที่อยากนอนทั้งวัน เป็นคนชอบนอน และมีชอบตาดำเหมือนแพนด้า
คนที่ 21	กระต่าย มันน่ารัก แต่มันซ่อนความอันตรายอยู่ข้างใน
คนที่ 22	แมว ขี้เล่น และซนคล้ายกับตนเองเลยครับ
คนที่ 23	นกยูง มีลวดลาย สวยงาม มีเอกลักษณ์ของตนเอง คล้ายกับผมที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง
คนที่ 24	โลมา มันว่ายน้ำได้ เหมือนตนเองที่สามารถว่ายน้ำได้
คนที่ 25	แมว เป็นสัตว์ที่มีนิสัยคล้ายกับกับตนเอง มีนิสัยขี้เกียจ ชอบทำของรกบ้าน แต่ชอบอยู่ที่สะอาด
คนที่ 26	แมว คิดว่าตัวเองร้ายเหมือนแมว ชอบชวนและแก้งเพื่อน

จากกิจกรรมการแนะนำตัว พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงตัวตนกับสัตว์ตัวแทน เพื่อนำเสนอหรือแนะนำตัวให้เพื่อน ๆ ได้รู้จัก คือ นักเรียนสามารถเล่าหรือบรรยายบุคลิก ลักษณะเด่น/ด้อยมุมใดมุมหนึ่งของสัตว์ที่คิดว่าคล้ายกับตนเองได้อย่างชัดเจน แต่มีนักเรียนบางส่วนแนะนำตัว

ด้วยประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อธิบายชัดเจน เพราะไม่สามารถเชื่อมโยงบุคลิกตนกับสัตว์ เพียงแต่บอกถึงความชอบที่มีต่อสัตว์ เช่น หยิบภาพที่เพราะชอบหรือน่ารักดี

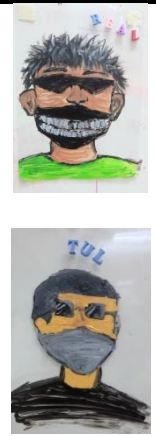
ด้านบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนนักเรียนตั้งใจฟังเพื่อนในขณะนำเสนอ บางคนมีความเคอะเขิน วิทยากรต้องกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้นักเรียนได้กล้าพูดมากขึ้น รวมทั้งพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะพูดนำเสนอ ด้วยใช้คำพูดเชิงบวก เช่น “พูดเต็มที่เลยคะ ไม่มีคำว่าถูกผิด” พร้อมแสดงสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสด้วยเป็นมิตร

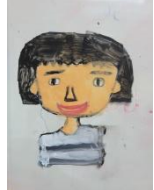
1.2 กิจกรรมวาดและประดิษฐ์ใบหน้าเพื่อน

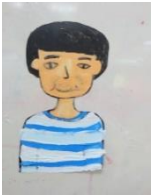

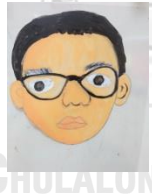

ตารางที่ 24 ตารางสะท้อนคิดจากการทำกิจกรรมความงามของความหลากหลาย

ชื่อ-ชื่อ	ชิ้นงาน	สิ่งที่สะท้อน (แบบบันทึก)	
คนที่ 1- คนที่ 2		ฉัน	ชื่อจริง อายุ 13 ปี/ชอบวาดรูป/ชอบสีฟ้า, ม่วง กำลังเรียนอยู่ที่ ชื่อโรงเรียน ศาสนา พุทธ เป็นคนเข้ากับเพื่อนได้ง่าย
		เธอ	ชื่อจริง อายุ 13 ปี/ ชอบสีเทา/ ชื่อโรงเรียน / ศาสนาอิสลาม/ชอบวาดรูป
	ความเหมือน	ชอบวาดรูป และอายุเท่ากัน	
	ความต่าง	ศาสนาต่างกัน เรียนสถาบันต่างกัน ชอบสีต่างกัน และการเข้าหาเพื่อน ต่างกัน	
	สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	ได้รู้จักเพื่อนใหม่ ได้รู้ถึงบุคลิกของเพื่อน	
คนที่ 3- คนที่ 4		ฉัน	ชื่อจริง บ้านอยู่บาราเฮาะ ชื่อโรงเรียน อยู่ชั้น ม. 2 กำลังชั้น ม.3
		เธอ	ชื่อจริง บ้านอยู่ มายอ ชื่อโรงเรียน
	ความเหมือน	อายุเท่ากัน เพศหญิง	
	ความต่าง	ศาสนา โรงเรียน ใส่แว่นและไม่ใส่แว่น และรูปร่าง	
	สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	น่าจะมีเทคนิคการระบายสีที่ดีขึ้น	

ชื่อ-ชื่อ	ชิ้นงาน	สิ่งที่สะท้อน (แบบบันทึก)	
คนที่ 5- คนที่ 6		ฉัน	ชื่อเล่น เป็นดั่ง K-pop (EXO) ชอบวาดรูป และชอบดูการ์ตูนอนิเมะ
		เธอ	ชื่อเล่น เป็นดั่ง K-pop ชอบดูการ์ตูน โดเรมอน ชอบความอิสระ ชอบระบาย สีน้ำ
		ความเหมือน	เป็นดั่ง K-pop และชอบความอิสระ
		ความต่าง	ดูการ์ตูนคนละแนวกัน
		สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	ได้รู้จักเพื่อนต่างโรงเรียนว่าเขาชอบอะไร และได้รับมิตรภาพดี ๆ ได้เรียนรู้ว่าไม่ควรเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง
คนที่ 7- คนที่ 8		ฉัน	ชื่อเล่น เป็นดั่ง K-pop ไม่ชอบแมลงสาบ กลัวผี แพ้อาหารทะเล ชอบอิสระ ชอบ เสื้อสไตลฮาวาย ชอบวาดรูป ชอบ สะสมหมวกและรองเท้า
		เธอ	ชื่อเล่น ดั่ง 9x9/ GOT 7 เป็นสาวสวย ชอบใส่เสื้อสบายๆ กินได้ทุกอย่าง ชอบ วาดรูป และชอบความอิสระ
		ความเหมือน	ดั่งดาราเหมือนกัน ชอบวาดรูป ไม่ชอบ แมลงสาบเหมือนกัน และชอบอิสระ
		ความต่าง	ความกลัวและไม่กลัวผี แพ้และไม่แพ้ อาหารทะเล และชอบใส่เสื้อต่างกัน
		สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	ได้รู้นิสัยเพื่อนว่าเพื่อนนิสัยอย่างไร จะ ได้ปรับตัว ให้เข้ากันมากกว่านี้
คนที่ 9- คนที่ 10		ฉัน	ชื่อเล่น ชอบดูอนิเมะ ชอบฟังเพลง ชอบกินบะกุ๊ด ปลาทอด แกงส้ม หมู กระทะ ชาบู ไม่ชอบกินผัก ชอบสีแดง สีดำ สีม่วง
		เธอ	ชื่อเล่น ชอบกินข้าวเหนียว
		ความเหมือน	เพศชาย ชอบกินข้าวเหนียวเหมือนกัน
		ความต่าง	อายุ โรงเรียน รูปร่าง นิสัยต่างกัน
		สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างกัน

ชื่อ-ชื่อ	ชิ้นงาน	สิ่งที่สะท้อน (แบบบันทึก)	
คนที่ 11- คนที่ 12		ฉัน	ชื่อเล่น ชอบอยู่คนเดียว ชอบวาดรูป ดึง K-POP เป็นทาสแมว ชอบอ่านนิยาย เป็นคนขี้เกียจ ไม่ชอบแมลงสาบ และชอบการ์ตูน
		เธอ	ชื่อเล่น ชอบเลข ชอบอ่านหนังสือ เป็นคนไม่อยู่กับที่ ไม่อยู่นิ่ง และชอบอยู่เป็นกลุ่ม
		ความเหมือน	เพศหญิง ชอบอ่านหนังสือ
		ความต่าง	ความชอบวิชาที่ต่างกัน ชอบอยู่คนเดียวและไม่ชอบอยู่คนเดียว
		สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากทำกิจกรรม	ได้รู้นิสัยของเพื่อนว่าเป็นคนอย่างไร จะได้ปรับตัวได้
คนที่ 13- คนที่ 14		ฉัน	ชื่อเล่น ชอบกินผลไม้ ทุเรียน มังคุด ชอบเล่นคอมพิวเตอร์ และชอบแมว
		เธอ	ชื่อเล่น ชอบกินชมพู กล้วย มังคุด และเงาะ ชอบดูหนัง ฟังเพลง ชอบดูการ์ตูน และชอบหมาแมว
		ความเหมือน	ชอบมังคุดเหมือนกัน ชอบแมว
		ความต่าง	ชอบผลไม้ต่างชนิดกัน ใช้เวลาว่างต่างกัน ชื่อต่างกัน และเพศต่างกัน
		สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากทำกิจกรรม	ได้รู้จักและแลกเปลี่ยนกัน
คนที่ 15- คนที่ 16		ฉัน	ชื่อเล่น เพศชาย ชอบสีเขียว ชอบกิน ผัดผักรับ เป็นคนรักสุขภาพ ผมชอบเล่นบาสเก็ตบอล
		เธอ	ชื่อเล่น เพศชาย ชอบสีเขียว ชอบกินสลัด เป็นคนชอบเล่นกีฬา และชอบปั่นจักรยาน
		ความเหมือน	เพศชาย ชอบสีเขียว เป็นคนชอบเล่นกีฬา
		ความต่าง	ชอบกีฬาคนละประเภท อาหารที่ชอบ

ชื่อ-ชื่อ	ชิ้นงาน	สิ่งที่สะท้อน (แบบบันทึก)	
			กิน
		สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	การวาดโครงหน้าและการทำงาน ร่วมกัน
คนที่ 17- คนที่ 18		ฉัน	ชื่อเล่น เพศหญิง ชอบสีฟ้า ชอบวาด รูป ฟังเพลง อ่านหนังสือ ชอบกินสปา เก็ตตี้
		เธอ	ชื่อเล่น เพศหญิง ชอบสีม่วง ชอบวาด รูป ฟังเพลง ชอบอ่านหนังสือ ชอบ กินสปาเก็ตตี้
		ความเหมือน	เพศหญิง อาหารที่ชอบ และงานอดิเรก
		ความต่าง	สีที่ชอบ
		สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	ได้เรียนรู้การฝึกใช้สีที่ไม่เคยใช้ ได้เรียนรู้การวาดเหมือนจริง ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเราและ เพื่อน
คนที่ 19- คนที่ 20		ฉัน	ชื่อเล่น เพศหญิง ชอบสีม่วง ชมพู เหลือง ดำ ชอบศิลปิน ดีโอ EXO, วง BTS, Black Pink ชอบกินกะเพราไข่ดาว เวลาว่างชอบเล่นมือถือ ชายของ K-POP ฟังเพลง และอ่านนิยาย
		เธอ	ชื่อเล่น เพศหญิง ชอบล้างจาน ชอบสี แดง ชอบดาราชื่อว่า เจมส์จี้ อาหารที่ ชอบ ต้มยำ และชอบวาดรูป
		ความเหมือน	พูดเบา เพศหญิงเหมือนกัน
		ความต่าง	สีผิว ศาสนา ส่วนสูง
		สิ่งที่ได้เรียนรู้ หลังจากทำ กิจกรรม	ได้รู้จักกับน้อง ๆ ได้หัดระบายสีวาดรูป ได้หัดเข้าหาคน
คนที่ 21- คนที่ 22		ฉัน	ชื่อเล่น เพศหญิง ศาสนาอิสลาม งานอดิเรก ชอบฟังเพลง ดูหนัง อ่าน หนังสือ แต่งนิยาย และวาดรูป
		เธอ	ชื่อเล่น เพศชาย ศาสนาพุทธ งาน อดิเรก ฟังเพลง เล่นเกม

ชื่อ-ชื่อ	ชิ้นงาน	สิ่งที่สะท้อน (แบบบันทึก)	
		ความเหมือน	ชอบฟังเพลง ชอบศิลปะ
		ความต่าง	เพศ ศาสนา และงานอดิเรกบางอย่าง
		สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากทำกิจกรรม	ความสนิทกันเพิ่มขึ้น ได้รู้จักกันในหลาย ๆ ด้าน
คนที่ 23- คนที่ 24	 	ฉัน	ชื่อเล่น เพศชาย ศาสนาพุทธ ชอบฟังเพลง เล่นเกม ดูหนัง ชอบกิน ชั้บรด เล่น ชอบศิลปิน Twice Black pink และวง BTS สีที่ชอบ เหลือง เทา ดำ
		เธอ	ชื่อเล่น เพศหญิง ศาสนาอิสลาม ชอบดูหนัง วาดรูป อ่านหนังสือ สีที่ชอบ ชมพู และเขียว
		ความเหมือน	ดูหนัง
		ความต่าง	เพศ ศาสนา สีที่ชอบ สิ่งที่ชอบ ส่วนสูง น้ำหนัก
		สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากทำกิจกรรม	ความคิดสร้างสรรค์
คนที่ 25- คนที่ 26	 	ฉัน	ชื่อเล่น เพศหญิง อยู่ชั้น ม.2 ไม่ชอบเลี้ยงสัตว์ ชอบกินและนอน ชอบความสนุก
		เธอ	ชื่อเล่น ศาสนา คริสต์ เพศชาย อยู่ชั้น ม.1 ชอบเล่น
		ความเหมือน	ชอบความสนุก
		ความต่าง	ศาสนา เพศ ชั้นเรียน
		สิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากทำกิจกรรม	ได้เรียนรู้การเข้าหาเพื่อน การอยู่ในกลุ่มสังคม ได้ฝึกการลงสี การรู้จักเพื่อนหลากหลายเพิ่มขึ้น

จากตาราง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถสำรวจตนเองและเพื่อน โดยการแลกเปลี่ยนพูดคุยเพื่อทักถามข้อมูลส่วนตัวของกันและกัน ผลที่ปรากฏขึ้นในใบงาน เช่น ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น อายุ เพศ สีที่ชอบ งานอดิเรก วาดรูป ฟังเพลง เล่นเกม ศิลปินที่ชอบ K-pop ศาสนา โรงเรียน อาหารที่

ชอบ สัตว์เลี้ยงที่ชอบ กีฬาที่ชอบ เป็นต้น และสามารถระบุความเหมือนและความต่างบนใบงาน เพื่อจับคู่ว่าสิ่งใดเหมือนกันและต่างกันอย่างไรบ้าง

สิ่งที่นักเรียนสะท้อนหลังจากทำกิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ ได้เรียนรู้ความแตกต่าง ได้รู้จักเพื่อนใหม่ รู้จักนิสัยและบุคลิกเพื่อน ได้เรียนรู้ว่าไม่ควรเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง ได้รู้นิสัยเพื่อนว่าเพื่อนนิสัยอย่างไรจะได้ปรับตัว ให้เข้ากันมากกว่านี้ ได้รู้จักและแลกเปลี่ยนกัน การวาดโครงหน้าและการทำงานร่วมกัน ความสนิทเพิ่มขึ้น ได้รู้จักกันในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งได้ฝึกทักษะด้านศิลปะ การลงสีที่ไม่ค่อยได้ใช้

จากผลที่เกิดขึ้น กิจกรรม เรื่อง ความงามของความหลากหลาย สามารถตอบวัตถุประสงค์ด้านการยอมรับความหลากหลาย โดยสังเกตจากสิ่งที่นักเรียนสะท้อนคิดในใบงาน และบรรยากาศการทำงานคู่ร่วมกัน นักเรียนต่างมีสีหน้ายิ้มแย้ม หัวเราะเข้าหากัน ตื่นเต้นในขณะวาดรูปเพื่อน เพราะไม่เคยวาดเทคนิคบนแผ่นใส พยายามช่วยเหลือกันและกันด้วยการถือแผ่นใสให้เพื่อนวาดได้สะดวก มีนักเรียนบางคนไม่กล้าวาดเนื่องจากชินกับการร่างดินสอก่อนลงสีเมจิก วิทยากรจึงแก้ปัญหาด้วยการสร้างความเชื่อมั่นและกล้าที่จะลงมือทำ พร้อมกล่าวคำว่า “นักเรียนไม่ต้องกังวลว่าจะไม่สวยผลงานชิ้นนี้ไม่มีการวัดประเมินผลชิ้นงาน ไม่มีการตัดสินว่าสวยไม่สวย ทุกชิ้นล้วนสวยงามของมันเอง” เมื่อก้าวเช่นนี้นักเรียนเริ่มกล้าวาดรูปเพื่อนด้วยเมจิก และมีอารมณ์ผ่อนคลายขึ้น

กิจกรรมที่ 2 สีน้าสร้างสุข

ตารางที่ 25 ตารางสะท้อนคิดกิจกรรมสีน้ำสร้างสุข

ลำดับ	ผลงาน	บรรยายความรู้สึกของตนเอง
คนที่ 1		รู้สึกกังวลกับการระบายสี เลอะ แต่ภูมิใจกับผลงาน
คนที่ 2		ชิ้นงานมันดูเลอะ แต่พอใจกับชิ้นงาน รู้สึกระบายคล่องและนิ่งมากขึ้น
คนที่ 3		รู้สึกเจียบเหงา และโดดเดี่ยว รู้สึกว่าผลงานไม่เป็นดังใจหวัง ทำให้โกรธตนเอง
คนที่ 4		ประทับใจกับผลงาน รู้สึกว่าผลงานตนเองสวยงาม ผลงานชิ้นที่สอง เละกว่าชิ้นแรก แต่ปล่อยวาง และคิดว่าในสายตาเรานั้นสวยงามเสมอ
คนที่ 5		ภาพที่สองรู้สึกสวิต สีเข้มขึ้นและสวยกว่าภาพแรก สองภาพระบายพื้นหลังโทนเดียวกัน แต่ภาพที่สองเพิ่มเติมไม้

ลำดับ	ผลงาน	บรรยายความรู้สึกของตนเอง
คนที่ 6		ภาพที่สอง ใช้สีโทนมืดกว่าภาพแรก ตอนแรกมีความตั้งใจระบายสีอื่น แต่พอลงมือไม่ได้ดังที่คิดไว้จึงปล่อยมันไป
คนที่ 7		ตนเองรู้สึกพึงพอใจและภูมิใจกับภาพที่สองมากกว่าภาพแรก เพราะภาพที่สองได้เพิ่มเติมดอกไม้ ทำให้ภาพดูสวยงามขึ้น
คนที่ 8		ภาพแรก ตอนทำมีความรู้สึกรีบ กัดดัน ส่วนผ่านที่สองรู้สึกผ่อนคลายขึ้น แต่ภาพที่ออกมาค่อนข้างเลอะ
คนที่ 9		หลังจากวาดระบายสีแล้ว ภาพที่ออกรู้สึกว่าจะไม่เหมือนที่ตั้งใจไว้ แต่ก็ปล่อยมันไปและทำต่อไปเรื่อยๆ มีความรู้สึกเสียใจเล็กน้อย
คนที่ 10		ภาพที่สองรู้สึกภูมิใจกว่าแผ่นแรก เพราะระบายสีได้ดีขึ้น มีการปรับโทนสีให้เข้มข้นแล้ววาดต้นไม้เพิ่ม
คนที่ 11		หลังจากได้ระบายสีทั้งสองแผ่น รู้สึกอิสระ ปล่อยวางทุกอย่าง
คนที่ 12		ชอบและพอใจกับภาพแรกมากกว่าภาพที่สอง เพราะว่าภาพที่สองรู้สึกว่าจะลงสีเลอะ แต่ก็พยายามทำต่อไปเรื่อยๆ มีความรู้สึกเสียใจเล็กน้อยที่ภาพออกมาไม่สวย
คนที่ 13		รู้สึกว่าห้องมันหนาวเกินไป ระบายสีภาพรู้สึกว่าจะเลอะ
คนที่ 14		รู้สึกอิสระ ผ่อนคลาย และพอใจภาพแรกมากกว่าภาพที่สอง
คนที่ 15		ภาพแรก ในขณะที่ระบายสีรู้สึกไม่มีเป้าหมาย ระบายไปเรื่อยๆ ส่วนภาพที่สอง รู้สึกผ่อนคลาย เพราะมีแบบที่คิดไว้ หรือมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น

ลำดับ	ผลงาน	บรรยายความรู้สึกของตนเอง
คนที่ 16		ภาพแรกใช้สีเข้ม ทำให้ภาพที่สองอยากจากลดความเข้มของสีที่ระบายบนกระดาษลง แต่ก็รู้สึกกดดันกว่าภาพแรก
คนที่ 17		มีความรู้สึกพอใจกับชิ้นแรกมากที่สุด เพราะชิ้นที่สองรู้สึกว่าการลงสีและ และปรับสีให้อ่อนลง และเกิดความรู้สึกกดดัน เครียดกว่าเพราะว่าชิ้นที่สองภาพออกมาไม่สวย
คนที่ 18		หลังจากวาดแผ่นที่สองรู้สึกผ่อนคลายขึ้น ผ่อนคลายกว่าแผ่นแรก แผ่นสองจากแตกต่างจากแผ่นแรก ตรงที่การจัดวางองค์ประกอบ
คนที่ 19		ชอบภาพที่สองกว่าภาพแรก แผ่นที่สองสวยกว่า
คนที่ 20		ภาพแรกและภาพที่สองมีความแตกต่างที่ภาพที่สองเติมภูเขาลงไป
คนที่ 21		หลังจากระบายสีทั้งสองภาพนี้ รู้สึกผ่อนคลายขึ้น ความแตกต่างระหว่างกับภาพที่สองและภาพแรก คือภาพที่สองลงสีผิดจากที่คิดไว้ เปลี่ยนกระบวนการระบายสี โดยรวมแล้วภาพที่สองสวยกว่าภาพแรก
คนที่ 22		หลังจากระบายสีรู้สึกว่าตนเองผ่อนคลายขึ้น โดยเฉพาะภาพที่สอง เพราะรู้วิธีการทำ และมีการวางแผนเกิดขึ้นก่อนลงสี ทำให้ภาพที่สองเป็นรูปร่างมากขึ้น
คนที่ 23		ภาพแรกรู้สึกกังวลเยอะมาก ส่วนภาพที่สองรู้สึกกังวลลดลง
คนที่ 24		ภาพแรกลงสีอ่อนเกินไป ทำให้ปรับสีในภาพที่สองให้เข้มขึ้น

ลำดับ	ผลงาน	บรรยายความรู้สึกของตนเอง
คนที่ 25		หลังจากระบายภาพแรกรู้สึกกดดัน ไม่รู้วิธีการลงสีน้ำ แต่พอได้ทำซ้ำอีกรอบแผ่นที่สองรู้สึกผ่อนคลายขึ้น สั้นไหล ส่วนความแตกต่างระหว่างสองภาพ คือ แผ่นที่สองสีอ่อนลง และลักษณะรูปภาพที่เปลี่ยนแปลงจากแผ่นแรก
คนที่ 26		ความรู้สึกหลังจากได้วาดแผ่นแรก ก่อนลงมือทำรู้สึกกดดัน แต่พอได้ระบายสีไปสักพักรู้สึกผ่อนคลายขึ้น เช่นเดียวแผ่นที่สอง รู้สึกผ่อนคลายกว่าแผ่นแรก

จากการสังเกตบรรยากาศการระบายสีของนักเรียนในกิจกรรมที่ 2 “สีน้ำสร้างสุข” ผู้เรียนมีความตั้งใจ มุ่งมั่นที่อยากระบายสี สังเกตได้จากบรรยากาศสงบเรียบร้อย การมีสมาธิของนักเรียนแต่ละคน ไม่มีการชวนคุยเสียงดังในขณะที่ระบายสี โดยแรกเริ่มของกิจกรรมระบายสี วิทยากรแจกอุปกรณ์ และสาธิตการระบายสีน้ำเทคนิคเปียกบนเปียก นักเรียนมีความสนใจ ตื่นเต้น เมื่อสาธิตเรียบร้อยแล้ว วิทยากรให้ลงมือระบายสีแผ่นแรกภายใต้คำโจทย์ คือ “อิสระ” พฤติกรรมนักเรียนที่เกิดขึ้น คือ นักเรียนบางคนรู้สึกประหม่า กังวล ไม่มั่นใจในการลงสีน้ำเพราะเคยระบาย จึงมีคำถามเกิดขึ้น เช่น ระบายสีอย่างไรคะ/ครับ, ครูคะ ควรลงสีในก่อน เป็นต้น วิทยากรจึงให้คำแนะนำว่าให้ลงไปเลย อิสระตามใจนักเรียน โดยคำนึงถึงความมั่นใจของนักเรียน พยายามให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออกให้มากที่สุด เมื่อทำแผ่นที่สอง สังเกตเห็นว่านักเรียนเข้าใจวิธีการและคุณสมบัติสีน้ำมากขึ้น จึงมีความผ่อนคลาย และสนุกกับการระบายสี สังเกตได้จากสีหน้า ท่าทางที่มุ่งมั่นตั้งใจ กิจกรรมดังกล่าว วิทยากรได้นำคำถามสะท้อนความคิดเกี่ยวกับตนเองของ Gibb (1988) “ให้บรรยายความรู้สึกของตนเอง”

กิจกรรมที่ 3 เมืองในฝันของเรา

ตารางที่ 26 ตารางสะท้อนคิดกิจกรรมสร้างเมืองในฝัน

กลุ่ม	ผลงาน	สิ่งที่สะท้อน (โครงร่าง)	
		ชื่อเมือง	คอปตัน
1		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/สร้างบ้าน คนที่ 2/ทำสะพาน ช่วยถือ คนที่ 3/ตัดกระดาษ แปะกระดาษ
		แนวคิด	แนวคิดมาจากประเทศไทยเพราะประเทศไทยมีอากาศร้อน ความฝันอยากให้น้ำไหลเห็นปลาอยู่ในน้ำ อุดมสมบูรณ์
		วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร	กระดาษลัง สื่อถึงอิฐที่ใช้ในการสร้างบ้าน กาว/เทปใส สื่อถึง ปูนใช้ติดหิน กระดาษสี สื่อถึง สีทาบ้านหรือน้ำสีฟ้า

กลุ่ม	ผลงาน	สิ่งที่สะท้อน (โครงร่าง)	
			กรรไกร สissors เครื่องมือ
		ขั้นตอนการทำงาน	วางแผน>เลือกอุปกรณ์ในการทำงาน>เริ่มลงมือทำ
		อุปสรรค	การที่คนในกลุ่มทำเล่น ไม่แบ่งหน้าที่ คนอื่นก็จะเล่นตามไปด้วย
		แก้ไข	ไม่มี
		สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	ได้ความเป็นเพื่อน ความสามัคคี ใช้ความคิดให้เกิดประโยชน์ และใช้เวลาว่างมีประโยชน์ และรู้จักบริหารเวลา เนื่องจากเวลามีจำกัด
2		ชื่อเมือง	จินตนาการ
		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/ระบายสี ตกแต่ง คนที่ 2/แปะ คนที่ 3/ตัดกระดาษ
		แนวคิด	ได้มาจากการนำความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่มทุกคนมารวมกัน จึงทำให้เกิดเมืองในจินตนาการของทุกคน
		วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สีถึงอะไร	ลังกระดาษ สีส้มถึงผนังอาคาร กระดาษสี สีส้มถึงพอร์นิเจอร์ตกแต่งนอกอาคาร
		ขั้นตอนการทำงาน	วางแผน>แบ่งหน้าที่>ตัดกระดาษ>นำกระดาษที่ตัดแล้วมาประกอบกัน>นำลังกระดาษที่ประกอบเรียบร้อยแล้วมาวางบนฐาน
		อุปสรรค	1. มีความคิดที่แตกต่างกัน (ขัดแย้ง) 2. งานบางอย่างเสร็จไม่ทันตามกำหนด 3. สิ่งประดิษฐ์บางอย่างได้ไม่ตามที่ต้องการ
		แก้ไข	เปลี่ยนเป้าหมายที่คิดว่ายากกลายเป็นสิ่งที่พวกเราว่าคิดว่าง่าย
		สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	1. ความสนุก และความเพลิดเพลิน 2. สนิทกันมากขึ้น และฝึกความสามัคคี

กลุ่ม	ผลงาน	สิ่งที่สะท้อน (โครงร่าง)	
3		ชื่อเมือง	เมือง หมู่บ้าน ทะเล
		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/ทำหมู่บ้าน คนที่ 2/ทำเมือง คนที่ 3/ทำป่า ทะเล และต้นไม้
		แนวคิด	ได้แรงบันดาลใจจากชีวิตจริง
		วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร	ลัง สื่อถึงอิฐและหลังคา
		ขั้นตอนการทำงาน	สร้างถนนออกมาก่อน แล้วแยกเป็นสัดส่วนที่เราต้องการ จากนั้นก็แบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนรับผิดชอบ
		อุปสรรค	ต่างคนต่างทำ ไม่ค่อยได้คุยกัน
		แก้ไข	แบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนรับผิดชอบส่วนต่างๆ
สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	มีแบบแผนมากขึ้น เป็นระบบมากขึ้น		
4		ชื่อเมือง	น้อยนิต
		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/ตัดกระดาษ คนที่ 2/วาด คนที่ 3/ตัดกระดาษ
		แนวคิด	แนวคิดมาจากการที่เราทำแล้วมันนิดเดียวเลยตั้งชื่อเมืองว่า “น้อยนิต”
		วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร	กระดาษลัง สื่อถึง ตัวเมืองและรถ กระดาษสีฟ้า สื่อถึง แม่น้ำและกระจก
		ขั้นตอนการทำงาน	วางแผน>แบ่งหน้าที่>ปฏิบัติงาน>ได้ชิ้นงาน
		อุปสรรค	กระดาษลัง กีบขาว เมื่อมาต่อแล้วไม่ติด
		แก้ไข	ใช้แม็กเย็บกระดาษสังแทนกาว
		สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	ฝึกสมาธิ สร้างจินตนาการ และได้พูดคุยกับเพื่อนต่างถิ่น
5		ชื่อเมือง	เมืองไต้ฟ้า
		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/ ตัด แปะ ระบายสี คนที่ 2/ วาดรูป ตัด แปะ คนที่ 3/ระบายสี และตัด
		แนวคิด	มาจากการ์ตูนและเกมที่ชอบ

กลุ่ม	ผลงาน	สิ่งที่สะท้อน (โครงร่าง)	
		วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร	กระดาษลัง สื่อถึง ตัดเป็นเมือง กระดาษสี สื่อถึงแม่น้ำ
		ขั้นตอนการทำงาน	คิด>แบ่งงาน>ตัด>ระบายสี>แปะ>ตกแต่ง
		อุปสรรค	เวลาที่ใช้ในการทำงานน้อยเกินไป และการวางแผนยังไม่รอบคอบ
		แก้ไข	จัดระบบเวลาและวางแผนใหม่
		สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	ความสนใจมากขึ้น สามัคคี การวางแผนในการทำงานและรู้จักแก้ไขปัญหา
6		ชื่อเมือง	Sweet Land
		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/ตัดกระดาษ วาดรูป แปะ คนที่ 2/ตัดรูป วาดรูป และระบายสี คนที่ 3/วาดรูป ระบายสี และตัดรูป
		แนวคิด	ได้มาจากอาหารหวานและของหวาน เพราะสมาชิกชอบกิน จึงนำมาสร้างเป็นเมืองที่ฝันที่ชอบ กลายเป็นเมืองขึ้น
		วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร	กระดาษ นำมาวาดเป็นขนม พื้นกระดาษลัง สื่อถึงช็อคโกแลต สี นำมาระบายเป็นสีส้นของขนม
		ขั้นตอนการทำงาน	คิด>แบ่งงาน>ลงมือทำ>วาดรูป> ประกอบ>ติดกาว>สำเร็จ
		อุปสรรค	สมาชิกมีความคิดต่างกัน
		แก้ไข	คุยทำความเข้าใจกัน และแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน
		สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	ความสามัคคี ความสนุก ความเพลิดเพลิน ได้ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ และได้เห็นบุคลิกพฤติกรรมของแต่ละคน
7		ชื่อเมือง	เมืองแห่งสีส้น
		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/คิดออกแบบ คนที่ 2/แปะประกอบ คนที่ 3/ทำหอนาฬิกาและถนน
		แนวคิด	เกิดจากความชอบที่เหมือนกัน คือ การระบายสี
		วัสดุแต่ละชิ้นที่	ไม่เขียน

กลุ่ม	ผลงาน	สิ่งที่สะท้อน (โครงร่าง)	
		ใช้สื่อถึงอะไร	
		ขั้นตอนการทำงาน	ทำหอนาฬิกา>ทำถนน>ทำตึก
		อุปสรรค	เพื่อนบางคนไม่ช่วยทำงาน
		แก้ไข	พยายามทำความเข้าใจและบอกให้เพื่อนช่วยทำงาน
		สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	ได้ใช้ความคิด
8		ชื่อเมือง	โลกสองใบ
		ชื่อ/หน้าที่	คนที่ 1/ตัดกระดาษ ระบายสี และติดกระดาษ คนที่ 2/ห่อกระดาษสี และแปะบ้าน คนที่ 3/วาดรูป ทาสี และติดกาว
		แนวคิด	การที่โลกของเรามีทั้งคนชนบทและคนเมืองจึงทำให้มีการเหยียดหยามกัน
		วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร	กระดาษลังใช้เป็นบ้านเรือนหรืออาคาร การดาษสีใช้เป็นอาคาร
		ขั้นตอนการทำงาน	ออกแบบงาน>วาดรูปและระบายสี>ตัดกระดาษเป็นรูปอาคารบ้านเรือน>ติดกระดาษลงบนฐาน
		อุปสรรค	การระบายสีบนกระดาษลังยากมาก และเวลาในการทำ
		แก้ไข	ระบายช้า ๆ ไม่ต้องรีบมาก และแบ่งเวลาให้ดี
		สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม	1. ฝึกการเข้าหาเพื่อน 2. ฝึกทักษะการคิดและการออกแบบทำงาน 3. ฝึกการแบ่งเวลาในการทำงาน 4. ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม

นักเรียนแต่ละกลุ่มรู้จักทำงานกลุ่ม โดยสามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น หน้าที่การตัดกระดาษ การวาดรูป การต่อโครงสร้างเมือง ระบายสี เป็นต้น แนวคิดการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่เกิดขึ้นคือ แนวคิดมาจากความชื่นชอบภายในสมาชิก ได้แก่ ชอบเกมเหมือนกัน ชอบขนมเหมือนกัน ได้แนวคิดจากนำความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่มทุกคนมารวมกัน จึงทำให้เกิดเมืองในจินตนาการ

ของทุกคน หรือได้แนวคิดจากสภาพชีวิตจริงที่เกิดขึ้นแล้วอยากให้เมืองพัฒนาและเปลี่ยนไปจากเดิม แต่แต่ละกลุ่มสามารถวางแผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบ (วางแผน แบ่งหน้าที่ ลงมือทำ) คือ มีการพูดคุย ทำความรู้จักภายในสมาชิก และแสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปหัวข้อที่อยากทำ การใช้วัสดุแต่ละชิ้นในการสื่อ ส่วนใหญ่ใช้สิ่งสื่อถึงสถาปัตยกรรมหรือโครงสร้างที่มั่นคง เช่น บ้าน รถ ฐาน ลำต้น ดึก อาคาร เฟอร์นิเจอร์ กระดาษสีใช้ในการตกแต่งแม่น้ำ ต้นไม้ ส่วนกาบ/เทปใส สื่อถึง ปูน หรือตัวที่ยึด ด้านอุปสรรคที่นักเรียนแต่ละกลุ่มพบเจอ คือการไม่แบ่งหน้าที่ชัดเจน มีความคิดที่แตกต่างกัน (ขัดแย้ง) งานบางอย่างเสร็จไม่ทันตามกำหนด เวลาที่ใช้ในการทำงานน้อยเกินไป วางแผนยังไม่รอบคอบ อุปสรรคเทคนิคทางศิลปะ เช่น ใช้กาบติดไม่ติดจึงใช้เทปใสเชื่อมแทน ระบายสีบนกระดาษลังยากมาก เป็นต้น ด้านการแก้ไขปัญหา คือ ควบคุมกันมากกว่านี้ เปลี่ยนความคิดที่คิดว่ายากกลายเป็นสิ่งที่พวกเราว่าคิดว่าง่าย จัดระบบเวลาและวางแผนใหม่ พยายามทำความเข้าใจและบอกให้เพื่อนช่วยทำงาน ให้ระบายซ้ำ ๆ ไม่ต้องรีบมาก

สิ่งสะท้อนหลังจากทำกิจกรรม พบว่า นักเรียนได้ความเป็นเพื่อน ได้พูดคุยกับเพื่อนต่างถิ่น ได้เห็นบุคลิกพฤติกรรมของแต่ละคน ฝึกการเข้าหาเพื่อน เกิดความสามัคคี และใช้ความคิดให้เกิดประโยชน์ และใช้เวลาว่างมีประโยชน์ ฝึกสมาธิ สร้างจินตนาการ และรู้จักบริหารเวลาเนื่องจากเวลามีจำกัด ได้ความสุข และความเพลิดเพลิน และ รู้จักการวางแผนในการทำงานและรู้จักแก้ไขปัญหา ฝึกทักษะการคิดและการออกแบบทำงาน ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม

ผลการสะท้อนคิดหลังจากทำกิจกรรมทั้งหมด

ตารางที่ 27 ตารางผลการสะท้อนคิดหลังจากทำกิจกรรมทั้งหมด

ชื่อเล่น	สิ่งที่สะท้อน
คนที่ 1	“หลังจากทำกิจกรรมทั้ง 3 แล้วรู้สึกสนุกและประทับใจ ชอบกิจกรรมสีน้ำมากที่สุด
คนที่ 2	“รู้สึกว่าได้ฝึกหัดตัดสีที่เข้าร่วมกิจกรรม สนุกสนานชอบมาก ชอบสีน้ำมากที่สุด”
คนที่ 3	“รู้สึกสนุก เริ่มถนัดสีน้ำมากขึ้น”
คนที่ 4	“รู้สึกสนุกมาก ได้เล่นสีน้ำ และได้ออกแบบ”
คนที่ 5	“รู้สึกเพลิดเพลิน ได้ระบายสีน้ำ และได้ออกแบบอย่างเต็มที่”
คนที่ 6	“รู้สึกสนุก รู้จักการออกแบบอย่างเป็นระบบ และได้พูดคุยทำความรู้จักกับเพื่อน”
คนที่ 7	“รู้สึกสนุกสนาน สบาย ไม่ได้รู้สึกเหนื่อย ผ่อนคลายมาก ชอบกิจกรรมสร้างเมืองที่สุด”
คนที่ 8	“หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมได้วันแล้วรู้สึกประทับใจ ได้วาดรูปสีน้ำ ได้รู้จักเพื่อนด้วย”
คนที่ 9	“เพลิดเพลินดี ชอบสีน้ำที่สุด”
คนที่ 10	“หลังจากทำกิจกรรมทั้งหมดรู้สึกประทับใจทุกกิจกรรม ส่วนตัวกิจกรรมสีน้ำชอบมาก

ชื่อเล่น	สิ่งที่สะท้อน
	ที่สุด”
คนที่ 11	“สนุกที่ได้เล่นและระบายสีน้ำ ได้สร้างเมือง และสามารถหยิบใช้อุปกรณ์อย่างอิสระ”
คนที่ 12	“สนุกมากที่ได้ร่วมกิจกรรม ได้เจอเพื่อนใหม่ ผ่อนคลายและใช้เวลาเกิดประโยชน์”
คนที่ 13	“ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และได้ประสบการณ์ใหม่”
คนที่ 14	“ได้รู้จักน้อง ๆ สนุกสนานกับกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม”
คนที่ 15	“หลังจากทำกิจกรรมแล้วดิฉันรู้สึกหายเครียดจากการอยู่บ้าน ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ประทับใจในเรื่องความพร้อมของอุปกรณ์ศิลปะ ชอบกิจกรรมประดิษฐ์มากที่สุด”
คนที่ 16	“ดีใจที่ได้มาเจอเพื่อน ๆ ชอบสีน้ำมากที่สุด ทำแล้วรู้สึกผ่อนคลาย”
คนที่ 17	“รู้สึกดีที่ได้ทำกิจกรรมในวันนี้ ได้ฝึกระบายสี”
คนที่ 18	“ดีใจมากสำหรับได้เข้าร่วมกิจกรรมในวันนี้”
คนที่ 19	“หลังจากทำกิจกรรมในวันนี้ ดิฉันรู้สึกสนุก คลายเครียด ได้แก้ปัญหาในกิจกรรมสร้างเมือง”
คนที่ 20	“รู้สึกดี ผ่อนคลายมาก กิจกรรมศิลปะลดความเครียด โดยเฉพาะกิจกรรมสีน้ำ”
คนที่ 21	“ได้เจอเพื่อนใหม่ ดีใจที่เจอเพื่อน ชอบศิลปะประดิษฐ์เพราะได้ใช้สมาธิ”
คนที่ 22	“ชอบสีน้ำ เพราะมีความอิสระ”
คนที่ 23	“สนุก ชอบสีน้ำ ทำให้มีสมาธิ จดจ่อมากขึ้น”
คนที่ 24	“รู้สึกดีใจ ชอบสีน้ำ เพราะมีความสนใจส่วนตัว อยากลองระบาย”

ผลการประเมินผลหลังจากทำกิจกรรม

ตารางที่ 28 ตารางข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับ	รายการ	μ	SD	ความหมาย
1	หลังทำกิจกรรมฉันเข้าใจตนเองมากขึ้น	4.20	.764	ความพึงพอใจในระดับดี
2	การทำกิจกรรมศิลปะทำให้ฉันรู้สึกผ่อนคลาย และช่วยระบายความอัดอั้นในใจหรือความเครียดได้ดี	4.44	.961	ความพึงพอใจในระดับดี
3	การทำกิจกรรมช่วยให้ฉันและเพื่อนสนิทสนมมากขึ้น	4.32	.748	ความพึงพอใจในระดับดี
4	การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ช่วยให้ฉันเข้าใจความแตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม	4.52	.714	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
5	กระบวนการในกิจกรรม ทำให้ฉันได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น	4.28	.843	ความพึงพอใจในระดับดี

จากการพิจารณาตาราง พบว่า สิ่งที่นักเรียนได้รับหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจความแตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม ($\mu=4.52$) รองลงมา การทำกิจกรรมศิลปะทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย และช่วยระบายความอัดอั้นในใจหรือความเครียดได้ดี ($\mu=4.44$) และการทำกิจกรรมช่วยให้นักเรียนและเพื่อนสนิทสนมมากขึ้น ($\mu=4.32$) ตามลำดับ ตารางที่ 29 ตารางข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม

ลำดับ	รายการ	μ	SD	ความหมาย
1	ฉันชอบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมากที่สุด	4.44	.821	ความพึงพอใจในระดับดี
2	รูปแบบกระบวนการ/ขั้นตอนของกิจกรรมเหมาะสม ไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป	4.04	.889	ความพึงพอใจในระดับดี
3	รูปแบบกิจกรรมศิลปะมีน่าสนใจและเหมาะสม	4.52	.653	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
4	ระยะเวลาของการจัดกิจกรรม	3.84	1.06	ความพึงพอใจในระดับมาก
5	สถานที่ที่มีความเหมาะสม และสะดวกสบายในการทำกิจกรรม	4.56	.768	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
6	สิ่งอำนวยความสะดวก/อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม	4.72	.542	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
7	วิทยากรมีเหมาะสม สื่อสารเข้าใจ เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.92	.277	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
8	พื้นที่/บรรยากาศเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ ไม่รู้สึกอึดอัดในระหว่างทำกิจกรรม	4.52	.586	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
9	ความพึงพอใจโดยรวม	4.52	.714	ความพึงพอใจในระดับดีมาก
10	อยากให้มีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมอีกมากที่สุด	4.84	.374	ความพึงพอใจในระดับดีมาก

จากการพิจารณาตาราง พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจหลังจากทำกิจกรรมในครั้งนี้ มีสองระดับ คือ (1) ระดับความพึงพอใจระดับดีมาก ได้แก่ วิทยากรมีเหมาะสม สื่อสารเข้าใจ เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\mu =4.92$) อยากให้มีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมอีกมากที่สุด ($\mu =4.84$) สิ่งอำนวยความสะดวก/อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม ($\mu =4.72$) สถานที่ที่มีความเหมาะสม และสะดวกสบายในการทำกิจกรรม ($\mu =4.56$) พื้นที่/บรรยากาศเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ ไม่รู้สึกอึดอัดในระหว่างทำกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมศิลปะมีน่าสนใจและเหมาะสม ความพึงพอใจโดยรวม ($\mu =4.52$) (2) ระดับความพึงพอใจระดับดี ได้แก่ ฉันชอบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมากที่สุด ($\mu =4.44$) รูปแบบกระบวนการ/ขั้นตอนของ

กิจกรรมเหมาะสม ไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป (μ 4.04) และระยะเวลาของการจัดกิจกรรม (μ =3.84)

ตารางที่ 30 ตารางผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น

สิ่งประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	สิ่งที่ควรปรับปรุง	อื่น ๆ
• ได้รู้จักเพื่อนใหม่ • การได้เห็นทุกคนสนุกในการร่วมกิจกรรม • ได้พูดคุยเล่นกันอย่างมีความสุข • ได้วาดรูป ระบายสี รู้สึกผ่อนคลาย • สถานที่และความดูแลของพี่ๆ มีความสนุก • ได้แบ่งปันความรู้สึก • ความพร้อมของอุปกรณ์ ได้รู้จักเพื่อนใหม่ • วิทยากรที่เป็นที่ปรึกษาที่ดี • ได้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ • ได้วาดภาพบอกความรู้สึกของเราออกมาจากข้างในใจ • ทำให้ชอบศิลปะมากขึ้น จากที่ไม่ค่อยชอบ • รูปแบบมีความน่าสนใจ • ได้รู้จักเพื่อนต่างโรงเรียนมากขึ้น และได้รู้จักความสามัคคี • เทคนิคการระบายสีน้ำ ทำให้ฉันระบายสีน้ำได้ดีขึ้น • การเข้ากิจกรรมในครั้งนี้ ประทับใจในการทำงานกลุ่มร่วมกัน	- เครื่องปรับอากาศ - อณูภูมิหนาวเกินไป - เพลง น่าจะเปิดให้ดูสนุก - เวลาในการทำกิจกรรม - กาว UHU ไม่เพียงพอ	- ปีต่อไป ควรมีกิจกรรมแบบนี้อีก เพราะทำให้เข้าใจของมากขึ้น

ตารางที่ 31 ตารางสรุปผลการใช้หลักคำถาม 6 ตามวงจรการสะท้อนความคิดของ Gibb (1988)

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
1. การบรรยาย (Description)	
• นักเรียนเลือกภาพสัตว์ที่เหมือนตนเองมากที่สุด	• นักเรียนสามารถเลือกภาพสัตว์ที่สะท้อนตัวเองได้ แล้วนำเสนอให้เพื่อน ๆ ฟัง

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
(ขั้นการแนะนำตัว ใน กิจกรรมที่ 1 “ความงามของ ความหลากหลาย”)	● นักเรียนบางคนใช้คำศัพท์ง่าย ๆ เช่น เลือกภาพนี้ เพราะชอบ หรือน่ารัก โดยไม่อธิบายหรือขยายความเพิ่มเติม ● นักเรียนบางคนเลือกภาพได้ แต่ไม่กล้านำเสนอให้เพื่อนฟัง มีความเขินอาย วิทยากรต้องกระตุ้นถาม “ทำไมถึงนำเสนอภาพนี้ให้เพื่อน ตัวเรากับสัตว์ที่ถืออยู่มีความเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไรบ้าง”
● นักเรียนเขียนบรรยายประวัติตนเองสั้น (ขั้นการสร้างสรรค์ศิลปะ ใน กิจกรรมที่ 1 “ความงามของ ความหลากหลาย”)	● นักเรียนได้เขียนบรรยาย ได้แก่ ชื่อ-นามสกุลจริง ชื่อเล่น อายุ โรงเรียน งานอดิเรก ความชอบส่วนตัว ศาสนา เพศ จังหวัด บุคลิกนิสัย ระดับชั้นการศึกษา อาหารที่ชอบ สีที่ชอบ สิ่งที่แพ้ สิ่งที่ไม่ชอบ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของตนเอง ของสะสม สัตว์ที่ชอบ กีฬาที่ชอบ
● นักเรียนเขียนบรรยายโครงร่างการสร้างเมืองในฝัน	● นักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถบรรยายในการทำงานศิลปะประดิษฐ์ในหัวข้อ สร้างเมืองในฝัน ในหัวข้อ ดังต่อไปนี้ ชื่อเมือง/ชื่อและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม/แนวคิด/วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร/ขั้นตอนการทำงาน/อุปสรรคการทำงาน/การแก้ไข/สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม - ลักษณะข้อความการบรรยายในใบงาน ส่วนใหญ่นักเรียนเขียนอธิบายสั้น ๆ ไม่ขยายความหรือลงรายละเอียดมากนัก
2. ความรู้สึก (Feelings)	
● หลังจากได้ระบายสีน้ำ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร	- นักเรียนส่วนใหญ่สามารถจับความรู้สึกตนเอง และอธิบายเหตุผลของความรู้สึกนั้นได้ - นักเรียนบางคนอธิบายด้วยคำตบสั้น ๆ กว้าง ๆ ที่ไม่ได้อธิบายรายละเอียดชัดเจน เช่น รู้สึกชอบภาพแรกเพราะสวยกว่าภาพที่สอง เป็นต้น - นักเรียนบางคนไม่ได้อธิบายความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังระบายสีน้ำ แต่กลับเล่าเรื่องบรรยายคาดหวังว่าหนาวเกินไป หรืออธิบายประโยค/คำสั้น ๆ เช่น รู้สึกเฉื่อย เป็นต้น - นักเรียนบางคนสามารถเปรียบเทียบความรู้สึกระหว่างภาพแรกกับภาพที่สองแตกต่างกันอย่างไร เพราะเหตุใด เช่น ภาพแรก ในขณะที่ระบายสีรู้สึกไม่มีเป้าหมาย ระบายไปเรื่อย ๆ ส่วนภาพที่สอง รู้สึกผ่อนคลาย เพราะมีแบบที่คิดไว้ หรือมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น
3. การประเมิน (Evaluation)	
● สิ่งประทับใจในการ	นักเรียนมีความประทับใจ ได้แก่

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้นี้	- การทำกิจกรรมทำให้รู้จักเพื่อนใหม่ - ได้เห็นรอยยิ้ม ความสนุกจากการทำกิจกรรม แล้วทำให้ตนเองมีความสุขตามไปด้วย - ได้วาดรูป ระบายสี ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย - สถานที่และอุปกรณ์ทุกอย่างมีความพร้อมอย่างมาก โดยเฉพาะอุปกรณ์ศิลปะ นักเรียนได้สะท้อนออกมาว่าสีบางชนิด เช่น สีอะคริลิก นักเรียนไม่เคยมีประสบการณ์ใช้สีดังกล่าว - วิทยากรและทีมงานเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาที่ดีและคอยช่วยเหลืออย่างดี - กิจกรรมมีความอิสระ ทำให้การสร้างสรรค์ผลงานมาจากข้างใน - การทำกิจกรรมศิลปะในครั้งนี้ทำให้นักเรียนบางคนชอบศิลปะจากเดิมไม่ชอบและคิดว่ายาก
4. การวิเคราะห์ (Analysis) - เหตุผลที่เลือกสัตว์ดังกล่าว (ขั้นการแนะนำตัวในกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”)	● นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลส่วนตัวที่สัมพันธ์กับข้อมูลพื้นฐานของสัตว์เลือกเพื่อแนะนำตัวให้เพื่อนได้รู้จัก - นักเรียนได้สะท้อนความสัมพันธ์ตนเองกับสัตว์ในลักษณะ ได้แก่ ธรรมชาตินิสัยของสัตว์/ลักษณะเด่นหรือเฉพาะของสัตว์เช่น นกที่รักอิสระ แมวที่มีนิสัยซุกซนและขี้เซา แพนดามีนิสัยชอบกินและนอน ความชอบส่วนตัว เช่น เป็ด เพราะชอบกิน MK กระจ่างายเป็นสัตว์น่ารัก เป็นต้น
- ให้นักเรียนระบุความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อน	● นักเรียนสามารถระบุความเหมือนและความต่างระหว่างตนเองกับเพื่อนได้อย่างชัดเจน ● สิ่งที่นักเรียนสะท้อนความเหมือน ได้แก่ ชอบวาดรูป อายุ เพศ เป็นต้น K-pop ชอบความอิสระ ไม่ชอบแมลงสาบเหมือนกัน ชอบกินข้าวเหนียวเหมือนกัน ความชอบอ่านหนังสือ ชอบมังคุดเหมือนกัน ชอบแมว ชอบสีเขียว เป็นคนชอบเล่นกีฬา พุดเบา ชอบฟังเพลง ดูหนัง และชอบความสนุก
- วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร (คำถามดังกล่าวจะปรากฏในใบงานกิจกรรมที่ 3 “สร้างมือในฝัน”)	● นักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถเชื่อมโยงหรือแทนค่าวัสดุแต่ละชิ้นในการสร้างเมืองในฝันของกลุ่มได้ ส่วนใหญ่จะใช้วัสดุศิลปะที่เหมือนกัน เช่น กระดาษลังสื่อถึงอิฐ ผนังหรือกำแพงบ้าน รถ ซ็อกโกแลต ขนมต่าง ๆ / เทปและกาวสื่อถึงปูนใช้เชื่อมและขึ้นโครงบ้าน/กระดาษสีสื่อถึงเฟอร์นิเจอร์ สีทาบ้านหรือน้ำสีฟ้า กระจก สีขนม
5. การสรุป (Conclusion)	

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
- สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”	● สิ่งที่นักเรียนสะท้อนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมความงามของความหลากหลาย พบว่า นักเรียนรู้จักเพื่อนใหม่เพิ่มซึ่งเป็นมิตรภาพดีระหว่างกัน ได้รู้ถึงบุคลิกของเพื่อนว่าเพื่อนชอบอะไรและไม่ชอบอะไร ได้เรียนรู้ว่าไม่ควรเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างกัน ได้ระบายสีด้วยเทคนิคใหม่ ๆ ได้มีความสุข และฝึกความคิดสร้างสรรค์
- สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 3 “สร้างเมืองในฝัน”	● สิ่งที่นักเรียนสะท้อนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมสร้างเมืองในฝัน พบว่า นักเรียนได้สะท้อนในเรื่อง การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รู้จักบริหารเวลาเนื่องจากเวลามีจำกัด สร้างความสามัคคี รู้จักการวางแผนและแบ่งหน้าที่รับชอบ ได้มีความสุขสนุกสนาน เพลินเพลิน และมีความสุข ฝึกสมาธิ ฝึกทักษะการคิดและการออกแบบอย่างสร้างสรรค์ รู้จักการแก้ปัญหาทางศิลปะและงานกลุ่ม
- นักเรียนความรู้สึกอย่างไรหลังจากทำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว	● นักเรียนได้สะท้อนความรู้สึกด้วยคำพูดในเชิงบวก ได้แก่ สนุก ประทับใจ มีความสุข ประทับใจ ดีใจ รู้สึกดี มีสมาธิ ใจจดใจจ่อ ไม่ได้ผิดหวัง เพลินเพลิน ไม่ได้รู้สึกเหนื่อย ผ่อนคลาย และคลายเครียด ● นักเรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมสีน้ำสร้างสุขมากที่สุด รองลงมา กิจกรรมประดิษฐ์สร้างเมืองในฝัน และกิจกรรมหน้าากความงามของความหลากหลาย ตามลำดับ ● - นักเรียนประทับใจในความพร้อมของอุปกรณ์ศิลปะ ● ในขณะที่ผู้วิจัยได้ถามคำถามดังกล่าว นอกจากนักเรียนได้สะท้อนความรู้สึกของตนเองแล้ว มีนักเรียนบางคนได้เล่าสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากทำกิจกรรมให้เพื่อน ๆ และวิทยากรได้ฟังว่า ดังนี้ 1. รู้จักเพื่อนมากยิ่งขึ้น 2. รู้จักการออกแบบและฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ 3. รู้จักการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ 4. ใช้เวลาเกิดประโยชน์ 5. รู้จักการแก้ปัญหาโดยเฉพาะในกิจกรรมสร้างเมืองฝัน
6. การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (Action Plan)	
● นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในการสร้างสันติวัฒนธรรมหรือสันติภาพอย่างไร	สำหรับข้อคำถามนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ตั้งคำถามชัดเจน แต่สามารถรับรู้ผลได้จากทำกิจกรรมทั้งหมด สังเกตได้ว่านักเรียนให้ความร่วมมือและสามารถทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย” เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้เห็นผลชัดเจนจากใบงานที่แจก

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
	ให้ นักเรียนบางคนได้สะท้อนว่า กิจกรรมดังกล่าวทำให้รู้จักเพื่อนใหม่ รวมถึงนิสัยใจคอเพื่อน ๆ เมื่อรู้ว่าเพื่อนนิสัยอย่างไร ทำให้ได้เรียนรู้ ปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ใหม่ และกิจกรรมที่ 3 “สร้างเมืองในฝัน” นักเรียนได้สะท้อนในใบงานในหัวข้อ <i>สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม</i> ว่า หลังจากทำกิจกรรม ทำให้รู้จักการวางแผนและแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ได้เห็นบุคลิกพฤติกรรมของแต่ละคน ฝึกการเข้าหาเพื่อน เป็นต้น จากสิ่งที่นักเรียนสะท้อน ผู้วิจัยคิดว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ทักษะสังคมการอยู่ร่วมกันได้ นักเรียนรู้จักปรับตัว ยืดหยุ่น ไม่เอาแต่ใจตนเอง ทัศนคติที่มีอยู่ในตัวลดลง และรู้จักเปิดใจให้กับเพื่อนใหม่ โดยสังเกตจากการทำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม นักเรียนให้ความร่วมมือ มีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมกับสนุกกับการวาดรูป ระบายสีน้ำ และสร้างสรรค์งานประดิษฐ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม ครู ศิลปะ อาจารย์ศิลปศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียน รวมจำนวน 10 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 12-14 ปี ที่อาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้จากการรับสมัครผ่าน Facebook โดยกรอกใบสมัครใน Google Form ในวันเวลาที่ 27 และ 28 เมษายน พ.ศ. 2562 ระยะเวลาการจัดกิจกรรมกลุ่มละ 8 ชั่วโมง หรือ 1 วัน ซึ่งสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมวันใดวันหนึ่งตามความสะดวก สถานที่จัดกิจกรรม ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ คือ 26 คน ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ด้านอายุ ด้านเพศชาย 8 คน เพศหญิง 18 คน ความหลากหลายด้านศาสนา มีนักเรียนนับถือศาสนาพุทธ อิสลาม และคริสต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (average) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis)

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม และตอนที่ 2 การใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมขึ้นโดยศึกษาแนวคิดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ศึกษา ทั้งในแง่ของความหมายและความสำคัญ องค์ประกอบของสันติวัฒนธรรมแนวทางการส่งเสริมสันติวัฒนธรรม หลักการกิจกรรมสุนทรียสนทนา การวัดผลประเมินผลการจัดกิจกรรม พัฒนาการองค์รวมและพัฒนาการทางศิลปะของวัยรุ่นตอนต้น ธรรมชาติและปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนจังหวัดสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทฤษฎีจริยธรรม ความสำคัญของศิลปศึกษากับการส่งเสริมสันติ

วัฒนธรรม เมื่อศึกษาในประเด็นเหล่านี้แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์มาพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แบบบันทึกการสังเกตและเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อสันติวัฒนธรรมเชิงลึก
2. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรม
3. แบบสัมภาษณ์ประชุมกลุ่ม (Focus Group)
4. แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน
5. แผนการจัดกิจกรรม 3 แผน และใบงาน

ตอนที่ 2 การใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะพร้อมกับแบบวัดพึงพอใจเรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการทดลองกิจกรรมทั้งหมด 8 ชั่วโมงหรือ 1 วัน โดยมีลำดับขั้นตอนในการทดลองและเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมความงามของความหลากหลาย กิจกรรมสีน้ำสรา้างสุข และกิจกรรมสร้างเมืองในฝัน
2. ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมให้ผู้ช่วยสังเกตอีก 2 คน เพื่อความเที่ยงตรง
3. หลังจากการทำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม ผู้วิจัยให้แต่ละคนสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้น หลังจากทำกิจกรรมครั้งนี้ รวมทั้งการทำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยมอบหมายให้ผู้ช่วย 2 คน ช่วยกันบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่นอายุที่มี 12-14 ปี สามารถสรุปเป็น 2 ตอน คือ

1) การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เป็นผลจากการศึกษาจากเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรมและผู้อำนวยการโรงเรียน การประชุมกลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 คน และการร่วมสังเกตกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก 6 กิจกรรม

2) การใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นที่มีอายุ 12-14 ปี ที่อาศัยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ผลการใช้ชุดกิจกรรม ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม และผลการประเมินความพึงพอใจหลังทำกิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ผลการศึกษาจากเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรมและผู้อำนวยการโรงเรียน การประชุมกลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 คน และการร่วมสังเกตกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก 6 กิจกรรม มีอยู่ 5 ประเด็น ดังนี้

1) แนวคิดการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรม พบว่า กิจกรรมศิลปะสามารถบูรณาการกับการเรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสังคมหรือส่งเสริมการอยู่ร่วมกันได้ และไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงแค่การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ หรือการสร้างผลงานศิลปะ แต่ศิลปะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีคนในสังคม โดยมีเป้าหมายในการทำ ความเข้าใจต่อตนเองอย่างลึกซึ้ง สามารถพัฒนาสุนทรียภาพข้างในตนเอง รวมทั้งสามารถสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ ซึ่งการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมประกอบ คือ 1) การเข้าใจตนเอง 2) การยอมรับความแตกต่าง 3) รู้จักคิดวิเคราะห์ 4) ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง 5) ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น 5) ทักษะทำงานร่วมกัน

2) ลักษณะและรูปแบบกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรม พบว่ากิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมีลักษณะที่ใช้สื่อศิลปะสาขาทัศนศิลป์ทุกประเภท ซึ่งสามารถเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยเฉพาะเจาะจงหรือระบุชัดเจนว่าศิลปะประเภทใดที่สามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมากที่สุด แต่ให้ความสำคัญกับการกำหนดหัวข้อหรือเนื้อหาและความสนใจของวัยรุ่นในแต่ละช่วงวัย รูปแบบกิจกรรมแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) กิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม กระบวนการกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมี 3 ชั้น ชั้นรับรู้ ชั้นเชื่อมโยง ชั้นสร้างสรรค์ (สริตา เจือศรีกุล, 2559) และชั้นสุนทรียสนทนา (มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร, 2552) 1) ชั้นรับรู้ เป็นชั้นที่วิทยากรแนะนำทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมทุกคนรวมทั้งวิทยากร และเป็นชั้นที่วิทยากรแนะนำจุดประสงค์กิจกรรม อธิบายอุปกรณ์ศิลปะ พร้อมทั้งสาธิตการทำงานศิลปะ 2) ชั้นเชื่อมโยง เป็นชั้นที่ผู้เข้าร่วมที่ต้องพยายามเชื่อมโยงความคิด ความรู้ของตนเองเพื่อที่จะสร้างผลงานศิลปะในแบบของตนเอง หรือเมื่อต้องทำงานกลุ่มผู้เข้าร่วมต้องเชื่อมโยงความรู้สึก ความคิดของตนเองกับเพื่อนเพื่อทำงานศิลปะให้สำเร็จตามจุดประสงค์ของกิจกรรม 3) สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เป็นชั้นที่ให้ผู้เข้าร่วมได้สร้างสรรค์ศิลปะอย่างอิสระภายใต้เทคนิคและวิธีการที่วิทยากรได้กำหนดอย่างชัดเจน โดยวิทยากรเป็นผู้คอยกระตุ้นเยาวชนจนสำนึกรู้ตัวด้วยคำถาม เช่น สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้แล้วรู้สึกอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมทุกคนได้ใคร่ครวญความรู้สึกของตนเองอย่างแท้จริง และ 4) ชั้นสุนทรียสนทนา เป็นชั้นการแลกเปลี่ยนความรู้สึกผ่านผลงานศิลปะร่วมกัน โดยนั่งล้อมเป็นวงกลุ่มแล้วเปิดพื้นที่ให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงออกทั้งความคิดที่ถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ และแสดงออกความรู้สึกและความคิดผ่านการพูด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วยพูดคุยและรับฟังอย่างลึกซึ้งจะทำให้วัยรุ่นเข้าใจกันและกัน สำหรับวัยรุ่นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันว่า ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่ไม่กล้าแสดงออกหรือพูดคุยแลกเปลี่ยน วิทยากรจึงจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นและสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้เยาวชนรู้สึกมั่นใจกล้าที่จะแสดงออกทางความคิดในรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะและการนำเสนอแลกเปลี่ยนพูดคุย จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งควรมีประมาณ 10-15 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับรูปแบบกิจกรรม จำนวนไม่น้อยหรือไม่มากจนเกินไป และข้อควรระวังสำหรับการจัดกิจกรรมในวัยนี้ คือ ความขัดแย้งนำไปสู่การทะเลาะและการใช้ความรุนแรง

วิทยาการควรมีวิธีการเตรียมพร้อมและรับมืออย่างทันถ่วงที รวมทั้งเรื่องอุปกรณ์มีคม วิทยาการควรควบคุมการใช้และดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันเยาวชนนำอุปกรณ์เหล่านี้ไปกลั่นแกล้งและทำร้ายกัน เพื่อนร่วมกิจกรรมได้

3) บรรยากาศและสถานที่ในการจัดกิจกรรม พบว่า บรรยากาศและสถานที่ในการจัดกิจกรรมขึ้นอยู่กับรูปแบบกิจกรรมศิลปะ ควรเป็นห้องปิด ที่มีบรรยากาศที่ดี สงบ นำไปสู่การสร้างสมาธิ ได้สำรวจความรู้สึกภายในอย่างแท้จริง ได้ความเข้าใจกับตนเอง หรืออาจจะเป็นสถานที่ข้างนอก เปิดโล่งอย่างอิสระ เพื่อป้องกันสิ่งรบกวนจากภายนอกและบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะเป็นห้องเปิดแต่วิทยาการต้องมีความมั่นใจว่าสามารถควบคุมดูแล รวมถึงสามารถสังเกตพฤติกรรมนักเรียน เพื่อจะประเมินได้ ที่ไม่เกิดความวุ่นวาย

4) บทบาทและหน้าที่วิทยาการ พบว่า วิทยาการต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการองค์รวมและพัฒนาการทางด้านศิลปะของช่วงวัยของผู้เข้าร่วม และมีความรู้พื้นฐานในกระบวนการสุนทรียสนทนา รวมทั้งเป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตา รักศิษย์อย่างจริงใจ ไม่มีอคติต่อผู้ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากตน ผู้อำนวยการความสะดวกในเรื่องอุปกรณ์ศิลปะ เตรียมอุปกรณ์ให้เรียบร้อย รวมทั้งคอยให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

5) การประเมินกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม พบว่า การประเมินกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบเชิงสถานการณ์สมมติ แบบสอบถาม แบบวัดความพึงพอใจ และแบบวัดสังคมมิติ

จากผลการวิจัยในตอนต้นที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ผู้วิจัยสามารถสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรม “ความงามของความหลากหลาย” มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนรู้จักยอมรับความแตกต่าง รูปแบบกิจกรรมเป็นกิจกรรมคู่ ประเภทศิลปะประดิษฐ์หน้ากากจากแผ่นใส (2) กิจกรรม “สีน้ำสร้างสุข” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเอง รูปแบบกิจกรรมเดี่ยว ประเภทศิลปะสีน้ำ เทคนิคเปียกบนเปียก (3) กิจกรรม “สร้างเมืองในฝันของเรา” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งปราศจากความรุนแรง และมีทักษะทำงานร่วมกัน รูปแบบกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ศิลปะประเภทประติมากรรม โดยทั้งสามกิจกรรมดังกล่าวใช้กระบวนการ 4 ขั้น คือ ขั้นรับรู้ ขั้นเชื่อมโยง ขั้นสร้างสรรค์ และขั้นสุนทรียสนทนา โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้น คือ 1) ขั้นรับรู้ เป็นขั้นที่วิทยาการแนะนำทำความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมทุกคนรวมทั้งวิทยาการ และเป็นขั้นที่วิทยาการแนะนำจุดประสงค์กิจกรรม อธิบายอุปกรณ์ศิลปะ พร้อมทั้งสาธิตการทำงานศิลปะ 2) ขั้นเชื่อมโยง เป็นขั้นที่ผู้เข้าร่วมที่ต้องพยายามเชื่อมโยงความคิด ความรู้ของตนเอง เพื่อที่จะสร้างผลงานศิลปะในแบบของตนเอง หรือเมื่อต้องทำงานกลุ่มผู้เข้าร่วมต้องเชื่อมโยงความรู้สึก ความคิดของตนเองกับเพื่อนเพื่อทำงานศิลปะให้สำเร็จตามจุดประสงค์ของกิจกรรม 3) สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เป็นขั้นที่ให้ผู้เข้าร่วมได้สร้างสรรค์ศิลปะอย่างอิสระภายใต้เทคนิคและวิธีการที่วิทยาการได้กำหนดอย่างชัดเจน โดยวิทยาการเป็นผู้คอยกระตุ้นเยาวชนสำนึกตัวด้วยคำถาม เช่น สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้แล้วรู้สึกอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมทุกคนได้ใคร่ครวญความรู้สึกของ

ตนเองอย่างแท้จริง และ 4) ชั้นสุนทรียสนทนา เป็นชั้นการแลกเปลี่ยนความรู้สึกผ่านผลงานศิลปะร่วมกัน โดยนั่งล้อมเป็นวงกลมแล้วเปิดพื้นที่ให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงออกทั้งความคิดที่ถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ และแสดงออกความรู้สึกและความคิดผ่านการพูด ใช้ระยะเวลาทดลอง 1 วัน หรือ 8 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ (1) แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม โดยใช้ผู้ช่วยสังเกต 2 คน (2) แผนการจัดกิจกรรม (3) ใบงาน และ (4) แบบประเมินความพึงพอใจหลังการทำกิจกรรม บทบาทของวิทยากร คือ วิทยากรควรรู้กระบวนการจัดกิจกรรมทางศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมและกระบวนการสุนทรียสนทนาอย่างลึกซึ้งซึ่งเป็นผู้ดำเนินการดำเนินกิจกรรม ค่อยช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่วัยรุ่น ส่วนในหลักความเชื่อนั้น วิทยากรจำเป็นต้องเป็นผู้ที่เชื่อว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสวยงาม ควรตระหนักความสำคัญความเท่าเทียมกัน รู้จักเคารพความแตกต่าง ไม่มีอคติกับผู้ที่มีความคิดหรือความเชื่อต่างจากตนเอง ผู้เป็นกลางทุกสถานการณ์ ไม่ตัดสินถูกผิดเยาวชนพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออกและสร้างความเชื่อมั่นแก่เยาวชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการต่างๆของวัยรุ่น ไม่ว่าจะ เป็นพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่างกาย สังคมและสติปัญญา รวมทั้งรู้จักและเข้าใจบริบทธรรมชาติของวัยรุ่นที่อาศัยในพื้นที่นั้นๆ บรรยากาศและสถานที่ในการจัดกิจกรรม มีลักษณะเป็นห้องที่ปลอดภัยในการแสดงออก ห้องปิดและมีอากาศเย็นสบาย เพื่อลดและป้องกันสิ่งรบกวนจากภายนอก

ตอนที่ 2 การใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลการใช้ชุดกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม

1.1 กิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย” มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนรู้จักยอมรับความแตกต่าง รูปแบบกิจกรรมเป็นกิจกรรมคู่ ประเภทศิลปะประดิษฐ์หน้ากากจากแผ่นใส ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที ขั้นตอนสำคัญ มี 3 ส่วน (1) การแนะนำตัว เป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรม แนะนำตัวและทำความรู้จักระหว่างสมาชิกด้วยกันและวิทยากร รูปแบบการจัดกิจกรรม คือ กิจกรรมกลุ่มให้ทุกคนนั่งเป็นวงกลม โดยตรงกลางวงมีแจกันดอกไม้ และรูปสัตว์ต่าง ๆ หลายภาพ กระบวนการ คือ วิทยากรให้เวลานักเรียนไปหยิบภาพคนละ 1 รูป ที่แสดงตัวตนมากที่สุด แล้วเมื่อได้ภาพแล้วให้นักเรียนนั่งลงล้อมให้เรียบร้อยนำเสนอกับเพื่อน ๆ ให้ห้องฟัง โดยเริ่มจากวิทยากร จากการทำกิจกรรมในครั้งนี้ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงตัวตนกับสัตว์ตัวแทน เพื่อนำเสนอหรือแนะนำตัวให้เพื่อน ๆ ได้รู้จัก คือ นักเรียนสามารถเล่าหรือบรรยายบุคลิก ลักษณะเด่น/ด้อยมุมใดมุมหนึ่งของสัตว์ที่คิดว่าคล้ายกับตนเองได้อย่างชัดเจน แต่มีนักเรียนบางส่วนแนะนำตัวด้วยประโยคสั้น ๆ ที่ไม่ได้อธิบายชัดเจน เพราะไม่สามารถเชื่อมโยงบุคลิกตนกับสัตว์ เพียงแต่บอกถึงความชอบที่มีต่อสัตว์ เช่น หยิบภาพที่เพราะชอบหรือน่ารักดี (2) การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ หรือชั้นประดิษฐ์

หน้าากาคู่ เป็นกิจกรรมถัดจากการทำความรู้จักกัน ซึ่งเป็นการประดิษฐ์หน้าากาคู่กัน โดยให้นักเรียนจับคู่เพื่อน แล้วให้วาดรูปและประดิษฐ์ตกแต่งหน้าากาคตามความชอบอย่างสร้างสรรค์ จากนั้นให้ร่วมทำใบงานภายใต้หัวข้อ ได้แก่ ฉันคือใคร/เพื่อนคือใคร/ฉันและเพื่อนเหมือนกันและต่างกันอย่างไร/สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการทำกิจกรรม พบว่า นักเรียนยังไม่กล้าวาดรูปบนแผ่นใส เนื่องจากเทคนิคการวาดรูปในครั้งนี้ นักเรียนไม่คุ้นเคย กลัววาดผิด วาดไม่สวย ไม่มีการใช้ดินสอร่างก่อน และนักเรียนบางคนไม่เคยใช้สีอะคริลิก นักเรียนไม่รู้จักรั้วลักษณะและธรรมชาติของสีดังกล่าว พร้อมทั้งจับคู่ที่ได้ นักเรียนต่างไม่ได้รู้จักมาก่อน ทำให้เกิดความเกรงใจและเคอะเขิน ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ นักเรียนจึงทำความรู้จักกัน มีการแนะนำตนเองให้เพื่อนทราบ ว่าตนเองชื่ออะไร มาจากโรงเรียนใด และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมระดับใด (3) บรรยากาศในการแลกเปลี่ยน พบว่า นักเรียนตั้งใจฟังเพื่อน ในขณะที่นำเสนอ บางคนมีความเคอะเขิน วิทยากรต้องกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้นักเรียนได้กล้าพูดมากขึ้น รวมทั้งพยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะพูดนำเสนอ โดยใช้คำพูดเชิงบวก เช่น “พูดเต็มที่เลยคะ ไม่มีคำว่าถูกผิด” พร้อมแสดงสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสด้วยเป็นมิตร

ผลการจากทำกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย” นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ กล่าวคือ นักเรียนรู้จักตนเอง และยอมรับความแตกต่างระหว่างเพื่อน โดยสังเกตจากพฤติกรรม ในขณะที่ทำกิจกรรม 2 กิจกรรม (1) กิจกรรมแนะนำตัวหรือกระบวนการสนทนา นักเรียนสามารถนำเสนอหรือแนะนำตนเอง ผ่านภาพสัตว์ที่เลือก โดยเชื่อมโยงตัวตนกับสัตว์ที่เป็นตัวแทน นักเรียนสามารถเล่าหรือบรรยายบุคลิก ลักษณะเด่น/ด้อยมุมใดมุมหนึ่งของสัตว์ที่คิดว่าคล้ายกับตนเองได้อย่างชัดเจน (2) กิจกรรมประดิษฐ์หน้าากาคจากแผ่นใส นักเรียนสามารถวาดรูปด้วยความใส่ใจระหว่างกัน พยายามช่วยจับแผ่นใสให้มั่นคงเพื่อให้เพื่อนวาดรูปได้สะดวก นอกจากนี้นักเรียนได้ช่วยกันเขียนใบงาน โดยแรกเริ่มพบว่านักเรียนแต่ละคู่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนชีวิตส่วนตัว และช่วยกันวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อน แล้วเขียนลงในใบงาน

1.2 กิจกรรมที่ 2 “สีน้ำสร้างสุข” มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนสำรวจความรู้สึกและทำความเข้าใจตนเอง และยอมรับความแตกต่างวัฒนธรรม รูปแบบกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกระบายสีน้ำ (กิจกรรมเดี่ยว) ส่วนที่สองการแลกเปลี่ยนความรู้สึกหรือเรียกอย่างว่ากระบวนการสุนทรียสนทนา (กิจกรรมกลุ่ม) (1) การสร้างสรรค์งานสีน้ำหรือระบายสี ภายใต้หัวข้ออิสระและความเปลี่ยนแปลง เป็นกิจกรรมระบายสีน้ำ ในเวลา 1 ชั่วโมง จำนวน 2 แผ่น กระดาษ 300 แกรม ขนาดกระดาษ A3 (2) การแลกเปลี่ยนความรู้สึกหรือเรียกอย่างว่ากระบวนการสุนทรียสนทนา รูปแบบการสนทนาเป็นการนั่งพื้นวงกลม ตรงกลางของวงวางผลงานสีน้ำทั้งหมด แล้วจากนั้นให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้สึกกันและกัน โดยวิทยากรให้นักเรียนพูดทีละคน ให้ครบทุกคน

ผลจากการจัดกิจกรรมที่ 2 “สีน้ำสร้างสุข” นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การสำรวจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกนึกคิดได้ในขณะวาดภาพ แต่ใน

ขณะเดียวกันมีนักเรียนส่วนใหญ่มีความเขินอายที่จะพูดให้เพื่อน ๆ ฟัง บางคนใช้คำสั้นและประโยคสั้น ๆ ที่ไม่ได้อธิบายรายละเอียดของความรู้สึก บางครั้งวิทยากรต้องแก้ปัญหาด้วยการใช้คำถามเพื่อให้ให้นักเรียนได้พูด และพยายามสร้างความมั่นใจด้วยการใช้คำชม และความเชื่อใจสร้างพื้นที่ปลอดภัยแก่นักเรียน วิทยากรพยายามหลีกเลี่ยงบรรยากาศที่ปราศจากการหยอกล้อ หรือกลั่นแกล้งเพื่อนนักเรียนเมื่อเกิดความผิดพลาด เมื่อเกิดสถานการณ์การกลั่นแกล้งวิทยากรใช้การตักเตือนด้วยเหตุผล และพยายามอธิบายว่าความผิดพลาดเป็นเรื่องปกติ ทุกคนสามารถทำผิดพลาดกันได้ทุกคน ในส่วนของชิ้นงาน นักเรียนทุกคนมีความตั้งใจจริง มีสมาธิกับการระบายสีน้ำเป็นอย่างมาก ชิ้นงานที่ได้นักเรียนบางคนพอใจ บางคนไม่พอใจกับชิ้นตนเอง

1.3 กิจกรรมที่ 3 “สร้างเมืองในฝัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น ทักษะแก้ปัญหาความขัดแย้งปราศจากความรุนแรง และทักษะทำงานร่วมกัน รูปแบบกิจกรรมกลุ่มแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการสร้างสรรค์ประดิษฐ์ประติมากรรมกระดาษล้าง รวมทั้งวัสดุตกแต่ง (กากเพชร กาว ดอกไม้ ฯลฯ) ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มละ 3 คน ใช้เวลาทำงาน 2 ชั่วโมง และแจกใบงานโครงร่าง ส่วนที่สอง เป็นส่วนการทำเสนอเมืองในฝันของแต่ละกลุ่ม พร้อมอธิบายการทำงานตามหัวข้อที่ระบุในใบงาน ได้แก่ ชื่อเมืองในฝัน หน้าที่การทำงานของสมาชิก แนวคิด วัสดุที่ใช้สื่อ ขั้นตอนการทำงาน อุปสรรค การแก้ไข และสิ่งที่ได้รับหลังการทำงานชิ้นนี้

ผลจากการจัดกิจกรรมที่ 3 “สร้างเมืองในฝัน” นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ คือ ด้านทักษะคิดวิเคราะห์ นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดและเหตุผลที่สร้างเมืองนั้น ๆ ได้ ด้วยแนวคิดสั้น ๆ แต่ไม่สามารถลงรายละเอียดมากนัก สามารถเชื่อมโยงและแทนค่าวัสดุที่มีอยู่จริงเป็นวัสดุศิลปะที่เตรียมไว้ และนักเรียนส่วนใหญ่สามารถออกแบบวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ เช่น พูดคุยในกลุ่ม วางแผน มอบหมายหน้าที่ ลงมือทำ ได้ผลงาน เป็นต้น ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น นักเรียนได้สื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นในขณะทำงานประดิษฐ์ เช่น มีการพูดคุยเพื่อตกลงตัดสินใจว่าอยากได้เมืองในฝันลักษณะแบบไหน แล้วสามารถสื่อสารให้สมาชิกในกลุ่มรับทราบหน้าที่ในการทำงานได้อย่างดี มีการปรึกษาในการทำงานในระหว่างการทำงาน เช่น เทคนิคการประดิษฐ์ ใช้กาวหรือเทปใส สมาชิกให้ความร่วมมืออย่างดี มีการรับฟังเพื่อนสมาชิก เป็นต้น ด้านทักษะแก้ปัญหาความขัดแย้งปราศจากความรุนแรง ทักษะดังกล่าวสามารถสังเกตเห็นได้ในขณะที่สมาชิกมีความขัดแย้งเพื่อหาข้อสรุป ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนสามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่ปราศจากความรุนแรง คือ การพูดคุยทำความเข้าใจ และฟังเหตุผลที่เพื่อนสมาชิกนำเสนอ และทักษะทำงานร่วมกัน นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี จนทำให้ผลงานสำเร็จลุล่วงอย่างดี

2) ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม

ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 6 ด้าน 17 ข้อ มีผู้ประเมิน 3 คน ซึ่งการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมได้ประเมินแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

2.1 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมโดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 26 คน มีพฤติกรรมที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสูงขึ้นหลังทำกิจกรรม สังเกตได้จากการประเมินพฤติกรรมโดยใช้แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม 3 คน ร่วมกับวิทยากร (ผู้วิจัย) คือ คะแนนเฉลี่ยสันติวัฒนธรรม 89.06 ซึ่งด้านที่พบพฤติกรรมสันติวัฒนธรรมมากที่สุด คือ ด้านการยอมรับความแตกต่าง มีคะแนนเฉลี่ยรวม 98.71 รองลงมา ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง และปฏิเสธความรุนแรง มีคะแนนเฉลี่ยรวม 97.43 ด้านการเข้าใจตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยรวม 96.15 ด้านทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น มีคะแนนเฉลี่ยรวม 74.78 และด้านการรู้จักคิดวิเคราะห์ มีคะแนนเฉลี่ยรวม 61.53 ตามลำดับ และความถี่พฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรม โดยกำหนดว่า หากปรากฏพฤติกรรมใดพฤติกรรมให้ผู้สังเกตให้ 1 คะแนน คะแนนรวม 78 คะแนน ผลที่ได้ พบว่า พฤติกรรมที่มีคะแนนความถี่สูงสุด 78 คะแนน ได้แก่ การเล่าความรู้สึกตนในขณะที่ทำงานได้ การรู้จักหน้าที่ของตนเองและมีความรับผิดชอบ มีสีหน้ายิ้มแย้มและผ่อนคลาย การมีสมาธิในการทำงาน ยินดีร่วมงานกับเพื่อนทุกคนโดยไม่แสดงอาการรังเกียจและไม่พอใจ การไม่ดูถูกหรือเยาะเย้ยผลงานของเพื่อน การใช้การไหวทหรือหลักประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา การไม่ใช้คำพูดที่รุนแรง หยาดคายทำร้ายเพื่อนหรือใช้กำลังเมื่อเพื่อนมีความคิดที่ต่างจากตน รองลงมา การให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างดี 76 คะแนน การปฏิบัติต่อเพื่อนและวิทยากรอย่างสุภาพ และการรับฟังความคิดเห็นอย่างเต็มใจ 75 คะแนน การไม่แสดงสีหน้าเมื่อประสบปัญหาหรือความขัดแย้ง 72 คะแนน การใช้คำพูดเชิงบวก 63 คะแนน การไตร่ตรองคำถามและความคิดของตนก่อนจะนำเสนอ 56 คะแนน การอธิบายรายละเอียดและหาข้อดีข้อต่อของภาพได้ 49 คะแนน การอธิบายเหตุผลที่ทำงานชิ้นนั้นๆ 47 คะแนน การอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน 44 คะแนน ตามลำดับ

2.2 ผลการประเมินพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมรายคน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 26 คน นักเรียนที่มีพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมในระดับดีมาก จำนวน 17 คน และมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมบ่งชี้สันติวัฒนธรรมในระดับดี 7 คน โดยคนที่มีคะแนนเต็ม 17 คะแนน จำนวน 1 คน รองลงมา 16 คะแนน จำนวน 12 คน นักเรียนที่ได้ 15 คะแนน จำนวน 6 คน ลงมา 14 คะแนน 4 คน ได้ 13 คะแนน จำนวน 3 คน ตามลำดับ

3) ผลการประเมินความพึงพอใจหลังทำกิจกรรม

ผลการประเมินความพึงพอใจหลังจากทำกิจกรรมในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง ส่วนสิ่งที่นักเรียนที่ได้รับหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ผลคือ การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนเข้า

ใจความแตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม ($\mu=4.52$) รองลงมา การทำกิจกรรมศิลปะทำให้ฉันรู้สึกผ่อนคลาย และช่วยระบายความอัดอั้นในใจหรือความเครียดได้ดี ($\mu=4.44$) และการทำกิจกรรมช่วยให้ฉันและเพื่อนสนิทสนมมากขึ้น ($\mu=4.32$) กระบวนการในกิจกรรมทำให้ฉันได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น ($\mu=4.28$) หลังทำกิจกรรมฉันเข้าใจตนเองมากขึ้น ($\mu=4.20$) ตามลำดับ ส่วนที่สอง ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรม ผลที่ได้มีสองระดับ คือ (1) ระดับความพึงพอใจระดับดีมาก ได้แก่ วิทยากรมีเหมาะสม สื่อสารเข้าใจ เป็นที่ปรึกษาที่ดี ($\mu=4.92$) อยากให้มีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมอีกมากที่สุด ($\mu=4.84$) สิ่งอำนวยความสะดวก/อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม ($\mu=4.72$) สถานที่มีความเหมาะสม และสะดวกสบายในการทำกิจกรรม ($\mu=4.56$) พื้นที่/บรรยากาศเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทำให้ฉันรู้สึกสบายใจ ไม่รู้สึกอึดอัดในระหว่างทำกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมศิลปะมีน่าสนใจและเหมาะสม ความพึงพอใจโดยรวม ($\mu=4.52$) (2) ระดับความพึงพอใจระดับดี ได้แก่ ฉันชอบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมากที่สุด ($\mu=4.44$) รูปแบบกระบวนการ/ขั้นตอนของกิจกรรมเหมาะสม ไม่ง่ายและไม่ยากจนเกินไป ($\mu=4.04$) และระยะเวลาของการจัดกิจกรรม ($\mu=3.84$) ตามลำดับ

ผลการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมหลังทำกิจกรรม พบว่า นักเรียนอยากให้ปรับอุณหภูมิให้เหมาะสมเนื่องจากเครื่องปรับอากาศมีอุณหภูมิหนาวมาก เพลงที่ใช้ในการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดสมาธิ นักเรียนอยากให้เปิดเพลงที่มีจังหวะดูสนุก เวลาในการทำกิจกรรม “สร้างเมืองในฝัน” ให้เวลาน้อยเกินไป และกาาUHUมีปริมาณไม่พอต่อปริมาณความต้องการของนักเรียน

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม มีประเด็นอภิปราย ดังนี้ แนวคิดการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

แนวคิดศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เป็นการนำกระบวนการทางศิลปะบูรณาการพัฒนาเป็นชุดกิจกรรมศิลปะ ภายใต้ความเชื่อที่ว่า หลักสูตรศิลปะมีความสำคัญต่อการสร้างสันติภาพ ศิลปะสามารถเป็นสื่อกลางในการไกล่เกลี่ยเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกันและสามารถสร้างสันติสุขได้ ไม่ว่าจะชนชาติโดยย่อสามารถเข้าถึงได้ (Barkhordari et al., 2016) ศิลปศึกษาจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงแค่การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ หรือการสร้างผลงานศิลปะ แต่ศิลปศึกษาสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายในการทำความเข้าใจที่ลึกซึ้ง อันจะส่งผลต่อมุมมองและจิตสำนึกของผู้เรียน และนำประเด็นเหล่านั้นมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะเพื่อสื่อสารต่อสังคม (Stuhr, 2003)

หลักการออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

การออกแบบกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนไทยที่อาศัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อายุ 12-14 ปี ควรคำนึงพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รวมถึงภูมิหลังและบริบทพื้นที่อาศัยว่ามีลักษณะอย่างไร วิจัยนี้เป็นการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่พหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณีและ

ขนบธรรมเนียม และยังคงประสบปัญหาความขัดแย้งและความไม่สงบในพื้นที่ ทั้งนี้การออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะครบครอบคลุมทั้งการส่งเสริมทั้งจิตใจให้มีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้าใจตนเอง รวมทั้งการเข้าใจผู้อื่นที่มีความคิดและความเชื่อต่างกัน สอดคล้องกับที่ (อมรวิรัช นาคทรพรพ และคณะ, 2549) ได้ระบุว่า จำเป็นต้องหาวิธีการทำให้เยาวชนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสวยงามของความแตกต่างที่มีอยู่และอยู่รวมกันอย่างสันติสุข

บทบาทและหน้าที่วิทยากร

วิทยากรควรมีความเชื่อว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสวยงาม รู้จักเคารพความแตกต่าง ไม่มีอคติกับผู้ที่มีความคิดหรือความเชื่อต่างจากตนเอง ผู้เป็นกลางทุกสถานการณ์ ไม่ตัดสิน ถูกผิดเยาวชน พยายามสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงออกและสร้างความเชื่อมั่นแก่เยาวชน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการต่างๆของเยาวชน ไม่ว่าจะ เป็นพัฒนาการด้านอารมณ์ ร่างกาย สังคมและสติปัญญา รวมทั้งรู้จักและเข้าใจบริบทพื้นที่นั้น ๆ วิทยากรควรรู้กระบวนการจัดกิจกรรมทางศิลปะสันติวัฒนธรรมและกระบวนการสุนทรียสนทนาอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับที่ (อติญา วงษ์วาท, 2559) กล่าวว่า กระบวนการควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในปรัชญาพื้นฐาน คือ มีความเชื่อมั่นในมนุษย์ว่ามีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม เนื่องจาก ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมไม่ได้วัดผลและประเมินความสวยงามหรือความสมบูรณ์ของผลงานศิลปะ แต่เป็นการวัดประเมินผลเชิงพฤติกรรมบ่งชี้ถึงสันติวัฒนธรรม ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การยอมรับความแตกต่าง รู้จักคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น ทักษะทำงานร่วมกัน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสะท้อนคิด และใบงานเพื่อศึกษาปรากฏการณ์ที่นักเรียนแสดงออกในขณะที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ (ศศิรัศม์ วีระไวทยะ, 2554) กล่าวว่า การสร้างเสริมสันติวัฒนธรรมเพื่อสร้างให้เยาวชนมีทั้งสันติภายในและภายนอก สันติภายใน กล่าวคือ ส่งเสริมให้เยาวชนหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง จิตใจสงบมั่นคง มีศีลธรรม รู้จักและเข้าใจตนเองรู้หน้าที่และสิทธิต่อตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้นตระหนัก รู้จักยอมรับความแตกต่าง เป็นต้น สันติภายนอก กล่าวคือ ส่งเสริมเยาวชนรู้จักการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง มีทักษะการสื่อสารและแก้ปัญหาความขัดแย้งสันติวิธี สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม สำหรับวัยรุ่น อายุ 12-14 ปี จำนวน 26 คน พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ได้รับการส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในทางที่ดีขึ้น โดยพฤติกรรมที่บ่งชี้สันติวัฒนธรรมมากที่สุด คือ ด้านการยอมรับความแตกต่าง รองลงมา ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านการรู้จักคิดวิเคราะห์ ตามลำดับ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมให้เยาวชนได้

รู้จักตนเองและผู้อื่นได้อย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Barkhordari et al., 2016) เรื่อง ความสำคัญของหลักสูตรศิลปะในสันติศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พัฒนาหลักสูตรศิลปะในด้าน การศึกษาสันติภาพ ผลวิจัยพบว่าศิลปะสามารถช่วยเด็ก ๆ ให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสันติภาพได้ และงานวิจัยของ (สริตา เจือศรีกุล, 2559) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริม จิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน พบการวิจัยพบว่า หลังจากทำกิจกรรมศิลปะนักเรียนจิตสำนึกในการอยู่ ร่วมกันสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการประเมินความพึงพอใจ พบว่า ผู้เข้าร่วม กิจกรรมมีความพึงพอใจต่อลักษณะการสื่อสารและการเป็นที่ปรึกษาของวิทยากรมากที่สุดเท่ากับ ($\mu=4.92$) รองลงมา คือ อยากให้มีจัดกิจกรรมขึ้นอีกในอนาคตเท่ากับ ($\mu=4.84$) และความพร้อม ของสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์ต่าง ๆ เท่ากับ ($\mu=4.72$) โดยผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจใน ภาพรวมเท่ากับ ($\mu=4.52$) ระดับดีมาก ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเกิดความประทับใจ เนื่องจากกิจกรรมช่วยให้ตน ได้รู้จักเพื่อนใหม่ ได้ร่วมแบ่งปันความรู้สึกซึ่งกันและกัน รวมทั้งรู้สึกผ่อนคลาย เมื่อได้ทำกิจกรรมวาด รูประบายสีร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา วิทยากรหรือครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการองค์รวมของวัยรุ่น เข้าใจธรรมชาติและปัญหาของช่วง วัยดังกล่าว รู้จักรับฟังอย่างตั้งใจ แครพกันและกัน รวมทั้งควรมีความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพ และสามารถพัฒนาตนเองได้ เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวเน้นการพัฒนาข้างในของตัวผู้เรียนให้รู้จัก ตนเองและเข้าใจคนอื่น

1.2 สามารถใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในช่วงอายุอื่น ๆ อาจจะต้อง ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสม

1.3 การออกแบบกิจกรรมศิลปะสามารถปรับเปลี่ยนเทคนิคสร้างสรรค์ศิลปะตามความ สนใจของผู้เรียน

1.4 วิทยากรควรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการด้านศิลปะ และ พัฒนาการองค์รวม รวมทั้งกระบวนการสุนทรียสนทนา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเป็นหลักสูตร เพิ่มเติมหรือเป็นกิจกรรมชุมนุมในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น

2.2 ควรพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมให้ครอบคลุม ทุกช่วงวัยทั้งในระบบและนอกระบบ

บรรณานุกรม

- Ashfaq Ishaq. (2015). *The International Child Art Foundation (ICAF)*. Retrieved from <http://www.icaaf.org>
- Barkhordari, M., Hasanali, B. N., Mohammad, H. H., & and Mohammad, R. N. (2016). The Importance of Art-Based Curriculum in Peace Education. *Review of European Studies*, 8(4), 220-231.
- David Adams. (2005). *World Report on Culture of Peace*. Barcelona USA : Copiespimpam.scp.
- David Bohm. (2004). *On Dialogue*. New York: Taylor and Francis.
- Elise Boulding. (1998). *Cross Currents*. Summer, 4(48).
- Gibbs, G. (1998). *Learning by doing: A guide*. Birmingham, UK: SCED.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-hill Book.
- Hetland, L. (2013). *Studio thinking 2: The real benefits of visual arts education*: Teachers College Press.
- Kupermintz H. and Salomon G. (2004). Lessons to Be Learned From Research on Peace Education in the Context of Intractable Conflict. *Peace Education*, 4(44), 293-302.
- Pamela, G. T. (2005). The children's peace project: Service-learning and art education. *International Education Journal*, 6(5), 581-586.
- Rebecca, L. S. (2011). *PROMOTING CROSS-CULTURAL UNDERSTANDINGS THROUGH ART: A SUGGESTED CURRICULUM FOR PEACE CORPS VOLUNTEERS*. Master of Arts With a major in Art Education, Graduate College, the University of Arizona.
- Renée Martínez. (2005). *Creating Peace Through Art: Using Art to Teach Conflict Resolution and Violence Prevention*. Master's of Art in Art, Art Education.
- Stuhr, P. L. (2003). A Tale of Why Social and Cultural Content is often Excluded from Art Education – And Why It Should Not be. *Studies in Art Education*, 44(4), 301-314.
- Susmita Lakhyani. (2012). Developing Inner Peace and Joy through Art Education. *Journal of Social Sciences*, 8(2), 177-181.
- UNESCO. (2012). Learning to Live Together. Retrieved from <https://en.unesco.org/thembes/learning-live-together> [1 March 2018]
- United Nation. (2009). U.N. International Day of Peace 21 September. Retrieved from <http://internationaldayofpeace.org/culture-of-peace/> [22 April 2018]
- White, J. H. (2003). *20th Century Art Education: A Historical Perspective*. In Eisner, E.W.

and Day, M.D. Handbook of Research and Policy in Art Education. Mahwah, N.J.: National Art Education Association: Lawrence Erlbaum Associates.

ภาษาไทย

- กรองกาญจน์ อรุณรัตน์. (2536). *ชุดการเรียนรู้การสอน*. เชียงใหม่ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะ. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาตามแนวความคิดการเรียนรู้โดยเน้นทีมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2555). *คู่มือ : การพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการพลเรือนสำหรับคณะกรรมการจริยธรรม*. สืบค้นจาก <http://www.ocsc.go.th/download/2555/คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมข้าราชการพลเรือน>
- คันสนีย์ จันทร์อานุภาพ และคณะ. (2550). สันติวิธี มุมมองความหมายของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิจัย มช. ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 12(1), 76-89.
- เครือศรี วิเศษสุวรรณภูมิ. (2558). การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 28(3), 50-63.
- ชไมพร ดิสถาพร. (2554). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้สุนทรียสนทนาและการสื่อสารอย่างสันติเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารภายในครอบครัวของผู้ปกครองเยาวชนผู้เข้ารับการรักษาเสพติด*. ปรินญาครุศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐกาญจน์ อนันทรารวัน. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักเรียนในห้องเรียนรวมระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น*. ปรินญาครุศาสตรดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2524). *จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2556). *จิตวิทยากับการสร้างเสริมสันติภาพ*. ใน ศ. ศุภพิทยากุล, มนุษย์กับสันติภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นลินทิพย์ คร้ามอยู่. (2559). *นวัตกรรมการสอนศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกเรื่องสันติภาพสำหรับเยาวชนไทย*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูสุทธิธรรมานุศาสน์ สวัสดิ์ อโณทัย และพิน ดอกบัว. (2560). การประยุกต์ใช้บรรณวิวรรตว่าด้วยความปรองดองตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้: การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิจัยและวิธาน. *วารสารเซนต์จอห์น*, 55-71.
- เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. (2555). *สันติวัฒนธรรม*. สืบค้นจาก www.peace.mahidol.ac.th/th/document/learn/PBPS101/Peace%20Culture.ppt
- มนต์ชัย พินิจจิตรสมุทร. (2552). *Dialogue* สนุทริยสนทนา : ศาสตร์แห่งการสร้างสรรค์สติปัญญา ร่วมกันของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: โมโนอิม คอนซัลติ้ง.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). *ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ : ความเป็นมา ปรัชญาหลักการ วิวัฒนาการด้านหลักสูตร ทฤษฎีการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โยฮัน กัลตุง. (2550). *การแปลงเปลี่ยนซับซ้อนความขัดแย้งด้วยสันติวิธี (วิธีการก้าวข้าม-Transcend method)*. กรุงเทพฯ : คบไฟ.
- ลดาวัลย์ แก้วสีนวล. (ม.ป.ป.). *การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส)*. สืบค้นจาก แหล่งที่มา: <https://www.isranews.org/south-news/267-research/14040--3-.html> [10 กุมภาพันธ์ 2561]
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ธนพร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2521). *พัฒนาหลักสูตรและการสอน – มิติใหม่*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม. วิทยาลัยอิสลามยะลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาลัยอิสลามและสำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- (2549). *ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส)*. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2548). *ทัศนศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สันติศิริการพิมพ์.
- ศศิรัศม์ วีระไวทยะ. (2554). *การนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรม โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน*. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชา นโยบาย การจัดการ และความผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ไกรสมสาตร์. (2558). *การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติการเคารพความแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน*. สาขาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สงวน รอดบุญ. (2524). *ศิลปกับมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- สรีตา เจือศรีกุล. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ศิลปะเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกัน*.
ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานรัฐมนตรี. (2557). *กิจกรรมการจัดการความรู้ เรื่อง “สุนทรียสนทนา (Dialogue) กับการพัฒนาองค์การสู่ความเป็นเลิศ”*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก
www.km.moc.go.th/download/doc/km2557/Presentation_KM.pdf [10 พฤษภาคม 2561]
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). *การเพาะกล้าแห่งปัญญาเพื่อได้มาซึ่งสันติ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. (2518). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2547). *แนวทางการผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอน : การผลิตชุดการสอน*.
สุพรรณบุรี : โรงเรียนสุพรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1.
- สุภาภรณ์ ปั่นกล้า. (2557). *ผลการใช้กิจกรรมศิลปะเชิงพหุปัญญาตามแนวคิดของไฮเวิร์ต การ์ดเนอร์ที่ส่งเสริมความสุขและทักษะทางศิลปะในเด็กปฐมวัย*. สาขาวิชาทัศนศิลปศึกษา วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษาจิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. (2544). *รายงานการวิจัย"แผนที่ภาษาของชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครูสภา.
- อติญา วงษ์วาท. (2559). *แนวทางการจัดกิจกรรมจิตศิลป์เพื่อสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะของผู้เรียนอายุ 16-18 ปี*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิรัช นาคทรพร และคณะ. (2549). *รู้เรา รู้เขา รู้เท่าเทียม: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้เรื่องความหลากหลาย และการผสมผสานทางวัฒนธรรม*.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันรามจิตติ.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารอพัต มาแย๊ะกาเซ๊ะ. (2560). *ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษา ตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส*. *วารสารรัชต์ภาคย์ ฉบับพิเศษ*.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำไพ ตรีณสาร
อาจารย์พิเศษ ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
3. อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน
อาจารย์ประจำ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มและการสังเกตกิจกรรมเชิงลึกที่เกี่ยวกับ
การพัฒนาจิตรกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำไพ ตรีณสาร
อาจารย์พิเศษ ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
3. อาจารย์ ดร.สุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน
อาจารย์ประจำ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มและการสังเกตกิจกรรมเชิงลึกที่เกี่ยวกับ
การพัฒนาจิตรกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรมในการให้สัมภาษณ์การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1. อาจารย์ ดร. สรिता เจือศรีกุล
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐิติมดี อาพัทธนานนท์
อาจารย์ประจำ กลุ่มวิชาภาษา วัฒนธรรม การสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษา
และวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการประชุมกลุ่มเพื่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
2. นายประทีป แก้วพิมพ์
คุณครูสอนศิลปะ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี
3. นายชนม์ชัย แซ่ลิ้ม
คุณครูสอนศิลปะ โรงเรียนเทศบาล ๑ จังหวัดปัตตานี
4. นายแสลุไลมาน โตะกะ
คุณครูสอนศิลปะ โรงเรียนตลาดนัดต้นมะขาม จังหวัดปัตตานี

รายนามผู้อำนวยการโรงเรียนในการให้สัมภาษณ์เพื่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1. นายจุมพล ทองใหม่
ผู้อำนวยการโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี
2. นายชาญชัย สุดใจ
ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 40 จังหวัดปัตตานี
3. นายสมพงศ์ สัจจาภรณ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี
4. นายสันติรักษ์ ไชยเอียด
ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์คีรีราช จังหวัดปัตตานี

รายนามวิทยากรในการสังเกตและเข้าร่วมกิจกรรมเชิงลึกเพื่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1. อาจารย์ ดร.ปทุมมา บำเพ็ญทาน
อาจารย์พิเศษ ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ปรัชญพร วรรณันท์
นักศิลปะบำบัด และอาจารย์พิเศษ ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี
และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดร.พิมพ์นิต คอนดี
อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล
4. ครูมอส อนุพันธ์ พฤษพันธ์ขจี
จิตรกรและนักศิลปะบำบัด สตูดิโอศิลปะด้านใน (Arts Inner Place) และผู้อำนวยการ
สถาบันศิลปะบำบัดในแนวมนุษยปรัชญา (Therapeutikum)

รายนามผู้สังเกตการประเมินพฤติกรรมการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1. นางสาววันนาบิลลา แวอาแซ
2. นางสาวนาซอพะ เปะอีแต
3. นางสาวสุภรัตน์ เบญญาภาจ

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย) การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
 ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ) DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE CULTURE OF PEACE

ชื่อผู้วิจัย นางสาวสุภรัตน์ เบญญาภาจ
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริม สันติวัฒนธรรม โดยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
 ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
- 1.2 เพศ ชาย หญิง
- 1.3 อายุ.....ปี
- 1.4 วุฒิการศึกษา.....
- 1.5 อาชีพ.....สถานที่ทำงาน.....
- 1.6 ประสบการณ์การทำงาน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

2.1 ลักษณะ/รูปแบบกิจกรรม

2.1.1 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2.1.2 ท่านคิดว่า ศิลปะประเภทใด สามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

.....

.....

.....

2.1.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะเดี่ยวและกิจกรรมศิลปะกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างไร และสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.4 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรมีลักษณะอย่างไร

2.1.5 ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรใช้ระยะเวลาเท่าไร

2.1.6 ท่านคิดว่า กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.7 ท่านคิดว่า กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถจัดร่วมกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.8 ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี มีอะไรบ้าง

2.2 การประเมินผล

2.2.1 การประเมินผลกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมควรมีลักษณะอย่างไร

2.3 บรรยากาศ/ สถานที่

2.3.1 บรรยากาศและสถานที่ในการจัดกิจกรรมควรมีลักษณะอย่างไร

2.3.2 สถานที่ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมเดี่ยว ควรมีลักษณะอย่างไร

2.3.3 สถานที่ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม ควรมีลักษณะ
อย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ
วัฒนธรรม

.....
.....

แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาศิลปะ

ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย)	การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ)	DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE CULTURE OF PEACE
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวสุภรัตน์ เบญญาภาจ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์
คำชี้แจง:	แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้
	ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
	ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
	ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
- 1.2 เพศ ชาย หญิง
- 1.3 อายุ.....ปี
- 1.4 วุฒิการศึกษา.....
- 1.5 ตำแหน่ง.....
- 1.6 สถานที่ทำงาน.....
- 1.7 ประสบการณ์การสอนศิลปะ.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

2.1 ลักษณะ/รูปแบบกิจกรรม

- 2.1.1 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

- 2.1.2 ท่านคิดว่า ศิลปะประเภทใด สามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

.....

.....

2.1.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะเดี่ยวและกิจกรรมศิลปะกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างไร และสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.4 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรมีลักษณะอย่างไร

2.1.5 ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรใช้ระยะเวลาเท่าไร

2.1.6 ท่านคิดว่า กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.7 ท่านคิดว่า กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถจัดร่วมกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

2.1.8 ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี มีอะไรบ้าง

2.2 การประเมินผล

2.2.1 การประเมินผลกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมควรมีลักษณะอย่างไร

2.3 บรรยากาศ/ สถานที่

2.3.1 บรรยากาศและสถานที่ในการจัดกิจกรรมควรมีลักษณะอย่างไร

2.3.2 สถานที่ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมเดี่ยว ควรมีลักษณะอย่างไร

2.3.3 สถานที่ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม ควรมีลักษณะ
อย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ
วัฒนธรรม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน

ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย)	การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม
ชื่อหัวข้อวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ)	DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE CULTURE OF PEACE
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวสุภรัตน์ เบญญาภาจ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์
คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริม สันติวัฒนธรรม โดยแบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	
ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	
ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ.....นามสกุล.....
- 1.2 เพศ ชาย หญิง
- 1.3 อายุ.....ปี
- 1.4 วุฒิการศึกษา.....
- 1.5 ตำแหน่ง.....
- 1.6 สถานที่ทำงาน.....
- 1.6 ประสบการณ์บริหารโรงเรียน.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีต่อชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1. โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)
- .....
- .....
- .....

2. โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี หรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)
- .....
- .....
- .....

3. ท่านคิดว่า กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)

.....

.....

.....

.....

5. โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัยรุ่นอายุ 12-14 ปีหรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)

.....

.....

.....

6. ท่านมีวิธีการประเมินผลกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมอย่างไร

.....

.....

.....

7. หากในอนาคต ผู้วิจัยต้องการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ชุดกิจกรรมศิลปะดังกล่าวควรมีลักษณะเช่นใด

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

.....

.....

.....

แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

1. ชื่อกิจกรรม

.....

2. วิทยากร

.....

3. ประเภทงานศิลปะ

.....

4. ระยะเวลาการจัดกิจกรรม

.....

5. กลุ่มเป้าหมาย

.....

6. รูปแบบการจัดกิจกรรม เดี่ยว กลุ่ม

7. จุดประสงค์ของกิจกรรม

.....

8. สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้

.....

9. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

.....

10. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

.....

11. ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

12. อุปสรรคในการทำกิจกรรม

.....

.....

.....

ตารางที่ 32 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสันติวัฒนธรรมและข้อความถามประชุมกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คน ที่ 1	คน ที่ 2	คน ที่ 3			
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป						
1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น						
2.1 ลักษณะ/รูปแบบกิจกรรม						
2.1.1 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.1.2 ท่านคิดว่า ศิลปะประเภทใดสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.1.3 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะเดี่ยวและกิจกรรมศิลปะกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างไร และสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.1.4 ท่านคิดว่ากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรมีลักษณะอย่างไร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.1.5 ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี ควรใช้ระยะเวลาเท่าไร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.1.6 ท่านคิดว่า กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.1.7 ท่านคิดว่า กิจกรรมสุนทรียสนทนาสามารถจัดร่วมกับกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.1.8 ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม วัยรุ่นอายุ 12-14 ปี มีอะไรบ้าง	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.2 การประเมินผล						

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
2.2.1 การประเมินผลกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมควรมีลักษณะอย่างไร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.3 บรรยากาศ/ สถานที่						
2.3.1 บรรยากาศและสถานที่ในการจัดกิจกรรมควรมีลักษณะอย่างไร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.3.2 สถานที่ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมเดี่ยว ควรมีลักษณะอย่างไร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.3.3 สถานที่ บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมกลุ่ม ควรมีลักษณะอย่างไร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
รวม					1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 33 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีต่อการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป						
1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น						
2.1 โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.2 โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสันติวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัยรุ่นอายุ 12-14 ปี หรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
2.3 ท่านคิดว่า กิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.4 โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.5 โรงเรียนของท่านเคยจัดโครงการหรือกิจกรรมศิลปะส่งเสริมสันติวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัยรุ่นอายุ 12-14 ปีหรือไม่ อย่างไร (โปรดระบุโครงการและอธิบายกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าว)	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.6 ท่านมีวิธีการประเมินผลกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมหรือกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมอย่างไร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.7 หากในอนาคต ผู้วิจัยต้องการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม ชุดกิจกรรมศิลปะดังกล่าวควรมีลักษณะเช่นใด	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
รวม					1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 34 ค่าดัชนีความสอดคล้องแบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. ชื่อกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2. วิทยากร	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
3. ประเภทงานศิลปะ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
4. ระยะเวลาการจัดกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
5. กลุ่มเป้าหมาย	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
6. รูปแบบการจัดกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
7. จุดประสงค์ของกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
8. สื่อ/อุปกรณ์ที่ใช้	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
9. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
10. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
11. ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
12. อุปสรรคในการทำกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
รวม					1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 35 ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องแบบวัดความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ข้อมูลทั่วไป						
ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
สิ่งที่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรม						
1. หลังทำกิจกรรมฉันเข้าใจตนเองมากขึ้น	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2. การทำกิจกรรมศิลปะทำให้ฉันรู้สึกผ่อนคลาย และช่วยระบายความอัดอั้นในใจหรือความเครียด ได้ดี	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
3. การทำกิจกรรมช่วยให้ฉันและเพื่อนสนิทสนม มากขึ้น	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
4. การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ช่วยให้ฉันเข้าใจความ แตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
5. เมื่อประสบปัญหาความขัดแย้งในการทำงาน กลุ่ม ฉันเลือกที่จะใช้การพูดคุยกันภายในกลุ่มเพื่อ หาทางออก	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ความพึงพอใจต่อของผู้เข้าร่วม						
1. ฉันชอบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ วัฒนธรรมมากที่สุด	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2. รูปแบบกระบวนการ/ขั้นตอนของกิจกรรมยาก เกินไป	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
3. รูปแบบกิจกรรมศิลปะมีน่าสนใจและเหมาะสม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
4. ระยะเวลาของการจัดกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
5. สถานที่มีความเหมาะสม และสะดวกสบายใน	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
การทำกิจกรรม						
6. สิ่งอำนวยความสะดวก/อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
7. วิทยากรมีเหมาะสม สื่อสารเข้าใจ เป็นที่ปรึกษาที่ดี	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
8. พื้นที่/บรรยากาศเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทำให้ฉันรู้สึกสบายใจ ไม่รู้สึกอึดอัดในระหว่างทำกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
9. ความพึงพอใจโดยรวม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
10. อยากให้มีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมอีกในอนาคต	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ความคิดเห็นเพิ่มเติม						
1. สิ่งประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรม	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2. สิ่งที่ดีที่ควรปรับปรุง	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
3. อื่นๆ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
รวม					1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 36 ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสังเกตพฤติกรรม

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1. การเข้าใจตนเอง						
1.1 เล่าความรู้สึกตนเองในขณะที่ทำงานได้	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
1.2 รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
1.3 ใช้คำพูดเชิงบวก	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
1.4 มีสีหน้ายิ้มแย้ม ผ่อนคลาย	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
1.5 มีสมาธิขณะทำงาน	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2. การยอมรับความแตกต่าง						
2.1 ปฏิบัติต่อเพื่อนและวิทยากรอย่างสุภาพ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.2 ยินดีร่วมงานกับเพื่อนทุกคนโดยไม่แสดงอาการรังเกียจและไม่พอใจ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
2.3 ไม่ดูถูกหรือเยาะเย้ยผลงานของเพื่อน	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
3. รู้จักคิดวิเคราะห์						
3.1 อธิบายเหตุผลที่ทำงานชิ้นนั้นๆ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
3.2 อธิบายรายละเอียดและหาข้อดีข้อด้อยของภาพได้	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้

รายการประเมิน	ผู้ทรงคุณวุฒิ			ผลรวม ของ คะแนน	ค่า IOC	แปล ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
4. ทักษะการแก้ไขความขัดแย้งและปฏิเสธความรุนแรง						
4.1 ไม่แสดงสีหน้าเมื่อประสบปัญหาหรือความขัดแย้ง	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
4.2 ใช้การโหวตหรือหลักประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
4.3 ไม่ใช้คำพูดที่รุนแรง หยาบคาย ทำร้ายเพื่อนหรือใช้กำลังเมื่อเพื่อนมีความคิดที่ต่างจากตน	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
5. ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น						
5.1 อธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
5.2 รับฟังความคิดเห็นอย่างเต็มที่	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
5.3 ไตร่ตรองคำถามและความคิดของตนก่อนจะนำเสนอ	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
6. ทักษะการทำงานร่วมกัน						
6.1 ให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างดี	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
รวม					1.00	ใช้ได้

กิจกรรมที่ 1

“ความงามของความหลากหลาย”

จุดประสงค์กิจกรรม	สำรวจความเหมือนและความต่างระหว่างเธอกับฉัน
แนวคิด	การยอมรับความหลากหลาย หมายถึง การยอมรับและไม่ต่อต้านต่อสิ่งที่มีความแตกต่างจากตนไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านความเชื่อ วิถีชีวิต ศาสนา ชาติพันธุ์ เพศ ภาษา เป็นต้น ซึ่งส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายด้วยการเรียนรู้เรื่องราวของผู้อื่น และเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ผ่านการทำกิจกรรมคู่ สลับกันวาดภาพใบหน้าเพื่อนบนแผ่นใส และเขียนความเหมือนและความต่างบนใบงานที่เตรียมไว้ เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าใจความหลากหลายนำไปสู่การเคารพทางวัฒนธรรมกันและกัน
พฤติกรรมบ่งบอกถึง สันติวัฒนธรรม	ยอมรับความหลากหลาย เพื่อเข้าใจกันและกัน
รูปแบบกิจกรรม	กิจกรรมเดี่ยวและคู่
กิจกรรมศิลปะ	- ภาพถ่ายสัตว์ต่างๆ - วาดใบหน้าบนแผ่นใส - แบบบันทึกระบุความเหมือนและความต่างของฉันกับเธอ
สถานที่	ห้องปิด ส่วนที่เป็นนั่งพื้น
การประเมินผล	แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม แบบบันทึก
สื่อ/อุปกรณ์	7. แผ่นใส 1 แผ่น 8. ปากกาเมจิก 9. สีอะคริลิก 10. ชุดพู่กัน 1 ชุด 11. ขอตกแต่ง ได้แก่ กากเพชร ไหมพรม ดอกไม้ ฯลฯ 12. แบบบันทึกความเหมือนและความต่างระหว่างฉันกับเธอ

กระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมละลายพฤติกรรม/แนะนำตัว (30 นาที)

1.ขั้นรับรู้

- นักเรียนลงชื่อลงทะเบียน
- วิทยากรและทีมงานเตรียมสถานที่และบรรยากาศในห้องด้วยการเปิดเพลงคลอเบาๆ เพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลายเป็นกันเอง ซึ่งในห้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นห้องที่มีโต๊ะ

และเก้าอี้ไว้สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะ ส่วนที่สองเป็นห้องที่นั่งพื้นไว้สำหรับกิจกรรมสุนทรียสนทนา

- วิทยากรชี้แจงวัตถุประสงค์กิจกรรม และข้อตกลงให้นักเรียนได้ทราบว่า กรณีที่มีใครไม่สะดวกในการนำเสนอหรือแสดงออก ให้มาแจ้งที่ทีมงานและวิทยากรทราบ หรือสามารถแสดงออกเท่าที่ตนเองรู้สึกสบายใจและรู้สึกปลอดภัย

2. ชั้นเชื่อมโยง

- วิทยากรและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมในห้องส่วนที่ 2 ที่จัดเตรียมไว้

- วิทยากรและนักเรียนร่วมกันแนะนำตัวเองผ่านรูปภาพ โดยให้เลือกภาพถ่ายสัตว์ต่างๆ คนละภาพ ภายใต้วงข้อที่ว่า “เลือกสัตว์ที่คิดว่าสะท้อนตัวตนหรือมีบุคลิกคล้ายเรามากที่สุด”

3. ชั้นสุนทรียสนทนา

- วิทยากรและนักเรียนหยิบภาพสัตว์แล้วนำเสนอภาพให้เพื่อนๆ แล้ววางไว้ข้างหน้าตนเอง

- วิทยากรและนักเรียนบรรยายภาพสัตว์ที่ตนเอง ทำไม่ถึงเลือกภาพนี้ และบุคลิกสัตว์ดังกล่าวบ่งบอกถึงตัวเองในเรื่องอะไร เพราะเหตุใด เลือกมาให้เพื่อนๆ ชมน โดยเริ่มต้นจากวิทยากรเป็นคนแรก

- วิทยากรขออาสาสมัครได้สะท้อนคิดว่าทำกิจกรรมนี้แล้วได้เห็นและรู้สึกอะไรบ้าง

กระบวนการเรียนรู้วาดใบหน้าเพื่อน

1. ชั้นรับรู้

- วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์ของกิจกรรมงานของความแตกต่าง เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของความแตกต่างและความหลากหลายที่มีอยู่รอบๆตัวเรา ทุกคนย่อมไม่เหมือนกันทั้งความคิด ความเชื่อ ประเพณี ฯลฯ

- วิทยากรอธิบายลักษณะของกิจกรรมว่ามี กระบวนการอย่างไร โดยเริ่มต้นให้นักเรียนจับคู่สองคน โดยใช้วิธีจับคู่สัตว์ที่มีบุคลิก ประเภท หรือลักษณะตรงข้ามกับสัตว์ที่ตนเองเลือก และวิทยากรเริ่มแจกอุปกรณ์ ได้แก่ แผ่นใสคู่ละ 2 แผ่น ปากกาเมจิก ของตลกแต่ง และใบงาน

2. ชั้นเชื่อมโยง

- วิทยากรให้โจทย์ว่า “ให้วาดใบหน้าเพื่อนและสังเกตความเหมือนและความต่าง แล้วบันทึกผลลงบนใบงาน”

- นักเรียนเชื่อมโยงความเหมือนและความแตกต่างตนเองกับเพื่อน

3. ชั้นสร้างสรรค์

- นักเรียนเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีวิธีการดังนี้ นำแผ่นใสวางตรงใบหน้าเพื่อนโดยมีระยะห่าง 3 นิ้ว จากนั้นใช้ปากกาเมจิกวาดโครงหน้าเพื่อนที่อยู่ตรงหน้าพร้อมตกแต่งตามใจชอบ

4. ชั้นสุนทรียสนทนา

- นักเรียนนำผลงานภาพวาดใบหน้าที่ตัวเองได้รับชม
- นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดจากที่ได้บันทึกลงใบงานกับตัวเอง
- นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้หลังจากการทำกิจกรรมความงามของความหลากหลาย

(สำหรับผู้สังเกต)

แบบบันทึก

กิจกรรมที่ 1
“แนะนำตัว”

ชื่อผู้สังเกต.....

1. กิจกรรมละลายพฤติกรรม (แนะนำตัวเองภาพสัตว์)

“เลือกสัตว์ที่คิดว่าสะท้อนตัวตนหรือมีบุคลิกคล้ายเรามากที่สุด”

คนที่ 1

คนที่ 2

คนที่ 3

คนที่ 4

คนที่ 5

คนที่ 6

คนที่ 7

คนที่ 8

(แผ่นที่ 1 จาก 2)

(สำหรับผู้สังเกต)

คนที่ 9

คนที่ 10

คนที่ 11

คนที่ 12

คนที่ 13

คนที่ 14

คนที่ 15

คนที่ 16

คนที่ 17

คนที่ 18

(สำหรับนักเรียน)

กิจกรรมที่ 1

“ความงามของหลากหลาย”

คำสั่ง: ให้นักเรียนบันทึกความเหมือน
และความแตกต่างระหว่างตนเองและคู่

แบบบันทึก

ฉัน

เธอ

ความเหมือน

ฉันกับเธอเหมือนและต่างกันตรงไหนบ้างนะ?

ความต่าง

สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรมนี้

ชื่อ _____

สกุล _____

ชื่อ _____

สกุล _____

กิจกรรมที่ 2
“สีน้ำสร้างสุข”

จุดประสงค์กิจกรรม	สำรวจความรู้สึกตนเองผ่านการทำงานสีน้ำ
แนวคิด	กระบวนการเรียนรู้เพื่อรู้จักตนเอง นำไปสู่การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อเข้าใจตนเองแล้วสามารถเข้าใจคนอื่นและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข กิจกรรมนี้มุ่งเน้นการสำรวจความรู้สึกข้างในตนเอง เพื่อการทำความเข้าใจตนเอง โดยเริ่มแรกให้นักเรียนแนะนำตัวผ่านศิลปะภาพถ่ายสัตว์ต่างๆ เลือกสัตว์ที่สะท้อนตัวตนมากที่สุด จากนั้นสร้างสรรค์ศิลปะสีน้ำ สำรวจว่าตนเองรู้สึกอย่างไร พินิจวิเคราะห์และใคร่ครวญตนเอง จากนั้นร่วมแลกเปลี่ยนความรู้สึกและงานศิลปะผ่านกระบวนการสุนทรียสนทนา โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกและแลกเปลี่ยนความรู้สึกกันอย่างเต็มที่
พฤติกรรมบ่งบอกถึง สันติวัฒนธรรม	การเข้าใจตนเอง
รูปแบบกิจกรรม	กิจกรรมเดี่ยวและกลุ่ม
กิจกรรมศิลปะ	สีน้ำ
สถานที่	ห้องปิด แบ่งห้องออกเป็น 2 ส่วน 3. พื้นที่ที่มีโต๊ะและเก้าอี้ สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะสีน้ำ 4. พื้นที่ไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ (นั่งพื้น) สำหรับกิจกรรมสุนทรียสนทนา
การประเมินผล	แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม และแบบบันทึกการสะท้อนคิดสุนทรียสนทนา โดยผู้สังเกต
สื่อ/อุปกรณ์	9. สีน้ำ 6 สี 10. แผ่นอะคริลิค ขนาด A 3 1 แผ่น 11. จานสี 1 ถาด 12. พู่กันเบอร์ 20 1 ด้าม 13. ฟองน้ำ 1 ชิ้น 14. ทิชชู 2 แผ่น 15. แก้วน้ำ 2 ใบ 16. กระดาษ 300 แกรม ขนาด A 3 1 แผ่น

กระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมสีน้ำสร้างสุข (1 ชั่วโมง)

1. ชั้นรับรู้

- วิทยากรย้ายที่นั่งจากเดิมนั่งบนพื้นเป็นนั่งบนเก้าอี้ และทีมงานจัดเตรียมแจกอุปกรณ์สีน้ำ
- วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์กิจกรรมสีน้ำสร้างสุข

- วิทยากรแนะนำวัสดุอุปกรณ์สีน้ำ พร้อมบอกวิธีการใช้งานของอุปกรณ์แต่ละชนิด คือ แก้วน้ำ 2 ใบ ที่มีน้ำไว้ละลายสีเข้มอ่อนและล้างพู่กัน ฟองน้ำสำหรับทำกระดาษเปียก พู่กันไว้สำหรับระบาย สีน้ำมีคุณสมบัติใสบางเบาและใช้น้ำเป็นตัวทำละลาย แผ่นอะคริลิกไว้สำหรับรองกระดาษเปียก กระดาษ 300 แกรมไว้ระบายสี (กระดาษควรมีความหนาเพื่อป้องกันไม่ให้ซ้ำหรือเปื่อยง่าย) และกระดาษทิชชูไว้สำหรับซับสี เช็ดพู่กันและทำความสะอาด
- วิทยากรสาธิตการระบายสีน้ำ
  1. วิทยากรเตรียมและจัดเรียงอุปกรณ์หน้าห้องเรียน และบอกเทคนิคที่ใช้ คือ การระบายสีแบบเปียกบนเปียก
  2. วิทยากรนำกระดาษแล้วพลิกหาฝั่งเนื้อละเอียด จากนั้นหยิบฟองน้ำชุบน้ำแล้วลูบทั่วแผ่นกระดาษ จากนั้นพลิกกระดาษฝั่งเนื้อหยาบ ลูบทั่วกระดาษ ข้อควรระวังควรลูบเบาๆ ไม่ลงน้ำหนักเยอะจนเกินไปเพราะอาจทำกระดาษเสียหาย ขำรูดขาดได้ และระวังไม่ให้เกิดฟองอากาศกับกระดาษ ถ้ามีฟองอากาศค่อยๆ ดึงแผ่นกระดาษนั้นแล้วเอาฟองน้ำลูบอีกครั้ง
  3. เมื่อกระดาษเปียกแล้ว วิทยากรสังเกตและชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า กระดาษที่ลูบน้ำไม่ควรแห้งและแฉะจนเกินไป สังเกตได้จากเงาสท้อนบนกระดาษ หากมีเงาสท้อนมาก หมายถึงกระดาษแฉะหรือน้ำเยอะควรใช้ทิชชูหรือฟองน้ำซับออก
  4. นำพู่กันจุ่มสีที่ตนเองชอบระบายบนกระดาษ ไม่ผสมสีบนจานสี ให้ใช้สีที่เตรียมให้และใช้น้ำละลายสีเพื่อปรับความเข้มอ่อนได้เท่านั้น
  5. เมื่อต้องการเปลี่ยนสี ให้นำพู่กันจุ่มน้ำในแก้วแล้วเช็ดแห้งด้วยกระดาษทิชชู
- เมื่อวิทยากรสาธิตการระบายสีน้ำสามภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว วิทยากรให้คำสั่งแก่นักเรียนว่าให้วาดรูป 2 ภาพ ในหัวข้อดังต่อไปนี้

ภาพแรก วาดตามอิสระ

ภาพที่สอง อยากเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสิ่งใดบ้างในรูปที่หนึ่ง

2. ชั้นเชื่อมโยง

- นักเรียนเชื่อมโยงความรู้สึกลงกับโจทย์ 2 ข้อ แล้วระบายสีน้ำอย่างอิสระ

3. ชั้นสร้างสรรค์

- นักเรียนเริ่มลงมือระบายสีน้ำ ให้เวลาแผ่นละ 20 นาที รวม 1 ชั่วโมง
- เมื่อทำสำเร็จทั้งสามแผ่น นักเรียนทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

4. ชั้นสุนทรียสนทนา

- วิทยากรและนักเรียนย้ายที่จากนั่งเก้าอี้ไปเปลี่ยนเป็นนั่งพื้นเป็นวงกลมแล้วนำผลงานมาวางข้างหน้าตนเอง
- นักเรียนยกผลงานนำเสนอทั้ง 2 แผ่น
- นักเรียนอธิบายและบรรยายความรู้สึกตนเองหลังจากระบายสีน้ำในครั้งนี้ โดยวิทยากรกระตุ้นด้วยคำถาม ดังนี้ “ให้บรรยายแต่ละภาพ เกิดความรู้สึกอะไรขึ้นบ้าง ค้นพบความรู้สึกอะไรบ้าง ทำแล้วรู้สึกอย่างไร”
- วิทยากรขออาสาสมัคร 2-4 คน ร่วมกันสะท้อนคิดที่ได้ทำกิจกรรมนี้

(สำหรับผู้สังเกต)

แบบบันทึก

กิจกรรมที่ 2 “สีน้ำสร้างสุข”

ชื่อผู้สังเกต.....

2. กิจกรรมระบายสีน้ำ

“ให้บรรยายแต่ละภาพว่า หลังจากระบายสีแล้วเกิดความรู้สึก
หรือคั่นพบอะไรบ้าง อย่างไร?”

คนที่ 1

ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 2

ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 3

ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

(แผ่นที่ 3 จาก 7)

(สำหรับผู้สังเกต)

คนที่ 4

ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 5

ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 6

ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 7

ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

(แผ่นที่ 4 จาก 7)

(สำหรับผู้สังเกต)

คนที่ 8

ภาพที่ 1 อีสระ

ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 9

ภาพที่ 1 อีสระ

ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 10

ภาพที่ 1 อีสระ

ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 11

ภาพที่ 1 อีสระ

ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

(แผ่นที่ 5 จาก 7)

(สำหรับผู้สังเกต)

คนที่ 12	ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 13	ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 14	ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

คนที่ 15	ภาพที่ 1 อีสระ	ภาพที่ 2 เปลี่ยนแปลง

(แผ่นที่ 6 จาก 7)

กิจกรรมที่ 3
“สร้างเมืองในฝันเรา”

จุดประสงค์กิจกรรม	รู้จักสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมกัน และสร้างความสามัคคี
แนวคิด	การส่งเสริมสันติวัฒนธรรม โดยเฉพาะสันติภายนอก ทักษะที่จำเป็น คือ ทักษะคิดวิเคราะห์ การสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น แก้ปัญหาความขัดแย้งปราศจากความรุนแรง และทักษะทำงานร่วมกัน ทักษะดังกล่าวล้วนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ซึ่งส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์รู้จักวางแผนแบ่งหน้าที่การทำงาน ผ่านการสื่อสารเจรจาตกลงโดยปราศจากใช้ความรุนแรง ใช้เหตุผลในการตัดสินใจหรือสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อให้ทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น
พฤติกรรมบ่งบอกถึงสันติวัฒนธรรม	ทักษะคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น ทักษะแก้ปัญหาความขัดแย้งปราศจากความรุนแรง ทักษะทำงานร่วมกัน
รูปแบบกิจกรรม	กิจกรรมกลุ่ม 3-4 คน
กิจกรรมศิลปะ	ศิลปะประดิษฐ์
สถานที่	ห้องปิด แบ่งห้องออกเป็น 2 ส่วน 3. พื้นที่ที่มีโต๊ะและเก้าอี้ สำหรับสร้างสรรค์งานศิลปะ 4. พื้นที่ไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ (นั่งพื้น) สำหรับกิจกรรมสุนทรียสนทนา
การประเมินผล	แบบสังเกตสันติวัฒนธรรม แบบบันทึก และแบบสะท้อนคิด
สื่อ/อุปกรณ์	11. กระดาษลัง 12. กาว 13. สก๊อตเทป 14. กรรไกร 15. กระดาษสี 16. ดินสอ 17. ดินน้ำมัน 18. อุปกรณ์ตกแต่ง 19. ยางลบ 20. ชุดสีอะคริลิก

กระบวนการเรียนรู้

1. ชั้นรับรู้

- วิทยากรชี้แจงจุดประสงค์กิจกรรมสร้างเมืองในฝัน และอธิบายลักษณะกิจกรรม
- วิทยากรให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน
- วิทยากรให้โจทย์ว่า ให้แต่ละกลุ่มร่วมสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ ภายใต้หัวข้อ “สร้างเมืองในฝันของเรา” โดยให้แต่ละกลุ่มบอก

อยากให้เมืองในฝันเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด?

วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้มีความหมายว่าอย่างไร สื่อถึงอะไร?

- วิทยากรแจกวัสดุอุปกรณ์กลุ่มละ 1 ชุด ได้แก่ กระดาษลัง กาว กรรไกร อุปกรณ์ตกแต่ง ดินสอ ยางลบ ดินน้ำมัน ชุดสีอะคริลิก พร้อมแจกแบบบันทึกกลุ่มละ 1 ชุด

2. ชั้นเชื่อมโยง

- นักเรียนเชื่อมโยงความต้องการและความรู้สึกของแต่ละคนผ่านการสร้างสรรค์งานประดิษฐ์ รวมทั้งออกแบบและตกแต่งหน้าตาของแต่ละคนในการสร้างสรรค์ผลงาน

3. ชั้นสร้างสรรค์

- แต่ละกลุ่มเริ่มลงมือทำศิลปะประดิษฐ์ หัวข้อเรื่อง สร้างเมืองในฝันของเรา พร้อมเขียนชื่อสมาชิกและหน้าที่ในการทำงานของแต่ละคน และอธิบายแนวคิดลงในแบบบันทึกที่แจกไว้ข้างต้น

4. ชั้นสุนทรียสนทนา

- วิทยากรย้ายนักเรียนไปนั่งเป็นวงกลมในส่วนของพื้นที่สำหรับกิจกรรมสุนทรียสนทนา โดยปูกระดาษสีขาวแผ่นใหญ่(จำลองแผ่นที่โลก) ไว้ตรงกลางวงนักเรียน
- นักเรียนแต่ละกลุ่มนำชิ้นงานศิลปะประดิษฐ์มาวางบนแผ่นที่โลกขนาดใหญ่ แล้วให้เลือกวางตำแหน่งในก็ได้อย่างอิสระ พร้อมอธิบายว่าผลงานตนเองได้แนวคิดและแรงบันดาลใจจากอะไร แล้ววัสดุที่นำมาใช้ตกแต่งสื่อถึงอะไรและเหตุผลที่เลือกตำแหน่งนั้นๆ ด้วย แล้วเขียนบันทึก
- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ได้รับฟัง
- วิทยากรกล่าวชื่นชมแต่ละกลุ่มที่สร้างสรรค์ผลงานออกมาเต็มที่ และพูดถึงความสำคัญในการเคารพการแสดงออกทุกคน ทุกกลุ่ม ไม่มีขึ้นไหนสวยมากหรือสวยน้อย ไม่มีขึ้นไหนถูกหรือผิด ไม่มีการตัดสินผลงานทางทักษะศิลปะ วิทยากรเน้นย้ำว่าผลงานทุกชิ้นล้วนมีคุณค่าในตัวของมันเอง เพราะผลงานได้สร้างสรรค์จากความคิดและความรู้สึกข้างในของทุกคน ทุกคนต่างเคารพความคิดซึ่งกันและกัน

- วิทยากรให้แต่ละกลุ่มชื่นชมและแสดงความรู้สึกที่มีต่อผลงานของกลุ่มอื่น ซึ่งเลือกหนึ่งกลุ่มต่อหนึ่งชิ้นงาน
- วิทยากรและนักเรียนร่วมกันสะท้อนความรู้สึกจากการจัดกิจกรรม “สร้างเมืองในฝันของเรา”
ว่า นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร หรือได้อะไรหลังจากทำกิจกรรมนี้
- วิทยากรแจกแบบบันทึกการสะท้อนคิดให้นักเรียนได้บันทึกผลหลังจากทำกิจกรรมทั้งสิ้น
- วิทยากรแจกแบบวัดความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

(สำหรับนักเรียน)

กิจกรรมที่ 3

โครงร่าง

ชื่อเมือง.....

ชื่อเล่น

คนที่1

(.....)

หน้าที่.....

.....
.....
.....
.....

คนที่2

(.....)

หน้าที่.....

.....
.....
.....
.....

คนที่3

(.....)

หน้าที่.....

.....
.....
.....
.....

คนที่4

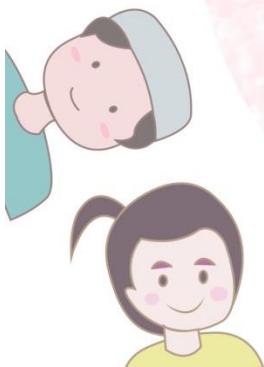
(.....)

หน้าที่.....

.....
.....
.....
.....

แนวคิด

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(สำหรับนักเรียน)

วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สีถึงอะไร?

Handwriting practice lines for the first section.

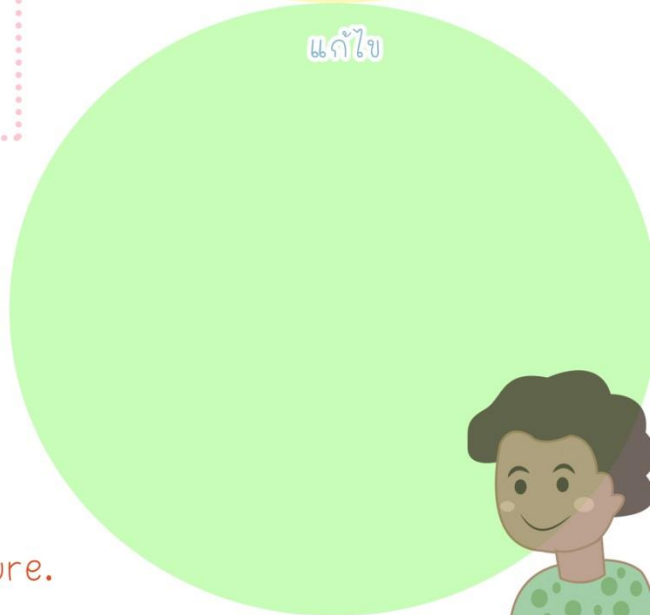
ขั้นตอนการทำงาน

Handwriting practice lines for the second section.

อุปสรรค

แก้ไข

สิ่งที่ได้หลังทำกิจกรรม

Handwriting practice lines for the third section.

Art for peace culture.

แบบสังเกตพฤติกรรม

วันที่...../...../..... กิจกรรม..... ผู้สังเกต.....

วิธีการ เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมตามที่ระบุรายละเอียดไว้ ให้ทำเครื่องหมายค่าความถี่ 1 ซิตต่อพฤติกรรมที่ปรากฏ 1 ครั้ง หากมีพฤติกรรมที่นำสนใจแต่ไม่ตรงกับพฤติกรรมที่ระบุให้เขียนไว้ที่ช่องหมายเหตุ

No.	การเข้าใจตนเอง	การยอมรับความแตกต่าง	รู้จักคิดวิเคราะห์	ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง และปฏิเสธความรุนแรง	ทักษะการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็น	ทักษะการทำงานร่วมกัน	หมายเหตุ
	1. เคารพสิทธิของผู้อื่น 2. อดทนอดกลั้น 3. ให้อภัยผู้อื่น 4. รับผิดชอบ 5. ใฝ่หาความรู้	1. อดทนอดกลั้น 2. ให้อภัยผู้อื่น 3. รับผิดชอบ 4. ใฝ่หาความรู้	1. ใฝ่หาความรู้ 2. ใฝ่หาความรู้ 3. ใฝ่หาความรู้	1. ใฝ่หาความรู้ 2. ใฝ่หาความรู้ 3. ใฝ่หาความรู้	1. ใฝ่หาความรู้ 2. ใฝ่หาความรู้ 3. ใฝ่หาความรู้	1. ใฝ่หาความรู้ 2. ใฝ่หาความรู้ 3. ใฝ่หาความรู้	

*หมายเหตุ การแปลผล คัดคะแนน 1 คะแนนต่อพฤติกรรม 1 ครั้ง

แบบบันทึกสะท้อนคิดโดยใช้หลักคำถาม 6 ตามวงจรการสะท้อนความคิดของ Gibb (1988)

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
1. การบรรยาย (Description)	
นักเรียนเลือกภาพสัตว์ที่เหมือนตนเองมากที่สุด (ขั้นการแนะนำตัว ในกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”)	
นักเรียนเขียนบรรยายประวัติตนเองสั้น (ขั้นการสร้างสรรค์ศิลปะ ในกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”)	
นักเรียนเขียนบรรยายโครงร่างการสร้างเมืองในฝัน	
2. ความรู้สึก (Feelings)	
หลังจากได้ระบายสีน้ำ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร	
3. การประเมิน (Evaluation)	
สิ่งประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้	
4. การวิเคราะห์ (Analysis)	
เหตุผลที่เลือกสัตว์ดังกล่าว (ขั้นการแนะนำตัว ในกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”)	
ให้นักเรียนระบุความเหมือนและความแตกต่างระหว่างตนเองกับเพื่อน	
วัสดุแต่ละชิ้นที่ใช้สื่อถึงอะไร (คำถามดังกล่าวจะปรากฏในใบงานกิจกรรมที่ 3 “สร้างมือในฝัน”)	
5. การสรุป (Conclusion)	
สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 1 “ความงามของความหลากหลาย”	
สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ 3 “สร้างมือใน	

คำถาม	พฤติกรรมที่เกิดขึ้น
ฝัน”	
- นักเรียนควรรู้สึกอย่างไร หลังจากทำกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว	
6. การวางแผนปฏิบัติในอนาคต (Action Plan)	
• นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปใช้ในการสร้างสันติวัฒนธรรมหรือสันติภาพอย่างไร	

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วม

ชื่อ.....นามสกุล.....

อายุ.....ปี เพศ ชาย หญิง ศาสนา.....

กำลังศึกษาชั้น.....โรงเรียน.....

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบประเมินความคิดเห็น และความพึงพอใจ ที่มีต่อการจัด

กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมโดยให้ผู้ตอบแบบประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ใน
ช่องตารางตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	5
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเท่ากับ	4
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเท่ากับ	3
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเท่ากับ	2
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเท่ากับ	1

สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม						
ลำดับ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	หลังทำกิจกรรมฉันเข้าใจตนเองมากขึ้น					
2	การทำกิจกรรมศิลปะทำให้ฉันรู้สึกผ่อนคลาย และช่วย ระบายความอัดอั้นในใจหรือความเครียดได้ดี					
3	การทำกิจกรรมช่วยให้ฉันและเพื่อนสนิทสนมมากขึ้น					
4	การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ช่วยให้ฉันเข้าใจความแตกต่างของ เพื่อนในกลุ่ม					
5	เมื่อประสบปัญหาความขัดแย้งในการทำงานกลุ่ม ฉัน เลือกที่จะใช้การพูดคุยกันภายในกลุ่มเพื่อหาทางออก					

ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม						
ลำดับ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	ฉันชอบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมมากที่สุด					
2	รูปแบบกระบวนการ/ขั้นตอนของกิจกรรมยากเกินไป					
3	รูปแบบกิจกรรมศิลปะมีน่าสนใจและเหมาะสม					
4	ระยะเวลาของการจัดกิจกรรม					
5	สถานที่ที่มีความเหมาะสม และสะดวกสบายในการทำกิจกรรม					
6	สิ่งอำนวยความสะดวก/อุปกรณ์ต่าง ๆ มีความพร้อมในการจัดกิจกรรม					
7	วิทยากรมีเหมาะสม สื่อสารเข้าใจ เป็นที่ปรึกษาที่ดี					
8	พื้นที่/บรรยากาศเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทำให้ฉันรู้สึกสบายใจ ไม่รู้สึกอึดอัดในระหว่างทำกิจกรรม					
9	ความพึงพอใจโดยรวม					
10	อยากให้มีการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมอีกในอนาคต					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.1 สิ่งที่ประทับใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

3.2 สิ่งที่คุณคิดว่าควรปรับปรุง

.....

.....

.....

3.3 อื่นๆ

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
ภาพบรรยากาศการประชุมกลุ่ม (Focus Group)

ภาพที่ 1 การประชุมกลุ่ม 1

ภาพที่ 2 การประชุมกลุ่ม 2

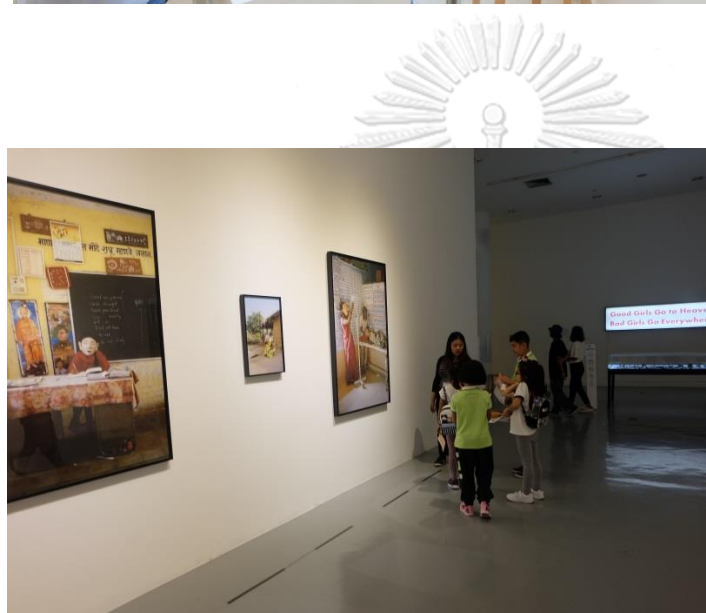
ภาพที่ 3 ภาพปิดการประชุม
กลุ่ม

ภาคผนวก ฉ
ภาพบรรยากาศการเข้าร่วมและสังเกตกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมเชิงลึก

ภาพที่ 4 ภาพสังเกตการณ์จัดกิจกรรมตะลุยเบียนนาเล่

ภาพที่ 5 ภาพเด็ก ๆ กำลังชมผลงานศิลปะ เพื่อทำกิจกรรมตะลุยเบียนนาเล่

จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 6 ภาพอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมตะลุยเบียนนาเล่

ภาพที่ 7 ภาพบรรยากาศการ
แลกเปลี่ยน และสะท้อน
ความรู้สึกหลังระบายน้ำ
(กิจกรรมศิลปะข้างใน)

ภาพที่ 8 ภาพบรรยากาศ
ผู้เข้าร่วมกำลังเลือกภาพถ่าย
เพื่อแนะนำตัวในกิจกรรม Art
for the Well-being: Clay

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 9 ภาพหน้ากาก
สะท้อนตัวตน จากการเข้า
ร่วมกิจกรรมเชิงลึก (กิจกรรม
ศิลปะสร้างสุข: การทำหน้ากาก
แห่งตัวตน“ Art for the
Well-Being: Mark
Making”)

ภาคผนวก ข
ภาพบรรยากาศทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรม

ภาพที่ 10 ภาพบรรยากาศ
ลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม
ศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติ
วัฒนธรรม

ภาพที่ 11 นักเรียนกำลังเลือก
ภาพถ่ายสัตว์ เพื่อแนะนำตัว

ภาพที่ 12 วิทยากรและ
นักเรียนแนะนำตัว

ภาพที่ 13 นักเรียนกำลังวาดหน้ากากหน้าเพื่อนในกิจกรรมที่ 1 ความงามของความหลากหลาย

ภาพที่ 14 นักเรียนกำลังระบายสีและตกแต่งหน้ากาก

ภาพที่ 15 นักเรียนร่วมแสดงผลงาน

ภาพที่ 16 นักเรียนกำลัง
ระบายสีน้ำ ในกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์

ภาพที่ 17 กิจกรรมแลกเปลี่ยน
ความรู้สึกลังทำกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 18 นักเรียนกำลัง
ประดิษฐ์งานศิลปะปะในหัวข้อ
สร้างเมืองฝัน

ภาพที่ 19 นักเรียนกำลังช่วยทำงานประดิษฐ์ในหัวข้อสร้างเมืองฝัน

ภาพที่ 20 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอเมืองในฝันของตนเอง

ภาพที่ 21 บรรยากาศอำนวยการทำกิจกรรม และสิ้นสุดการทำกิจกรรม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สุภรัตน์ เบญญาภาจ
วัน เดือน ปี เกิด	22 เมษายน 2536
สถานที่เกิด	ปัตตานี
วุฒิการศึกษา	หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ที่อยู่ปัจจุบัน	303/4 ซอยเพชรบุรี 4 ถนนพญาไท เขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10400

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY